

Täysistunto

Tiistai 9.12.2025 klo 14.15—2.07

Täysistunto alkoi klo 14.15. Täysistunto keskeytettiin klo 22.52. Täysistuntoa jatkettiin klo 23.04. Täysistunto päättyi 10.12.2025 klo 02.07.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.15—16.00, 18.00—19.58, 22.00—22.52 ja 23.04—23.58), toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (19.58—22.00 ja 23.58—2.07).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2025 vp
Valiokunnan mietintö StVM 27/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 27/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin perjantaina 5.12.2025 pidetyssä täysistunnossa. — Jatkamme yleiskeskustelua. Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.15 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme olevan hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää järjestelmää, vähentää turhaa byrokratiaa ja varmistaa, että viranomaiset voivat keskittyä siihen, mikä on tärkeintä: ihmisten toimintakyvyn ja työllistymisen tukemiseen.

Nykyinen järjestelmä on monimutkainen. Aktivointisuunnitelmia ja monialaisia työllistymissuunnitelmia on laadittu rinnakkain, mikä on aiheuttanut päällekkäistä työtä ja kuormittanut sekä hyvinvointialueita että työvoimaviranomaisia. Tämä ei ole asiakkaan etu.

Hallituksen esitys tuo tähän selkeyttä. Aktivointisuunnitelma laaditaan jatkossa vain niille työttömille, joiden pääasiallinen toimeentulo on toimeentulotuki.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Työttömyysetuuteen oikeutetulle riittää monialainen työllistymissuunnitelma, joka on jo osa työllistymisen edistämistä koskevaa lainsäädäntöä. Näin poistamme päällekkäisyyksiä ja vapautamme ammattilaisten aikaa asiakastyöhön.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö tukee hallituksen esitystä ja korostaa, että muutos selkeyttää asiakkaan palvelupolkua ja vahvistaa monialaista yhteistyötä. Kuntouttava työtoiminta säilyy viimesijaisena palveluna niille, jotka eivät kykene osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin. Tämä on tärkeä periaate: ketään ei jätetä yksin.

Oppositioista on esitetty kolme keskeistä kritiikkiä, joihin haluan vastata.

Ensinnäkin on väitetty, että hallinnollisten velvoitteiden keventäminen heikentäisi asiakkaiden oikeusturvaa. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Aktivointisuunnitelma ei ole itseisarvo vaan väline. Kun päällekkäisyydet poistetaan, asiakkaan palvelupolku selkeytyy ja vastuut ovat selvät. Monialainen työllistymissuunnitelma säilyy, ja se on laajempi ja kattavampi kuin aktivointisuunnitelma. Asiakkaan oikeudet eivät heikkene, päinvastoin, palveluista tulee johdonmukaisempia.

Toiseksi on sanottu, että tämä on säästötoimi ihmisten kustannuksella. Tämäkin väite on virheellinen. Kyse ei ole palvelujen karsimisesta vaan hallinnollisen taakan vähentämisestä. Kun viranomaiset käyttävät vähemmän aikaa paperityöhön, he voivat käyttää enemmän aikaa asiakkaiden tukemiseen. Tämä on nimenomaan asiakaslähtöinen uudistus, joka parantaa palveluiden laatua.

Kolmanneksi on nostettu esiin huoli siitä, että kuntouttava työtoiminta menettäisi merkityksensä. Tämä ei pidä paikkaansa. Kuntouttava työtoiminta säilyy viimesijaisena palveluna niille, jotka eivät kykene osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin. Hallitus ei ole poistamassa tätä turvaverkkoa vaan varmistamassa, että se kohdentuu oikein.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus tukee myös julkisen talouden kestävyyttä. Hallinnollisten velvoitteiden vähentäminen säästää resursseja, mutta ennen kaikkea se tukee ihmisiä: vähemmän byrokratiaa, enemmän aikaa kuntoutukselle ja työllistymiselle. Se on linjassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa: selkeämpi, tehokkaampi ja asiakaslähtöisempi järjestelmä.

Hallituspuolueet katsovat, että tämä esitys on askel kohti parempaa palvelua ja vahvempaa työllisyyttä. Kannatan hallituksen esitystä ja valiokunnan mietintöä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

14.19 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Hallitus uudistaa sosiaali- ja työllisyyspalveluita, mikä pitää sisällään lakiesityksen kuntouttavasta työtoiminnasta. Uudistuksen tavoitteena on päällekkäisen hallinnon purkaminen, palvelupolkujen yksinkertaistaminen sekä resurssien kohdentaminen sinne, missä on kaikista suurin tarve.

Esityksen myötä aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa vain niille, jotka saavat työttömyyden perusteella toimeentulotukea. Heille, jotka ovat työttömyysetuuden piirissä, laadittaisiin jatkossa monialainen työllistymissuunnitelma. Tämä muutos yksinkertaistaa ja selkeyttää palveluja, vähentää asiantuntijatason byrokratiaa ja poistaa aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman päällekkäisyydet. Asiakkaan näkökulmasta prosessi tulee huomattavasti ymmärrettävämmäksi, ja ammattilaisten työ puolestaan sujuvoituu huomattavasti.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunta jakaa hallituksen arvion siitä, että hallinnollisten rakenteiden keventäminen on perusteltua ja että olemassa olevat resurssit tulee kohdentaa niille, jotka tarvitsevat monialaista tukea kaikista eniten. Aktivointisuunnitelmien määrän arvioidaan laskevan vuodessa liki 49 000:lla, ja tämä purkaa hyvinvointialueiden työtaakkaa, mikä tarkoittaa myös kustannusten laskua.

Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin tärkeä huomio siitä, että nämä muutokset voivat lisätä tarvetta vahvistaa henkilöstön osaamista työvoimaviranomaisissa ja Kelassa. Valiokunta korostaakin sitä, että muutosten vaikutuksia tulee seurata hyvin tarkasti. Samalla valiokunta tunnistaa sen, miten merkittävä rooli kolmannella sektorilla on palveluiden toteuttajana käytännössä. On kuitenkin hyvä muistaa, että tämän esityksen muutokset koskevat kuitenkin vain viranomaisten tehtäviä eivätkä kolmannen sektorin toimintaa.

Arvoisa puhemies! Oppositio on ollut huolissaan siitä, että aktivointisuunnitelman rajaaminen koskisi jatkossa vain toimeentulotukea saavia ja jättäisi muut työttömät täysin ilman tukea. Huoli on onneksi turha, sillä sosiaalihuollon palveluvalikoimassa pysyy edelleen sosiaalinen kuntoutus ja muut sellaiset palvelut, joita voidaan järjestää palvelutarpeen arvion ja päätöksen perusteella. Ketään ei jätetä palveluiden ulkopuolelle, mutta palveluja tarjotaan entistä kohdennetummin, jotta ne palvelevat ihmisiä parhaalla mahdollisella tavalla.

On myös esitetty epäilyksiä siitä, että tämän esityksen myötä hyvinvointialueiden tehtävät vain lisääntyisivät entisestään eivätkä vähentyisi. Asiantuntijat ovat kuitenkin todenneet, että työnjako viranomaisten välillä selkeytyy ja nimenomaan hallinnollinen työ vähenee. Yhtenä hallitusohjelman tavoitteista oli vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollista työtaakkaa, ja tämä esitys edistää juuri sitä.

Arvoisa puhemies! On syytä korostaa, että vaikka kuntouttavan työtoiminnan nykymuoto ei jatku sellaisenaan, työttömien palvelut eivät katoa mihinkään vaan päinvastoin. Palveluita kehitetään parhaillaan kahden ministeriön yhteistyönä. Tarkoituksena on, että työvoimapalveluihin voisi osallistua mahdollisimman moni työtön ja sosiaalihuollon tuki tulisi niiden palveluiden rinnalle silloin, kun sitä tarvitaan lisäksi. Tällä esityksellä taataan tarkoituksenmukaiset palvelut, vähennetään byrokratiaa, selkeytetään palvelupolkuja ja kohdennetaan resursseja niille, jotka tarvitsevat eniten tukea. Se on sekä asiakkaan että jokaisen veronmaksajan etu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.23 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Meillä on kuntouttavan työtoiminnan muuttamista koskeva lainsäädäntö esillä, ja tässä täytyy muistaa, että hallitus on tämän lakiesityksen lisäksi antanut eduskunnalle yleistuen yhteensovittamista koskevan hallituksen esityksen 112, toimeentulotukea ja kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lakiesityksen 116 sekä työnhakijan palveluprosessia ja työnvälityspalvelujen kehittämistä koskevat lakiesitykset. Tässä on neljän lain iso kokonaisuus, jonka yhteisvaikutuksia ei ole käytännössä arvioitu, mutta kaikki liittyvät toisiinsa.

Katselen tätä ja puhun tästä nytten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkökulmasta enimmäkseen. Asiantuntijalausunnossa on todettu, että kuntouttava työtoiminta olisi kohdennettava tarkasti oikealle kohderyhmälle ja sitä ei tule käyttää palkkatuetun työn tai muun työsuhteisen työn korvikkeena. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelu, johon

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

henkilö voidaan ohjata osallistumaan joko aktivointisuunnitelmassa tai monialaisessa työllistymissuunnitelmassa. Esityksen perusteella noin 60 prosenttia nykyisen aktivointisuunnittelun piirissä olevista työttömyysetuutta saavista ihmisistä, työttömistä, ei tarvitse työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen tai Kansaneläkelaitoksen palvelujen yhteensovittamista — eli 40 prosenttia tarvitsee. Sillä on tässä erittäin iso osa, että kun kuntouttavaan työtoimintaan mennään, niin pitää näiden palveluiden olla saatavilla yli rajojen.

Erityinen huomio tästä liittyy hyvinvointialueisiin, koska niitten palvelujen piirissä on tässä kuntouttavassa työtoiminnassa kohtuullisen paljon ihmisiä, ja nyt on tekeillä joitain työryhmiäkin, joissa katsotaan, miten kuntouttavaa työtoimintaa jatkossa tehdään. Valiokuntana me pidimme — työelämä- ja tasa-arvovaliokunta piti — tärkeänä, että asiakkaiden palveluiden saatavuuden turvaamiseksi tarkasteltaisiin jatkossa mahdollisuutta asettaa hyvinvointialueille työllistymisen edistämiseen liittyviä kannusteita. Tämä tarkoittaisi sitä, että hyvinvointialueilla pitäisi olla oma vastuu siitä, kun ollaan kuntouttavassa työtoiminnassa, kun se tällä hetkellä on kuntien vastuulla työttömyysetuuden kautta. Myös hyvinvointialueilla pitäisi olla kannusteita hoitaa niitä palveluja niin, että palveluista päästäisiin eteenpäin ja kuntouttava työtoiminta johtaisi siihen tulokseen, että ihmiset palaisivat työmarkkinoille. Tämä on yksi tämän kokonaisuuden asioista, joka pitäisi jatkossa viedä eteenpäin. Ja sitten nämä neljä lakiesitystä, jotka tähän liittyvät, liippaa tästä kaikille.

Arvoisa puhemies! Sitten tämä työllistymistä tukevien palvelujen väheneminen on olennainen huomio. Voi sanoa, että tässä heikentyneessä työllisyystilanteessa ja kasvaneessa pitkäaikaistyöttömyydessä kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät ovat pudonneet koko maassa vuoden 24 alusta lukien. Esimerkiksi Turun työllisyysalueella asiakkaiden määrä on vähentynyt 50 prosenttia, eli palvelujen saatavuuden heikkeneminen ja lisäksi toimintavolyymin lasku ovat vieneet kuntouttavaa työtoimintaa tuottavien järjestöjen talouden kriisiin, joka uhkaa koko sektorin toimintakykyä välityömarkkinoilla. Meidän välityömarkkina on rapautunut, ja pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että vaikka tarvitaan kuntouttavaa työtoimintaa, niin ei ole oikein markkinaa, missä sitä tehdään.

Sitten tämän hallinnollisen taakan osalta tilanne on se, että nyt kun työllisyyspalveluissa näitä asioita tehdään ja sinne viedään henkilöitä, niin heidän arvionsa mukaan noin 25—30 prosenttia on sellaisia työnhakijoita, jotka tarvitsevat ensisijaisesti sosiaali- ja muita palveluja eivätkä ole työnvälityksen palvelujen piirissä ensisijaisesti. Tässä keskustelussa, mitä on käyty, mielestäni kehityssuunta näyttää olevan se, että työllisyyspalveluista, kuntien työllisyyspalveluista on entistä enempi tulossa sosiaalitoimisto, ja se ei ole hyvä suunta, koska niitten tärkein tehtävä on työllistämisen edistäminen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

14.28 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme esitystä, joka hallituksen mukaan keventää hallinnollista taakkaa ja tekee palveluista sujuvampia. Mutta kun tätä lakia tarkastelee tarkemmin, huomaa nopeasti, ettei kyse ole vain teknisestä muutoksesta. Kyse on arvovalinnasta, siitä, kenen puolella hallitus seisoo vaikeina aikoina. Valitettavasti tämä hallitus osoittaa jälleen kerran, että heikompiosaiset eivät kuulu sen prioriteetteihin.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Orpon—Purran hallitus esittää lakimuutosta, jonka varjolla se leikkaa 1,6 miljoonaa euroa hyvinvointialueitten rahoituksesta. Samalla kun hyvinvointialueet jo nyt kamppailevat hallituksen tiukaksi vetämän alijäämien kattamisajan, massiivisten säästöjen ja toimipisteiden sulkemisten kanssa, hallitus paiskaa lisää kiviä jo valmiiksi uupuneiden hartioille Tähän päälle tulee vielä tavoite säästää sosiaalihuollon palveluista sata miljoonaa euroa kohdennettuna ihmisille, joilla ei yksinkertaisesti enää ole, mistä leikata.

Keskusta kannattaa järkevää byrokratian purkua. Kannatamme päällekkäisten järjestelmien karsimista ja työn sujuvoittamista silloin, kun se parantaa palveluja. Mutta tällä kertaa ajoitus, kokonaisuus ja vaikutusarviot ovat yksinkertaisesti kestäättömiä. Työllisyyspalvelut ovat vasta siirtyneet kunnille, uudet tukimallit ovat eduskunnan käsittelyssä, ja useat toimeentuloon ja työllisyyteen liittyvät uudistukset ovat juuri nyt murroksessa. Silti hallitus kiirehtii muutoksia, joiden seurauksia kukaan ei kykene luotettavasti arvioimaan.

Ja mistä lausunnot kertovat? Ne kertovat epävarmuudesta. Ne kertovat riskistä, että säästöjä ei synny lainkaan. Ne kertovat siitä, että Kelan hallinnollinen työ kasvaa, että viranomaisresurssien tarve lisääntyy ja että hyvinvointialueet joutuvat kantamaan entistä raskaamman vastuun. Tämä ei ole hallinnollisen taakan keventämistä. Tämä on sen siirtämistä ja pahentamista.

Pahinta kuitenkin on, että esitys kasvattaa väliinpuotoajien joukkoa. Kun aktivointisuunnitelma rajataan vain toimeentulotukea saaviin, ulkopuolelle jää ihmisiä, jotka eivät syystä tai toisesta saa toimeentulotukea mutta joilla on ilmeinen palvelutarve — ihmisiä, jotka ovat liian työkyvyttömiä avoimille työmarkkinoille mutta liian terveitä järjestelmän silmissä saadakseen tarvitsemansa tuen. Juuri näitä haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä keskusta haluaa puolustaa.

Arvoisa puhemies! Me keskustassa sanomme selvästi: Jokaisella työttömällä työnhakijalla on oikeus tulla nähdyksi yksilönä, ei hallituksen säästölistojen rivinä. Palveluihin ohjaamisen pitää perustua todelliseen tarpeeseen, ei hallinnolliseen kikkaan tai valtiovarainministeriön taulukkoon. Meidän Suomen pitäisi olla sellainen, jossa ketään ei jätetä yksin — ei silloin, kun työttömyys pitkittyy, eikä silloin, kun elämä vaatii enemmän tukea ja ohjausta Siksi esitämme, että hallituksen esitys hylätään, ja siksi vaadimme, että eduskunta edellyttää hallitukselta lakimuutoksen vaikutusten tarkkaa seurantaa ja valmiutta palauttaa aktivointisuunnitelma laajempaan käyttöön, jos ihmiset alkavat pudota järjestelmän läpi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.32 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin tämän hallituksen esityksen tavoitteena on tehdä reilun puolentoista miljoonan euron leikkaus hyvinvointialueiden rahoitukseen. Esityksen tavoite byrokratian ja päällekkäisyyksien purkamiseksi kuten myös toimintojen sujuvoittaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen ovat lähtökohtaisesti myös keskustan mielestä kannatettavia. Näiden muutosten ajoitus ja yhteisvaikutus muiden hallituksen tekemien toimien kanssa ovat sen sijaan keränneet runsaasti ja perustellusti kritiikkiä. Hallituksen tekemät leikkaukset hyvinvointialueille ja epärealistisen tiukka alijäämien kattamiseen käytettävissä oleva aikataulu ovat pakottaneet useat hyvinvointialueet tekemään toiminnan uudelleenjärjestelyjä, sulkemaan toimipisteitä ja irtisanomaan työntekijöitä — kaikki tämä sen takia, jotta talous saadaan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

tasapainotettua hallituksen vaatimassa aikataulussa. Kaiken tämän päälle Orpon hallituksella on lisäksi tavoitteena säästää sosiaalihuollon palveluista se 100 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Työllisyyspalvelut ovat vasta siirtyneet tämän vuoden alussa kuntien vastuulle. Tämän vuoksi monet käytännöt ja yhteistyörakenteet ovat vielä muotoutumassa. Eduskunnalla on myös parhaillaan käsittelyssä hallituksen esitys yleistuesta, jossa työmarkkinatuki ja peruspäiväraha yhdistetään yhdeksi tueksi, hallituksen esitys toimeentulotuen uudistamisesta sekä hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalvelujen kehittämiseksi. Kaikki nämä esitykset ja jo tehdyt muutokset vaikuttavat suurelta osin samoihin ihmisiin ja samoihin palveluihin.

On selvää, että palvelujen käyttäjien näkökulmasta tärkeintä on toimiva palveluohjaus, palvelutarpeiden arvion onnistuminen ja annettavien palveluiden tarpeen mukainen kohdentuminen. Tämä on tilanne myös kuntouttavan työtoiminnan osalta. Kuntouttava työtoiminta on lain mukaan tarkoitettu pitkään työttömänä olleille tai toimeentulotukea saaneille henkilöille, joiden edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille tai osallistua koulutukseen tai julkiseen työvoimapalveluun kuntouttavalla työtoiminnalla pyritään edistämään. Kuntouttavaan työtoimintaan tulisi ohjata vain sellaisia työnhakijoita, joilla on siihen tarve ja jotka hyötyvät tästä palvelusta.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Mattilakin totesi, sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa lausunnossa todetaan, että hallituksen esityksen vaikutustenarviointiin sisältyy suurta epävarmuutta eikä sen vuoksi voida varmuudella osoittaa, että lakimuutoksella tullaan saavuttamaan sille asetetut tavoitteet. Tämä on jo hieman tutuksi tullut kaava lukuisien hallituksen esitysten arvioinneissa, nyt myös tämän esityksen kohdalla.

Hallituksen esityksen vaikutukset julkiseen talouteen ovat epävarmoja, ja kokonaistaloudelliset vaikutukset jäävät esityksessä epäselviksi. Kelan hallinnollisen työn arvioidaan kasvavan, ja yhdessä yleistukiesityksen kanssa esitys voi edellyttää Kelalle lisäresursseja ja lisätä myös eri toimijatahojen henkilöstön koulutustarpeita.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetuissa lausunnoissa on todettu, että hyvinvointialueiden rahoitusta ei tulisi arvioitujen epävarmojen säästöjen perusteella vähentää — tämä yksinkertaisesti siitä syystä, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön ja työllistämisen monialaisesta edistämisestä annetun niin sanotun TYM-lain toimeenpanoon liittyvät tehtävät pikemminkin lisääntyvät kuin vähentyvät meneillään olevien muutosten seurauksena. Saatujen arvioiden perusteella esitys ei tuota todellisia säästöjä vaan pikemminkin lisää viranomaisten työmäärää ja palvelujärjestelmän kustannuksia. Kela on arvioinut, että sille aiheutuu lisääntyvän hallinnollisen työn vuoksi palvelutarvearvioinnista ja monenlaisista työllistämissuunnitelmista yhteensä yli 700 000 euron toimintamenolisäys vuosittain. Lausunnoissa on myös arvioitu, että muutos tulisi vaikeuttamaan TYM-lain mukaisen palvelumallin kehittämistä sekä uusien työvoimaviranomaisten ja hyvinvointialueiden välisen vasta käynnistyneen yhteistyön rakentamista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.36 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuntouttavan työtoiminnan peruste on tarjota pitkäaikaistyöttömille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville ihmisille matalan kynnyksen tukea, jonka tavoitteena on vahvistaa työ- ja toimintakykyä, ehkäistä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

syрjäytymistä, tarjota askel kohti työllistymistä, sisällyttää sosiaalipalvelun näkökulma työttömän tilanteeseen. Nämähän ovat siis kuntouttavan työtoiminnan tärkeitä periaatteita, ja tämä on varsin tärkeä prosessi noin kaiken kaikkiaan.

Nyt hallitus esittää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamista niin, että jatkossa aktivointisuunnitelma laadittaisiin vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavalle henkilölle, kun taas työttömyysetuuteen oikeutetulle voidaan laatia työllistymissuunnitelma tai monialainen työllistymissuunnitelma.

Hallituksen esityksen mukaan sen vaikutusten arviointiin ja arvioinnin perusteena oleviin oletuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä tietopohja on ollut puutteellinen. Lisäksi vaikutusarvioiden laatimista vaikeuttavat työllisyysalueiden juuri alkanut toiminta muutoksineen, hyvinvointialueiden talouden tasapainottaminen ja hallituksen linjaukset tulevista sosiaalihuollon säästöistä.

On tärkeää, että palveluprosesseja pyritään sujuvoittamaan ja pyritään tehostamaan palveluiden oikeaa kohdentumista. Asiantuntijakuulemisissa on esitetty kuitenkin huolia asiakkaiden ohjautumisesta oikeisiin palveluihin ja palveluihin pääsystä ylipäätään. Esitykseen sisältyy nyt riskejä siitä, että osa henkilöistä, joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita mutta ei toimeentulotukioikeutta, jää palvelujen ulkopuolelle. Mikäli palvelutarvetta ei tunnisteta, palvelun ulkopuolelle uhkaa jäädä siis paljon henkilöitä, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta. Ylipäätään työttömien asiakkaiden palvelupolku ei ole mutkaton ja on olemassa riski, ettei vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille palvelua ole saatavissa oikea-aikaisesti tai riittävän laadukkaasti. Palvelun saatavuuden ja laadun heikkeneminen taas johtaa palvelutarpeiden kasaantumiseen ja työllistymisen edellytysten heikkenemiseen, mikä lisää kustannuksia edelleen.

Arvoisa herra puhemies! Tähän liittyvä vastalause on siis varsin perusteltu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen poissa — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

14.38 **Juha Viitala sd:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää, että kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelma laadittaisiin jatkossa vain niille, jotka saavat toimeentulotukea työttömyyden perusteella. Työttömyysetuutta saaville ohjaus perustuisi monialaiseen työllistymissuunnitelmaan. Tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, eli palveluprosessien sujuvoittaminen, byrokratian keventäminen ja päällekkäisyyksien vähentäminen, mutta jo hallituksen oman esityksen vaikutusarvioissa ja valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on todettu, että nämä tavoitteet eivät todennäköisesti toteudu. Ennen kaikkea ei ole varmuutta, että työttömät ohjautuisivat oikea-aikaisesti heille soveltuviin palveluihin.

Esitys ja erityisesti siihen liittyvä 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkaus hyvinvointialueille ovat riittämättömästi perusteltuja. Jopa hallituksen oman esityksen perusteluissa myönnetään, että sen vaikutusten arviointi perustuu puutteelliseen tietoon. Työllisyysalueet ovat vasta aloittaneet, ja samalla hyvinvointialueet tasapainottavat talouttaan. Asiantuntijoiden viesti on varovainen: tarkoitus hyvä mutta vaikuttavuus epävarma. Muun muassa THL:n arvio on, että säästöjä ei todennäköisesti synny vaan kokonaiskustannukset voivat jopa kasvaa monialaisten palvelujen ja hallinnollisen työn

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

lisääntyessä, mutta kuten aina, rahoitusalueilta leikataan joka tapauksessa. On kohtuutonta leikata rahoitusta näin epävarman kokonaisuuden keskellä.

Esityksen logiikka siirtää työvoimaviranomaisille painetta tunnistaa työ- ja toimintakyvyn rajoitteita ja ohjata oikeiden palveluiden piiriin. Jos palvelutarpeen tunnistaminen ontuu, jää palvelujen ulkopuolelle juuri se ryhmä, joka hyötyisi kuntouttavasta työtoiminnasta, eli ne henkilöt, joilla on merkittäviä rajoitteita muttei toimeentulotukioikeutta. Työttömien palvelupolku on jo nyt monimutkainen, ja vaarana on, että vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville palveluja ei ole saatavilla oikea-aikaisesti tai riittävän laadukkaasti. Kun saatavuus ja laatu heikkenevät, tarpeet kasaantuvat, työllistymisen edellytykset heikkenevät ja kustannukset nousevat.

Arvoisa puhemies! On kannatettavaa sujuvoittaa prosesseja ja karsia turhaa byrokratiaa, mutta se täytyy tehdä niin, että ihmisten palvelutarpeet tunnistetaan varmuudella ja oikea-aikainen tuki turvataan. Nyt ehdotettu lakimuutos lisää epävarmuutta, kasvattaa riskiä palvelukatkoihin ja saattaa heikentää kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten osallisuutta. Samanaikainen rahoituksen leikkaaminen hyvinvointialueilta kasvattaa riskejä entisestään. Meidän tehtävämme on varmistaa, että ihmiset eivät putoa palveluista vaan pääsevät niihin oikeaan aikaan ja oikealla tuella. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg on poissa. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

14.42 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Esityksessä todellakin ehdotetaan muutettavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Se liittyy ensi vuoden talousarvioesitykseen, ja tämän myötä hallitus toteuttaa 1,6 miljoonan euron leikkauksen hyvinvointialueiden rahoitukseen. Myös keskusta kannattaa lähtökohtaisesti byrokratian ja päällekkäisyyksien purkamista, toimintojen sujuvoittamista ja hallinnollisen taakan keventämistä. Tältä osin hallituksen esitystä on pidetty valiokunnalle annetuissa lausunnoissakin kannatettavana. Sen sijaan esitettävien muutosten ajoitus ja yhteisvaikutus muiden hallituksen tekemien toimien kanssa on herättänyt runsaasti kritiikkiä. Useimpien hyvinvointialueiden taloustilanne on, kuten tiedetään, erittäin tiukka hallituksen tekemien leikkausten ja liian tiukan alijäämien kattamisajan vuoksi, ja useilla hyvinvointialueilla joudutaan tekemään toiminnan uudelleenjärjestelyjä, sulkemaan toimipisteitä ja irtisanomaan työntekijöitä, jotta talous saadaan tasapainotettua maan hallituksen vaatimassa aikataulussa.

Arvoisa herra puhemies! Tämän lakiesityksen vaikutusarviot ovat riittämättömiä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa lausunnossa on todettu, että hallituksen esityksen vaikutusten arviointiin sisältyy merkittävää epävarmuutta eikä voida varmuudella osoittaa, että lakimuutoksella tullaan saavuttamaan sille asetetut tavoitteet. Hallituksen esityksen vaikutukset julkiseen talouteen ovat epävarmoja, ja kokonaistaloudelliset vaikutukset jäävät esityksessä epäselviksi. Arvioiden mukaan Kelan hallinnollinen työ voi kasvaa, ja yhdessä yleistukiesityksen kanssa esitys voi edellyttää Kelalta lisäresursseja ja lisätä eri toimitahojen henkilöstön koulutustarpeita. Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa lausunnossa on todettu, että hyvinvointialueiden rahoitusta ei tulisi tässä esityksessä arvioitujen epävarmojen säästöjen perusteella vähentää, koska on yhtä todennäköistä, ellei todennäköisempääkin, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön ja lain

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

toimeenpanoon liittyvät tehtävät pikemminkin lisääntyvät kuin vähentyvät meneillään olevien muutosten seurauksena.

Arvoisa herra puhemies! Väliinputoamisen riski kasvaa. Valiokunnalle annetussa lausunnossa on nostettu esille huoli asiakasryhmistä, jotka voivat jäädä hallituksen esittämien muutosten vuoksi väliinputoajiksi. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että lakimuutoksen seurauksena on myös mahdollista, että jotkin aktivointiehdon piiristä poistuneet työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaisesti tarvitsevat asiakkaat saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Tällaisia henkilöitä saattaisivat olla esimerkiksi työnhakijat, jotka eivät saa toimeentulotukea mutta eivät työkyvyttömyyden vuoksi kykene osallistumaan mihinkään työllistymistä edistävään palveluun. Lisäksi nämä aktivointiehdon piiristä poistuneet työttömät, joilla on tosiasiallinen sosiaalihuollon palvelutarve mutta ei TYM-lain mukaista kolmen organisaation palvelujen yhteensovittamisen tarvetta, saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Aktivointisuunnitelman rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin voi sulkea ulkopuolelle henkilöitä, joilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen esimerkiksi perheen tulojen tai säästöjen vuoksi mutta joilla on silti selkeä palvelutarve. Riskinä on myös, että työttömän työnhakijan palvelutarvetta ei tunnisteta oikein ja hän jää vaille tarvitsemiaan palveluja.

Arvoisa herra puhemies! Niin kuin edustaja Mattila aiemmin jo toi esille, keskusta on jättänyt tähän lakiesitykseen vastalauseen, jossa esitetään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.46 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamista niin, että jatkossa aktivointisuunnitelma laadittaisiin vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavalle henkilölle, kun taas työttömyysetuuteen oikeutetulle voidaan jatkossa laatia työllistymissuunnitelma. Hallituksen esityksen omienkin vaikutusarviointien ja asiantuntijalausuntojen perusteella tavoitteiden saavuttaminen ei vaikuta lainkaan todennäköiseltä. Emme kannata esitystä, emmekä pidä siihen sisältyvää 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkausta hyvinvointialueilta perusteltuna. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL on arvioinut, että lakimuutos ei todennäköisesti tuo esitettyjä säästöjä, vaan se kokonaisuudessaan lisää viranomaisten ja palvelujärjestelmän kustannuksia muun muassa hallinnollisen työn kasvun myötä. Pidämme kohtuuttomana rahoituksen leikkaamista hyvinvointialueilta näin epävarman esityksen pohjalta.

Asiantuntijakuulemisissa oli esitetty huolia asiakkaiden ohjautumisesta oikeisiin palveluihin ja palveluihin pääsystä ylipäätään. Esitykseen sisältyy riski, että osa henkilöistä, joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita mutta ei toimeentulotukioikeutta, saattaisi jäädä kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Mikäli palvelutarvetta ei tunnisteta, palvelun ulkopuolelle uhkaa jäädä henkilöitä, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta. Palvelun saatavuuden ja laadun heikkeneminen taas johtaa palvelutarpeiden kasaantumiseen ja työllistymisen edellytysten heikkenemiseen, mikä lisää tulevaisuuden kustannuksia edelleen.

Arvoisa puhemies! Huolta aiheuttaa myös työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien sosiaalipalveluiden kokonaisuuteen kohdistuva 12,5 miljoonan euron

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

säästötavoite. Hallituksen omassa esityksessäänkin tuodaan esille riski, että osa aktiivointiehdon piiristä poistuneista, työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevista asiakkaista saattaa jäädä kuntouttavan työtoiminnan ja mahdollisesti muidenkin hänelle tarpeellisten palveluiden ulkopuolelle. Esimerkiksi Sininauhaliitto on todennut, että jo tällä hetkellä palvelun ohjautuvuus on heikentynyt, kun hyvinvointialueet ohjaavat kuntouttavan työtoiminnan palveluun aiempaa vähemmän asiakkaita ja ovat samalla säästösyistä rajanneet palvelun kestoja. Ihmiset ovat enenevästi jääneet syrjäytymistä ehkäisevien ja työelämään suuntaavien palveluiden ulkopuolelle, vaikka tämän tavoitteen tietenkin pitäisi päinvastoin olla se, että ehkäisimme syrjäytymistä ja vahvistaisimme työelämään suuntautumista. Kyseessä ovat haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, joiden osallisuudesta meidän yhteiskunnassa tulisi kantaa erityistä vastuuta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

14.49 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävä lakiesitys on esitetty keinona sujuvoittaa palveluprosesseja, vähentää päällekkäisyyksiä ja keventää byrokratiaa. Tavoitteet ovat sinänsä oikeita, kuitenkin asiantuntijoiden lausunnot ja puutteellinen tietopohja osoittavat, ettei esitys tosiasiasa vie näitä tavoitteita kohti. Päinvastoin, riskit ovat suuret ja vaikutukset epävarmat.

Hallitus myöntää itsekkin, että vaikutusarvioihin liittyy merkittävää epävarmuutta. Tietopohja on ollut heikko, työllisyysalueet ovat vasta käynnistyneet ja hyvinvointialueet kamppailevat raskaiden säästöpainojen kanssa. Näissä olosuhteissa esitetään kuitenkin 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkausta hyvinvointialueilta ilman, että voidaan osoittaa sen olevan perusteltua. Tämä on vastuutonta.

Asiantuntijat ovat olleet poikkeuksellisen yksimielisiä: esityksen tavoitteet eivät todennäköisesti toteudu. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos arvioi, että säästöjä ei synny, kustannukset pikemminkin kasvavat monialaisten palveluiden ja hallinnollisen työn lisääntyessä. Myös Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy on todennut, että hyvinvointialueiden tehtävät eivät ole vähenemässä, vaan päinvastoin lisääntymässä käynnissä olevien muutosten seurauksena.

Arvoisa herra puhemies! Näiden arvioiden jälkeen rahoituksen leikkaaminen on kohtuutonta. On myös todellisia riskejä siitä, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä jää palveluiden ulkopuolelle. Jos työ- ja toimintakyvyn rajoitteita omaava henkilö ei saa toimeentulotukea, hän voi jäädä kokonaan kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Työvoimaviranomaisten vastuuta palvelutarpeen tunnistamisesta lisätään merkittävästi ilman, että heille on annettu lisäresursseja. Jos palvelutarve jää tunnistamatta, seurauksena on syrjäytymisen syveneminen ja kustannusten kasvu.

Meillä on jo nyt näyttöä siitä, että ohjautuvuus kuntouttavaan työtoimintaan on heikentynyt. Hyvinvointialueet ohjaavat palveluun vähemmän ihmisiä ja lyhentävät jaksoja, ja tämä näkyy suoraan siinä, että monet jäävät palveluiden ulkopuolelle. Nämä ihmiset eivät ole tilastoja, he ovat heikossa asemassa olevia, jotka menettävät mahdollisuuden tukeen ja kiinnittymiseen yhteiskuntaan. Samalla eduskunnassa on yhtä aikaa käsittelyssä useita toisiinsa kietoutuvia lakiesityksiä: yleistuki, toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta, työnhakijan palveluprosessi. Kokonaisvaikutuksia ei ole voitu

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

arvioida, ja silti hallitus vie eteenpäin irrallisia, pistemäisiä muutoksia, jotka voivat pahimmillaan hajottaa palvelupolkuja entisestään.

Arvoisa herra puhemies! Emme voi hyväksyä lakimuutosta, jonka riskit ovat näin suuret ja hyödyt niin epävarmat. Emme voi hyväksyä esitystä, joka uhkaa syrjäyttää ihmisiä lisää ja heikentää hyvinvointialueiden jo valmiiksi tiukkaa tilannetta. Tässä vaiheessa on vastuutonta edetä näin heikosti valmistellun kokonaisuuden pohjalta ja vain toivoa, että seuraukset eivät ole vahingollisia. Tämä lakiehdotus tulisi hylätä, kuten SDP:n jäsenet valiokunnassa ovat esittäneet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

14.53 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä kuntouttavaa työtoimintaa koskevassa esityksessä kannatettavia ovat sen tavoitteet tehostaa palveluprosesseja, keventää byrokratiaa ja vähentää päällekkäisyyksiä.

Mutta minun on pakko sanoa, että olen hieman hämmentyneenä kuunnellut hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja, kun otetaan huomioon, että hallituksen esityksessä sen omien vaikutusarvioiden ja valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella tavoitteiden saavuttaminen ei kuitenkaan vaikuta lainkaan todennäköiseltä.

Hallituksen esityksen mukaan sen vaikutusten arviointiin ja arvioinnin perusteena oleviin oletuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä käytettävissä oleva tietopohja on ollut puutteellinen. Lisäksi vaikutusarvioiden laatimista on vaikeuttanut työllisyysalueiden juuri alkanut toiminta muutoksineen, hyvinvointialueiden talouden tasapainottaminen ja hallituksen linjaukset tulevista sosiaalihuollon säästöistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemat asiantuntijat ovat suhtautuneet hyvin varauksella esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL on päätenyt arvioon, että lakimuutos ei todennäköisesti tuota esitettyjä säästöjä, vaan se kokonaisuudessaan lisää viranomaisten ja palvelujärjestelmän kustannuksia muun muassa monialaisten palvelujen ja hallinnollisen työn kasvun myötä. Eli siis lopputulema on täysin päinvastainen asetettuihin tavoitteisiin nähden.

Arvoisa puhemies! Kaiken tämän lisäksi hallituksen esitys vaarantaa työttömien ohjautumisen tarpeenmukaisesti ja oikea-aikaisesti palvelujen piiriin. On tärkeää, että palveluprosesseja pyritään sujuvoittamaan ja pyritään tehostamaan palveluiden oikeaa kohdentumista. Asiantuntijakuulemisissa kuitenkin todettiin, että jo tällä hetkellä palveluun ohjautuvuus on heikentynyt, kun hyvinvointialueet ohjaavat kuntouttavan työtoiminnan palveluun aiempaa vähemmän asiakkaita ja ovat samalla rajanneet palvelujen kestoa. Esitykseen sisältyy siis riski, että osa henkilöistä, joilla ei ole toimeentulotukea mutta joilla on todellisuudessa toiminta- ja työkyvyn rajoitteita, jää palvelujen ulkopuolelle. Kannatettavana ei myöskään voida pitää esitettyä leikkausta hyvinvointialueiden rahoituksesta.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän loppuun vielä todeta, että nyt olisi syytä pysähtyä miettimään ja huomioida myös se, että työllisyyspalvelut siirtyivät vasta kuluvan vuoden alussa kuntien vastuulle. Monin paikoin niin yhtenäiset käytänteet kuin yhteistyörakenteetkin hakevat vielä muotoaan. Eduskunnalla on käsittelyssään tällä hetkellä myös hallituksen esitykset yleistuesta, jossa työmarkkinatuki ja peruspäiväraha yhdistetään yhdeksi tueksi toimeentulotuen uudistamisesta, sekä hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalvelujen kehittämisestä. Näillä kaikilla

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

esityksillä ja tehdyillä muutoksilla on vaikutuksia merkittävältä osin samoihin ihmisiin ja palveluihin. Käsittelyssä on siis jo suuri kokonaisuus, jonka yhteisvaikutuksia ei ole riittävästi voitu arvioida. Mielestäni ei ole perusteltua, että tässä vaiheessa muutettaisiin yksittäistä lakia sitä pistemäisesti uudistaen selkeästi keskeneräisen esityksen pohjalta, jota asiantuntijat ovat voimakkaasti kritisoineet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.57 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Opposition kansanedustajakollegat ovat tässä jo esittäneet perusteltua kritiikkiä, joka pohjautuu sitten näihin vastalause-esityksiin, joita olemme tehneet. Kokoan itse vielä omalla tavallani itse asiassa näitä samoja yhteen seuraavan nelijaon pohjalta.

Ensimmäinen, joka täällä muun muassa äsken edustaja Kaarisalon puheenvuorossa ja aiemmin edustaja Lylyn puheenvuorossa tuli esille, on se, että meillä on oikeasti neljän lakipaketin kokonaisuus, josta voidaan sanoa, että kaikki vaikuttaa kaikkeen. Ne ovat juuri nämä: yleistukilaki eli HE 112, laki toimeentulotuesta ja kuntouttavasta työtoiminnasta eli HE 116, sitten tämä työntekijän palveluprosessi ja työnvälityspalvelujen kehittämislaki eli HE 108 ja sitten nyt käsittelyssä oleva laki.

Valtiovarainvaliokunnassa työelämäjaostossa ihan siinä virallisessa mietinnössämme korostimme sitä, että tällä hetkellä ei hyvinvointialueiden ja työllisyysalueiden yhteistyö varsinkaan vaikeasti työllistyvien osalta toimi riittävän hyvin. Sitten sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olemme aivan viime päivinä kiinnittäneet huomiota siihen, että Kelan ja hyvinvointialueiden väliin näyttää syntyvän nyt aiempaa suurempi aukko tämän toimeentulotukiasian käsittelyssä, joka on tässä kahden asian päästä meillä listoilla.

Toimeentulotukilain mainitsen sen takia nyt tässä yhteydessä, koska siinä käsitellään myös ihan nimeä myöten tätä kuntouttavaa työtoimintaa, ja siinä esitetään toimeenpanokustannusten olevan 18 miljoonaa euroa. Kelaan täytyy palkata 130 henkilöä lisää ja työllisyysalueille henkilöitä lisää. Siitä tulee yhteensä 18, eli luvut ovat 10 miljoonaa ja sitten 8 miljoonaa euroa. Kaiken kaikkiaan tämä neljän lain kokonaisuus tulee lisäämään byrokratiaa, monimutkaistamaan asioita, ja se näkyy sitten myös näissä byrokratiaa vaativissa rahavarauksissa, joten niin kuin täällä on korostettu, tällainen pistemäinen yhden asian tarkastelu ja siitä sitten laskennallisesti esitetty 1,6 miljoonan euron säästö hyvinvointialueille on hyvin näennäistä.

Tämä toimeentulotukilakihan kaiken kaikkiaan on rakennettu niin, että siinä säästyisi 188 miljoonaa euroa toimeentulotukimenoja mutta sitten vastaavasti lisääntyisi 148 miljoonaa perustoimeentulon menoja ja siitä tulevat verokertymät olisivat 30 miljoonaa. Nämä ovat hyvin tällaisia toivelaskelmia, ja siihen sitten tietyllä tavalla pienenä palasena yritetään istuttaa tämä nyt käsittelyssä oleva laki. Eli on todella perusteltua, että tätä pistemäistä uudistusta tällä tavalla irrallaan muista ei nyt tehtäisi vaan tarkasteltaisiin tätä kokonaisuutta, josta tietyt osat puuttuvat vielä, kuten sosiaalipalvelujen karsimisen ehdotus sadalla miljoonalla eurolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.00 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! On tosi hienoa, että täällä on kuitenkin porukkaa paikalla keskustelemassa näin tärkeästä asiasta ja teemme sen

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

jopa päivänvalossa tai, sanotaanko, hämärtyvässä iltapäivähetkessä. Se tietenkin on hienoa, että saadaan käsitellä tällaista asiaa yön sijasta päiväsaikaan.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä esitetään nyt ihan vakavalla tavalla käytännössä 1,6 miljoonan euron säästöä. Lähtökohdaksi otettiin hallituksen sopeutustoimia etsittäessä viime keväänä se, että tehtäisiin nopea äkkijarrutus näiden taloudellisten säästöjen lisäämiseksi vielä niin, että saataisiin säästöjä myöskin kuntouttavasta työtoiminnasta. Juuri ennen vaaleja eduskunnassa käsiteltiin hyvin vakavalla mielellä, erityisesti kyselytunneilla, sitä, onko siinä mitään järkeä. Tässä siis on nyt tehty esitys, jossa yritetään säästää 1,6 miljoonaa euroa. No, hyvää on se, että enempää ei löytynyt säästettävää, mutta tässä yhä yritetään etsiä 1,6 miljoonan euron säästöjä.

Tässä hallituksen esityksessä sivulla 11 kuvataan, että jatkossa aktivointisuunnitelmia ja niiden päivityksiä tehdään käytännössä lähes 50 000 suunnitelmaa — siis 48 700 kappaletta — vähemmän kuin nykyisin. Jos otetaan huomioon, että joitakin suunnitelmia päivitetään, niin silloin ikään kuin voidaan laskea, että kaiken kaikkiaan tämän lain voimaantulon jälkeen käytännössä uusia suunnitelmia tehtäisiin 29 210 suunnitelmaa vähemmän.

Kysynkin nyt edustajilta ihan retorisesti, onko järkevää säästää kaiken kaikkiaan 1,6 miljoonaa euroa tämän esityksen vaikutusten yhteenlaskettavissa taloudellisissa lopputuloksissa niin, että me vähennetään lähes 50 000 aktivointisuunnitelman tekemistä. Onko tämä maa sellaisessa kunnossa, että tämä 1,6 miljoonan euron säästö on järkevämpi kuin se, että joku keskustelisi ihmisen kanssa, joka on työtön, ja antaisi mahdollisuuden myöskin nähdä vähän perspektiiviä ja valoa tulevaisuudessa?

Nämä keskustelut, jotka tässä käydään, nimenomaan estävät sen, että näitä aktivointisuunnitelmia ei enää tehtäisi lähes 50 000 ihmiselle. Ja kohta kun tämä soteiltapäivä tässä etenee, niin edustajat, jotka eivät ole pystyneet kaikkiin yksityiskohtiin perehtymään, huomaavat, että yleisturvassa toimitaankin sitten jatkossa aivan toisin. Eli sitten siellä laki vaatisi tapaamaan kasvokkain joka ainoan, eikä käy muu kuin kasvokkainen tapaaminen.

Eivät tässä samat viranomaiset, jotka näitä esittävät, ole kyllä miettineet, miltä tämä näyttää ulospäin. Minun täytyy sanoa, että tämä esityshän on valmisteltu tietenkin osana sosiaali- ja terveydenhuollon hallintoalaa, ja tämä koko esitys, joka liittyy työvoimapalveluiden prosesseihin ja kehittämiseen, on valmisteltu taas työ- ja elinkeinoministeriössä. Kun me katsotaan nyt näitä yhtenäisvaikutuksia, niin alkaa hirvittää se, oliko tämä järkevää säästää sosiaalisesta kuntoutuksesta näin.

No, otetaanpa seuraavaksi, arvoisa puhemies, sitten se, mitä palvelua tällä pitäisi saada, kun 50 000 kertaa sitä saa nyt vähemmän. Silloin vaalien aikaan itsekkin nostin esiin sen, voisiko hallitus kertoa, oletteko te oikeasti tosissanne. Ensimmäinen päätös, mikä tehtiin sitten näistä lisäsäästöistä juuri ennen kuntavaaleja, muotoiltiin niin, että kuntouttava työtoiminta tulee säästöjen kohteeksi. Summat olivat silloin isompia. Huomionarvoista on se, mitä on kuntouttava työtoiminta. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain 14 §:n mukainen sosiaalipalvelu, joka kuuluu hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Eli tässä on siis nyt kysymys siitä, että kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään aivan viimesijaisena toimena, sosiaalipalveluna, niille ihmisille, kun he eivät työttöminä ole työ- tai toimintakyvyiltään ja niitä koskevilta rajoituksiltaan mahdollisuuksissa osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Jotta me voidaan täältä 50 000 kertaa jättää homman hoitamatta, niin silloinhan meidän pitäisi olettaa, että juuri tässä ajassa myöskin työllisyys olisi sellaisella tolalla, että näin juuri voisi tehdä, mutta päinvastoin näitten työllisyyslukujen valossa me olemme 2000-luvulla vaikeammassa tilanteessa kuin kertaakaan aikaisemmin. Eli 25 vuoden aikana on käytetty sosiaaliseen kuntoutukseen enemmän resursseja tilanteessa, jossa ei ole ollut tämmöistä määrää työttömyyttä. Ja juuri tässä hetkessä hallitus ajattelee, että kaikki mahdolliset purot nyt pitää löytää säästötalkoisiin ja tässä tilanteessa olisi järkevää tämä 1,6 miljoonaa euroa laittaa ikään kuin tähän pottiin mukaan.

Hyvät kuulijat, sitten siinä samassa yhteydessä, kun täällä ennen vaaleja käytiin keskustelua siitä, onko hallitus tosissaan, kysyin, mitä tarkoitti se, että kuntouttava työtoiminta siirrettäisiin pois, että kuntouttava työtoiminta siirrettäisiin kuntiin — se alkuperäinen päätös oli tällainen. Siis minä ihmettelin silloin jo sitä, ollaanko tässä tosissaan. No, se on selvää, että joku käytti siellä järkeä, Satonen tai joku muu, ja jälkikäteen tajuttiin, että eihän tällaista voi tehdä. Siis täällä oli sellainen uhka ilmassa, että sosiaalinen kuntoutus siirretään ikään kuin pois sosiaali- ja terveystalouden pääluokan alta. Se oli tarkoitus siirtää kuntiin. Kyllä minä sen ymmärrän jollakin järjellä, mutta kun se on sosiaalityötä. Ei sosiaalista kuntoutusta voi muuttaa sellaiseksi kuntouttavaksi toiminnaksi, jota tekisi kuka tahansa mutta se olisi sosiaalityötä, ja tämä päätös oli tehty siinä pohjassa. Sitten kaikki menivät kuurupiiloon eikä löytynyt ketään, kuka olisi voinut sanoa, että ette kai te nyt sentään ole tosissanne.

On se hyvä, että joku Satonen on löytynyt sanomaan, [Puhemies koputtaa] että ei tässä ole mitään järkeä. Ja nyt tässä sitten esitetäänkin, että sosiaalinen kuntoutus sentään jää sosiaali- ja terveydenhuollon hallintoalalle. [Puhemies koputtaa] Mutta niin kuin todettu, tässä siirretään siis kaikki ne, jotka tätä palvelua aikaisemmin ovat saaneet — muutkin työttömät, jotka eivät ole saaneet perustoimeentulotukea — nyt tilanteeseen, jossa tätä palvelua ei enää ole käytettävissä. Näiden ihmisten työkykyä tai kykyä nousta koulutusmarkkinoille ei enää katsota olevan tarpeen kohentaa [Puhemies koputtaa] sosiaalisella kuntoutuksella, ja sitä ihmettelen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

15.08 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edellistä puheenvuoroa on hyvä jatkaa. Kiitos vain siitä, että nimeni mainittiin. Ehkä ansiotontakin arvonnousua, mutta kiitos silti.

Ensinnäkin tästä säästöstä. Minusta on aika erikoista, että tästä on nyt noussut niin iso keskustelu. Siinä olen Kiurun kanssa vähän samaa mieltä, että tähän on tässä ihan sivuasiana, tämä 1,6 miljoonan säästö. Juuri tarkistin tuosta luvun, ja minulla ainakin tekoöly kertoi, että 27,1 miljardia on hyvinvointialueiden rahoitus ensi vuonna. Tämä 1,6 miljoonaa on kulunut jo tällä välin, kun me ollaan tästä asiasta puolen tuntia keskusteltu. Se kuvaa, että eihän tällä ole hyvinvointialueiden rahoituksen kanssa mitään tekemistä, vaan tämä on vain sellainen laskennallinen summa, joka ikään kuin säästyy siitä, että niitä suunnitelmia ei tehdä, mutta sillä ei ole mitään tekemistä hyvinvointialueiden rahoituksen kanssa. Kyllä se on ihan oma päätöksentekonsa, paljonko sinne annetaan rahoitusta kokonaisuudessaan.

Mitä sitten tulee tähän itse asiaan, niin tähän on pieni tekninen muutos, mutta tämä asia on kyllä sinänsä paljon isompi. Jos oikein olen ymmärtänyt, niin tämä asia on menossa sillä tavalla eteenpäin, aivan kuten Kiuru sanoi, että tämä niin sanottu sosiaalinen

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

kuntoutus jää sinne hyvinvointialueille, kuten pitääkin, mutta sitten taas tämä kuntouttava työtoiminta ei ole käytännössä saanut aikaan kuin pienessä mittakaavassa sitä, että ihmiset olisivat päässeet tämän kuntouttavan työtoiminnan kautta avoimille työmarkkinoille, ja silloin on tärkeätä, että on toinen palvelu, joka on samantyyppinen palvelu mutta sellaiselle kohderyhmälle, jotka voivat tämän palvelun kautta tähdätä avoimille työmarkkinoille tai tutkintoon johtavaan koulutukseen, ja tämä tulee sitten sinne TE-palveluihin yhtenä toimintamallina, ja tämän asian valmistelu on ymmärtääkseni käynnissä.

Nämä kaksi asiaa on nyt hyvä erottaa toisistaan, koska niillä on täysin erilainen kohderyhmä. Tässä sosiaalipuolelle jäävässä kuntouttavassa työtoiminnassa kyse on ennen kaikkea ihmisten toimintakyvyn ja ylipäätään elämänhallinnan ylläpitämisestä, ja sillä on oma arvonsa. Mutta sitten on se toinen puoli asiassa, ja siinä tavoitellaan siis sitä, että tämän palvelun kautta ihmisillä olisi mahdollisuus päästä työmarkkinoille ja sitä kautta elämässä eteenpäin. Eli on tärkeää, että näitä molempia viedään eteenpäin ja nähdään tämä osana kokonaisuutta, ja tämä asia, mistä me juuri nyt keskustelemme, on vain hyvin pieni osa tästä kokonaisuudesta.

Siitä olen edustaja Lylyn kanssa samaa mieltä, että meillä tulee kyllä ongelmaksi, ja sen sanoin jo silloin, kun olin vielä valtioneuvostossakin, että tämä välityömarkkinoiden asema tulee tässä olemaan haaste, ja se on nyt nähty. Meillä on paljon vähentynyt nyt jo aktivointi, kunnat aktivoivat huomattavasti vähemmän ihmisiä — jossain näin semmoisen luvun, että 30 000 vähemmän — kuin mitä valtio aikaisemmin aktivoi. Ja tämä tietysti näkyy meillä myös työttömyyden nousussa. Sen suhteen tämä on varmasti asia, jota joudutaan sitten miettimään pidemmässä juoksussa, että millä tavalla tämä välityömarkkina tullaan rakentamaan. Tämä on käynyt ilmi myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

15.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on todellakin keventää aktivointisuunnitteluun ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamiseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita, ja siinä mielessä ajattelen, että kun ylipäänsä esimerkiksi hyvinvointialueilta haluamme olla hallintoa keventämässä, niin on tärkeää tällaisia edistää. Toki tässä on myös se oma säästövaikutuksensa, joka liittyy meidän valtiontalouden vaikeaan tilanteeseen. Valitettavasti näitäkin päätöksiä on pakko tehdä.

Näitä aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saaville työttömille, ja tähän on se erittäin tärkeä ryhmä, johon on tärkeää kohdistaa myös näitä palveluja. Kuntouttava työtoiminta jatkossa kohdentuisi entistä tarkoituksenmukaisemmin asiakkaille, jotka hyötyvät eniten palveluista. Samalla korostettaisiin sitä, että työttömän palvelutarve tulisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tunnistaa. Samoin tarvitaan viranomaisten tiivistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa. Kuntouttava työtoiminta ei ole tokikaan ainoa työttömän työnhakijan työ- ja toimintakykyä sekä elämänhallintaa edistävä palvelu, vaan sitä voidaan edistää muillakin sosiaalihuollon palveluilla, kuten esimerkiksi sosiaalisella kuntoutuksella, jota voidaan järjestää sosiaalihuoltolain mukaisella palvelutarpeen arviolla. Sen selvityksen mukaan, minkä olemme saaneet, aktivointiehdon poistaminen muilta kuin toimeentulotukea saavilta työttömiltä ei johda tilanteeseen, jossa henkilöt jäisivät kokonaan ilman palveluita.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Näitä ehdotettujen muutosten vaikutuksia kuntouttavan työtoiminnan piiriin ohjattavien asiakkaiden määrään ja työttömien työnhakijoiden saamiin työkykyä edistäviin palveluihin on tärkeää seurata, kuten tuossa seurantapöytäkirjassa ehdotetaan. Siinäkin mielessä tämä ponsi on tärkeä, että sosiaali- ja terveysministeriöhän valmistelee parhaillaan sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistamista, ja tämän valmistelun yhteydessä on mahdollista sitten tarkastella, millaisia vaikutuksia kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin tehdyillä muutoksilla on ollut palveluihin ohjautumisessa.

Asiantuntijakuulemisessa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että tässä esityksessä ei nyt varsinaisesti tunnistettu kolmannen sektorin asemaa eikä sen merkittävää roolia kuntouttavan työtoiminnan toteutumisessa, vaikka järjestöt vastaavatkin suuresta osasta palvelun käytännön toteuttamisesta. On tärkeää toki, että myös nämä kolmannen sektorin toimijat huomioidaan myös jatkossa, kun näitä palveluja edelleen uudistetaan ja viedään eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.16 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Ennätystyöttömyydessä oleva Suomi sekä ennätysluvut pitkäaikaistyöttömyydessä nostavat kuntouttavan työtoiminnan merkitystä entisestään. Työtoiminnan merkitys on ehkäistä ja parantaa pitkäaikaistyöttömien työ- ja toimintakykyä sekä monesti kateissa olevaa elämänhallintaa tarjoamalla tuettua osallistumista ja sosiaalista aktivoitumista, jotta polku takaisin sinne työelämään ja koulutukseen madaltuisi. Se antaa rytmiä arkeen, vahvistaa itsetuntoa ja elämänhallintaa sekä lisää osallisuudentunnetta yhteiskuntaamme.

Hallituksen esitys jättää todennäköisesti osan työ- ja toimintakykyrajoitteisista palvelujen ulkopuolelle. Erityisesti tässä ihmetyttää, miten kuntouttava työtoiminta irrotettiin valmistelussa olevasta sosiaalihuollon palveluvalikoiman uudistamisesta. Tämä on myös asiantuntijoiden näkemys. Lisäksi vaikutusarviot ja asiantuntijakuulemiset osoittavat, että lainsäädännön tavoitteet ovat aika huteralla pohjalla, taas kerran. Lisäksi säästötavoitteet ovat isossa ristiriidassa ennätystyöttömyyden hoitamisessa. 1,6 miljoonan leikkaus kohdistuu taas sinne hyvinvointialueille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.18 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensin hieman näistä euroista. Välillä hämmentää täällä se, kun suhteutetaan, että joku summa on pieni sen takia, kun se vertailuluku on niin suuri. Aina ne eurot, olivat ne sitten pieniä tai isoja summia, jonkun ihmisen kohdalle osuvat. Sille, kenen kohdalle ne osuvat, se on aina merkittävää. Toisaalta jos tässä 1,6 miljoonaa on pieni summa, niin toisessa yhteydessä itäiseen Suomeen pk-yrityksille tullut 700 000 euroa olikin hirmuisen suuri summa. Eli tämä aina välillä vähän näin ensikertalaista hämmentää täällä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnalle annetussa lausunnossa on nostettu esille huoli asiakasryhmistä, jotka voivat jäädä näiden muutosten vuoksi väliinputoajiksi. Täällä hallituksen esityksessäkin todetaan — luen suoran sitaatin: ”Lakimuutoksen seurauksena on myös mahdollista, että jotkin aktivointiehdon piiristä poistuneet työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevat asiakkaat saattavat jäädä kuntouttavan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

työtoiminnan ulkopuolelle. Tällaisia henkilöitä saattaisivat olla esimerkiksi työnhakijat, jotka eivät saa toimeentulotukea mutta eivät työkyvyttömyyden vuoksi kykene osallistumaan mihinkään työllistymistä edistävään palveluun. Lisäksi ne aktivointiehdon piiristä poistuneet työttömät, joilla on tosiasiallinen sosiaalihuollon palvelutarve mutta ei TYM-lain mukaista kolmen organisaation palvelujen yhteensovittamisen tarvetta, saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle.”

Itsekin saan tasaisesti yhteydenottoja tämäntyppisiltä ihmisiltä, jotka putoavat kaikesta yhteiskunnan turvaverkosta läpi tai ohi eivätkä saa apua. Aktivointisuunnitelman rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin voikin sulkea ulkopuolelle henkilöitä, joilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen esimerkiksi perheen tulojen tai säästöjen vuoksi. Silti heillä voi olla selkeä palvelutarve. Riskinä on myös, että työttömän työnhakijan palvelutarvetta ei tunnisteta oikein ja hän jää vaille tarvitsemiaan palveluja. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että työ- ja toimintakykyä sekä elämänhallintaa on mahdollista edistää muilla sosiaalihuollon palveluilla, kuten esimerkiksi sosiaalisella kuntoutuksella.

Arvoisa puhemies! Keskusta pitää tärkeänä, että palveluihin ohjautumisen tulisi perustua aina yksilölliseen tarpeen arviointiin ja huolehditaan siitä, että yksikään palveluja tarvitseva työtön työnhakija ei putoa jatkossa kaikkien palvelujen ulkopuolelle, vaan jokainen ohjataan yksilöllisesti tarpeen mukaisesti palveluihin. Valiokunnalle annetuissa lausunnoissakin on todettu, että osalla työttömistä työnhakijoista palvelutarpeet ovat vähäisemmät, jolloin heillä ei ole tarvetta monialaisille palveluille ja tuelle eikä heidän tulisi ohjautua niiden piiriin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.21 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Puheenvuoron pyysin Satosen puheen innoittamana. Täytyy muistaa kuntouttavasta työtoiminnasta ja sosiaalisesta kuntoutuksesta, että silloin kun aikoinaan TE-uudistusta ja sitä siirtoa kunnille tehtiin, niin ajatus oli silloin ensimmäiseksi se, että kuntouttava työtoiminta ja työllistämistä edistävät kuviot jäisivät kunnille ja sosiaalinen kuntoutus olisi hyvinvointialueitten vastuulla selkeästi. Se jäi silloin vähän vaiheeseen, ja nyt siihen on palattu. Katsotaan, mitä sieltä sitten tulee.

Toisaalta voi sanoa, että näillä molemmilla tavoilla kun katsotaan näitä asioita, niillä ihmisillä on aika pitkä matka työmarkkinoille sieltä, kun opitaan sitä elämänhallintaa ja muuta ja sitten toiset opiskelevat ammattia tai kehittävät omaa osaamistaan kaiken kaikkiaan. Se polku on aika pitkä, ja jokainen euro, joka tässä on käytettävissä... Esimerkiksi tämä 1 600 000 on pieni summa tässä isossa kokonaisuudessa, mutta sillä tuhat kuntoutettavaa saa 1 600 euron tuen. Sillä voidaan ostaa sen verran palveluja tuhannelle ihmiselle.

Mutta se, miksi pyysin tämän puheenvuoron, liittyy siihen, että nyt kun hyvinvointialueet ja kunnat eli työllisyysalueet tekevät yhteistyötä, niin erityisen paljon ammattitaitoa ja osaamista vaaditaan niillä työllisyysalueilla, kun pitää miettiä, mihin näitä ihmisiä polutetaan siitä tilanteesta, missä he kulloinkin ovat. Sitten kun tässä on monta lakiesitystä yhdessä, niin tässä on myöskin sellaisia lakiesityksiä, että toissijaiselta etuudelta, toimeentulotuelta, siirretään hakemaan ensisijaista etuutta, työttömyysturvaa, ja se tuo sinne lisää asiakkaita. Tämä koko paketti pyörii nytten tässä erittäin paljon, ja sen vuoksi viittasin tuossa, että työllisyyspalveluista tulee näitten kaikkien toimien osalta

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

sellainen kokonaisuus, että se työnvälitykseen liittyvä kokonaisuus jää vähän taka-alalle ja tulee entistä enempi sosiaalipalvelujen luonnetta sinne työnvälityksen osalle. Minä en tiedä, onko tämä hyvä kehityssuunta, kun ajatellaan sitä, mitä tässä on tapahtumassa. Sosiaalipalveluja tarvitaan, ne ihmiset tarvitsevat palveluja, mutta onko se TE-palvelun kautta kierrättäminen oikea tapa tehdä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

15.23 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua juuri siitä, että näillä työllisyysalueilla tarvitaan sitä ammattitaitoa, jotta joka ikinen löytää sen oikean paikan, jossa oikeanlaista palvelua saa. Ehkä tässä on hyvä myös muistuttaa siitä, että nämä työllisyysalueet ovat olleet käytännössä toiminnassa vasta alle vuoden, joten ihan suuria ihmeitä ei voi myöskään heiltä vaatia.

Kuulostaa totta kai hyvältä juuri se, niin kuin tässä on, että esityksen tavoitteena on keventää näitä viranomaisten tehtäviä ja purkaa aktivointisuunnitelmien ja monialaisten työllisyysuunnitelmien välistä päällekkäisyyttä. Hallituksenkin tavoitteena on ollut byrokratian vähentäminen. Jos verrataan sitä, että vuonna 2024 pelkästään työllistämisuunnitelmia on tehty yli 900 000 kappaletta, niin kyllähän me ymmärrämme, että jokainen tällainen suunnitelma tietysti tehdään tarpeeseen, mutta juuri se, että se sitten kohdentuu myös oikein, niin että se palvelupolku löytyy, on tässä kaikista oleellisinta. Niin kuin tässä aiemminkin jo esimerkiksi edustaja Satonen puhui näistä välityömarkkinoista, niin juuri niinhän tässä on nyt käynyt, että hallitus on monin eri keinoin heikentänyt ja, voi oikeastaan sanoa, murskannut nämä välityömarkkinat. Se tarkoittaa niille ihmisille käytännössä sitä, että kun heidän toimeentuluestaan leikataan, vähän joka puolelta leikataan, niin meillä on muodostumassa entistä suuremmaksi sellainen ryhmä ihmisiä, joka jo sanoo valmiiksi, että ihan sama, leikatkaa vaan, tehkää ihan mitä haluatte. Heillä ei ole enää sitä näkymää eikä sitä tulevaisuudentoivoa, ja kaikki nämä esitykset yhteensä muodostavat nimenomaan sen toivottomuuden tunteen.

Niin kuin tässäkin jo moneen kertaan todettiin, näitä olisi pitänyt osata katsoa laajempaan kokonaisuuteen eikä vain yksittäisinä lakeina. Nimenomaan se yhteisvaikutus muun muassa toimeentulotuen kautta lisää työttömien palveluntarvitsijoitten määrää. Kyllä nämä prosessit tarvitsevat selkeytystä, mutta se, onko tämä se oikea tapa, jääkin isoksi kysymykseksi, erityisesti vielä kun lausunnoissakin kuultiin, että nämä hallinnolliset kustannukset eivät siis vähene vaan ne vain siirtävät paikkaa yhdestä toiseen. Jotenkin on pystyttävä tässä yhteiskunnassa huolehtimaan siitä, että myös kaikista heikoimmassa asemassa olevilla olisi toivoa eikä asenne menisi sellaiseksi, että aivan sama, mitä teette.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.26 Krista Kiuru sd: Puhemies! Ajattelin, että en kommentoi Satosen puheenvuoroa, kun hän tästä lähti, mutta siihen on nyt tässä lopussa otettu vielä kantaa.

Minusta se on kyllä vakava kysymys yhteiskunnalle, jos me ajattelemme, että sosiaalisen kuntoutuksen tarpeessa olisivat jatkossa vain toimeentulotuen asiakkaat. Mikä fakta tai tosiasia sen taustalla on? Siis kuka antaa ymmärtää, että vain suomalaiset toimeentulotuen saajat ovat sosiaalisen kuntoutuksen tarpeessa? Tämä on minusta vakava tosiasia, että 1,6 miljoonan euron säästämiseksi tehdään käytännössä lainsäädäntö, jossa ei

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

arvioida yksilökohtaisesti ihmisten tarvetta tulla saamaan tällaista sosiaalista kuntoutusta, jonka tarkoituksena on nostaa tämän ihmisen työ- ja toimintakyky tasolle, että hän voi hakea töitä, hän voi hakea koulutuspaikkaa.

Nyt me katsotaan, että osalla porukasta kyvyn täytyy siis olla sellainen, että koska he eivät saa toimeentulotukea, niin siitä vedetään johtopäätös, että he ovat siis sellaisessa kunnossa, että he voivat hakeutua työmarkkinoille. Tämä ei ole outo ajattelu, koska se näkyy myöskin toimeentulotuen saajia koskevan esityksen toimintalinjassa. Siinä nimenomaan myöskin oletetaan, että suomalainen toimeentulotuen saaja ei ole sellainen, joka ei voisi työllistyä. Samoin yleisturvassa ajatellaan, että nämä kaikki henkilöt, jotka ovat yleisturvan saajia, ovat ihmisiä, jotka pystyvät hakemaan kokopäivätyötä, heidän toimintakykynsä on sellainen, että he tähän pystyvät.

Tämä on minusta merkittävä ristiriita, kun otetaan huomioon se, missä kunnossa meidän suomalaiset työttömät ovat, siis se työ- ja toimintakyky, ja sen väen määrä, joka on sellaisessa kunnossa, että ei pysty hakemaan näitä. Meillä on varaa tässä tilanteessa päätyä siihen, että me otetaan 50 000 kertaa tämän suunnitelman laatiminen pois, tältä porukalta. Minusta tämä on vakavasti väärin ajateltu lakiesitys. Tässä siis ikään kuin voidaan ajatella, kun näitä tavoitteita tässä katsotaan, että me ei vastata millään tavalla, kuten edustaja Kaarisalo aikaisemmin totesi, tämän ehdotuksen tavoitteisiin. Tässä halutaan vähentää byrokratiaa ja ylimääräistä työtä, mutta ei sillä ole mitään tekemistä tämän asian kanssa, miten nämä ihmiset saisivat työkykynsä ja toimintakykynsä takaisin. Minusta se on kyllä käsittämätöntä, että tämä arvovalinta tässä pysyy. Ja jatkuu muuten seuraavassa ja sitä seuraavassakin esityksessä tämä erikoinen arvovalinta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.29 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä kun asiasta keskustelee, on ehkä hyvä katsoa sitä kokonaisuutta, että nythän tosiaan työtön, joka on toimeentulotuella, on edelleen aktivointisuunnittelun piirissä, ja sitä kautta siellä on mahdollisuus päästä kuntouttavan työtoiminnan piiriin. Jos me taas otamme työttömän, joka on työttömyysetuuden piirissä, niin hänellehän tehdään työllistymissuunnitelma, jos ei ole isompia ongelmia työ- ja toimintakyvyssä tai elämänhallinnassa. Sen sijaan, jos sitten tällä työttömällä, joka on työttömyysetuudella, on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita tai elämänhallinnan puutteita, niin hänelle tehdään sitten monialainen työllistymissuunnitelma, jonka kautta voi yksi kuntoutustoimenpide olla tämä kuntouttava työtoiminta... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] mikä on sitten kuitenkin yleisesti katsottuna tämmöinen viimesijainen palvelu, ja siellä on sitten kaikki muut palvelut olemassa ennen tätä. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.31 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Lainaan suoraan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä tämän lain soveltamisalaa ja vaikutuksia koskevaa kappaletta. Tässä kappaleen puolivälin jälkeen valiokunta toteaa näin: ”Aktivointisuunnittelun rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin voi sulkea ulkopuolelle henkilöitä, joilla on selkeä palvelutarve mutta joilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Myös työttömyysetuutta saavat asiakkaat, joilla on kuntouttavan työtoiminnan tarve mutta ei monialaista palvelutarvetta, voivat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle.”

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 109/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 112/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 28/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 28/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.32 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kysymyksessä hallituksen esitys yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi, ja tässä ehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi yleistukilaki. Yleistukea maksetaan esityksen mukaan työttömälle työnhakijalle, jolla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai joka on jo saanut enimmäisajan ansiopäivärahaa. Lisäksi yleistuen saaminen edellyttää taloudellisen tuen tarvetta, eli yleistuki on tarveharkintainen. Yleistuki korvaa työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan ja työmarkkinatuen, joita koskevaa lainsäädäntöä ehdotetaan kumottavaksi työttömyysturvalaista. Jatkossa työttömän toimeentuloa turvaavia etuuksia ovat siten yleistukilain mukainen yleistuki ja työttömyysturvalain mukainen ansiopäiväraha.

Tätä yleistukea maksettaisiin työttömän työnhakijan työmarkkinoille hakeutumisen ja palautumisen edellytysten edistämiseksi ja parantamiseksi. Työttömyyden perusteella yleistukea saavaa henkilöä koskevat pääsääntöisin samat etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset, työllistymisen edistämiseen liittyvät palvelut ja työttömyysturvalain mukaiset seuraamukset kuin ansiopäivärahan saajaa. Tästä toimeenpanosta vastaisi Kansaneläkelaitos, ja ehdotus tulisi voimaan 1.5.26.

Esityksen taustalla on hallitusohjelman tavoite toteuttaa perusturvan uudistus, jolla pyritään parantamaan työnteon kannattavuutta, sujuvoittamaan sosiaaliturvaa ja yksinkertaistamaan etuuksia edellisellä vaalikaudella tehdyn parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden. Nyt ehdotetut muutokset ovat ensimmäinen vaihe laajemmasta sosiaaliturvauudistuksesta, jonka lopullisena tavoitteena on yksi yleistuki sisältäen perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvaraisen osan viimesijaiseksi turvaksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä sosiaaliturvauudistuksen tavoitteita ja kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä tietyin muutoksin ja huomioin.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Työ- ja tasa-arvovaliokuntakin on tarkastellut asiaa lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, ja se toteaa, että esityksen mukainen työttömyyden aikainen yleistuki on yksi askel sosiaaliturvan uudistamisessa, ja pitää tärkeänä, että sosiaaliturvan uudistamista jatketaan ehdotetun yleistuen pohjalta kohti yhtä perusturvaetuutta.

Myös perustuslakivaliokunta on asiaa tarkastellut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja toteaa, että ehdotetut säännökset vastaavat pääosin voimassa olevaa peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea koskevaa sääntelyä, joka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, ja siten ei ole estettä käsitellä näitä asioita tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Arvoisa puhemies! Sitten mennäänkin yksityiskohtiin.

Eli ensin tästä yleistuen tasosta ja tarveharkintaisuudesta:

Todetaan alkuun, että yleistuen taso olisi työttömyysturvalaissa säädetyn ansiopäivärahan perusosan suuruisen eli samansuuruisen kuin voimassa olevan lain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki. Vuonna 25 peruspäivärahan määrä oli 37,21 euroa päivässä, siitä tulee noin 800 euroa kuukaudessa. Tätä rahaa tarkasteltaisiin vuosittain kansaneläkeindeksillä, mutta valtiontalouden säästöpäätösten vuoksi kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ei tarkisteta vuosina 24—27. Yleistuen saajan mahdolliset työtulot soviteltaisiin samalla tapaa kuin ansiopäivärahan saajan työtulot.

Esityksen mukaan valtaosalla eli noin 526 100 etuudensaajalla yleistuki ei muuta etuuden määrää. Yleistuen tarveharkinta eli omaisuustulojen ja joidenkin muiden tulojen huomioon ottaminen poikkeaa kuitenkin nykyisen työmarkkinatuen tarveharkinnasta, ja tarveharkinta laajenee siten nykyisen mallin sijasta laajemmin myös peruspäivärahan saajiin. Samalla tarveharkinnan sääntöjen yksinkertaistaminen, kuten 55 vuoden ikärajan poistaminen, yhden tuloajan käyttö ja yhtenäinen vähenemisaste, laajentaa sen soveltamisalaa. Näin ollen nykyistä useamman työttömän oikeus perusturvaan määräytyy jatkossa tarveharkinnan perusteella. Nämä tarveharkintaa koskevat muutokset pienentäisivät sitten melkein 5 000 etuudensaajan saamaa etuutta, ja keskimääräinen muutos olisi 1 166 euroa vuodessa. Etuuden määrä nousisi reilulla 2 500 henkilöllä, ja keskimääräinen nousu olisi 617 euroa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää sinänsä tarkoituksenmukaisena, että yleistuen maksaminen edellyttää taloudellisen tuen tarvetta vastaavasti kuten nykyinenkin työmarkkinatuki ja tarveharkinnan myötä työttömyysetuuden pienentymiset kohdistuvat henkilöihin, joilla on muita tuloja. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esityksen vaikutusarviointien mukaan muutokset kohdistuvat etenkin lapsiperheisiin ja 55 vuotta täyttäneisiin iäkkäisiin henkilöihin, koska näitä koskeva erityissääntely ehdotetaan poistettavaksi.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tarveharkinnan laajentaminen koskemaan myös nykyisiä ja peruspäivärahan saajia osaltaan monimutkaistaa järjestelmää niin etuudensaajan kuin toimeenpanonkin näkökulmasta. Valiokunta kuitenkin korostaa, että vaikutukset ovat maltillisia ja kohdistuvat varsin pieneen joukkoon etuudensaajia. Myös vaikutukset toimeenpanoon on arvioitu vähäisiksi. Siten tämä lisäisi toimintamenoja vuositasolla 500 000.

Sitten tässä esityksessä on hyviäkin puolia.

Valiokunta on jo aikaisemmin, käytännössä vuonna 24, kiinnittänyt huomiota työmarkkinatuen laskemisen yhteydessä käytössä oleviin tulorajoihin siten, että ne ovat

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

liian matalia, ja nyt me pidämmekin myönteisenä, että tuen määrään vaikuttavien vanhempien tulojen tuloarajaa ehdotetaan nyt nostettavaksi 1 781 eurosta 2 500 euroon.

Samassa yhteydessä valiokunta on saanut selvityksen myös siitä, että perustoimeentuloa maksettiin vuonna 23 yhteensä 106 000:lle 16—29-vuotiaalle nuorelle eli 12 prosentille ikäryhmästä lähes 300 miljoonaa. Selvityksen mukaan valtaosa nuorista sai kuitenkin perustoimeentuloa vain lyhyen aikaa.

Tässä uudistuksessa esitetään, että yleistukeen sisältyisi myös 21 viikon odotusaika ammatillista koulutusta vailla oleville työnhakijoille.

Sitten, arvoisa puhemies, etuuden kestosta ja näistä aktiivitoimista, jotka tähän otetaan nyt mukaan:

Tämä yleistuki olisi kestoiltaan rajaton, vastaavasti kuten nykyinenkin työmarkkinatuki. Me pidämme sitä perusturvan ensisijaisuuden näkökulmasta perusteltuna.

Valiokunta pitää myöskin tätä taustaa vasten myönteisenä, että pitkään työttömänä olleille yleistuen saajille ehdotetaan esityksessä aktivointijaksoa, joka toteutetaan työvoimaviranomaisen tiloissa järjestettävänä kasvokkain tapahtuvina työnhakukeskusteluina. Aktivointijakson tavoitteena on aktivoita työnhakijaa, selvittää työttömyyden syitä ja tukea henkilökohtaisemmin läpikäyden yleistuen saajien työllistymistä. Tämän henkilökohtaisen kontaktin kautta saataisiin ihmistä aktivoitua.

Esityksen mukaan alle 25-vuotiailla aktivointijakso alkaa 180 maksupäivän jälkeen ja kestää noin 15 kuukautta. Vähintään 25-vuotiailla aktivointijakso alkaa 400 päivän kohdalla ja jatkuu noin puoli vuotta. Työvoimaviranomaisen on järjestettävä aktivointijakso aina vähintään kerran 24 kuukauden aikana, jos yleistuen saajan työttömyys pitkittyy. Työnhakukeskustelujen sisältöön lisätään työttömyyden pitkittymisen syiden arviointi, ja niissä pohditaan myöskin palveluohjausta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota siihen, että esityksessä ei osoiteta lisäresursseja henkilökohtaiseen kasvokkain tapahtuvaan palveluun. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan kasvokkaisten tapaamisten lisääminen ei kuitenkaan lisää työvoimaviranomaisen työnhakija-asiakkaille järjestämien asiakastapaamisten määrää, vaan nykyistä prosessia muokataan vastaamaan tehokkaammin yleistuen saajien pitkittyneen työttömyyden tarpeisiin. Esityksen mukaan yhteisvaikutuksena työvoimaviranomaisten työmäärä [Puhemies koputtaa] väheneekin noin 450 henkilötyövuodella, vaikka osa näistä esityksessä ehdotetuista muutoksista sitä lisää.

Arvoisa puhemies! Aika alkaa tulla täyteen, ja vaikka tässä on iso historiallinen uudistus, niin en valitettavasti pysty enää [Puhemies koputtaa] esittelemään omavastuu-aikaa enkä näitä taloudellisia vaikutuksia enkä yhteisvaikutuksia, mutta todetaan, että tämä esitys on sellainen, että käytännössä tässä on jätetty valiokunnassa [Puhemies koputtaa] myöskin eriäviä näkökulmia, eli vastalauseitakin on täällä lopussa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.44 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään hallituksen esitystä yleistuesta. Hallituksen tavoitteena on yhdistää nykyiset työmarkkinatuki ja peruspäiväraha yhdeksi selkeäksi etudeksi, joka mukautuu ihmisen elämäntilanteeseen. Yksi hakemus, yksi järjestelmä — tämä on muutos, joka helpottaa arkea ja vähentää turhaa

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

byrokratiaa. Tämä uudistus on merkittävä askel kohti yksinkertaisempaa ja oikeudenmukaisempaa perusturvaa.

Yleistuki on tarveharkintainen ja joustava. Se huomioi tulot niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Tämä on keskeinen periaate. Jokaisesta tehdystä työtunnista pitää jäädä hyötyä. Samalla uudistus tuo selkeyttä Kelan ja kuntien prosesseihin, mikä vähentää virheitä ja nopeuttaa päätöksentekoa.

Sosiaali- ja terveystieteiden mietintöön sisältyy opposition hylkäysehdotus. Siinä väitetään, että uudistus lisää byrokratiaa ja vaikeuttaa etuuksien hakemista. Tosiasiassa tilanne on juuri päinvastainen. Nykyinen järjestelmä on monimutkainen, ja ihmiset joutuvat hakemaan useita etuuksia erikseen. Yleistuki yhdistää nämä yhdeksi selkeäksi kokonaisuudeksi, mikä vähentää virheitä ja nopeuttaa päätöksentekoa. Tämä on konkreettinen parannus, ei riski.

Opposition kritiikki ei myöskään huomioi uudistuksen keskeistä tavoitetta, työnteon kannustavuutta. Nykyinen malli luo kannustinloukkuja, joissa lisätulo ei juuri paranna toimeentuloa. Yleistuki korjaa tämän. Jokaisesta tehdystä työtunnista jää hyötyä, ja se on paras keino vahvistaa työllisyyttä ja vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä.

On myös väitetty, että aktivointijaksot olisivat liian tiukkoja. Oma näkemykseni on, että ne ovat välttämättömiä. Työttömyyteen pitää puuttua ajoissa, ja nuorille tarjottava kahdeksan kuukauden aktivointijakso on askel oikeaan suuntaan. Tämä ei ole rangaistus vaan tuettu polku takaisin työelämään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys tuo selkeyttä, kannustavuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opposition hylkäysehdotus ei tarjoa vaihtoehtoa vaan jättäisi meidät kiinni vanhaan, monimutkaiseen ja tehottomaan järjestelmään. Siksi hylkäysehdotuksella ei mielestäni ole katetta, ja kannatankin hallituksen esityksen hyväksymistä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

15.46 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Suomalainen sosiaaliturva on vuosikymmenien työn tulos, joka on historiassa kokenut muutoksia suuntaan jos toiseen. Siinä, missä erilaisia etuuksia on tullut vuosien aikana lisää tai niitä on muutettu, koko järjestelmä tuntuu menneen monimutkaisemmaksi tavallisen ihmisen näkökulmasta.

Silloin kun sosiaaliturvalle on tarve ja ihmisellä on siihen oikeus, etuuksien hakemisen sekä hakemusten käsittelyn pitäisi olla mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää. Tänäpäin käsittelemmekin hallituksen esitystä yleistuesta, joka muodostaa ensimmäisen suuren kokonaisuuden ja perustuu sosiaaliturvan parlamentaarisen komitean työn pohjalle. Kyseessä on suuri uudistus, jota on valmisteltu pitkään ja joka vie suomalaista sosiaaliturvaa kohti selkeämpää, yhtenäisempää ja kannustavampaa kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Uuden yleistuen olisi tarkoitus korvata peruspäiväraha ja työmarkkinatuki toukokuusta 26 alkaen. Tätä yleistukea maksetaan niille työttömille, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai jotka ovat saaneet sitä jo sen enimmäisajan. Yleistuki perustuu tarveharkintaan, eli sitä maksetaan silloin, kun taloudellisen tuen tarve on todellinen. Täysimääräinen tuki vastaa nykyisiä sosiaalietuuksia, eli euroissa se on noin 37 euroa päivässä ja noin 800 euroa kuukaudessa. Tukitaso pysyy siis valtaosalle ihmisistä ennallaan, ja monilla se myös paranee.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta haluaa tuoda esille uudistuksen myönteiset vaikutukset erityisesti nuorten asemaan. Esimerkiksi vanhempien tuloraja, joka vaikuttaa nuorten osittaiseen yleistukeen, nousee ensimmäistä kertaa yli 20 vuoteen 1 781 eurosta 2 500 euroon. Tämä helpottaa etenkin niiden nuorten tilannetta, jotka asuvat vielä kotona, ja se vähentää perusteetonta toimeentulotuen tarvetta. Valiokunta pitääkin tärkeänä sitä, että jatkamme työtä nuorten toimeentulotukiriippuvuuden vähentämiseksi. Tällä uudistuksella ei siis pelkästään selkeytetä järjestelmää vaan myös parannetaan konkreettisesti monen nuoren tavallista arkea.

Arvoisa puhemies! Yksi tämän esityksen keskeinen osa on kasvokkain tapahtuva aktivointijakso, joka on suunnattu pitkään työttömänä olleille. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan kasvokkaiset tapaamiset vahvistavat palvelun laatua, ja meistä jokainen voi varmasti allekirjoittaa tämän. On täysin eri asia hoitaa asioita etänä tai puhelimitse kuin kohdata ihminen kasvotusten.

Tapaamisten tarkoitus on arvioida työttömyyden pitkittymisen syitä, tarjota palveluohjausta, tehostaa työnhakua ja vahvistaa ihmisen toimintakykyä. Tämä on juuri sellaista henkilökohtaista tukea, jota pitkäaikaistyöttömät ovat toivoneet ja jota ihmiset tarvitsevat muutenkin enemmän nykypäivän digiajassa.

On myös selvää, että jokaisella työnhakijalla on oma yksilöllinen tilanteensa. Vaikka etuusjärjestelmä olisi kuinka selkeä, kannustava ja ennakoitava tahansa, se ei yksin riitä nostamaan työllisyyttä. Tarvitsemme riittäviä palveluja, jotka tukevat ihmisten toimintakykyä ja aitoja työelämävalmiuksia. Siksi sosiaali- ja työllisyyspalveluja uudistetaan parhaillaan rinnakkain tämän esityksen kanssa.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee opposition vastalauseeseen ja kritiikkiin yleistuen tasosta, se ei perustu mihinkään. On nimittäin muistettava, että Suomen perusturva on kansainvälisesti vertaillen poikkeuksellisen kattava, jopa siinä määrin, että meidän nykyinen järjestelmämme sisältää päällekkäisyyksiä tukien suhteen. On siis todella tärkeää, että tätä meidän järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Yleistuki on askel juuri siihen suuntaan.

Lisäksi täytyy muistaa, että parlamentaarisen komitean pitkän aikavälin tavoitteena on yhdistää useita eri sosiaalietuuksia, kuten työmarkkinatuki, peruspäiväraha, sairauspäiväraha, Kelan kuntoutusraha ja vanhempainpäivärahat, yhdeksi kokonaisuudeksi usean hallituskauden aikana. Tämä työ ei tule onnistumaan, jos jokaista yksittäistä uudistusta yritetään kaataa ennen kuin kokonaisuus on valmis.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat toivoneet jo vuosia, että byrokratiaa puretaan, järjestelmää selkeytetään ja sosiaaliturva olisi entistä kannustavampi. On pyrittävä sellaiseen sosiaaliturvaan, joka on ymmärrettävä sekä kansalaisille että viranomaisille. Yleistuki on ensimmäinen iso askel tähän suuntaan, ja olen tyytyväinen, että järjestelmää tullaan tulevaisuudessa yksinkertaistamaan lisää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.51 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomalainen tukijärjestelmä on jo kauan ollut kankea ja monimutkainen. Käsittelemme tänään hallituksen esitystä yleistuen käyttöönnotosta eli uudistusta, joka tuo työttömän perusturvan vihdoin tähän päivään. Esityksen ydin on selkeä. Nykyiset peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistetään yhdeksi yhtenäiseksi tueksi, yleistueksi. Tämä yksinkertaistaa, selkeyttää ja tekee järjestelmästä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

oikeudenmukaisemman. Kun järjestelmä on ymmärrettävä ja ennakoitavissa, siihen on helpompi luottaa. Kansalaistemme luottamus on suomalaisen sosiaaliturvamme perusta.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tarkoituksena ei ole vain korvata vanhaa tukimuotoa uudella nimellä. Tavoite on parantaa työn vastaanottamisen kannustimia ja varmistaa, että työnteko on aina kannattavaa. Yleistuki rakentuu tarveharkinnan varaan. Tukea saa silloin, kun tukea todella tarvitsee. Samalla työn ja etuuden yhteensovittaminen selkeytyy ja byrokratia kevenee. Tämä on osa hallituksen pitkäaikaista linjaa. Ei ole kauaa siitä, kun oppositiossa huudeltiin, että hallitus ajaa ihmisiä työttömyyteen leikkauksillaan. Päinvastoin, nyt teemme juuri niin kuin alusta asti olemme puhuneet. Sanon sen vielä uudelleen, mikäli joku teistä tässä salissa ei kuunnellut: tavoite on parantaa työn vastaanottamisen kannustimia ja varmistaa, että työnteko on aina kannattavaa.

Arvoisa puhemies! Olen sosiaali- ja terveystieteiden kanssa samaa mieltä siitä, että näin suuri muutos edellyttää tarkkaa seuranta. Meidän tulee seurata yleistuen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti niin toimeentulon etuuksien toimivuuteen kuin kannustavuuteen ja palveluiden saatavuuteen. Tämä on vastuullista ja välttämätöntä lainsäädäntötyötä, jossa varmistamme, että uudistus toimii käytännössä ja että se todella auttaa niitä ihmisiä, joille se on tarkoitettu. Tämä esitys on osa hallituksen laajempaa sosiaaliturvauudistusta, jonka tavoitteena on rakentaa yksi selkeä perustemuoto. Yleistuki on tämän mallin ensimmäinen iso askel. Se on askel kohti järjestelmää, joka on oikeudenmukainen, kannustava ja taloudellisesti kestävä. Esitys antaa työnteolle arvoa, selkeyttää työttömän arkea ja varmistaa, että järjestelmä tukee työllistymistä ilman, että byrokratia uuvuttaa kansalaisia.

Arvoisa puhemies! On perusteltua ja vastuullista hyväksyä tämän esityksen sisältö ja edetä kohti sosiaaliturvaa, joka on selkeämpi ja toimivampi kuin nykyinen järjestelmä. Uudistus parantaa työnteon kannustimia, vahvistaa työllistymisen edellytyksiä ja kohtelee ihmisiä tasapuolisesti. Jokainen kansalainen on yhtä arvokas. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.56 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Kyllä on kuultu monta kertaa täällä nyt tänäänkin puheissa, että kun työttömiltä leikataan ja heikennetään ehtoja, niin se kannustaa. Tämä on tämmöinen viesti, jolla tätä yritetään nyt markkinoida erittäin paljon. [Krista Kiuru: Tämän vuoden tulokset osoittavat, ettei toimi!]

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvajärjestelmää on yksinkertaistettava ja rakennettava yhtenäistä perusturvaa. Se on hyvä tavoite lähtökohtaisesti, mutta nyt tässä Orpon hallituksen peruslinjana on ollut, että yhtenäistetään perusturvaa, mutta pienimmän yhteisen nimittäjän mukaan, eli suojaosat, lapsikorotukset ja korotusosat on poistettu. Nyt yhdistetään vain peruspäiväraha ja työmarkkinatuki.

Hallitus on valjastanut sosiaaliturvauudistuksen säästämisen välineeksi ilman visiota, millaista sosiaaliturvaa tulevaisuudessa oikeasti halutaan. Hallituksen esityksessä on esitetty yleistuen muoto, joka tuo muun muassa tarveharkinnan nykyisen peruspäivärahan saajille, jota ei aiemmin ole ollut. Tämä on aika iso muutos, kun meillä peruspäivärahassa ei ole ollut tarveharkintaa ja työmarkkinatuessa on ollut tarveharkinta. Nyt nämä yhdistetään ja peruspäivärahaan tulee samanlainen tarveharkinta kuin näissä työmarkkinatuissa on aikaisemmin ollut.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Niin kuin tuossa aiemmin puhuttiin, tämä on sitä neljän lain kokonaisuutta, jossa yhteensovitetaan toimeentulo ja kuntouttava työtoiminta, 116 ja 109 laki, ja työnhakijan palveluprosessit, 108 laki, ja sitten tämä. Tämä on kokonaisuus, jonka yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu.

Arvoisa puhemies! Tässä on myöskin tämmöinen periaatteellinen iso kysymys taustalla, joka tässä tapahtuu. Ansioturva ja peruspäiväraha on rahoitettu nykyisin työttömyysvakuutusmaksujen kautta, ja yleistuen rahoittaminen työttömyysvakuutusmaksulla on uusi ja arveluttava linjaus, koska nyt avataan tavallaan palkansaajien, työnantajien ja yritysten työttömyysvakuutusmaksulle uusi kohde eli yleistuki ja näin hämärretään sitä vakuutusmaksuluonnetta. Tämä ei ole järkevä suunta. Tässä tehdään nyt semmoinen polku, joka jatkossa sitten on yleistuen rahoittamisessa vakuutus pohjaista. Aikaisemmin ne ovat olleet veropohjaisia.

Arvoisa puhemies! Tässä tapahtuu myös etuustason heikentymistä aika monella ihmisellä. Vaikutusarvioiden mukaan noin 12 000 henkilöä asuu kotitalouksissa, joiden käytettävissä olevat rahatulot pienentyvät yleistuen vuoksi, ja arviolta noin 5 000 henkilön etuus pienenee keskimäärin 1 166 euroa vuositasolla eli lähes 100 euroa kuukausittain, eli leikkaus on todella suuri, kun muistetaan, että peruspäiväraha on kuukaudessa noin 800 euroa — 37,21 euroa päivässä — eli siitä 100 euroa on todella iso leikkaus. Tämän lisäksi vielä osittaisen etuuden tasoa on leikattu 50 prosentista 35 prosenttiin. Eli täällä on paljon tämmöisiä heikennyksiä.

Sitten kun tarveharkintaa lisätään ja poikkeussääntöjä poistetaan, niin se kohdistuu erityisesti lapsiperheisiin ja iäkkäisiin työttömiin. Esityksen mukaan 55 vuotta täyttäneiden aiempi oikeus tarveharkinnattomaan työmarkkinatukeen poistuu, eli heillä ei ollut aikaisemmin tarveharkintaa työmarkkinatuessa. Se merkitsee, että 55 vuotta täyttäneet joutuvat jatkossa samaan tarveharkintaan kuin muutkin työnhakijat, ja se tarkoittaa, että puolison tulot ja muut kotitalouden resurssit pääomatuloineen voivat estää tuen saamisen ja pienentää sitä olennaisesti riippumatta henkilön omasta työmarkkinatilanteesta tai työkyvystä.

Eli ikäsidonaiset poistuvat, lapsiperheille tulee menetyksiä. Suunta on sinänsä oikea, että yhdistetään, mutta tämä pienimmän nimittäjän tie ei ole oikea. Sitten tämä polku, että etuuden piiriin pääsee odotusajan jälkeen ammatillisen koulutuksen puuttuessa vasta 21 viikon jälkeen, on kyllä aika pitkän ajan päässä.

Arvoisa puhemies! Tässä tällä kertaa, jatkan seuraavalla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.02 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys yleistueksi esitetään sosiaaliturvan yksinkertaistamisena, mutta todellisuudessa se monimutkaistaa järjestelmää, heikentää turvaa ja lisää köyhyyttä. Uudistuksen perusongelma on ilmeinen. Tuki on tasoltaan liian matala, ja sen vaikutukset kohdistuvat juuri niihin ihmisiin, joilla ei ole enää varaa menettää mitään: työttömiin, lapsiperheisiin, nuoriin ja ikääntyneisiin. Yleistuen taso jää ansiopäivärahan perusosan varaan, mutta samaan aikaan hallitus on jäädyttänyt indeksit, poistanut lapsikorotukset ja leikannut kannustimia, joilla ihmiset voisivat aidosti parantaa asemaansa työn kautta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

THL ja lukuisat asiantuntijat ovat varoittaneet, että nykyinen perusturva ei enää riitä kattamaan edes välttämättömiä menoja. Silti hallitus vie etuuksia alaspäin samaan aikaan, kun arjen kustannukset nousevat.

Erityisen kylmäävää on se, että esitys kohtelee lapsiperheitä ja haavoittuvassa asemassa olevia kohtuuttomasti. Lapsiperheköyhyys on jo rajussa kasvussa. Jopa 31 000 lasta on vaarassa pudota köyhyysrajan alle hallituksen päätösten seurauksena. Samaan aikaan tarveharkinnan kevennykset perheille poistuvat ja sanktioita kiristetään ilman, että vaikutuksia lapsiin olisi arvioitu asianmukaisesti. Se ei ole sosiaalipolitiikkaa, se on arvovalinta, todella vaarallinen arvovalinta.

Myös nuorten asemaa heikennetään tavalla, jota ei voi puolustaa. 21 viikon odotusaika niille, joilla ei ole tutkintoa, sysää nuoria suoraan toimeentulotuelle ja katkaisee tuen juuri silloin, kun pitäisi tukea koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä. Tutkimusnäyttö on selvä: sanktiot eivät ohjaa, ne syrjäyttävät.

Ikääntyneet työttömät taas jäävät tarveharkintaisen yleistuen varaan samalla, kun työmarkkinoiden ikäsyrjintä vaikeuttaa työllistymistä. Heikennykset osuvat siis suoraan ryhmiin, joilla ei ole realistista mahdollisuutta omin voimin paikata tulonmenetystä.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen taloudelliset vaikutukset valtiolle ovat marginaaliset, muutamia miljoonia euroja. Sen sosiaaliset vaikutukset ihmisille ovat massiiviset. Tämä on huonoa politiikkaa sekä inhimillisesti että taloudellisesti: köyhyyden lisäämistä ja kurjuuden pahentamista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

16.04 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan korostaa tässä aluksi, että SDP on sitoutunut myös pitkäjänteiseen ja vastuulliseen parlamentaariseen sosiaaliturvan uudistustyöhön, jonka edellinen hallitus aloitti. Tavoitteenamme on rakentaa selkeä, yhdenvertainen ja kattava turva, joka kantaa läpi ihmisen elämän eri vaiheiden. SDP:n yleisturvamalli edustaa periaatetta, jossa eri etuudet yhdistetään yhden järjestelmän alle, turvan taso on ennakoitava ja tuen sekä työn yhteensovittaminen helppoa.

Tässä esityksessään hallitus nyt siis esittää sosiaaliturvan osittaista uudistamista yhdistämällä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen uudeksi niin sanotuksi yleistueksi. On hyvä, että hallitus edistää sosiaaliturvakomitean tavoitteita sosiaaliturvan yhtenäistämistä, mutta tämä hallituksen esitys valitettavasti epäonnistuu perusturvan riittävyuden, yhdenvertaisuuden ja turvallisuuden turvaamisessa. Vaikka järjestelmän yksinkertaistaminen on lähtökohtaisesti hyvä tavoite, yksinkertaisuuden ei pidä tapahtua toimeentulon ja turvan kustannuksella. Sosiaaliturvan keskeinen tehtävä on taata ihmisille ihmisarvoinen toimeentulo ja turva.

Me uskomme, että sosiaaliturvaa on uudistettava ja yleisturva tarjoaa kunnianhimoisen mutta vastuullisen vaihtoehdon, mutta sen uudistuksen täytyy tapahtua siten, että ihmisten oikeus ihmisarvoiseen toimeentuloon säilyy turvattuna. Pitäisi jatkaa yleisturvamallin periaatteiden pohjalta, jossa edettäisiin turva, ennakoitavuus ja oikeudenmukaisuus edellä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

16.06 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Äsken esitellessäni tätä yleisturvaa koskevaa mietintöä en päässyt ihan kaikkia keskeisiä asioita käymään läpi, mutta valiokunnan kantoja on hyvä tarkastella myöskin sieltä valiokunnan mietinnöstä, jossa tämä kokonaisuus alkaa hahmottua.

Tässä puheenvuorossani puhun nyt SDP:n näkökulmasta yleisturvaan. Me olemme valiokunnassa yrittäneet vaikuttaa siihen, että yleisturvassa kohtuullistettaisiin tiettyjä asioita, joista käytän toisen puheenvuoroni. Tässä ensimmäisessä puheenvuorossa haluan kiinnittää huomiota nyt muutamiin asioihin, jotka ovat nousseet tähänastisessa keskustelussa esiin.

Niin kuin tuossa hyvin kollega Viitala totesi, SDP on hyvin sitoutunut siihen, että yleisturvaa kehitetään parlamentaarisisessa yhteistyössä. Siksi meille onkin ollut hämmästyse se, miten yleisturvasta tuli tosiasiaassa hallituksen oma hanke. Aika tärkeää on todeta, että sosiaaliturvauudistuksen tavoitteet ovat hyvin laajasti jaettuina, ja tässä yhteydessä hallituksenkin esityksen taustalla siteerataan toteutettavaa perusturvan uudistusta. Tuon uudistuksen tavoitteiksi asetetaan juuri ne parlamentaarisesti hyväksytyt periaatteet, joista todetaan, että perusturvan uudistus parantaisi työnteon kannattavuutta, sujuvoittaisi sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaisi etuuksia edellisellä vaalikaudella tehdyn parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemien suositusten ja selvitysten pohjalta.

Nyt onkin hyvä pysähtyä tähän, onko tämä yleisturvaa koskeva esitys, joka saliin tuotiin, näiden parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemien suositusten ja selvitysten huomioilla tehty. Valiokunnan käsittelyssä oppositio esitti useita lausumia suoraan tämän komitean suosituksista ja selvityksistä, mutta niitä ei otettu tähän mietintöön mukaan. Minusta on aika vakava kysymys eduskunnalle, halutaanko parlamentaarisesti kehittää sosiaaliturvaa vai ei. Se on valintakysymys, joka joko on voimassa tai ei ole voimassa, mutta ikävä kyllä näitä tehtyjä esityksiä edes niiden lausuntojen osalta, jotka olivat suoraan sosiaaliturvakomiteassa yhdessä päätettyjä, ei otettu tähän mietintöön lausumina mukaan. Se näkyy tuosta opposition vastalauseesta.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa on paljon keskusteltu sitten siitä, mitä tässä oikeasti pitäisi tehdä. Itse asiassa sosiaali- ja terveysturva komitea itse vastaa tähän yhdeksännellä sivulla viimeisessä kappaleessa. Koska asia on niin tärkeä, niin ajattelin siteerata sitä, vaikka tämä kuuluukin pikemminkin puheenjohtajan tehtäviin, mutta en tuossa äsken annetussa ajassa ehtinyt sitä käydä läpi. Minusta myöskin sosiaalidemokraatit ovat kiinnittäneet tähän asiaan huomiota ja hyvä, että tämä päättyi tähän pohjaehdotukseen.

Ensinnäkin: ”Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että vaikka jo käsiteltävänä olevan esityksen tavoitteena on selkeyttää etuusjärjestelmää, lainsäädännön tasolla yleistuki muodostaa nyt ehdotetussa muodossa osin vaikeasti hahmottuvan ja hallittavan kokonaisuuden, koska sen sääntely perustuu olennaisilta osin viittauksiin työttömyysturvalaissa säädettyyn. Yleistuki ei myöskään ehdotetussa muodossaan kata muita sosiaalisia riskejä kuin työttömyyden. Valiokunta pitää välttämättömänä, että sosiaaliturvan uudistamista jatketaan ehdotetun työttömän yleistuen pohjalta kohti kattavampaa perusturvaetuutta, jotta järjestelmästä tulisi selkeä, ymmärrettävä ja hallittava kokonaisuus. Yleistuen kehittämisessä tulee hyödyntää laajasti tutkimustietoa ehdotetun työttömän yleistuen ja muiden etuuksien yhteisvaikutuksista, sosiaaliturvan rahoituksesta sekä perusturvan ja ansioturvan yhdistämisestä. Järjestelmän selkeyttämisen ja yksinkertaistamisen lisäksi yleistuen kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota perusturvan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

riittävään tasoon ja pienituloisuusasteen vähentämiseen taloustilanteen asettamat reunaehdot huomioon ottaen.”

Tämähän oli minusta tosi tärkeä, kuvaus siitä, mitä tässä jatkossa pitäisi tehdä. Äsken kun käytettiin jo puheenvuoroja, niin olen syvässä hämmästyksessä siitä, että tässä on kaksi erikoista vinoutumaa. Tässä äsken esiteltiin perussuomalaisten kantana, että on hienoa, että tämä yksinkertaistaa asioita. Valiokunta itse toteaa, ei vain tässä vaan myöskin muissa yhteyksissä, että tässä on vaarana, että tämä esitetty monimutkaistaa yleistukiasioita.

Toiseksi esitettiin tässä yleiskeskustelussa äsken perussuomalaisten kantana — ehkä kokoomuksenkin kannat vielä kuullaan tarkemmin — että yleistuki on riittävällä tasolla ja että sitä on turha moittia — näin tiivistetysti. Valiokunta itsekin huomioi tässä, että valiokunnan pitäisi kuitenkin kiinnittää kehittämisessä huomiota perusturvan riittävään tasoon ja pienituloisuusasteen vähentämiseen taloustilanteen asettamat reunaraamit huomioon ottaen.

Ja otetaanpa talousasiat sitten, arvoisa puhemies, tästä alta pois: Tämän esityksen kokonaisvaikutuksethan ovat sellaiset, että käytännössä tässä tulisi yleistuen tarveharkinnan johdosta alennusta näihin etuusmenoihin 5,6 miljoonaa euroa ja osittaisen yleistuen vanhempien tuloajan nostamisen kautta lisäkuluja 1,4 miljoonaa euroa. Näin sitten yleistuen arvioidaan laskevan etuuskuluja 4,2 miljoonaa verrattuna nykyiseen työmarkkinatukeen ja peruspäivärahakuluihin. Siis tästä 3 miljoonaa kuuluu valtiolle ja 1,2 miljoonaa kuntien rahoitusosuuteen. Eikö ole mielenkiintoista, että kun tuossa äskeisessä tehtiin säästöä 1,6 miljoonaa euroa, tässä yleisturvassa, vaikka tämän pitäisi olla täysin kustannusneutraali esitys, tosiasiallisesti jää liiviin muutaman miljoonan mahdollisuus käyttää se johonkin tämän kokonaisuuden osia parantavaan toimeen, niin sitä ei valitettavasti tehty.

Tämä lausuntopalaute on sillä tavalla murskaavaa, että kun Suomessa on kymmeniä vuosia yritetty saada aikaan sosiaaliturvan parempi ja toimivampi malli, jossa näitä ensisijaisia etuuksia pystyttäisiin yhdistämään, niin nyt me ollaan menossa sellaista mallia kohti, että ensinnäkin, kun tähän otetaan tämä tarveharkinta mukaan, tämä tukitaso alkaa jäämään liian pieneksi hallituksen tekemien leikkausten johdosta. [Puhemies koputtaa] On hyvin vaikea miettiä, minkälaista se tulevaisuuden yleisturva ja sen kehittäminen voi parlamentaarisesti enää olla, koska tässä ei ole kannustimia, ja kannustimiin ei näytä löytyvän kaikilta ryhmiltä enää rahaa, jolloin myöskin ollaan hyvin vaikeassa tilanteessa yleisturvan kehittämisen kannalta. Tätä kautta en näekään kovin suurta hyötyä siitä, että saatiin ensimmäinen vaihe tehtyä tavalla, joka rikkoi kaiken sen parlamentaarisen työn.

Siksi SDP lähtee siitä, että tämän turvan varassa me emme pysty sosiaaliturvaa kehittämään uskottavasti myöskään näiden ensisijaisten etuuksien yhdistämisen osalta. — Kiitos. Jatkan seuraavassa puheenvuorossa yksityiskohdilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski poissa. — Edustaja Laine-Nousimaa.

16.15 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus perustelee uutta yleistukea sosiaaliturvan yksinkertaistamisella. Totuus on toinen. Tämä esitys ei selkeytä järjestelmää, eikä se ole uskottava pohja tuleville uudistuksille. Se yhdistää kaksi etuutta

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

mutta ei ratkaise niihin liittyviä ongelmia. Sen sijaan se lisää tarveharkintaa, heikentää toimeentuloa ja kasvattaa hallinnollista kuormaa. Siksi sitä ei pitäisi hyväksyä.

Täysimääräinen yleistuki jää ansiopäivärahan perusosan tasolle, joka ensi vuonna on noin 800 euroa kuukaudessa ilman indeksikorotuksia, jotka hallitus on jäädyttänyt vuoteen 2027 saakka. Tämä taso ei ole riittävä perustoimeentuloksi, koska samalla on viety lapsikorotukset, suojaosat ja muita elementtejä, jotka aiemmin suojasivat erityisesti lapsiperheiden tilannetta. Tämän seurauksena kaikkein pienituloisimpien arki on kriisiytynyt.

Asiantuntijat vahvistavat tämän. THL:n arvioiden mukaan perusturvan taso ei enää kata edes välttämättömiä menoja. Erityisen kovaa leikkaukset iskevät lapsiperheisiin. Tulojen pudotukset ovat suuria, ja tutkimusten mukaan jopa 31 000 lasta uhkaa pudota köyhyyteen hallituksen toimien seurauksena. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja muiden asiantuntijoiden viesti valiokunnalle oli yksiselitteinen: lapsiperheköyhyys syvenee.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys osuu myös nuoriin ja ikääntyneisiin työttömiin. Nuorilta vaaditaan viiden kuukauden odotusaikaa, myös niiltä, jotka ovat hakeneet koulutukseen mutta eivät ole tulleet valituiksi. Tämä ei ohjaa koulutukseen, se ohjaa toimeentulotukijonoon. Ikääntyneet työnhakijat puolestaan jäävät tarveharkintaisen yleistuen varaan, vaikka työmarkkinoilla esiintyy edelleen ikäsyrojintää ja uudelleentyöllistyminen on vaikeaa.

Vaikutusarvioista puuttuu myös kokonaiskuva. Yleistukea käsitellään yhtä aikaa toimeentulotuen leikkausten ja seuraamusjärjestelmän kiristysten kanssa. Näiden kolmen esityksen yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu, vaikka niiden tiedetään kohdistuvan samoihin pienituloisiin ihmisiin. Tämä ei ole mielestäni vastuullista lainsäädäntöä.

Arvoisa rouva puhemies! Sosiaaliturvauudistuksia on tehtävä, mutta niiden on perustuttava tietoon ja oltava oikeudenmukaisia. Tämä esitys ei täytä kumpaakaan kriteeriä. Se lisää köyhyyttä, kasvattaa toimeentulotuen tarvetta ja heikentää kaikkein haavoittuvimpien asemaa. Sen vaikutukset näkyvät pitkälle tulevaisuuteen, myös ylisukupolvisesti. Siksi tämä lakiesitys tulisi hylätä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo.

16.19 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus tavoittelee sosiaaliturvan yksinkertaistamista yhdistämällä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen uudeksi yleistueksi. Minun on tässä vaiheessa pakko ilmaista syvä pettymykseni siitä, että hallituksen esityksen valmistelun taso on ollut niin heikkoa kuin se tässä yhteydessä on ollut. Positiivista on oikeastaan vain se, että osittaisen työmarkkinatuen, siis yleistuen, vanhempien tuloajaa nostettaisiin 2 500 euroon. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisten yhteydessä kävi kuitenkin selväksi, ettei esitys yksinkertaista sosiaaliturvaa eikä se luo toimivaa pohjaa sosiaaliturvan jatkokehittämiselle, mikä sekin olisi välttämätöntä tasapainoisen ja järkevän kokonaisuuden aikaansaamiseksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useat lausunnonantajat ovat kritisoineet myös esitetyn yleistuen matalaa tasoa. THL:n keväällä 2025 julkaiseman perusturvan riittävyuden väliarvioinnin mukaan perusturvan taso on heikentynyt useimmissa elämäntilanteissa hallituksen toteuttamien sosiaaliturvaetuuksien leikkausten seurauksena.

Arvoisa rouva puhemies! Sosiaaliturvaan kohdistuneiden leikkausten ja massatyöttömyyden johdosta tulot ovat pienentyneet kaikissa perusturvaa saavissa

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

kotitalouksissa lukuun ottamatta eläkkeensaajia, eivätkä nykyiset tulot riitä kattamaan viitebudjettien mukaisia välttämättömiä menoja. Mielestäni on häpeällistä, että suurin tulonmenetys on kohdistunut työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saaviin lapsiperheisiin. Kuten nyt on jo selvää, lapsiperheköyhyys on viimeisen kahden vuoden aikana kasvanut Suomessa merkittävästi, vaikka juuri tätä olisi tullut välttää viimeiseen saakka. Nyt esitetty yleistuki heikentää monien lapsiperheiden tilannetta entisestään, koska työmarkkinatuessa olleet lapsiperheisiin kohdistuneet tarveharkinnan kevennykset poistuvat. Kotitalouksien, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät uudistuksessa huomattavasti useammin kuin ne kasvavat.

Käsittelemme tänään vielä toista hallituksen esitystä, jolla haetaan 70 miljoonan euron leikkausta viimesijaiseen tukeen, toimeentuloturvaan. On irvokasta, ettei hallitukselle ole riittänyt ensisijaisten etuuksien leikkaus, vaan nyt käydään vielä kaikkein onnettomimmassa asemassa olevien kansalaisten kimppuun, vaikka alun alkaen ensisijaisiin etuisuuksiin tehtävien leikkauksien yhteydessä ministeri vetosi siihen, että jähän onneksi viimesijainen toimeentulotuki.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on perustellut useita aiempia työttömyysturvavaleikkauksiaan työllisyysvaikutuksilla, jotka ovat kuitenkin jääneet korkeintaan laskennallisiksi. Mielestäni on huomionarvoista, että nyt tehtävillä muutoksilla arvioidaan olevan mittaluokaltaan vähäisiä vaikutuksia työllisyyteen. Todennäköisesti tämäkin muutos jää vain laskennalliseksi ilman muita toimia, sillä esimerkiksi Valtion taloudellinen tutkimuskeskus toteaa lausunnossaan, että yleistuen saajien joukossa on paljon pitkäaikaistyöttömiä, joiden työllistymisen ongelmat ovat moninaisia ja kannustinongelmat ovat toissijaisia. Myös vaikutukset valtion ja kuntien talouteen jäisivät esityksen mukaan vähäisiksi, eli odotettuja hyötyjä ei ole odotettavissa, mutta sen sijaan esitys vaikuttaa merkittävästi työttömyysturvaa saavien ihmisten toimeentuloon. Yleistuki olisi siis tasoltaan hyvin matala, ja yhdessä muiden sosiaaliturvavaleikkausten ja kiristysten kanssa työttömien ihmisten tilanne vaikeutuisi entisestään.

Arvoisa puhemies! En suoraan sanottuna ymmärrä, miksi hallitus toi eduskuntaan esityksen, jolla ei vastata komiteatyön aikana asetettuihin vaatimuksiin ja tavoitteisiin uudistustyötä koskien, jolla ei ole työllisyysvaikutuksia, joka ei säästä mutta lisää köyhyyttä ja syventää ihmisten ahdinkoa.

Arvoisa rouva puhemies! En voi hyväksyä tätä esitystä, ja kannatan siksi tehtyä hylkäsesitystä ja sen mukaisia lausumia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén poissa, edustaja Forsgrén poissa. — Edustaja Räsänen, Päivi.

16.23 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän esitykseen sisältyy hallitusohjelman aivan keskeinen tavoite uudistaa perusturvaa niin, että se parantaisi työnteon kannattavuutta, sujuvoittaisi sosiaaliturvaa ja myös yksinkertaistaisi etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemien suositusten ja selvitysten pohjalta, joita on tehty parlamentaarisisessa valmistelussa. Uudistuksen tavoitteenahan on todellakin saada aikaan yksi yleistuki, johon siirryttäisiin vaiheittain näitä tukien määräytymisperusteita yhdistämällä. Meillä lainsäädäntö on erittäin monimutkainen ja vaikeaselkoinenkin. Tästä lakipaketista jo nähdään, että tässä on valtavan suuri osa näitä sivuja pelkkiä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

pykälämuutoksia verrattuna tähän mietintötekstiin, mikä omalta osaltaan kertoo myös tästä monimutkaisuudesta.

On totta, että tässä tehdään nyt samaan aikaan samoihin ryhmiin kohdistuvia muutoksia, ja juuri sen takia on tärkeää, että tässä on tämä lausumaehdotus, jossa edellytetään, että valtioneuvosto seuraa yleistuen, työvoimapalveluja koskevan uudistuksen, toimeentulotuki uudistuksen ja kuntouttavaa työtoimintaa koskevien muutosten yhteisvaikutuksia työttömien henkilöiden toimeentulon palveluihin ja työllistymiseen ja antaa vielä sitten vuoden 2027 loppuun mennessä valiokunnalle selvityksen tästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Satonen.

16.25 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Aloitan sillä, että tämä lausuma, jonka edustaja Räsänen luki, oli oikein hyvä ja tuli tuolta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnasta yksimielisenä, sikäli kuin oikein muistan.

Oma näkökulmani tähän asiaan on se, että tämä yleistuki, mitä me nyt käsitellään, on nyt ensimmäinen vaihe. Olin myöskin mukana siinä sosiaaliturvakomiteassa viime kaudella ja olen myös tällä kaudella, ja itse asiassa tänään viimeksi on sosiaaliturvakomitea kokoontunut, että kyllä tätä parlamentaarista työtä edelleen tehdään. Tämä peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistäminen oli ikään kuin helpoin osuus, vaikka siinäkin omat juttunsa on mutta kuitenkin. Sitten jos tätä lähdetään laajentamaan pidemmälle ja ottamaan muita etuisuuksia siihen samaan, niin ollaan huomattavasti haasteellisempien asioiden kanssa tekemisissä, ja ne ovat varmaan sitten tulevaisuudessa edessä.

Kun näitä kansainvälisiä järjestelmiä verrataan, niin ehkä yksi näkökulma, joka tässä keskustelussa ei ole vielä noussut ollenkaan esille, on se, että meillä on ollut aikaisemmin järjestelmä, jossa ihmiset ovat saattaneet olla vuosikautia, ehkä joku jopa kymmenen vuottakin, työmarkkinatuella, ja siihen ei ole kukaan puuttunut eikä minkäänlaista apua ole annettu. Muistan, että tämä oli yksi asia, mikä nousi siellä sosiaaliturvakomiteassa esille, että se aika harvaa tekee onnelliseksi, että saa pienen rahasumman kuukausittain mutta ei pääse elämässään millään lailla eteenpäin ja kukaan ei edes kysy, että mitä sinulle kuuluu, puhumattakaan, että antaisi jonkinlaisia palveluita tai koulutusmahdollisuuksia tai muuta aktiivitoimintaa. Eli tämä on yksi semmoinen asia, mikä on syytä korjata.

Sitten yksi juttu, joka ei suoraan liity tähän mutta itse asiassa jo seuraavaan asiaan ja on vähän sukua tällekin: Nyt kun näitä ensisijaisia etuisuuksia pitää lähteä hakemaan, niin tähän tulee nostamaan myös työttömyyden tasoa, mikä on sitten täällä hyvä muistaa, kun työttömien luvusta täällä keskustellaan. Muistaakseni arvio oli, että 16 000 ihmistä tulee siirtymään työttömien joukkoon, koska heidän pitää hakea sitä ensisijaisia etuutta, ja tällä hetkellä nämä henkilöt ovat siis työvoiman ulkopuolella, eli he eivät ole edes työnhakijoita. On selvää, että tästä joukosta vain harva tulee työllistymään, mutta tärkeintä onkin, että heidän asiansa tullaan yksilöllisesti käsittelemään.

Arvoisa rouva puhemies! Aivan lopuksi haluaisin sanoa, että kokonaisuutena toivon, että tätä meidän sosiaaliturvaa, samaten kuin näitä meidän aktiivitoimia, tullaan jatkossa kehittämään Tanskan mallin suuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

16.29 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Hallitus tavoittelee sosiaaliturvan yksinkertaistamista yhdistämällä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen uudeksi yleistueksi. Tavoite sosiaaliturvan yhtenäistämiseksi ja yksinkertaistamiseksi on sinänsä tervetullut, kuitenkin hallituksen esitys ei ole onnistunut. On kyseenalaista, yksinkertaistaako esitys lopulta sosiaaliturvaa, eikä esitys ole toimiva pohja sosiaaliturvan jatkokehittämiselle. Myöskään tuen taso ei ole riittävä, etenkin kun hallitus on jo aiemmin karsinut työttömyysturvaa. Esityksen vaikutukset julkiseen talouteen ovat pienet. Yhteensä etuuskulut laskisivat 4,2 miljoonaa euroa vuoden 27 tasossa. Sen sijaan esitys vaikuttaa merkittävästikin joidenkin työttömyysturvaa saavien ihmisten toimeentuloon. Noin 12 200 henkilön arvioidaan asuvan kotitalouksissa, joiden käytettävissä olevat tulot pienentyvät yleistuen vuoksi.

On huomattava, että köyhyyttä kokevat ihmiset kyllä pyrkivät lähtökohtaisesti kohentamaan omaa taloudellista tilannettaan, mutta heidän joukossaan on paljonkin henkilöitä, joiden toimintakyky sekä kyky hahmottaa palvelujärjestelmää on heikentynyt esimerkiksi vamman, sairauden, mielenterveysongelmien, korkean iän tai kuormittavan elämäntilanteen vuoksi. Tällöin yleistuen velvoitteet ja tiukennukset heikentävät ihmisten taloudellista turvaa. Tiukentuvat velvoitteet ja sanktiointi voivat lisätä toimeentulotuen tarvetta ja johtaa siihen, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat jäävät ilman riittävästi viimesijaista sosiaaliturvaa.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheköyhyys on lisääntynyt ja syventynyt Suomessa viime aikoina, etenkin hallituksen tekemien sosiaaliturvamuutosten vuoksi. Leikkausten on arvioitu pudottavan jopa 31 000 lasta pienituloisuusrajan alapuolelle. Tämä esitys hankaloittaa tilannetta entisestään. Yleistuki heikentää monien lapsiperheiden tilannetta, koska työmarkkinatuessa olleet lapsiperheisiin kohdistuneet tarveharkinnan kevennykset poistuvat. Kotitalouksien, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät uudistuksessa huomattavasti useammin kuin kasvavat. Siksi muutosten vaikutuksia olisi pitänyt arvioida lapsiperhenäköylmästä perusteellisemmin.

Arvoisa puhemies! Tavoite sosiaaliturvan kehittämisestä ja selkeyttämisestä on tärkeä ja jaettu, mutta on tunnistettava, että sosiaaliturvan rakenteellinen kehittäminen ja yksinkertaistaminen ei ole missään nimessä helppo harjoitus. Perusturvan kehittämistä ei pidä tehdä ensisijaisesti säästäminen edellä vaan osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamisen tavoitteen kautta.

Yleistuen yhteydessä Kela on siirtymässä yhden hakemuksen malliin. Tämä on hyvä kehityskulku, sillä sosiaaliturvajärjestelmä on hakijalle monimutkainen ja sitä onkin syytä yksinkertaistaa hakijan näkökulmasta. Samalla Kelan tulisi kehittää järjestelmiä niin, että hakijalle annettaisiin hänen elämäntilanteeseensa sopiva etuusehdotus. Näin sosiaaliturvaa tarvitsevat ihmiset ohjautuisivat oikean tuen piiriin ilman järjestelmän erityisosaamista ja pallottelua eikä väliinpuotoamisia tapahtuisi niin usein. Nämä ovat esimerkkejä siitä, miten sosiaaliturvaa voitaisiin kehittää myös hakijan näkökulmasta oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvan uudistamista tarvitaan, mutta sitä ei pidä tehdä niin, että se lisää köyhyyttä ja heikentää ennestään heikossa asemassa olevien tilannetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

16.33 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu yleistuen tasosta. Kun katsotaan, että meillä on 800 euroa se yleistuen taso ja meillä on indeksit jäädytetty vuodesta 2024 vuoteen 2027, niin tämä jo yksistään kertoo sen, että meidän yleistuen taso ei nouse tässä, vaikka kuluttajahinnat ja muut nousevat. Tätä koko ajan leikataan tätä meidän turvan tasoa alaspäin, ja se on tässä erittäin huolestuttava piirre.

Toinen tässä on se, että esityksen vaikutukset erityisesti lapsiperheisiin ja yksinhuoltajiin ovat tosi isoja. Tasa-arvovaltuutettu nosti ainakin TyVin kuulemisessa tämän asian esille voimakkaasti. Esityksessä todetaan, että huollettavat lapset ei vaikuttaisi yleistuen tarveharkinnan tulo- ja tulorajaa toisin kuin nykyisessä työmarkkinatuessa. Tämä muutos heikentää erityisesti niiden kotitalouksien asemaa, joissa on huollettavia lapsia. Me olemme täällä kuulleet, kuinka esimerkiksi työttömyysturvan lapsikorotukset on poistettu ja niin pois päin. Meillä on paljon tällaisia asioita ollut kaiken kaikkiaan tässä esillä.

Sitten yleistuen rahoituksessa tämä uudistus: Työttömyysturvaa uudistettiin tämän vuoden alusta siten, että kunta osallistuu työttömyysturvan rahoitusosuuteen sillä tavalla, että maksetaan 100 ensimmäisestä päivästä 200 päivään 10 prosenttia ja sitten 20 prosenttia 201 päivästä eteenpäin ja sitten 30 prosenttia 301 päivästä eteenpäin ja 40 prosenttia sitten 401 päivästä eteenpäin ja niin pois päin. Tämä jako-osuus säilyy, ja nyt on selvinnyt, että kuntien rahoitusosuus on tullut 80 prosenttia näistä työttömyysturvamenoista, joissa työttömyys on kestänyt yli 400 päivää. Eli me ollaan sellaisen automaatin piirissä tässä, että kuntien rahoitusosuus kasvaa koko ajan, ja sen vuoksi, kun näitä leikkauksia tehdään, se tulee näkymään täällä ja sitten toimeentuloluukulla kaiken kaikkiaan. Eli kuntien mahdollisuudet tehdä tällä alueella töitä rajoittuvat, koska työttömyysmenot kasvavat koko ajan kuntien osalta voimakkaasti, niin sanotut sakkomaksut.

Eli tämä rahoituspuolikin täältä on jäävä taka-alalle, ja sitten toinen on se, että tähän yleistuen rahoitukseen myöskin työttömyysvakuutusmaksulla nytten osallistetaan, mikä ei ollut aikaisemmin mahdollista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

16.36 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Tästä kokonaisuudesta ajattelin käydä vielä joitakin asioita tarkemmin esimerkkien muodossa läpi.

Tässä edustaja Lyly otti hyvin esiin sen, onko tämä työttömyysturvan taso, josta sitten tulee tuleva yleisturva, nykyään riittävä, [Lauri Lyly: Ei ole!] ja vastasi siihen oikein: ei ole. Kun tässä salissa väitettiin myöskin, että tämä olisi erityisen riittävä, ja edustaja Sillanpää tässä jo perussuomalaisen puheenvuorossa totesikin valiokunnan ryhmyrinä, että on hienoa nyt, että tämä taso on riittävä, niin se kyllä kertoo oikeastaan kaiken. Tässä jää sanattomaksi siksi, että valiokunnan omassa mietinnössä, arvoisa puhemies, todistetaan tämä seuraavalla tavalla — kappaleessa ”Yhteisvaikutukset ja seuranta” todetaan: ”Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että työttömyysturvaan on lyhyen aikavälin sisällä tehty useita muita samoihin etuudensaajiin vaikuttavia muutoksia, joiden yhteisvaikutus työttömyysetuuden tasoon on merkittävä. Työttömyysturvan omavastuu-aikaa on pidennetty, poistettu lapsikorotukset ja suojaosat, pidennetty työssäoloa ja omavastuu-aikaa, porrastettu ansiopäivärahan tasoa työttömyyden pituuden perusteella sekä poistettu aktiivialta maksettavat korotusosat ja pienennetty osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää.” Nämä kaikki ovat siis sellaisia asioita,

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

joita SDP on vastustanut, ja näillä kaikilla on pienennetty sitä työttömyysturva- ja eri etuuksien kakkua, joka tässä nyt siirtyy jatkossa niin sanotusti yleisturvaksi. Siksi näitten eri työttömyysturvaetuuksien pohjalta muodostettava yleisturva on pienempi kuin koskaan. Silloin, kun parlamentaarista yhteistyötä on tehty, ei kukaan ajatellut, että tätä nykyistä ensisijaisten etuuksien kokonaisuutta leikattaisiin näin hävyttömällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Tämä jatkuu vielä, ja haluankin lainata valiokunnan mietinnöstä vielä jatkon: ”Lisäksi asumistukeen ja toimeentulotukeen kohdennetut leikkaukset ja muutokset sekä etuuksien indeksijäädytys vaikuttavat työttömän henkilön toimeentuloturvaan. Perusturvan riittävyyden väliarvioinnin” — siis THL:n työpaperi 18/25 — ”mukaan sosiaaliturvaetuuksien sopeutumistoimet ovat heikentäneet perusturvan riittävyyttä eivätkä perusturvaetuuksia saavien tulot riitä kattamaan viitebudjettien mukaisia menoja.” Tässä se nyt tuli. Siis tässä todistetaan, arvoisa puhemies, että meillä eivät riitä rahat edes niihin viitebudjettien mukaisiin menoihin. Siinä ei ole yhtään ylimääräistä. Minä en siksi tiedäkään, miksi annetaan ymmärtää, että näiden ensisijaisten etuuksien määrä nykyisin olisi riittävällä tasolla siihen, että me voidaan muodostaa uusi yleisturva. Tämä on se keskeinen pihvi. Tästä tasosta vielä todettiin valiokunnan mietinnön lopuksi, että tämän perusturvan riittävään tasoon pitäisi kiinnittää huomiota, ja tämä on ihan yksimielisesti valiokunnassa hyväksytty.

Arvoisa puhemies! Sitten tässä kiinnitetään huomiota myöskin seuraavaan: Nimittäin valiokunnan mukaan ”sosiaaliturvaleikkaukset ovat kohdistuneet toimeentulotukea saaneisiin aiempaa arvioitua enemmän”. ”Valiokunta pitääkin huolestuttavana, että erityisesti lasten pienituloisuusaste kasvaa aikaisempaa arvioitua enemmän. Syksyllä 2024 tehdyn arvion perusteella vuosien 2024—2025 lakimuutokset arvioitiin siten, että ne nostavat pienituloisuusastetta 1,3 prosenttiyksikköä, mutta tuoreen arvioinnin mukaan” — ministeriö toteaa — ”näiden vuosien 2024—2025 lakimuutosten yhteisvaikutus lasten pienituloisuusasteeseen on jo 2,7 prosenttia” — ajatelkaa, että kolme kertaa enemmän kuin oli alun perin ajateltu ja millä oikeutettiin nämä kaikki sosiaaliturvan leikkaukset, ja nyt, valiokunta jatkaa — ”vuonna 2026 voimaan tulevan toimeentulotuen uudistuksen huomioon ottaen jo 3,3 prosenttia”. Kyllä tämä on aika kova juttu. ”Näin ollen köyhyysrajan alla elävien lasten lukumäärän on arvioitu kasvavan sopeutustoimien vuoksi 31 000 lapsella aikaisemmin arvioidun 11 000—13 000 lapsen sijaan.”

Samaan aikaan Suomi on pienituloisuusasteen näkökulmasta sitoutunut siihen, että kansallinen tavoite ja strategian mukainen tavoite EU:n lasten oikeuksien strategian osana ja Suomen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin pohjalta on se, että köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää tulisi vähentää 2030 mennessä 100 000 henkilöllä, joista vähintään kolmasosan tulisi olla alle 18-vuotiaita lapsia. Nyt kun tähän pysähdytään, niin: mahtaako onnistua? Nyt on tullut 100 000 uutta toimeentulotuen saajaa näiden leikkausten johdosta, ja 100 000 meidän piti saada vuoteen 2030 mennessä pois toimeentulotuen piiristä ja kolmasosan näistä pitäisi olla lapsia, mutta tässähän on lähes kolmasosa lisätty alle 18-vuotiaitten määrää köyhien lasten osalta. Ei tämä kyllä putkessa ole.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä toisesta mielenkiintoisesta asiasta, mistä tässä edustaja Satonen sanoi. Hän oli menossa kohti Tanskan mallia, ja kyllä tässä täytyy sanoa, että nyt en kyllä enää tiedä, onko näitä esityksiä edes luettu. Onko luettu, mitä hallitus esittää ja mikä on tämä valiokunnan mietintö? Haluan nyt vielä kerran korostaa, että hei, me emme ole matkalla kohti Tanskan mallia. Minä käsitin, että sinne me oltiin kaikki matkalla

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

parlamentaarisessa komiteassa, mutta nyt me ei taideta olla ainakaan Tanskaan matkalla, koska sellainen ei ole näillä esityksillä kyllä toteutumassa. Minusta on hyvin vakavaa se, että tiedetäänkö edes, mitä puhutaan. — Mutta se tästä edustaja Satosen kommentista. Hän on nyt jossakin muualla, joten emme pääse tästä debatoimaan.

Sitten, arvoisa puhemies, joitakin kiinnostavia yksityiskohtia haluan tuoda tähän pöytään. Aloitetaanpas tässä yhteydessä vaikka tuosta omavastuuajasta.

Omavastuuajan osalta kritiikkiä on paljon herättänyt se, että tässä yleistuessa asetetaan työssäoloehdon täyttäneelle henkilölle omavastuu aika, ja kun tällaisen henkilön työttömyyskassan jäsenehto täyttyy, hänelle asetetaan siis omavastuu aika ansiopäivärahaan. Työssäoloehdon täyttäneelle henkilölle maksettuja yleistukipäiviä ei kuitenkaan vähennetä ansiopäivärahan enimmäisajasta, jolloin henkilö voi saada ansiopäivärahaa koko enimmäisajalta työttömyyden jatkuessa. Valiokunnan kuulemisessa on tuotu esille, että mahdolliset kaksinkertaiset omavastuuajat olisi voitu välttää, jos kassan jäsenyysehto kertyisi samalla tavalla kuin työssäoloehto. Kun valiokunta sitten selvitti ministeriöltä tätä, voitaisiinko tähän lähteä, niin ministeriö totesi, että se olisi nyt edellyttänyt vähän enemmän työtä ja se ei ehdi tähän mukaan. Eli miksi tätä ei tehty ajoissa? On hirveän noloa sanoa, että ei nyt vaan ehditty. Yleistukea tässä on tuunattu kuitenkin, ja tämä ei voi tulla sattumalta, että budjettiraamin pienessä seitsemän viikon määräajassa runnotaan eteenpäin esitystä, jossa tällaistaakaan ei ole saatu pois päiväjärjestyksestä. Minä pidän sitä kyllä todella erikoisena.

Arvoisa puhemies! Tästä samasta asiasta sitten on myöskin valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa huomautettu. Esimerkiksi Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö esitti, että kassan jäsenyysaika laskettaisiin samalla tavalla kuin työssäoloehto. Eli nythän jäsenyysehto kertyy tässä kuukausina ja työssäoloehto kalenterikuukausina, ja näin voi käydä sitten, että työssäoloehto on aikaisemmin täynnä. Tässä ongelmana on myös kassoista toiseen siirtyminen, jos se ei tapahdu katkotta, ja tätä väliaikaa ei nyt voi lukea jäsenyysajaksi, vaikka työssäoloehdon voidaan katsoa kertyvän sinäkin aikana. Jos kassan jäsenyysehto kertyisi samalla tavalla kuin työssäoloehto, vältettäisiin tietyissä tilanteissa nämä lyhyet jaksot Kelan yleistuella [Puhemies koputtaa] ja mahdolliset kaksinkertaiset omavastuuajat.

Eli mielenkiintoista. Palaan vielä asiaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laine-Nousimaa.

16.46 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntaryhmämme on käsitellyt tätä hallituksen esitystä perusteellisesti. Täällä on hallituspuolueiden toimesta kerrottu, että meillä on korkea sosiaaliturvan taso. Kuitenkin olemme saaneet Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta huomautuksia perusturvan riittämättömästä tasosta. Se ei ole ryhmämme mielestä riittävä. Saman näkemyksen ovat tuoneet esiin myös asiantuntijat kuulemisissa.

Esitämme lakiesitystä hylättäväksi, sekä olemme laatineet 21 lausumaehdotusta, joista osa on suoraan sosiaaliturvakomitean välimietinnön tavoitteita. Esimerkkeinä kerron seuraavat erittäin tärkeät lausumaehdotukset. Kaikki 21 tullaan esittämään asian toisessa käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ensimmäinen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uudistuksen vaikutuksia köyhyyteen ja lapsiköyhyyteen ja ryhtyy tarvittaessa toimiin, mikäli uudistuksen johdosta köyhyys lisääntyy.”

Toinen esimerkki: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa yleistuen uudistamisen vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa toimiin, jos uudistus mahdollistaa viimesijaisen turvan leikkaamisen tavalla, joka johtaa kohtuuttomiin seurauksiin.”

Kolmas esimerkki: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa asumisen jatkuvuuden ja erityisesti lapsiperheiden elinolosuhteet, jotta pitkän aikavälin syrjäytymiskustannukset eivät kasva.”

Seuraava: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sosiaalikomitean välimietinnön 2023 mukaisesti, että perusturvaa edelleen kehitettäessä ja etuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä valmistellaan säilyttäen nykyisen sosiaalivakuutuksen periaatteet syyperusteisuudesta ja tarveharkinnasta.”

Seuraava: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sosiaaliturvakomitean linjauksien mukaisesti, että komitean asettamispäätöksessä uudistukselle asetetut tavoitteet ovat jatkossa pohjana sosiaaliturvan uudistamiselle ja komitean toisen kauden työlle.”

On erittäin tärkeää, että näitä asioita otetaan huomioon tämän lain säätämisessä. —
Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

16.49 **Bella Forsgrén vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan rehellisesti sanoa, että tämä hallituksen lakiesitys on minulle suuri pettymys — pettymys sen takia, koska itse istuin ja istun edelleen sosiaaliturvakomiteassa, joka tätä yleistukea aikanaan esitti parlamentaarisesti, mutta tämä hallituksen esitys on aika erilainen kuin mitä me siellä komiteassa pohdimme. Minusta onkin tosi tärkeää nyt tulla kertomaan, miksi tulen äänestämään tätä vastaan, vaikka teknisesti siis kannatan yleistukea.

Hallitus on kauden alussa leikannut huomattavasti sosiaaliturvaa käytäviltä ihmisiltä. On tehty asumistukileikkauksia, on leikattu suojaosia, on leikattu lapsikorotuksia tukijärjestelmistä, eli sosiaaliturvan taso on ihan eri tasolla kuin silloin komiteassa käsitellessä. Siinä vaiheessa kun sosiaaliturvakomitea käsitteli tätä yleistukea, me ajateltiin, että tämä on malli, joka yksinkertaistaa järjestelmää. Esityksenähän siellä tosiaan oli, että yhdistettäisiin työmarkkinatuki, peruspäiväraha, sairauspäiväraha, Kelan kuntoutusraha ja vanhempainraha tällaiseksi yleistukimalliksi, mutta nyt hallitus on esittämässä vain työmarkkinatuen ja peruspäivärahan yhdistämistä, mikä teknisesti tarkoittaa uutta työttömien tukimallia. Se ei ole se komitean ajatus uudesta yleisturvasta — on ehkä kyseenalaista, voiko tätä edes sanoa yleistueksi ylipäätänsä. Se ajatus lähti siis sieltä, että sosiaaliturvajärjestelmää yksinkertaistetaan, jotta ihmisille tulee ymmärrys siitä, mihin kaikkiin turviin heillä on ylipäätänsä mahdollisuus ja oikeus päästä.

Nyt hallitus on tosiaan tehnyt aika merkittäviä sosiaaliturvan leikkauksia, ja nyt kun he yhdistävät nämä kaksi tukea, niin he myös lisäävät velvoittavuutta. Tämä on se suunta, mikä ei kyllä saa minulta kannatusta. Jos mietitään sitä, mikä on meidän järjestelmämme yksi keskeisimpiä ongelmia tällä hetkellä, niin se ei ole se, että ihmisiä olisi liian paljon turvan piirissä, vaan se, että aika monet ihmiset, jotka ovat köyhyysrajan alapuolella, eivät

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

tiedä nytkään, mihinkä tukiin heillä olisi mahdollisuus. Nyt hallitus on tällä yhdistelmällä yhdessä lisäämässä velvoittavuuksia, ja ajattelen, että se on väärä suunta.

Pitää ottaa huomioon, että asiantuntijakuulemisessa valiokunnassa nousi tosi iso huoli tästä tuen tasosta. Eli ei voi ottaa sitä tukitasoa yhdistelemällä näitä kahta, kun ei olla otettu huomioon sitä, että samaan aikaan on tehty merkittäviä leikkauksia. THL:n keväällä 2025 julkaiseman perusturvan riittävyuden väliarvioinnin mukaan perusturvan taso onkin heikentynyt useimmissa elämäntilanteissa sosiaaliturvaetuuksien leikkausten seurauksena. Tuo kokonaisuus kannattaa kyllä hallituksen toimesta lukea, koska se on aika surullista kuultavaa. Ehkä ajattelisinkin, että hallituspuolueiden edustajien on hyvä päivittää oma tietotaso siitä, mitkä heidän omien lakiesityksiensä vaikutukset ovat tosiasiallisesti köyhille ihmisille tällä hetkellä olleet.

Hallitus tosiaan lisää odotusaikaa, eliikä yleistukeen asetetaan 21 viikon odotusaika, mikäli hakijalla ei ole peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa tai ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Ajattelen, että tämä on kyllä väärä suunta. Tämän odotusajan tarkoituksena on ohjata nuoria koulutuksen piiriin, mikä on ollut aikanaan ihan järkevää. Kuitenkin nuorilla on nykyisin koulutukseen hakuvelvollisuus, joten työttömyysturvan ehtona tämä odotusaika siis ei tule enää vastaamaan sitä tarkoitustaan vaan on pelkkä tulonmenetys työttömiksi jääville henkilöille, kenellä ei ole vahvaa koulutustaustaa. Ajattelenkin, että tämä on vain kiusaamista.

Sitten kun mietti tätä lapsiperheiden tilannetta, niin se, mistä minä olin kaikkein eniten huolissani siinä asiantuntijakuulemisessa, oli se, että siellä kerrottiin, että lapsiperheiden tilanne tulee huonontumaan ja lapsiperheköyhyys tulee lisääntymään johtuen juuri siitä, että nämä kiristyksiset johtavat siihen, että kahden perheen vanhemmat, jotka ovat kummatkin tuella, tulevat menettämään niitä tukimääriä. Nyt hallitus on sanonut, että tässä tulee toinen paketti ensi keväänä, ja ministerin suulla on sanottu, että uudistus ei tähän jää. Toivoisin kovasti, että lapsiperheköyhyys otettaisiin nyt seuraavassa vaiheessa oikeasti huomioon, koska tämä on sellainen asia, mistä minä toivoisin, että tässä salissa olisi yksimielisyyttä. Suomalaisessa yhteiskunnassa ainakin ennen on ollut jaettu arvo se, että me halutaan tukea sellaista ajattelua, että riippumatta siitä, mistä tulotasosta perhe tulee, lapsella olisi mahdollisuuksia tässä yhteiskunnassa. Mutta nyt tässä pitkän aikavälin suunnassa, mikä näyttäytyy, meillä lisääntyy lapsiperheköyhyys ja ne lapset, joilla on oikeasti aika näköalaton tilanne, ja meillä koulutus periytyy entistä enemmän.

Nämä ovat ne syyt, minkä takia itse tulen äänestämään tätä esitystä vastaan, vaikka itse kannatankin isolla suunnalla tätä yleistukea, koska vihreät ovat ajatelleet, että kun järjestelmää yhdenmukaistetaan ja saadaan sitä tavallaan ymmärrettävämpään suuntaan, niin ihmisten oikeudet oikea-aikaisiin sosiaaliturvaetuuksiin paranevat.

Kiitoksia hyvästä keskustelusta asian tiimoilta. Toivon vielä sitä, että hallitus tosiaan vähän kehittäisi omaa toimintaansa tässä kakkospaketissa, koska siinä olisi vielä mahdollisuus korjata kokonaisuuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.55 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy kyllä todeta tähän alkuun, että olen hieman kyllästynyt. Kerron, mihin olen kyllästynyt: olen kyllästynyt siihen, että jotkut hallituksen edustajat täällä papukaijamaisesti toistelevat milloin pohjoismaista mallia, milloin Tanskan mallia ja sitä, että niitten mukaan pitäisi mennä niin

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

työelämäkysymyksissä tai sitten kun puhutaan näistä tuista. Tässäkin tapauksessa, kun puhutaan yleistuesta, tämä Tanskan malli on tullut esiin.

Tänäänkin edustaja Satonen ties kuinka monetta kertaa tässä salissa puhui Tanskan mallista ja siitä, että pitäisi mennä siihen suuntaan. Mitä ihmettä? Eikö edustaja Satonen tiedä sitä? Olisin kysynyt — valitettavasti hän ei ollut paikalla — että mitä ihmettä, koska tälläkään päätöksellä me emme mene siihen suuntaan, vaan ihan toiseen suuntaan. Kun edustaja Satonen oli vielä työelämä- ja tasa-arvoministerinä, niin silloin me kävimme valiokuntana Tanskassa tutustumassa nimenomaan näihin asioihin, niin työmarkkina-asioihin kuin näihin tukiasioihin. Siellä kyllä ihan selvästi tuli esiin se, että kun puhutaan työttömän tuesta, niin Tanskan malli on sellainen, että työttömän tuki määrällisesti, siis summana, on paljon suurempi kuin täällä Suomessa ja kestoltaan paljon pitempiketoisempi kuin täällä Suomessa.

Se minua kyllä hämmentää, että jotkut edustajat puhuvat Tanskan mallista ja kuitenkin nämä päätökset vievät täysin päinvastaiseen suuntaan. Tähän pyytäisin kyllä nytten jo stoppia: ei kannata enää puhua pohjoismaisesta mallista eikä Tanskan mallista. Tätä pyydän vielä hallituspuolueitten edustajilta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

16.56 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä otetaan myöskin käyttöön tulkinta siitä, että kaikille vailla tutkintoa oleville asetetaan yleisturvaan viiden kuukauden jonotusaika. Tämä on haastava siksi, että ensinnäkään tätä odotusaikaa ei ole sidottu ikään, mutta vaikka se olisi sidottu ikään, niin yhtä perusteeton se olisi silloinkin. Käytännössä tämä tarkoittaisi niitä nuoria, jotka ovat hakeneet opiskelemaan mutta eivät ole päässeet. Näille nuorille tilanne olisi nyt sellainen, että siitä huolimatta, että lainsäädännössä on jo asetettu velvoite nuorille hakeutua opiskelemaan, sosiaaliturva rankaisisi heitä vielä, jos he eivät opiskelemaan pääse. Tämä on osoittautunut valiokunnan kuulemisissa hyvin perusteettomaksi. Mihin se pohjautuu, kun tämän ehdotuksen perusteet ovat sanatarkasti hallituksen esityksessä sellaiset, että tällä halutaan varmistaa, että jokainen nuori hakisi opiskelemaan? Jos sosiaaliturvan leikkausta perustellaan sillä, että sillä ikään kuin saisi nuoret opiskelemaan, niin minkä ihmeen takia ei oteta huomioon, että tämä kyseinen vaatimus opiskelemaan hakemisesta on jo olemassa lainsäädännössä? Tämä on yksi erikoisimpia seikkoja, joka tähän esitykseen jää.

Näin ollen Nuorisoala ja monet muut tahot ovat pitäneet tätä aivan käsittämättömänä, että Suomessa kun uudistetaan vuosikymmenten jälkeen sosiaaliturvaa, niin tämä sama lapsus tai ohjelmavirhe laitetaan seuraavaankin yleisturvaan mukaan. Miksi me rankaisemme näitä nuoria ihmisiä? Tässä esityksessä ehdotetaan sitten niille, jotka eivät ole hakeutuneet opiskelemaan, omaa hakuvelvoitteen laiminlyömisien jälkeen kohdistettavaa sanktiota, joka olisi siis viisi kuukautta odotusaikaa sen jälkeen, kun he ovat sen työssäoloehdon täyttäneet. Kyllä tässä rangaistusta on tarpeeksi tälle ikäluokalle.

Haasteeksi tulee se, että koska tämä odotusaika ei ole sidottu millään tavalla ikään, niin myöskin nämä henkilöt, jotka poistuvat nyt yli 55-vuotiaille suunnattuihin erityyppisiin iäkkäämpien työttömien palveluihin pohjautuvista ohjelmista näiden loppuessa, joutuvat hyvin vaikeaan asemaan, koska myöskin tosiasiallisesti sekä tarveharkinta että tämä odotusaika voivat pahimmillaan johtaa niin irvokkaaseen tilanteeseen, että myöskin heidän osaltaan tästä tulee ongelma.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Sitten kiinnostavana kokonaisuutena tässä on, että eipä tässä kaikki. Nimittäin me emme ole keskustelleet tässä salissa vielä siitä, mistä kohta keskustellaan perustoimeentulotuen yhteydessä, ja se vaikuttaa yhtä lailla tähän esitykseen. Tässä ehdotuksessa esitetään, että yleisturvaa saadaksesi sinun on myöskin hakeuduttava työttömäksi työnhakijaksi tai sinun on haettava ensisijaisia etuuksia. Niin kuin Satonen tässä äsken totesi, 16 000 työtöntä sulautuu nyt joukkoon, kun he tulevat työmarkkinoiden ulkopuolelta hakemaan työttömille suunnattua yleisturvaa. Kun me yleensä valitamme julkisessa keskustelussa siitä, että sosiaaliturvan käyttö olisi ikään kuin isokin ongelma Suomessa — joka taitaa olla noin prosentin luokkaa — niin miettikää, jos tästä 16 000 ihmisen joukosta, sosiaaliturvan alikäytöstä ei käytetä lainkaan puheenvuoroja. Missä nämä ihmiset ovat olleet aikaisemmin, jos heille tosiasiallisesti kuuluisi yleistuki?

Tästä tuleekin se haaste, että hallitus esittää nyt tässä yhteydessä, että työllisyysviranomaiset voisivat katsoa, että kun nämä ihmiset eivät ole hakeneet työttömiksi tai he eivät ole hakeneet ensisijaista turvaa, niin he eivät ole oikeutettuja tähän tukeen. Tämä aiheuttaa meille hyvin monimutkaisen ongelman. Ensinnäkin me joudumme myöntämään, että jo tällä hetkellä työmarkkinatuen saajissa saattaa olla asiantuntijakuulemisen perusteella jopa 23 000 sellaista henkilöä, jotka ovat vuosia olleet työmarkkinatuella, koska heillä ei ole ollut mitään muuta vaihtoehtoa. He eivät saa sairauspäivärahaa enää, vaiva on pitkittynyt, ja he eivät ole kuitenkaan päässeet työkyvyttömyyseläkkeelle. Ja nyt me eduskunnassa säädetään aivan pakasta vedetty laki. Ajatelkaa, me oltaisiin voitu tehdä tähän ihan täydellinen veto, mutta kun tässä ei toteudu edes viidenneksi paras vaihtoehto. Tässähän jää merkittävä osa porukasta, joka joutuu toimimaan toisin kuin tosiasiallisesti heidän toimintakykynsä edellyttää.

Äskeisessä esityksessä kuntouttavasta työtoiminnasta paasattiin täällä, kuinka hienoa on se, että nyt kuntouttavan työtoiminnan osalta voidaan toimia niin, että ei tarvitse enää kohdentaa sitä muuta kuin toimeentulotuen varassa oleville, ja vielä paasattiin siitä täällä, että eikö ole hienoa, kun kaikki turhat rutiinit poistetaan. Nyt tässä yhteydessä niitä rutiineja lisätään niin, ettei Kuntaliitto, KT eikä mikään muukaan todellista työvoimahallintoa pyörittävistä organisaatioista tässä maassa meinaa kestä. Ja kun sitä ei rahoiteta millään tavalla, niin tässä otetaan nyt käyttöön sitten henkilökohtainen keskustelu, naama naamaa vasten käydään keskustelua nyt näidenkin ihmisten osalta. Jos sinä et täytä tätä mahdollisuutta hakea työttömäksi työnhakijaksi, niin käytännössä edes osatyökykyiseksi ei voi enää hakea, vaan tässä haetaan sitä, että täytyy päästä kokopäivätoimisesti työllistymään. Tässä työttömyystilanteessa minä pidän sitä kyllä käsittämättömänä arvovalintana. Silloin kun nämä työttömyysturvaa koskevat leikkaukset tehtiin, niin hallitus naiivisti ajatteli, että kun poistetaan osatyökykyisten kannustimet, niin se johtaisi siihen, että he eivät enää roikkuisi osatyökykyisinä vaan he kannustaisivat itsensä kokopäivätöihin. Tämä on naivismin huippu, että tässä esityksessä lähdetään siitä, että tämä koko porukka, kun he ovat vuosia olleet työttöminä ja heillä ei ole työkykyä, yhtäkkiä työllistyisi, tiedätekö, kokopäivätöihin, ja sitä sitten tässä esityksessä vaaditaan haettavaksi, jotta näitä etuja saisi. Tämä on minusta sellainen kannustin, joka tuntuu todella erikoiselta, että me pilataan jo tämä yleisturva tästä näkökulmasta aika pahasti.

Arvoisa puhemies! Minä syvästi toivon, että edustajat kiinnittäisivät huomiota siihen, miltä tämä näyttää ulospäin. Me mahdollistetaan hyvin löysällä sidoksella tässä esityksessä se, [Puhemies koputtaa] että toimeentulotukea voidaan leikata sen jälkeen, kun lennät yleisturvasta ulos, niin, että 50 prosenttia on mahdollisuus leikata toimeentuloasi

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

yleistukena, jos tosiasiallisesti et hae joko työttömäksi työnhakijaksi tai näitä ensisijaisia etuuksia, mitkä sinulle kuuluvat. Tässä tapauksessa Kelan yhden luukun malli ei vielä ole kaikki. Kelan pitäisi osoittaa näille ihmisille, minkälaista tukea ja apua he voisivat tarvita ja mistä he tätä tukea voisivat hakea.

Tiedän, että olen ylittänyt aikani, varapuhemies, mutta on todettava, arvoisa puhemies, että tämä on myös käsittämätöntä, että sen jälkeen, kun näiltä ihmisiltä leikataan yleisturvaa puolikkaalla, niin heti kun he hakevat tarveharkintaisesti toimeentulotukea siltä leikatulta osuudelta, niin tässä seuraavaksi esiteltävässä asiassa on mahdollisuus, että toimeentulotukea voi leikata myöskin siltä puolikkaalta, ennen kuin on euroakaan toimeentulotukea edes saanut. Tämä yhtälö on minun mielestäni aivan käsittämätön. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.05 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiuru on asian ytimessä. Kun ajatellaan koko näitä lakipaketteja, joita neljä tässä meillä nyt on tänäänkin käsittelyssä — myöhemmin tulee vielä se neljäs — niin kaikissa näissä on se perusidea, että nyt sanktioita on kiristetty monella tapaa ja sillä tavalla yritetään ohjata ihmisiä, että he menevät oikealle palveluluukulle ja että he sitten käyttäytyvät oikein. Sitten kuitenkin tilanne on semmoinen, että he tarvitsisivat palveluja ja tukea siihen, että he käyttäytyisivät niin ja pääsisivät eteenpäin.

Sitten kun katsotaan kaiken kaikkiaan sitä, miten nyt jossain työvoimahallinnossa, jonka palveluihin yritetään ohjata, puhutaan työllistymissuunnitelmasta, monialaisesta työllistymissuunnitelmasta, aktivointisuunnitelmasta, työnhakuprofiilista, työnhakuhaastatteluista — siellä on hirveän paljon erilaisia termistöjä ja muita, joissa varmaan se palvelun tarvitsija ei tiedä oikein, mihin tässä nyt pitää mennä ja mitä tässä oikeasti pitää tehdä — niin tämä tulee olemaan yksi hankaluus.

Ja toinen hankaluus on, että siellä ei ole niitä palveluja tarjolla riittävästi, että pystyttäisiin aktivointia nostamaan. Työttömien aktivointiasteet ovat pudonneet noin 30:stä 20 prosenttiin tässä vuoden aikana, ja se johtuu tästä alimitoitetusta siirtymärahoituksesta ja sitten kuntien rahoitustilanteesta ja sitten korkeasta työttömyydestä, jossa kuntien osuus on kasvanut todella voimakkaasti. Kaikki nämä vaikuttavat siihen, että täällä pakotetaan tekemään jotain mutta niitä ei ole siellä käytännössä tarjolla. Eli me ollaan tämmöisessä ketjussa ja kierteessä. Ja sitten siellä työllisyyspalveluissa pitäisi olla sosiaaliammattilaisia, jotka sitten vielä näitä ihmisiä ohjaavat oikeasti. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 112/2025 vp sisältyvien 1.—34. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2025 vp
Lakialoite LA 17/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 29/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 29/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru.

Keskustelu

17.08 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt esittelyssä ovat toimeentulotukea koskevat hallituksen esittämät muutokset ja sitä kautta myöskin eräisiin muihin lakeihin tulevat muutokset. Tämä kokonaisuus on todella merkittävä, laaja, ja tällä kertaa tässä esittelypuheenvuorossa en keskity niinkään näihin taloudellisiin vaikutuksiin vaan itse tähän, mitä tässä esitetään tehtäväksi, ja jatkan tämän valiokunnan mietinnön esittelyä niin pitkälle kuin pääsen tällä tavalla toimien. Totean yksityiskohdista nyt sen, että tässä on myöskin yksi lakialoite, jota valiokunta on käsitellyt mutta kuitenkin todennut tässä kokonaisuudessa, että tämä lakialoite ei sisälly tähän valiokunnan mietintöön tietyin perustein, jotka ovat sieltä luettavissa.

On hyvä muistuttaa myös siitä, että tässä kokonaisuudessa on useita pykäläiä, ja käytännössä me olemme myöskin valiokuntana tehneet tähän neljä lausumaehdotusta, joissa nimenomaan tarkastellaan sitä, miten tämä toimeentulotuesta annettava uusi esitys vaikuttaa moniin eri toimijoihin eri elämäntilanteissa, ja sen takia yleislausuman lisäksi on otettu tähän mukaan näitä lausumia, joissa yksittäisiin väestöryhmiin ja heidän toimeentuloonsa ja selviytymiseensä on haluttu erityisesti kiinnittää huomiota. On hyvä vielä todeta, että samassa yhteydessä tähän liittyy myöskin työvoimapalveluiden uudistaminen ja siellä tehtävät työttömyysturvaseuraamukset ja niiden kiristäminen, ja siihen kokonaisuuteen on tulossa myöskin vaikutuksia, jotka on syytä arvioida perustoimeentulotuen puolella. Näistä on tehty nämä lausumat.

Arvoisa puhemies! Lähden nyt esittelemään näitä itse toimia. En ehkä niitäkään ehdi tässä ajassa esitellä, mutta lähdetään liikkeelle. Valiokunta ensinnäkin toteaa, että tässä on nyt tarkoituksena muuttaa toimeentulotukea niin, että toimeentulotuen perusosan tasoa leikataan, toimeentulotuen ansiotulovähennys poistetaan samoin kuin muiden vähäisiksi katsottavien tulojen ja avustusten etuoikeus. Muina perusmenoina huomioitavat terveydenhuoltomenot rajataan välttämättömiin terveydenhuoltokuluihin.

Tässä on tarkoituksena se, että tällä toimeentulotuen perusosan tason leikkauksella haetaan sitä, että sillä vahvistetaan henkilön itsenäistä selviytymistä, vähennetään pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta ja selkiytetään toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana etuutena.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Toimeentulotukea on myönnetty vuoden 24 osalta 256 000 kotitaloudelle ja 377 000 henkilölle eli 7 prosentille suomalaisista, mikä kertoo itse asiassa siitä, että viimesijaiseen tukeen on tässä maassa joutunut turvautumaan 7 prosenttia suomalaisista. Perustoimeentulotuen menoista puolet rahoitetaan valtion varoista ja puolet kuntien rahoitusosuudella. Nämä menot olivat siis 825 miljoonaa euroa, ja niiden arvioidaan olevan nyt vuonna 25 tämän täydentävän esityksen mukaan 1 088 miljoonaa euroa. Tässä vähennettäisiin perustoimeentulotuen menoja 188 miljoonalla eurolla ja lisättäisiin työmarkkinatuen menoja 148 miljoonalla eurolla ja verotuloja 30 miljoonalla eurolla vuodesta 27 alkaen. Nämä vaikutukset menoihin ovat siis pienemmät kuin vuonna 26. Ehdotukset tulevat voimaan 1.2. lukien, ja ne koskevat aikaisintaan maaliskuun 26 toimeentulotukea.

Tässä aiotaan säästää julkisesta taloudesta 70 miljoonaa euroa etuuskuuluja pienentäen ja verotuloja kasvattaen vuoden 27 tasossa. Kansaneläkelaitos tarvitsee toimeenpanoon, tähän kaikkeen työhön, 10 miljoonaa euroa, ja työvoimaviranomaisille tarvitaan noin 7 miljoonaa toimeenpanorahaa. Tässä tapauksessa uudistus lisää siis työllisyyttä 1 200 henkilöllä, mikä vahvistaisi taloutta 29 miljoonalla eurolla.

Sitten toinen asia, mitä tehdään, on se, että tässä yhteydessä myöskin perusosan tason leikkausta voidaan toteuttaa tietyin toimin.

Ensinnäkin perustoimeentulotuki koostuu siis perusosasta ja tämän päälle muina perusmenoina huomioon otettavista asumismenoista ja terveydenhuoltomenoista. Toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot ja henkilökohtainen puhtaus, paikallisliikenne, sanomalehti, puhelin ja tietoliikenteen käyttö sekä harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot ja vastaavat henkilöiden ja perheiden jokapäiväiseen toimeentuloon liittyvät kustannukset.

Tässä nyt sitten ehdotettaisiin, että ensinnäkin tämä ensimmäinen alennus voitaisiin tehdä niin, että yksinasuvien ja vanhempien luona asuvien 18 vuotta täyttäneiden perusosaa leikattaisiin noin 3 prosenttia ja muiden 18 vuotta täyttäneiden perusosaa noin 2 prosenttia. Vuonna 25 yksinasuvan perusosa on 593,55 euroa ja yhteistaloudessa asuvan 18-vuotiaan 504,52 euroa ja vanhempien luona asuvan 18 vuotta täyttäneen 433,29 euroa ja yksinhuoltajan 676,65 euroa. Lapsen perusosa vaihtelee 415,49 euron summasta 314,58 euroon riippuen perheen lasten määrästä. Yksinasuvan osalta ehdotettu kolmen prosentin leikkaus siten tarkoittaisi 18:aa euroa kuukaudessa. Alle 18-vuotiaan lapsen yksinhuoltajan kohdalla leikkaus olisi 14 euroa kuukaudessa, ja kahden huoltajan perheessä leikkaus olisi noin 19 euroa kuukaudessa.

Valiokunta korostaakin, että kaikki toimeentulotuen saajat ovat lähtökohtaisesti pienituloisuutensa vuoksi taloudellisesti haavoittuvassa asemassa eikä toimeentulotukeen oikeutetulla ole taloudessaan juurikaan jouston varaa. Perusosan leikkausten arvioidaan vähentävän siis myös sitä, millä tavalla tullaan toimeen. Ihmisarvoisen elämän viitebudjetilla viitataan THL:n kokoamiin viitteellisiin esimerkkilaskelmiin, joilla voidaan havainnollistaa, kuinka paljon rahaa on käytössä. Valiokunta toteaaakin, että perusosalla katettavien menolajien sisältöä ja perusosien tasoa ei toimeentulotukilain voimaantulon jälkeen ole tarkastettu ja pitää välttämättömänä, että perusosan sisältöä ja tasoa tarkastellaan yhteiskunnassa vuosikymmenten aikana tapahtuneet muutokset huomioon ottaen osana sosiaaliturvan uudistamista. Eli tässäkin toiseen kertaan mainitaan, että tämä toimeentulotuki ei ole kovin riittävä, ja tämä on siis valiokunnan yksimielinen kanta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Sitten tästä velvollisuudesta hakea kokoaikatyötä ja ensisijaisia etuuksia, ja jos ei hae, niin mahdollisuus perusosien tason leikkauksiin tapahtuisi. Tässä tapauksessa esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi se, että toimeentulotuen hakijalla olisi velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi. Tätä kokoaikatyön hakemisen velvoitetta ei esityksen mukaan olisi henkilöillä, joilla on säännöksessä mainittu syy olla vastaanottamatta työtä. Tähän ei kuitenkaan oteta huomioon sitä, että osatyökyvyttömyys... Palataan siihen vielä.

Sitten, arvoisa puhemies, kokoaikatyön hakemisvelvoitteen arvioidaan vähentävän toimeentulotuen menoja 20 miljoonalla eurolla ja lisäävän työmarkkinatuen menoja 31 miljoonalla eurolla. Ensisijaisten etuuksien hakemisvelvoitteiden arvioidaan puolestaan vähentävän toimeentulotukimenoja 65 miljoonalla eurolla ja lisäävän työmarkkinatuen menoja 81 miljoonalla eurolla. Valiokunta pitää toimeentulotuen viimesijaisuuden vuoksi perusteltuna, että toimeentulotuen hakijalle asetetaan selkeä velvoite hakea kokoaikatyötä ja ensisijaisia etuuksia. Tässä valiokunta pitkästi perustelee tätä hakemisvelvoitetta ja siihen liittyvää alentamismahdollisuutta. Esityksen mukaan otetaan käyttöön myös Kansaneläkelaitoksen velvollisuus ohjata hakija ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi tai hakemaan ensisijaista etuutta. Valiokunta toteaa, että Kelalla on näiden muutosten jälkeen, jotka tähän esitykseen lopulta tehtiin perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen, selvästi myöskin info- ja ohjaustehtäviä näitä ihmisiä koskien.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi totean, että jos perusosan alentamisen edellytykset täyttyvät toimeentulotukilain 10 §:n mukaisesti niin, että jos ihminen ei hae näitä tehtäviä, niin perusosan alentamisia voidaan tehdä arviolta 150 000 maksukuukauden ajalta ensi vuonna. Tämä vähentäisi toimeentulotukimenoja 46 miljoonaa euroa. Tässä ajatuksena olisi, että jos työn tai ensisijaisten etuuksien haku ei jostain syystä onnistu, niin tässä lisätään uusi säännös, jossa perustoimeentulotuen perusosan määrää voidaan alentaa 50 prosentilla. Lisäksi työvoimaviranomaiset voivat alentaa työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn tai kotouttamissuunnitelman laatimiseen tai siinä sovittuihin toimenpiteisiin osallistumatta jättämisen vuoksi toimeentulotukea joko 20 tai 40 prosentilla. Niitä erilaisia kategorioita on monta, niitä on tässä kuvattu.

Myöskin itse perustoimeentulon alentamisen menettelystä on kirjallisesti tehty aika pitkä perustelu valiokunnan esitykseen. Lisäksi todetaan, että me ollaan jouduttu näitä pykäläiä muuttamaan, koska alun perin tämä esitys oli perustuslain vastainen, ja kun näitä korjauksia on nyt tähän tehty perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla, niin myöskin pykälät ovat muuttuneet siltä pohjalta. Pahoittelut, että en pysty tätä kokonaan esittelemään, mutta totean tähän loppuun, että tämä sisältää myöskin kaksi vastalauseetta, ja siten asia ei ole yksimielinen valiokunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

17.21 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Sen jälkeen, kun ministeri Purra keväällä 2023 lupasi, että pienituloisilta leikkaaminen ei perussuomalaisille käy, on nämä sanat syöty moneen kertaan ja takki käännetty yhtä moneen kertaan. Valtavia sosiaaliturvaleikkauksia on tähän asti perusteltu sillä, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevista pidetään huolta, kun toimeentulotukea ei leikata. No, nyt sitä kuitenkin leikataan 70 miljoonaa euroa. Toimeentulotuen tasoleikkaus iskee kaikkiin köyhimpiin suomalaisiin täysin riippumatta siitä, onko heillä terveyttä, työkykyä tai minkäänlaista

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

mahdollisuutta parantaa omaa toimeentuloaan. Tällaista on jälki, kun julistetaan, että empatia ei kuulu politiikkaan.

Kun toimeentulotuen perusosaa leikataan, sen taso jää yhä kauemmaksi THL:n arvioimasta ihmisarvoisen elämän edellytyksiä kuvaavasta viitebudjetista, siis ihmisarvoisen elämän edellyttämästä toimeentulosta. Tämä tarkoittaa sitä, että yhä useampi lapsiperhe joutuu kamppailemaan ravinnon ja asunnon kaltaisten perusasioiden kanssa, lasten harrastuksista puhumattakaan.

Tämän uudistuksen tarkoitus on kuulemma ”kannustaa”, mutta sitä se ei tietenkään tee. Se ainoastaan lannistaa, ja se köyhdyttää. Kelan sosiaaliturvabyrokratia paisuu jopa 10 miljoonalla eurolla, kun toistasataa uutta työntekijää tarvitaan pienituloisten suomalaisten vahtimiseen ja sanktiointiin. Samalla työn tekemisen kannusteita jälleen romutetaan. Toimeentulotuen suojaosa poistetaan, jolloin jokainen työstä saatu euro leikataan suoraan tuesta. Myös vaikkapa joululahjaksi saatava vähäinenkin rahalahja vähennetään jatkossa täysimääräisesti perheen toimeentulotuesta. Tällainen on siis Orpon, Purran ja Grahn-Laasosen joulutervehdys suomalaisille työttömille, joita on oikeistohallituksen politiikan seurauksena nyt muutenkin ennätysmäärä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on saanut toistatuhatta viestiä tavallisilta pienituloisilta suomalaisilta ja heidän läheisiltään. Nämä viestit kertovat karua kieltä siitä, kuinka hallituksen tekemät historiallisen suuret sosiaaliturvaleikkaukset ovat jo vaikuttaneet ihmisten arkeen ja kuinka nyt käsiteltävät toimeentulotuen leikkaukset tulevat vaikuttamaan. Nämä viestit tuovat hyvin konkreettisesti esiin sen, mistä olemme nyt päättämässä ja minkälaisia käytännön vaikutuksia leikkauksilla on kansalaisten elämään. Koska näiden ihmisten ääni kuitenkin harvoin kuuluu mediassa, saatikka tässä salissa, aiomme tänään lukea saamiamme viestejä. Aloitan nyt luku-urakan.

”Tällä hetkellä olen itse työkyvyttömyyseläkkeellä, ja avopuolisoni saa vain toimeentulotukea. Jos toimeentulotuesta leikataan lisää, se veisi loputkin rippeet meidän toimeentulosta. Joudumme vammaisina ja sairaina kestämaan muun muassa lääkäri-, lääke- ja matkakuluja, joiden takia elämme jo niin tiukoilla, ettei esimerkiksi ruokaan ole usein varaa.”

”Olen yhden teinin totaaliyksinhuoltaja. Käyn pienipalkkaisessa työssä korkeakoulututkinnostani huolimatta. Olen ajautunut ulosottoon. Näemme joka kuukausi nälkää. Arjen pakollisista menoista on vaikea selvitä. Emme pysty ostamaan mitään uutta. Arki on vain selviytymistaistelu, jossa olen vaarassa menettää lopullisesti terveyteni. Työnantaja ei anna lisätöitä tai lisätunteja, vaikka niitä kuinka kysyn. Riikka Purran torihuutelut: ’Menkää töihin!’ on oman elämäntilanteeni valossa irvokasta.”

”Olen osatyökykyinen. Tällä hetkellä työstä jää käteen juuri se 150 euroa, joka on nykyinen suojaosa. Minulla ei ole mahdollisuuksia ottaa töitä vastaan niin paljon, että pääsisin eroon toimeentulotuen tarpeesta, joka syntyi siitä, kun hallitus leikkasi työttömyysetuuden suojaosan. Edes tällä hetkellä töiden tekeminen ei siis ole kannattavaa. Jatkossa kaikesta työstä aiotaan siis rangaista. Hallituksen tarkoitus kaiketi on se, että osatyökykyiset alkavat maksaa oikeudesta käydä töissä. Toisin sanoen työmatkat maksetaan palkasta, jota ei käytännössä uudistuksen jälkeen ole. Tämä vaikuttaa muun muassa sillä tavalla, että on aika välttämätöntä alkaa etsiä pimeitä tuloja huolimatta siitä, että se on hyvin jyrkästi omaa arvomaailmaani vastaan.”

Arvoisa puhemies! Jo näissä kolmessa sitaatissa kahdesta kerrottiin siitä, miten nälkä on palannut Suomeen tämän oikeistohallituksen kurjistusten keskellä. Tämä esitys on hyvä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

esimerkki siitä, tai itse asiassa huono esimerkki siitä, millä tavalla pienituloisia ihmisiä kuritetaan köyhyydestä ja työttömyydestä ja työkyvyttömyydestä myöskin. Ja todella me vasemmistoliiton kansanedustajat tulemme lukemaan näitä tavallisten ihmisten tarinoita tässä salissa tämän illan aikana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.27 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä todellakin ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Näillä lakimuutoksilla hallitus tavoittelee hallitusohjelman mukaisesti säästöjä toimeentulotukimenoissa kiristämällä toimeentulotuen saamisen ehtoja ja lisäämällä tuenhakijoiden velvoitteita.

Keskusta pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että sosiaaliturvajärjestelmä kannustaa työntekoon ja ohjaa ihmisiä sopivien etuuksien ja niihin liittyvien palveluitten piiriin. Myös tavoite toimeentulotuen menojen hillitsemisestä, pitkäaikaisen toimeentulotuen käytön vähentämisestä ja sitä kautta julkisen talouden vahvistamisesta ovat kannatettavia.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, lakiehdotuksella on kuitenkin myös kielteisiä seurauksia. Suojaosien poisto heikentää vähäisen ja osa-aikaisen työn tekemisen kannusteita, leikkaukset heikentävät tukea käyttävien lapsiperheiden toimeentuloa, ja kuntien rahoitusosuuden kasvattaminen lisää kuntakentän epävarmuutta. Tiukat ja useimmissa tapauksissa tinkimättömät tuensaajille säädettävät vaatimukset ajavat työttömiksi työnhakijoiksi henkilöitä, joiden työkyky on terveydellisistä syistä heikko. Työvoimaviranomaisten työmäärä lisääntyy enemmän kuin mihin lakiehdotuksessa on varauduttu. Näiltä osin hallituksen esitys on ongelmallinen.

Arvoisa rouva puhemies! Näistä syistä keskusta vastustaa tai suhtautuu varauksellisesti osaan ehdotetuista muutoksista. Toimeentulotuen suojaosaa ei tulisi poistaa, ja toimeentulotuen alentamiseen johtavissa tilanteissa tulisi sallia enemmän tapauskohtaista harkintaa, jotta tuensaajien vaikeita henkilökohtaisia tilanteita voitaisiin huomioida inhimillisemmin.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen mukaan osa-aikatyöstä saatavia vähäisiä, enintään 150 euron suuruisia, työtuloja ei jatkossa voitaisi jättää huomioimatta toimeentulotuen laskelmassa. Keskusta näkee, että pienimuotoinenkin osa-aikatyö on aina pystyttävä vastaanottamaan kannattavasti. Siksi keskusta on vastustanut aiemmin hallituksen tekemää työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosien poistamista ja vastustaa myös toimeentulotuen suojaosien poistamista.

Keskustan näkemys on, että vähäinenkin työssäkäynti tukee työelämätaitoja ja edistää arjen hallintaa. Suojaosan poistaminen voi tarkoittaa sitä, että tällainen vähäinenkin työssäkäynti lakkaa kokonaan ja heikentää näin entisestään tuensaajan työelämään kiinnittymistä. Jo nyt työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosien poistamisella on ollut kielteisiä vaikutuksia osa-aikatyön tekemisen kannusteisiin tilanteessa, jossa on myös aikaisempaa vähemmän tarjolla kokoaikatyötä.

Arvoisa puhemies! Keskusta pitää erittäin tärkeänä, että ihmiset ohjataan ja heitä autetaan hakemaan heille kuuluvia ensisijaisia etuuksia ja pyritään eroon toimeentulokiriippuvuudesta. Samalla katsomme, että toimeentulotuen alentamiselle

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

kirjatut ehdot ja niiden määräajat ovat liian ehdottomat eivätkä ne salli riittävää tapauskohtaista kohtuullisuusharkintaa.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on erittäin huolissaan hallituksen toimista, jotka ovat johtaneet yhä useamman lapsiperheen tulotason merkittävään laskuun ja lisänneet köyhyudessa elävien lasten ja nuorten määrää merkittävästi. Köyhyys eriarvoistaa lapsia ja määrittää voimakkaasti ihmisen elämää. Se vaikuttaa laajasti ihmisen hyvinvointiin, sekä fyysiseen että henkiseen terveyteen. Lapsena koettu köyhyys voi vaikuttaa tutkimusten mukaan pitkälle ihmisen elämään ja mahdollisuuksiin aina aikuisuuteen asti.

Keskusta vastustaa lapsiperheisiin kohdistuvia leikkauksia ja peruisi myös toimeentulotukeen tehtävät lapsiin kohdistuvat leikkaukset. Keskusta suojaisi lapsiperheet toimeentulotukileikkauksilta.

Hallituksen sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveyspalveluitten rahoitukseen tekemien leikkausten ohella epäonnistunut työllisyyspolitiikka ja kyvyttömyys edistää kasvua ovat heikentäneet myös lasten ja nuorten vanhempien edellytyksiä työllistyä, mikä mahdollistaisi perheiden taloudellisen tilanteen kohentumisen ja vähentäisi tarvetta turvautua toimeentulotukeen viimesijaisena etuutena.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustan mielestä on aivan välttämätöntä seurata lakimuutosten vaikutuksia. Seurannassa on arvioitava, toteutuvatko lakimuutoksessa tavoitellut muutokset ja miten lakimuutosten taloudellisten vaikutusten arviointi on onnistunut. Hallituksella on oltava valmius tuoda tarvittaessa eduskunnalle lakimuutokset ongelmien korjaamiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta esittää näiden lakiehdotusten hylkäämistä ja myöskin lausumia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

17.33 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Meneillään olevan hallituskauden aikana tässä salissa on nähty monenlaisia esityksiä, mutta nyt käsittelyssä on yksi hallituksen julmimmista toimista. Käsittelyssä on leikkaus ja monenlaiset heikennykset toimeentulotukeen — tukeen, joka on yhteiskunnan viimesijainen keino turvata ihmisarvoinen elämä. Ei tarvitse olla kummoinen salapoliisi, että ymmärtää tämän leikkauksen kohdistuvan juuri niihin, jotka ovat jo valmiiksi yhteiskuntamme heikoimmassa asemassa ja joiden tilannetta hallitus on menneellä kaudella entisestään heikentänyt. Valiokunnan asiantuntijalausuntoja lukiessa on vaikea käsittää, että tässä salissa istuu poliitikkoja, jotka aikovat viedä tämän leikkauksen oikeasti maaliin asti.

Arvoisa rouva puhemies! Yksi suomalaisten vahvuuksista on ollut kyky mukautua muuttuviin olosuhteisiin. Sen taustalla on ollut luottamus siihen, että ympärillä on turvaverkkoja ja palveluita, jotka kannattelevat silloin, kun elämä sitä vaatii. Ajatus siitä, että heikoimmasta pidetään huolta, on ollut laajasti jaettu, ja sen varaan hyvinvointivaltiomme on aikoinaan rakentunut. Kenenkään ei ole haluttu joutuvan kohtuuttoman tilanteen eteen, ja silloinkin, kun sinne on jouduttu, polkuja pois on ollut tarjolla. Mutta nyt on kyllä saavutettu piste, jossa osalta väestöstämme vaaditaan liikaa. Maamme hallitus asettaa toimillaan kaikkein huono-osaisimmat täysin kohtuuttomaan asemaan, vastoin pääministerin kauniita lupauksia.

Hallitus perustelee leikkauksiaan milloin säästöillä, milloin kannustamisella. Tämä esitys kohdistaa toimeentulotukeen sekä tasoleikkauksen että uusia sanktioita, jotka voivat

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

jopa puolittaa tuen. Taloudellisen tilanteen heikentäminen ei tee toimeentulotuen varassa olevista entistä terveempiä, koulutetumpia eikä ratkaise sitä elämäntilannetta, jonka vuoksi tukea ylipäättään tarvitaan. Työmarkkinoille pääsy ja tuen tarpeen vähentäminen edellyttäisivät aivan toisenlaisia toimia kuin näitä rangaistuksia, joita oikeistopuolueet haluavat kutsua kannustimiksi. Ensin pitäisi olla työpaikkoja ja riittävät sekä monipuoliset palvelut niihin ohjaamiseen, ja jos hallitus todella haluaa kannustaa työntekoon, niin suojaosien, jotka aiemmin leikattiin työttömyysturvasta, asumistuesta ja nyt tämän esityksen myötä toimeentulotuesta, palauttaminen olisi sellainen väline, ja siksi sen poistaminen tästä viimesijaisestakin turvasta on hölmöläisen hommaa.

Hyvä hallitus, ensin te leikkasitte sosiaaliturvaa niin, että ihmiset ajautuivat toimeentulotuen varaan, ja nyt te heikennätte myös sitä, ikään kuin ihmiset voitaisiin tällä tavoin ajaa pois tuen piiristä, johon he ovat teidän toimienne takia joutuneet. En tiedä, mihin te kuvittelette tai haluatte heidän päätyvän, mutta tämä teidän luomanne käsittely ei tuota varmasti kuin kasvavaa köyhyyttä ja sen mukana tulevia uusia lieveilmiöitä, joilla on sitten hintansa sekä inhimillisesti että kansantaloudellisesti.

Kun hallitus toistelee usein, että taloustilanne pakottaa leikkaamaan, niin on pakko kysyä: Pakottiko se sama taloustilanne tekemään näiden leikkausten rinnalla veronalennuksia suurituloisille? Onko esimerkiksi yhteisöveron laskemisen edistäminen välttämätöntä samaan aikaan, kun sairaita lapsia ja yksinhuoltajia ajetaan kohti köyhyyttä?

Arvoisa rouva puhemies! Lopulta tässäkin on kyse vain julmasta arvovalinnasta, joka jatkaa hallituksen linjaa eriarvoisuuden kasvattamiseksi. Tätä on vaikea hyväksyä ja vielä vaikeampi ymmärtää. Esitys ei ratkaise yhtäkään yhteiskunnallista ongelmaa, se vain luo uusia niiden jatkoksi, joita hallitus ei ole kyennyt tähänkään asti hoitamaan.

Lopuksi haluan muistuttaa salin oikeaa reunaa siitä, ettei köyhyys, työttömyys tai huono terveydentila ole valinta vaan usein osa niitä rakenteita, joita tässä istuntosalissa päätöksillä luodaan tai korjataan. Toivonkin, että eduskunta hylkää tämän lakiesityksen.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Koskela edellä totesi, eduskuntaryhmämme on saanut valtavan määrän arjen kertomuksia siitä, miten tämä toimeentulotuen leikkaus heidän elämäänsä vaikuttaa. Me aiomme niitä tänään täällä lukea, ja koska kellossa on vielä muutama minuutti aikaa, niin luen tästä muutaman kertomuksen — toivottavasti paikalla olevat hallituspuolueiden jäsenet nyt sitten kuuntelevat, kun tämän lakiesityksen hylkäämisestä muutaman päivän päästä äänestetään.

”Kokisin entistä suurempaa köyhyysstressiä ja joutuisin entisestään vähentämään kulutusta. Olen joutunut elämään yhä pahemmassa köyhyysstressissä, koska sosiaalitet eivät riitä edes minimitarpeisiin asti. Lapseni kärsivät joka päivä leikkausten aiheuttamasta köyhyyshäpeästä ja joutuvat murehtimaan, voivatko pyytää minua ostamaan esimerkiksi koulutarvikkeita vai onko meillä varaa siihenkään.”

”Kolme prosenttia voi olla jollekin vähän. Meille se on paljon. Se on heti pois ruokakaupasta, koska laskujakaan ei voi maksaa vähemmän, mitä lasku on, joten se on ostosta pois. Monivaivainen kuntouttavassa työtoiminnassa, mutta nyt sekin näyttää, ettei kauaa onnistu terveyden vuoksi. Miten siis voin tehdä kokoaikatyötä, jota ei meillä täällä ole terveillekään antaa? Lasten harrastukset lopetettiin. Kaikki on nettiä myöten katkaistu. Vain puhelinliittymät on, joista teini jakaa koneelle, että saa tehdä koulutehtävät.”

Arvoisa rouva puhemies! Jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

17.39 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kaksi lakipakettia ollut jo aiemmin, ja nyt tämä on kolmas. Me puhutaan saman asian eri puolista koko ajan tässä ja liikutaan eri kulmista tämän kokonaisuuden osalla. Sinänsä se on hyvä, että nämä ovat kaikki peräkkäin, mutta nämä olisivat voineet olla kaikki samassa lakikokonaisuudessa, ja sitä kautta olisi tullut se kokonaisarviointikin paremmin tehtyä.

Hallituksen esitys 116/2025 tuo työllisyyspalveluiden ja ensisijaisen etuuden piiriin henkilöitä, joista kaikilla ei ole mahdollisuutta osallistua kokoaikaiseen työhön esimerkiksi henkilökohtaisen tilanteen vuoksi. On muistettava, että työttömyysetuus on vastikkeellinen etuus, jota saadakse henkilöön on oltava työmarkkinoiden käytettävissä.

Hallituksen esitys sisältää useita kiristyksiä.

Toimeentulotuen hakijan velvollisuutta ilmoittautua työttömäksi kokoaikaiseksi hakijaksi kiristetään sanktioilla. Jos perustoimeentulon hakija ei ilmoittautuisi työttömäksi kokoaikatyön hakijaksi tai hakisi ensisijaista etuutta, hänen perusosaansa voitaisiin alentaa 50 prosenttia — 50 prosenttia. Lisäksi mahdollistetaan toimeentulotuen perusosan 20:n tai 40 prosentin alentaminen useammin. Täällä tehdään sanktioilla todella kovaa politiikkaa.

Sitten meillä tulee illalla myöhemmin vielä hallituksen esitys 108, jossa työttömän työnhakijan moitittava toiminta johtaa siihen, että ensimmäisestä tulee sanktio. Nyt tämän lakiesityksen yhteydessä on selvitetty, että vuonna 23 muistutuksia tehtiin lähes 200 000, ja 80 prosenttia niistä ensimmäisistä muistutuksista johti siihen, että muita toimenpiteitä ei enää tarvittu, asiat tulivat kuntoon sillä. Tämä kuvastaa tätä tilannetta, että sanktioilla yritetään ohjata kovasti toimenpiteitä.

Tämä tuo nytten työttömien työnhakijoiden määrään keskimäärin kuukaudessa noin 16 000 henkilöä, ja vuositasolla uusien työnhakijoiden määrän arvioidaan olevan noin 44 000 henkilöä, eli isoja määriä henkilöitä tulee työllisyyspalveluiden piiriin.

Arvoisa rouva puhemies! Työkyvyttömiä pakottaminen työnhakijoiksi on tämän esityksen suurimpia epäkohtia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijalausunnoissa pidettiin ongelmallisena ehdotusta, jossa velvoitetta ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi laajennetaan koskemaan myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole työkykyisiä heille annetun lääkärinlausunnon mukaan. Samoin työvoimapolitiikan peruserätyksenä on edistää työmarkkinoiden käytettävissä olevien henkilöiden työllistymistä. Henkilöiden ohjaaminen työttömyysturvan ja työvoimapolitiikan piiriin vain toimeentuloon liittyvien perusteluiden vuoksi on ristiriidassa koko palvelujärjestelmän tarkoituksen kanssa. Työllisyyspalveluissa on tarkoitus, että haetaan ja päästään työelämään ja työllistytään, ja nyt tätä viedään sinne ensisijaisen etuuden piiriin muista syistä. Tämä on todella iso asia.

Sitten tässä on vielä tällainen systeemi, virhe mielestäni, että kun sinne työllisyyspalveluiden piiriin viedään ihmisiä, niin siellä sitten katsotaan, millä työkyvyllä hän on varustettu, ja jos ei ole työkykyä jäljellä, niin eläke- tai muita vastaavia tämännäköisiä ratkaisuja on mahdollista tehdä vain sitä kautta. Tässä on jännä ilmiö, että mennään sinne hakemaan töitä, ei ole työkykyä ja sitten pannaan eläkkeelle. Voi ajatella, pitääkö tämänkin kierros tehdä näitten toimenpiteitten kautta.

Myös työllisyyspalvelujen resursseista olen tässä jo monta kertaa puhunut.

Arvoisa rouva puhemies! Käytän seuraavan puheenvuoron, kun jää näin pahasti kesken.
— Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

17.44 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Toimeentulotuki on korjattava. Se on menettänyt tarkoituksensa ja karannut hallinnasta. Vieraskielisten osuus tuensaajista on 30 prosenttia, ja esimerkiksi arabiankielisistä 54 prosenttia saa tukea.

Tämän lakiesityksen tavoitteena on selkeyttää toimeentulotuen eli sosiaalijärjestelmän roolia nimenomaan viimesijaisena harkinnanvaraisena tukena, joka täydentää ensisijaisia etuuksia, muttei korvaa niitä. Tavoitteena on vähentää pitkäaikaista toimeentulokiriippuvuutta ja kannustaa hakeutumaan kokoaikatyöhön tai ensisijaisten etuuksien piiriin. Tämä on tärkeää sekä yksilön oman taloudellisen pärjäämisen että julkisen talouden kestävyuden näkökulmasta.

Esitys mahdollistaa perusosan alentamisen 50 prosentilla, jos hakija ei kehotuksista huolimatta ilmoittaudu kokoaikatyön hakijaksi tai hae hänelle kuuluvaa ensisijaista etuutta. Valiokunta kuitenkin painottaa, että perusosaa ei saa alentaa, jos se vaarantaisi ihmisarvoisen toimeentulon tai olisi muutoin kohtuutonta. [Minja Koskela: Niin tässä käy!] Alennus ei myöskään koske asumis- ja terveydenhuoltomenoja, jotta ihmisten perusturva ei vaarantuisi.

Arvoisa puhemies! Ansiotulovähennyksen poistaminen täysi-ikäisiltä yhtenäistää järjestelmää ja selkeyttää etuuksien määräytymistä. Vuokran maksaminen suoraan vuokranantajalle ehkäisee häätöjä ja asunnottomuutta, mikä on sekä inhimillisesti että taloudellisesti järkevää. Lisäksi Kela velvoitetaan tarvittaessa tekemään huoli-ilmoitus sosiaalihuoltolain mukaisesti, jotta haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset eivät jää ilman tukea.

Työnhakuvelvollisuus kohdistuu kokoaikatyöhön, mutta siitä vapautetaan henkilöt, joilla on laissa määritelty peruste, kuten pienten lasten hoito, laitoksessa oleminen, ase- tai siviilipalvelus, omaishoito tai päätoiminen opiskelu opintotuella. Valiokunta korostaa, että työkyky on huomioitava yksilöllisesti eikä velvoitteita saa soveltaa mekaanisesti.

Arvoisa puhemies! Valiokunta muistuttaa myös, että toimeentulotukilaki on yli 25 vuotta vanha ja monin osin vaikeaselkoiseksi muuttunut. Kokonaisuudistus on siis tarpeen, jotta Kela ja hyvinvointialueet voivat toimia saumattomasti yhdessä asiakkaiden parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vahvistaa järjestelmän selkeyttä, tukee työllistymistä, vähentää riippuvuutta viimesijaisista etuuksista ja hillitsee menojen kasvua samalla, kun se turvaa heikommassa asemassa olevien välttämättömän toimeentulon.

Muut Pohjoismaat ovat jo tehneet nämä korjaustoimenpiteet. Suomen sosiaalijärjestelmä tulee nyt uudistaa, sillä maamme työtä tekevien ja yrittäjien verotulot eivät yksinkertaisesti riitä tällaiseen tukitoimintaan. Suomen sosiaaliturvan tulee kuulua vain suomalaisille. Tämä vaatii jatkossa perustuslain muutoksen, ja ennen sitä tulee tehdä se, että tuki rajataan yli kymmenen vuotta Suomessa asuneille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru ja edustaja Koskela, vastauspuheenvuorot, ja sen jälkeen edustaja Strandman, mikäli hän niin haluaa. Sitten jatketaan puhujalistaa. — Edustaja Kiuru.

17.48 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt näkee kyllä tämän retoriikan huipun. Siis Suomen minimisosiaaliturvasta, viimesijaisesta sosiaaliturvasta, esitetään ihan pökkana, että siitä voidaan vielä leikata. En tiedä, onko

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

kukaan huolissaan köyhistä suomalaisista, mutta näyttää siltä, että perussuomalaisissa ei ole kukaan.

Minusta tämä on käsittämätöntä, että me ajatellaan, että suomalainen perustuslaki voi jättää suojelematta näitä kaikkein köyhimpiä. Ajatellaan, että jos perussuomalaiset haluavat käydä keskustelua siitä, että myöskin joku ulkomaalaistaustainen on voinut saada toimeentulotukea, niin se ajaa siihen, että se on oikein, että kaikkien toimeentulotukea voi alentaa, siis 18 euroa, tässä tilanteessa, kun meillä on useita huomautuksia maailman eri instituutioista, että meillä on liian vähäinen toimeentulotuki. Meillä on itse asiassa huomautuksia sekä tässä että edeltävässä, juuri käsitellyssä esityksessä, jossa sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus toteaa, [Puhemies koputtaa] ja silti täällä käytetään tällainen puheenvuoro — ja lopulta lähdetään myös pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

17.50 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset puhuvat maahanmuutosta siksi, että ihmiset eivät huomaisi, että he leikkaavat tässä pienituloisilta suomalaisilta ihmisiltä. Siitä tässä on kyse, ja siitä on kyse myös näissä esimerkeissä, joita edustaja Strandman äsken tässä esitti.

On syytä huomioda, että suuri osa näistä toimeentulotuen saajista on ukrainalaisia sotapakolaisia. Eli onko nyt niin, että perussuomalaiset haluavat viedä näiltä ukrainalaisilta sotapakolaisilta tämän viimesijaisen turvan pois. Toivoisin, että ei olisi. Ajattelin, että se yksi asia, josta tässä salissa löytyy yhtenäisyyttä, on se, että ukrainalaisia ja Ukrainaa tulee tukea.

Sitten toinen asia, mikä tässä oli erittäin epäjohdonmukaista, oli puhe tästä työhön kannustamisesta. Tämän esityksen tiimoilta syntyy velvoite hakea työtä silloinkin, ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi myös niissä tilanteissa, joissa lääkäri on todennut, että työkykyä ei ole. Miten, edustaja Strandman, työkyvytön ihminen voi saada töitä ilmoittautumalla työttömäksi työnhakijaksi? Ei tietenkään mitenkään, mutta tämä kertoo vain siitä, että tämän esityksen tarkoitus [Puhemies koputtaa] on kurittaa köyhiä ja kurittaa työkyvyttömiä. [Puhemies: Aika!] Tässä ei ole mitään muuta järkeä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako edustaja Strandman kommentoida?

17.51 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt haluan sanoa sen, että Helsingissä perhe voi saada jopa 4 000—5 000 euroa kuukaudessa verottomana, lisäksi asumiskulut ja harrastusrahat. Lisäksi maksetaan vesi, sähkövakuutus, usein vuokravakuus, ja myös hyvinvointialueet voivat maksaa täydentävää tukea. [Vasemmalta: Mikä on lähde?] Meillä ei ole varaa tällaiseen toimintaan, ja kyse ei ole siitä, että perussuomalaiset haluaisivat köyhiltä leikata tai tämä heikentäisi... [Välihuutoja vasemmalta] — Anteeksi, puheenvuoro on minulla nytten, kiitos. — Vieraskielisten osuus tuensaajista on jo lähes 30 prosenttia. Muissa Pohjoismaissa nämä ehdot ovat tiukemmat ja tuet pienemmät. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

17.52 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tämä on harvinaisen julma petos jopa hallituksen mittareilla. Tällä kaudella on kyllä tullut erittäin selväksi, ettei köyhyyden, syrjäytymisen, asunnottomuuden ja tuloerojen kasvulla ole oikeistolle mitään merkitystä. Vaikeassa tilanteessa olevien ihmisten elämän vaikeuttamisella entisestään ei ole mitään väliä. Edes lapsiperheköyhyyden lisääminen ei näköjään haittaa oikeistopuolueita yhtään. Turvallisuudesta kyllä puhutaan paljon, mutta ei nähdä edes sitä, kuinka ihmisten pahoinvoinnin ja eriarvoisuuden tietoisella kasvattamisella on kytkös myös turvallisuuteen. Me olemme kyllä jatkuvasti saaneet kuulla, kuinka hallitus on perustellut näitä aiempia sosiaaliturvaan tehtyjä leikkauksia sillä, että niiden vaikutuksia kompensoi toimeentulotuki. Ja vielä useammin hallitus on väittänyt, ettei kaikkein köyhimmiltä kuitenkaan leikata. Nyt te olette saaneet aikaan sen, että yhä useampi tarvitsee toimeentulotukea hallituksen päätösten takia, ja nyt senkin tasoa leikataan. Perussuomalaisen puheenjohtaja Riikka Purran lupaukset siitä, että pienituloisilta ei leikata, tai hallitusohjelman nimi ”Vahva ja välittävä Suomi” tuntuvat tässä tilanteessa huonoilta vitseiltä.

Arvoisa puhemies! Myös minä haluan, että niiden ihmisten ääni, joiden elämää te tahallaan haluatte vaikeuttaa, kuuluu tässä salissa, ja vain, koska teille miljonäärien veroalet on tärkeämpi arvovalinta kuin lasten pitäminen pois köyhyydestä, tärkeämpi kuin se, että ihmisillä riittäisi raha edes ruokaan. [Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa!]

Aloitan. Ensimmäinen sitaatti: ”Ennen leikkauksia tulin toimeen opintotuella ja asumistuella. Nykyisin huoli rahasta on läsnä joka päivä, mikä vaikuttaa huonontavasti mielenterveyteen ja aiheuttaa ylimääräistä stressiä. Haluan suorittaa opintoni tavoiteajassa, mutta en tiedä, kykenenkö siihen, koska taloudellinen tilanne on huono.”

Uusi sitaatti: ”Jos en karsi pakollisista lääkkeitä, joudun jättämään vaatteiden ja kenkien oston sekä vähentämään terveellisten ruokien ostoa. Vyötä on kiristettävä, aterioita jätettävä väliin, käveltävä kirjaimellisesti puhki kuluneissa lenkkareissa sekä jätettävä hammaslääkärin laskut maksamatta, mikä lisää terveysmenoista ja hautajaisista johtuvia jo roikkuvia ulosottoja. Korkoja veloitetaan, pääoma ei pienene.”

Uusi sitaatti: ”Olen vaikeasti työllistytävä mielenterveyskuntoutuja ja autismikirjon koululaisen yksinhuoltaja. Toimeentulotuki tuntuu yleensä riittävältä tammikuussa ja vuoden edetessä alkaa tuntua riittämättömältä. Joulut ovat vaikeaa aikaa. Kolmen prosentin leikkaus vastaa sitä, että tilanne on tammikuussa valmiiksi loppuvuoden kaltainen, mutta sitä en uskalla ajatellakaan, miltä se loppuvuodesta tuntuu. Teen myös satunnaisia keikkoja kokemusasiantuntijana. Ansiot yleensä mahtuvat toimeentulotuen ansiotulovähennykseen, vaikka Kela usein yrittääkin keksiä tekosyitä jättää sen huomioimatta. Ansiotulovähennyksen poistolla menisi se vähäkin järki tehdä tuollaisia hommia, joilla harva työllistyy kokopäiväisesti mutta jotka yhteiskunnallisesti ovat merkittäviä ja itselleni lisäävät osallisuuden kokemusta.”

Seuraava sitaatti: ”Olen itse työkyvytön työtön ja olen elänyt jo seitsemän vuotta toimeentulotuella. Tiedän omakohtaisesti, että toimeentulotuki ei ole mikään helppo tie vaan viimesijainen turvaverkko, joka mahdollistaa selviytymisen arjessa. Kun hallitus leikkaa jo valmiiksi niukasta perusosasta ja poistaa suojaosan, se ei vähennä kenenkään köyhyyttä, se syventää sitä. Sanktioiden kiristäminen tuntuu erityisen kohtuuttomalta meille, jotka olemme täysin riippuvaisia tästä tuesta. Jo nyt jokainen euro menee asumiseen, lääkkeisiin ja ruokaan. Kun tästä viedään vielä lisää, ollaan tilanteessa, jossa ihmiset joutuvat valitsemaan, syövätkö vai maksavatko laskunsa. Toimeentulotuen pitäisi

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

olla turva niille, jotka eivät syystä tai toisesta voi elättää itseään. Nyt siitä ollaan tekemässä rangaistusta. Köyhyys ei katoa sanktioimalla, se vain lisää epätoivoa ja syrjäytymistä.

Uusi sitaatti: ”Aikaisemmin pystyin hengittämään ja osa-aikatyön tekeminen oli jonkinlainen kohennus elämänlaatuun ja taloudelliseen tilanteeseen. Minulle 50 prosentin työaika toimistotyössä on tosiaankin minun 100 prosenttia, enkä enempään pysty. Saan soviteltua peruspäivärahaa, palkalla ei tule yksin toimeen. Leikkauksien jälkeen olen menettänyt melkein 300 euroa kuussa erityisesti asumistuen ja työttömyysetuuksien suojaosan poiston takia. Orpon hallitus ei välitä meistä sairaista ja osatyökykyisistä tippaakaan.”

Seuraava sitaatti: ”Köyhdyin entisestään. Nytkään eivät rahat riitä ruokaan. Ilta-alennuksista en ole saanut mitään, koska täällä on vain yksi kauppa ja kilpailu kovaa vähistä alennustuotteista. Yritän kolme lasta elättää itsekseni. Ollaan liian kalliin asunnon takia todella tiukilla. Edullisempaa asuntoa ei täällä pienellä paikkakunnalla ole. En voi kauemmas muuttaa sairaan isäni takia, on pysyttävä hänen lähellään. Enää ei ole edes varaa hygieniatuotteisiin, eikä sosiaalitoimistotakaan saa apua. Leipäjonossa olen käynyt vointini mukaan, mutta gluteenittomuuden takia usein tyhjin käsin lähdän pois. Minulla on ihmispelko, joten ei ole helppoa leipäjonoon meno. Syön enää kerran päivässä, että lapsille riittää annostellusti ruokaa. Minulla on myös mielenterveysongelmia ja fyysisiä sairauksia, sen takia olen työtön työnhakija. Joka päivä kun miettii, että kuun puolessavälissä on rahat loppu, niin mielenterveys käy todella syvissä vesissä.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

17.59 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on erittäin hyvin muistissa, mitä perussuomalaisen puheenjohtaja Riikka Purra sanoi haastattelussa kevään 2023 eduskuntavaalien alla. 16.3.2023 julkaistussa haastattelussa Riikka Purra sanoi: ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista. Se ei meille käy.” Vaalien jälkeen perussuomalaiset pettivät tämän lupauksensa totaalisesti. Purran saksat ovat viuhuneet kaikkialla, myös pienituloisten etuuksien kimpussa. Perussuomalaisille todellakin on käynyt köyhien kyykyttäminen, työttömyysturvan ja asumistukien leikkaukset. Aiemmin hallituksen riveistä heidän tekemiään sosiaaliturvan leikkauksia perusteltiin sillä, että ihmiset voivat kuitenkin hakea toimeentulotukea, mutta kuinkas ollakaan, nyt tämä oikeistohallitus leikkaa myös toimeentulotukea.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta kokoontui itsenäisyyspäivän jälkeisenä sunnuntaina 7.12. ylimääräiseen kokoukseen. Näin siksi, että hallituspuolueilla oli kiire antaa kaikista köyhimmille suomalaisille surullinen joululahja, eli he halusivat viedä läpi nämä toimeentulotuen leikkaukset. Hallituspuolueet haluavat toteuttaa kiireellä toimeentulotuen leikkaukset, joita yksikään asiantuntijataho ei kannattanut, ei yksikään, ja jotka iskevät kovaa kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin: lapsiperheisiin, nuoriin ja vanhuksiin. Olin itse mukana tuossa sunnuntain kokouksessa, koska olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäsen. Tässä valiokuntakäsittelyssä teimme sunnuntain aikana yhdessä opposition muiden edustajien kanssa lukuisia muutosesityksiä ja äänestimme kymmeniä kertoja, mutta mitkään lievennykset eivät menneet läpi, eivät mitkään. Jätimme mietintöön vastalauseen, jossa mukana vasemmistoliiton lisäksi ovat myös demarit ja vihreät. Keskusta teki omansa.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat olivat lausunnoissaan laajasti huolissaan äärimmäisen köyhyyden lisääntymisestä. Esimerkiksi Kelan lausunnon mukaan ei ole lainkaan selvää, miten ihmisten sairaudet, mielenterveyden ongelmat tai elämäntilanteen kriisit otetaan jatkossa huomioon. Ihmiset kamppailevat jo valmiiksi monimutkaisen järjestelmän kanssa, jonka tarkoituksena olisi turvata ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön viimesijainen toimeentulon tuki, ja nyt tätä tukea rajataan ja tasoa leikataan rajusti. Lakimuutos lisää sanktioita, se kiristää sosiaaliturvaa, mutta se ei vahvista palveluja, joita ihmiset eniten tarvitsisivat.

Tämä leikkaus ei myöskään ole mikään säästö. Tämä leikkaus lisää köyhyyttä, terveyseroja, epätoivoa ja turvattomuutta. Tuloksena on inhimillistä kärsimystä ja yhteiskunnallisia ongelmia, jotka tulevat tulevaisuudessa erittäin kalliiksi. Ja me tiedämme, että köyhyys periytyy. Nyt oikeistohallitus on päättänyt tuottaa lisää ylisukupolvista köyhyyttä ja taloudellista ahdinkoa. En voi ymmärtää, miksi tämä oikeistohallitus on niin julma. Miksi lapsia ja nuoria rangaistetaan perheiden köyhyydestä?

Arvoisa puhemies! On tärkeää muistaa, että toimeentulotuki ei ole mikään automaattinen raha. Se on viimesijainen etuus. Jokaiselta lasketaan ensin perusosa, joka on tarkoitettu ruokaan ja välttämättömään arkeen. Kaikki muu on haettava erikseen. Asumismenot haetaan erikseen, lääkkeet haetaan erikseen, lasten harrastusmenot haetaan erikseen. Jokainen tuki vaatii oman hakemuksensa, omat liitteensä ja uuden päätöksen. Perheet ja yksin asuvat joutuvat todistamaan menonsa ja tulonsa kuukausi toisensa jälkeen. Lisäksi tärkeä asia unohtuu keskustelussa usein. Moni ei edes hae kaikkia etuuksia, joihin olisi oikeutettu, koska ei halua joutua loputtomaan hakemusbyrokraatiaan, jossa tukiin liittyy eri lomakkeita, liitteitä ja määräaikoja. Kela on arvioinut, että jopa kymmeniä miljoonia euroja jää joka vuosi kokonaan hakematta.

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa nyt köyhimmistä köyhimpien ihmisten toimeentulotukea, vaikka nykyiselläänkin toimeentulotuen perusosa ei tutkimusten mukaan kata ihmisarvoisen elämän viitebudjetin tasoa kuin harvoissa tapauksissa. Suomihan on jäänyt myös sosiaalisen eriarvoisuuden tarkkailuluokalle talouden tarkkailuluokan lisäksi. Toimeentulotuen leikkaus koskee kaikkia tukea tarvitsevia. Tilanne kuitenkin pahenee, mikäli nämä ihmiset eivät hakeudu työttömiksi työnhakijoiksi tai ensisijaisen etuuden piiriin. Tällöin toimeentulotuen perusosa puolitetaan, minkä jälkeen näiden ihmisten on selviydyttävä alle 300 eurolla kuukaudessa. Tällä rahalla on hankittava ruoka, vaatteet, hygieniatarvikkeet, maksettava bussiliput, puhelin- ja tietoliikenneyhteydet, ja terveysmenot rajataan vain välttämättömiin lääkkeisiin. Harkintaa siitä, leikataanko perusosaa 50 prosentilla, tekevät Kelan virkailijat. Heillä ei ole sosiaalihuollon koulutusta. He eivät edes tapaa ihmisiä, vaan tekevät harkinnan papereiden perusteella, koska näin Kelan kuuluukin toimia.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto pyysi ihmisiä kertomaan omista kokemuksistaan toimeentulotuen ja sosiaaliturvan heikennyksistä. Yli 1 200 ihmistä vastasi ja kertoi omista kokemuksistaan. Luen nyt lopuksi kaksi sitaattia: ”Esimerkiksi työmarkkinatuesta leikattu suojaosa vähensi omat työtuloni yli 300 eurosta kuukaudessa 0—50 euroon kuukaudessa, koska laskelmien mukaan minun ei kannattanut tehdä töitä, toisin kuin jos se olisi jätetty. Olisin voinut tehdä töitä eikä olisi tarvinnut hakea toimeentulotukea tuolloin.” ”Täytyy vaihtaa asunto halvempaan ja ostaa ruokaa, jos jää rahaa siihen. Jos ei, sitten mennään ruokajonoon.”

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

18.07 **Riitta Kaarisalo sd:** Arvoisa herra puhemies! Niin sanotun kokonaisuudistuksen nimissä Orpon hallitus ehdottaa massatyöttömyyden keskellä toimeentulotukeen useita heikennyksiä. Näitä ovat perustoimeentulotuen perustason yleinen alentaminen, perustoimeentulotukeen vaikuttavien muiden kuin perusosaan sisältyvien terveydenhuoltomenojen rajoittaminen, perustoimeentulotuella korvattavien asumismenojen määrittelyn muuttaminen ja sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristäminen sekä 150 euron suojaosan poisto 18 vuotta täyttäneiltä.

Hallituksen esityksen mukaan nyt tehtävät muutokset vahvistaisivat henkilön itsenäistä selviytymistä ja vähentäisivät pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta. Tämä on erittäin kannatettava tavoite sinänsä, koska tiedämme kaikki, kuinka passivoiva toimeentulotuki on varsinkin, jos sen saanti pitkittyy. Tosiasiallisesti kyseessä on kuitenkin mekaaninen leikkauslaki, joka mahdollistaisi toimeentulotuen perusosan leikkaamisen jopa puolella. Tästä hallitus on laskenut saavansa 70 miljoonan euron säästöt. Esitys sisältää siis lukuisia heikennyksiä yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten toimeentuloon, sillä toimeentulotuen saajat kuuluvat pienituloisimpien ja huono-osaisimpien väestöryhmien joukkoon.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijalausuntojen mukaan esitetyt muutokset lisäävät absoluuttista köyhyyttä, heikentävät edes pienimuotoisen työn tekemisen kannusteita sekä uhkaavat johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi terveysongelmista kärsivien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kohdalla. Kun hallituksen tekemiä sosiaaliturvapäätöksiä tarkastellaan kokonaisuutena, ne edelleen kasvattavat toimeentulotuen tarvetta ja siten myös lisäävät pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta. On huomionarvoista, että nämä lakimuutokset johtavat käytännössä täysin päivastaiseen lopputulemaan suhteessa esitettyihin tavoitteisiin.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuutta tarkastellen mielestäni kaikkein räikeintä on se, että Orpon hallitus on perustellut aikaisempia suomalaisten sosiaalietuisuuksiin, ensisijaisiin etuisuuksiin, tehtyjä leikkauksia sillä, että toimeentulotuki kompensoi tulonmenetyksiä kaikkein pienituloisimpien kohdalla. Nyt esityksessä kuitenkin leikataan mekaanisesti vähimmäisturvaa myös sellaisilta henkilöiltä, joilla ei ole tosiasiallisia edellytyksiä parantaa omaa toimeentuloaan esimerkiksi terveydellisistä syistä. Tämä on, hyvät kollegat, paitsi häpeällistä, myös epäinhimillistä.

Yksi merkittävimmistä epäkohdista liittyy siis siihen, että esitys ei huomioi toimeentulotukea saavien ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää heille asetettuja velvoitteita, eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita oteta huomioon. Erityisen räikeästi tämä näkyy siinä, että jatkossa velvoite työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumiseen koskisi myös niitä hakijoita, jotka eivät lääkärin arvion perusteella pysty tekemään töitä, mutta jotka eivät saa sairauspäivärahaa tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä.

On myös täysin aiheellista kysyä, onko tässä tilanteessa työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden ja resurssien kohdentumisen kannalta tarkoituksenmukaista, että työttömäksi työnhakijaksi ohjataan yhä enemmän asiakkaita, joiden toimintakyvyn kannalta palvelut eivät ole riittäviä? Mielestäni ei ole. Tällaisia asiakkaita on jo nykyään työllisyyspalveluissa arvioitu olevan 25—30 prosenttia, ja heille tulisi ensisijaisesti pyrkiä tarjoamaan soveltuvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä kuntoutusta. Pidän hyvin ongelmallisena sitä, että samalla kun sosiaaliturvan velvoittavuutta lisätään,

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

vaikkeassa asemassa olevan kohderyhmän tarvitsemia palveluita ja työllisyyspalveluja ei vahvisteta. Päinvastoin tällä kuluneella hallituskaudella niistä on jo moneen kertaan leikattu. Tällaisen massatyöttömyyden aikana tämä yhtälö on kestämaton.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Esitetyt heikennykset vaarantavat kansainvälisten ihmisoikeussopimusten asettamat minimivaatimukset tilanteissa, joissa Suomi on jo nykyisessä oikeustilassa saanut sopimusten valvontaelimiltä toistuvia huomautuksia niin perusturvan kuin vähimmäisturvan tason riittämättömyydestä. Tästä syystä esityksessä todetaan: ”Perusosaa ei kuitenkaan alennettaisi, jos alentamisen arvioitaisiin vaarantavan toimeentulotukea saavan kotitalouden ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon tai muuten olevan kohtuutonta.” Tämä niin sanottu perälautasäännös ei kuitenkaan riittävällä tavalla turvaa perustuslain edellyttämää välttämätöntä toimeentuloa.

Kansaneläkelaitos painotti sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa, että Kelan ratkaisu perustuu tänä päivänä kirjallisiin tietoihin ja sosiaalialan ammattilaisten rooli on vähäinen, mikä lisää riskiä kaavamaisista päätöksistä. On lähtökohtaisesti kohtuutonta, että tällaiset tarkoituksenmukaisuutta ja harkinnanvaraisuutta edellyttävät päätökset tehdään ilman apua tarvitsevan kohtaamista. Suomen järjestelmää, jossa viimesijaisen turvan alentamisharkinta tehdään ilman henkilökohtaista tapaamista, voidaan ylipäätään pitää poikkeuksena.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on puhdas leikkauslaki, jossa yhdistyy heikko valmistelu, piittaamattomuus kaikkein heikoimmassa asemassa olevista suomalaisista, lapsista ja nuorista. On hävytöntä, että hallitus toi tällaisen esityksen eduskuntaan samalla, kun se keventää kaikkein rikkaimpien verotusta. Tämä on anteeksiantamaton arvovalinta.

Näin joulun lähestyessä esitän loppuun kysymyksen: onko todella tarpeen, että myös muut vähäiset tulot otettaisiin jatkossa huomioon täysimääräisesti, niin että kun vanhempiensa luona asuva 18-vuotias saa joululahjaksi pienen lahjarahan, vaikka vain parikymmentä euroa, se vähennetään täysimääräisenä perheen saamasta toimeentulosta? Valtion taloudellisen tasapainottamisen kanssa sillä ei ole mitään tekemistä. Se on silkkaa ilkeyttä.

Arvoisa puhemies! En voi hyväksyä tällaista lakiesitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Valtola, yksi minuutti, olkaa hyvä.

18.14 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä puheenvuorossa, niin kuin monessa aiemmassakin, on kritisoitu tätä velvollisuutta hakeutua toimeentulotuelta työllisyysturvan piiriin, jos on lääkärintodistus työkyvyttömyydestä mutta ei siihen liittyvää etuutta. Tällä muutoksella pyritään siihen, että nämä ihmiset hakeutuisivat oikeiden palveluiden piiriin, koska jos heillä on työ- tai toimintakykyyn liittyvää rajoitetta ja elämänhallinnan haasteita, heille tehtäisiin sitten työvoimapalveluissa tämä monialainen työllistymissuunnitelma, ja sitä kautta heidät esimerkiksi ohjattaisiin kuntouttavaan työtoimintaan, mikä sitä kautta toisi paremmat mahdollisuudet työllistymiseen ja muihin palveluihin, työkyvyn ja terveydentilan parantamiseen.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme listalle. Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

18.15 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Ennen vaaleja valtiovarainministeri Riikka Purra totesi, että pienituloisilta leikkaaminen ei perussuomalaisille käy, mutta tässä sitä taas ollaan käsittelemässä hallituksen esitystä, jolla leikataan pienituloisilta. Perussuomalaiset haluavat julkisuudessa ja täällä salissakin kääntää tätä asiaa maahanmuuttoon, mutta suurin osa toimeentulotuen saajista on suomalaisia ja toisaalta ulkomaalaisten joukossa on paljon esimerkiksi ukrainalaisia. On toisaalta myös kestänyt, että perussuomalaisten mielestä köyhiltä saa leikata, jos köyhän kotikieli on jotain muuta kuin suomi, ja toisaalta köyhiltä suomalaisiltakin pitää leikata, etteivät muunkieliset vain saisi mitään.

Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen esityksessä on todettu, toimeentulotuen saajat kuuluvat pienituloisimpien ja huono-osaisimpien väestöryhmien joukkoon. Esitetyt muutokset lisäävät köyhyyttä, heikentävät pienituloisen työn tekemisen kannusteita ja uhkaavat johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi terveysongelmista kärsivien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kohdalla. Esitys ei huomioi toimeentulotukea saavien ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää asetettuja velvoitteita eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita, eikä niitä heille sopivia palveluitakaan noin vain aina valitettavasti saa.

Nyt esitettävät muutokset tulisivat todennäköisesti lisäämään sellaisten haitallisten sanktioiden määrää, jotka kohdistuvat esimerkiksi mielenterveysongelmista ja elämäntilanteen haasteista kärsiviin ihmisiin. Sanktiot voisivat olla myös aiempaa kovempia, mikä vahvistaisi niiden negatiivista vaikutusta. Negatiiviset vaikutukset kohdistuisivat laajalti myös lapsiperheiden ja lasten toimeentuloon, vaikka lapset eivät voi omalla toiminnallaan vaikuttaa heille haitallisiin etuuspäätöksiin. Samalla kun sosiaaliturvan velvoittavuutta lisätään, tämän vaikeassa asemassa olevan kohderyhmän tarvitsemia palveluita ei kuitenkaan vahvisteta. Sen sijaan niistä on nykyisen hallituskauden aikana moneen otteeseen leikattu. Orpon hallitukselle sosiaaliturvan kiristyvistä sanktioista vaikuttaa tulleen itsetarkoituksellinen köyhyydestä ja sosiaalisista ja terveydellisistä ongelmista kärsiviä ihmisiä rankaiseva mekanismi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta harkitsisi vielä tätä asiaa ja miettisi, mitä tämä tarkoittaa köyhyydessä elävien ihmisten kannalta, ja siksi myös itse luen nyt muutaman sitaatin.

”Pelkään tulevaisuuttani. Olen sairas osatyökykyinen, enkä ilman ihmettä voi työskennellä kestävästi 50:tä prosenttia suuremmalla työajalla. Pelkään, että terveydentilani huononee ja että tulevaisuudessa ei ole enää edes pahimmassa tilanteessa toimeentulotukea, johon olen aikaisemmin joutunut tukeutumaan. Olen nuori ja koko aikuiselämäni joutunut laskemaan jokaisen euron. En usko, että pystyn elämään tässä jatkuvassa rahastressissä koko loppuelämäni, mutta ei taida paljoa muitakaan vaihtoehtoja olla kuin olla tuomittu köyhyyteen sen takia, koska olen ollut lapsesta asti sairas.”

Seuraava sitaatti: ”Toimeentulotuen leikkaus vaikuttaisi valtavasti työssäni 16–29-vuotiaiden nuorten parissa kohtaamieni asiakkaiden elämään. Moni nuori on toimeentulotuella, koska ei pysty työskentelemään erilaisten psyykkisten tai fyysisten rajoitteiden vuoksi muttei myöskään ole syystä tai toisesta oikeutettu kuntoutuspalveluihin, joihin pääsemiseksi on taklettava monenlaisia byrokratian esteitä,

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

oltava hyvä palveluverkosto ja niin edelleen. Lisäksi moni nuori tippuu pois työttömyyskorvauksen piiristä sanktioiden, aikarajojen, työttömyyden pitkittymisen ja niin edelleen vuoksi, ja toimeentulotuen menettämisen uhka on tällaisessa tilanteessa elävälle nuorelle passivoiva ja stressaava tilanne. Nuoret eivät myöskään enää suojaosan poistuttua voi tehdä toimeentulotilannettaan parantavia työkeikkoja, kerryttää ensimmäisiä työkokemuksia, ottaa vastaan sitä vähääkään työtä, johon alentuneesta työkyvystä huolimatta saattaa silloin tällöin pystyä. Toimeentulotukea saavat asiakkaat eivät todellakaan ole laiskoja yhteiskunnan siivellä eläjiä vaan aitoja, arvokkaita yksilöitä, jotka yrittävät saada elämänsä järjestykseen parhaansa mukaan. En käsitä, kuinka tällaisen ihmisryhmän alas painaminen millään tavalla parantaisi yhteiskuntaamme tai säästäisi rahaa tulevaisuudessa. Tällä tavalla toimimalla asetetaan ihmiset tilanteisiin, joissa he tulevaisuudessa tulevat tarvitsemaan entistä tehokkaampia ja intensiivisempiä palveluita.”
— Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

18.20 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tosiaan kokoomus on täällä hallituskauden alussa todennut, että ”keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia”, ja ministeri Purra totesi ennen eduskuntavaaleja, että ”kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista, se ei meille käy”. Ja nämä kaikki lupaukset on sen jälkeen petetty. Muistan elävästi syksyn 2023, kun käsitelimme ensimmäistä liutaa näitä Orpon hallituksen järkyttäviä sosiaaliturvaleikkauksia täällä salissa monta päivää yöhön asti ja kokoomuksen kansanedustajat käyttivät valtavasti energiaa siihen, että he toistivat ja toistivat, ettei Orpon hallitus kurita kaikkein pienituloisimpia ihmisiä. Kerta toisensa jälkeen tämmöisiä puheenvuoroja tässä salissa. Sittenmin me ollaan nähty, että tämä oli täysin pötypuhetta.

Se, mikä on vakavinta Orpon hallituksen politiikassa, on se, että Orpon hallitus tekee valtavan systeemitason muutoksen suomalaisen hyvinvointivaltioon, ja tällä menolla me menemme kohti köyhänapuyhteiskuntaa. Orpon hallitus on ajanut päätöksillään ihmisiä viimesijaisen toimeentulotuen piiriin. Arvioiden mukaan toimeentulotuen saajien määrä kasvaa Orpon hallituksen päätösten seurauksena sadallatuhannella. Ja sen jälkeen: mitä tekee Orpon hallitus? Leikkaa toimeentulotuesta kokonaisuudistuksen nimissä. Tämän leikkauksen jälkeen yksikään toimeentulotuen varassa oleva perhetyyppi ei saavuta ihmisarvoisen elämän viitebudjettia, siis ei yksikään. Sellaista ihmisoikeuspolitiikkaa Orpon hallitukselta.

Itse toivoisin myös, että ne poliitikot, jotka tällaisia päätöksiä tekevät, tutustuisivat niiden ihmisten arkeen, jotka elävät näiden päätösten seurausten kanssa. Itse osallistuin viime perjantaina Kontulan ostarilla hernekeiton jakamiseen, ja siellä ihmiset tulivat konkreettisesti kertomaan, mihin heidän elämässään on johtanut se, kun esimerkiksi suojaosat on poistettu kokonaan. Niin karuja kohtaloita ja todella köyhiä ihmisiä, jotka kärsivät konkreettisesti monista Orpon hallituksen leikkauksista.

Nyt luen myös näitä kokemustarinoita, joita me vasemmistoliitossa ollaan saatu: ”Olen kehitysvammaisen poikani omaishoitaja, ainoa huoltaja ja edunvalvoja. Asumme omistusasunnossa kahdestaan, tuloinamme pojan nykyinen pieni eläke ja minun omaishoidon tuki. Meiltä on leikattu jo asumistuki pois, koska emme asu vuokralla, ja poikani tulot ovat liian suuret, eli hän ei saa toimeentulotukea lainkaan. Jos minun pieni osuuteni toimeentulotuesta viedään pois, tämä tarkoittaa sitä, että syömme kohta

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

kaurapuuroa aamusta iltaan. Nämä päätökset ovat aivan kohtuuttomia, eikä näille ole mitään yksilöllisiä perusteita olemassa. Kaikki pienituloiset tunnutaan jaettavan samaan yhtenäiseen ryhmään, vaikka itse jo ympärivuorokautisella poikani hoitamisella säästän yhteiskunnalta sievoisen summan, samoin muut omaishoitajat, joiden työtä ei arvosteta eikä heidän ääntään kuulla. Jo nyt omaishoidon tuki on täysin ala-arvoinen työmäärään nähden. Toivon, että näitä säästöjä katsotaan tarkemmin perustuen ihmisten elämäntilanteisiin. Itse en ole valinnut osaani, saatikka sitä, että olen saanut kehitysvammaisen lapsen, ketä haluan toistaiseksi hoitaa itse.”

”Enää en osta mitään, en edes sitä tarpeellista aina. Tingin ruuasta, kävelen rikkiäisissä kengissä tulevan talven. Asumismenot ovat kasvaneet, ja uutta sopivaa asuntoa en saa. Kuntouttavaa työtoimintaa on huononnettu kuuntelematta työntekijöiden ja asiakkaiden tarpeita. Terveyspalvelut ja sosiaalipalvelut ovat ihan sekaisin. Hoitoa ei saa. Tämä lista on loputon. Ennenkin elämä oli vaikeaa, kun olin perustoimeentulotuen varassa elävä kroonisesti sairas, joka ei pääse eläkkeelle. Nyt se on lähes mahdotonta ja kovin saatanan lohdutonta.”

”Leikkaukset sosiaali- ja terveydenhoitoon aiheuttivat kohdallani täysiaikaisen työn vaihtumisen osa-aikatyöksi. Sen jälkeen olen joutunut lopettamaan osa-aikatyön, koska työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat poistettiin. Osa-aikatyöni oli vaihtelevaa eikä säännöllistä, enkä voinut suojaosien poiston jälkeen jatkaa työssä. Suojaosien poisto teki mahdottomaksi talouden suunnittelun ja ennakkoinnin osa-aikatuloilla. Oli helpompaa ja taloudellisesti vakaampaa jäädä kokonaan työttömäksi. Olen kahden lapsen työtön ja pitkäaikaissairas lähivanhempi, joka yrittää elättää lapset ja itsensä noin tuhannen euron kuukausituloilla. Työttömyysturvan lapsikorotuksen ja suojaosien poiston jälkeen olen saanut hädän, menettänyt luottotietoni, ja minulla on tuhansia euroja ulosotossa.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

18.27 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomen tehtävä on pitää huolta kaikista kansalaisistaan, ei vain niistä, jotka selviävät omin voimin, vaan myös niistä, jotka tarvitsevat tukea ja turvaa vaikeina aikoina. Juuri siksi keskusta ei voi hyväksyä Orpon—Purran hallituksen esitystä, joka kiristää toimeentulotuen ehtoja, heikentää pienituloisten ja lapsiperheiden asemaa, lisää kuntien taakkaa ja sysää yhä raskaampia velvoitteita niille, joiden elämän perusta on jo valmiiksi horjuva.

Hallitus sanoo tavoittelevansa kannustavuutta ja julkisen talouden tasapainoa. Keskusta kannattaa näitä tavoitteita mutta ei tällaisilla keinoilla. Sosiaaliturvan on kannustettava työntekoon, kyllä, mutta sen on tehtävä se ihmistä kunnioittaen, ei murtamalla ihmisiä, joiden työkyky on jo heikko, arki täynnä huolia ja toimeentulo epävarmaa.

Hallituksen esittämä suojaosien poisto on tästä räikeä esimerkki. Se tekee pienimuotoisen osa-aikatyön vastaanottamisesta kannattamatonta ja vie monilta sen pienenkin kiinnityksen työelämään, joka kantaa kohti parempaa tulevaisuutta. Keskusta uskoo, että jokainen tehty työtunti on arvokas ja jokaisen tulee olla kannattava. Hallituksen linja on julma ja lyhytnäköinen.

Arvoisa puhemies! On myös kohtuutonta, että hallitus haluaa laskea toimeentulotukea jopa parinkymppin lahjarahojen vuoksi. Tällaisten vähäisten tulojen huomioiminen lisää byrokratiaa, laskee yhteistä moraalitasoa ja rankaisee ihmisiä, joiden arki on muutenkin äärimmilleen venytettyä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Entä lapset? Hallituksen toimien seurauksena lapsiperheköyhyys on jo kasvanut, ja tämä esitys syventää sitä lisää. Köyhyys periytyy, satuttaa ja rajoittaa elämää tavalla, jota ei saa sivuuttaa valtiontalouden kirjanpidon rivinä.

Erityisen epäoikeudenmukaista on se, mitä esitys tekee omaishoitajille, niille ihmisille, jotka kantavat läheisistään vastuun, jota yhteiskunta ei muuten pystyisi hoitamaan. Hallitus heikentää pienituloisten omaishoitajien asemaa, vaikka samaan aikaan puheissa ylistää omaishoidon merkitystä. Keskusta sanookin selkeästi, että omaishoitajien työtä pitää tukea, ei rangaista.

Lisäksi hallitus sysää yhä suurempia kustannuksia kunnille ja vieläpä nojautuen arvioihin, joiden epävarmuus on tuotu valiokunnille annetuissa lausunnoissa hyvin selkeästi esille. Kuntien vastuu kasvaa, mutta niiden mahdollisuudet auttaa vähenevät. Tämä on tie palvelujen heikkenemiseen ja kansalaisten turvan murtumiseen.

Arvoisa puhemies! Kaiken tämän seurauksena yhä useampi ihminen päätyy työttömäksi työnhakijaksi väärillä perusteilla. Monet heistä ovat sairaita, uupuneita tai muutoin heikossa työ- ja toimintakyvyssä. He eivät tarvitse sanktioita, he tarvitsevat hoitoa, tukea ja ymmärrettävää palveluohjausta, ja keskusta seisoo näitten ihmisten rinnalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru — taitaa olla poissa. — Edustaja Bella Forsgrén, olkaa hyvä.

18.31 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! On pakko sanoa, että en ole mistään hallituksen esityksestä ollut niin pettynyt ja surullinen kuin tästä kyseisestä esityksestä. On pakko tunnustaa, että en osannut odottaa tätä ja ehkä en osannut tunnistaa, millä ehdoilla hallitus on valmis Suomen taloutta tosiasiallisesti lyömään, tai halutaan sanoa näin, että kuka siitä maksaa, että Suomen taloutta tasapainotetaan. Minä jotenkin ajattelin niin, että tässä salissa olisi löytynyt sellainen tahtotila, niin kuin pääministeri Petteri Orpo kautensa alussa sanoi, että joku osa-alue ihmisryhmistä oltaisiin jätetty leikkauksien ulkopuolelle. Ja jos jonkun ihmisryhmän, jonkun sosiaaliturvaetuuden piirissä olevan ryhmän, sen olisi pitänyt olla, niin se on toimeentulotuella olevat ihmiset. Tämä on ihmisryhmä, joka voi tässä yhteiskunnassa usein kaikkein huonoiten. He ovat kaikkein pienituloisimpia, ihmisiä, joilla on monesti monisairauksia, ihmisiä, joilla on monenlaisia ongelmia yhtä aikaa. Onko niin tosiasiallisesti, että tältä ryhmältä hallitus haluaa leikata, tältä ryhmältä, joka on tässä meidän yhteiskunnassa kaikkein vaikeimmassa asemassa? Minua häiritsee huomattavasti, että kun hallitus tekee näin mittavat leikkaukset toimeentulotukeen, niin täällä on vain yksi hallituksen puolueiden edustaja salissa. Onnittelut hänelle, että on urhoollisesti paikalla. Mutta mitä tämä kertoo hallituksen selkärangasta? Jos mennään leikkaamaan kaikkein pienituloisimmilta ihmisiltä, niin pitäisi olla edes selkärankaa olla esittämässä ja puolustamassa sitä esitystä täällä.

Olen tämän syksyn aikana käynyt useissa tilaisuuksissa, missä järjestöt ovat tuottaneet palveluita juuri näille ihmisille, keiltä nyt leikataan. Olen käynyt kahdessa eri ruokajonoa tarjoavassa järjestössä ja jututtanut näitä ihmisiä. Totta kai jokainen ihminen on yksilö, ja siellä on jokaisella ihmisellä oma tarinansa. Siellä on aika surullisia tarinoita siitä, että tosi moni on saattanut olla ihan normaalissa elämässä kiinni, ollut yrittäjä, on ollut perheyriytyksiä, on ollut erilaisia elämäntilanteita, ja monien sattumuksien, surullisten tarinoiden johdosta on joutunut tai päätyntä käyttämään toimeentulotukea pitkäaikaisesti. Mutta kun katsoo niitä ruokajonossa olevia ihmisiä ja heidän tarinoitaan, mistä olen

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

päässyt juttelemaan, niin se kertoo aika karua kieltä. Monet ihmiset ovat tulleet kertomaan, että he ovat ruokajonossa sen takia, että siitä perustoimeentulotuesta, joka on jo nykyisellään tosi pienellä tasolla, ei heillä riitä rahaa lääkkeisiin, ja sen takia he ovat täällä ruokajonossa, että tavallaan ne pienet rahat saisivat riittämään. Samaan aikaan meillä ruokajonojen ruokamäärät ovat vähentyneet. On monia tekijöitä, minkä takia ei ole enää samalla tavalla siellä sitä monipuolista ruokaa tarjolla. Ja kun itse katsoin niitä, niin olin kyllä huolissani myös siitä, minkälaista laatua nämä kaikkein köyhimmät ihmiset sieltä ruokajonoista saavat. Ei se ollut mikään lautasmallin mukainen kokonaisuus.

Eduskunnan köyhyysryhmä järjesti tilaisuuden yhdessä muitten järjestöjen kanssa, että kuka kuuntelee köyhää, ja siellä oli tosi tärkeitä puheenvuoroja. Mutta yksi puheenvuoro jäi minulle tosi vahvasti mieleen, missä tällainen keski-ikäinen nainen nosti esille sen, että hänen kokemuksensa ei ole se, että hän on syrjäytynyt, vaan että yhteiskunta on syrjäyttänyt hänet. Tämä kertoo siitä, että meidän järjestelmä nykyiselläänkään ei toimi riittävän hyvin. Ihmiset hakevat apua mutta eivät saa sitä riittävän ajoissa. Ihmisten ongelmat moninkertaistuvat, ja heille saattaa tulla tilanne, missä he joutuvat pitkäaikaisesti toimeentulotuen piiriin, ja tätä vähäistä toimeentulotukea hallitus nyt siis aikoo leikata.

Yksi, mistä olen itsekin hämmentynyt: Tämä samainen nainen siellä tilaisuudessa nosti esille, että hän oli ensimmäistä kertaa äänestänyt perussuomalaisia, koska perussuomalaiset olivat luvanneet, että köyhiltä ei leikata. Hän oli niin pettynyt, hän tuli sanomaan, että hän ei ole koskaan ollut niin pettynyt omasta äänestyksestään ja siitä, että se lupaus ei pitänyt paikkaansa, ja minä ajattelenkin, että perussuomalaiset puolueena on muuttunut. Kyllä minä ajattelen, että vielä 20, 10:kin vuotta sitten siellä oli sitä maalaisliiton vanhaa perää, missä puolustettiin myös sitä tavallista kansaa, mutta nykyään vaikuttaa kiinnostavan vain maahanmuuttajien syrjintä taikka kepillä mahdollistaminen. Siellä ovat unohtuneet aika monet muut heille ennen tärkeät arvot.

Tässä hallitus tosiaan ehdottaa toimeentuloon useita heikennyksiä, ja näitä sanotaan tosiaan kokonaisuudistukseksi, ja sehän nyt tässä onkin aikamoista: perustoimeentulon perusosan tason yleinen alentaminen, perustoimeentulotukeen vaikuttavien muiden kuin perusosan sisältämien terveydenhuoltomenojen rajoittaminen välttämättömiin menoihin, perustoimeentulolla korvattavien asiakasmenojen määrittelyn muuttaminen ja sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristys sekä 150 euron suojaosan poisto 18 vuotta täyttäneeltä.

Ehkä kaikkein eniten minua häiritsee kaksi elementtiä tässä: 150 euron suojan poisto on meidän rahassa tosi pieni, mutta se on heille, ketkä ovat tässä toimeentulotuella, todella merkittävä rahasumma, ja edes sitä ei heidän anneta nyt tienata sen kokonaisuuden äärellä. Sitten toinen on se, että jos me katsotaan niitä ihmisjoukkoja, ketkä siellä toimeentulotuella ovat pitkäaikaisesti, niin suurin osa niistä, ketkä sitä käyttävät pitkäaikaisesti, ei ole kokoaikatyökykyisiä, ja silti heille tulee velvollisuus hakea kokoaikatyötä. Tämä kertoo siitä, että hallituksella ei ole edes pyrkimystä laittaa näitä ihmisiä oikea-aikaisiin palveluihin tai oikeaan suuntaan, vaan tässä on pyrkimys luoda järjestelmä, joka kyykyttää heitä entistä enemmän.

Ehkä viimeisenä se, että jotenkin toivoisin, että sosiaaliturvaa tarkasteltaisiin samalla tavalla kuin muita, vaikka verotusjärjestelmiä. Jos vaikka mieltii, miten meidän verotusjärjestelmä toimii, niin sehän perustuu luottamukseen. Mehän ilmoitetaan meidän tulot etukäteen, ja meillä on taipumus luottaa meidän esittämiin tuloihin, ja niitä jälkikäteen voi korjata. Ei kukaan epäile minun sanomistani etukäteen, mutta sitten jos sinä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

oletkin toimeentulotuella oleva ihminen, sinä et ole yhtäkkiä minkään järjestelmän luottamuksen arvoinen, ja se kertoo tästä yhteiskunnasta jotain todella karua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.38 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustajat Siponen ja Mattila toivat hyvin esille keskustan näkemyksiä, mutta otan vielä joitain huomioita tässä.

THL:n tilastojen mukaan Suomessa toimii tällä hetkellä noin 62 000 henkilöä omaishoitajina. Heidän ohellaan vielä suurempi joukko ihmisiä toimii epävirallisena omaishoitajana läheiselleen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lain soveltamiskäytännössä voimassa oleva velvollisuus ilmoittautua kokoaikatyön hakijaksi kirjattaisiin lain tasolle koskemaan omaishoitajia ja perhehoitajia, joiden sitovuus hoitoon on alle neljä tuntia päivässä. Esityksestä ei käy kuitenkaan ilmi, mihin tämä neljän tunnin raja perustuu. Valiokunnalle annetussa lausunnossa on todettu, että toimeentulotukeen lisättävä velvoite hakeutua työnhakijaksi voi vähentää kannusteita toimia omaishoitajana ja on siten ristiriidassa hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden kanssa edistää omaishoitajien asemaa ja yhdenvertaisuutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää myös muita merkittäviä heikennyksiä tärkeää hoivatyötä tekevien pienituloisten omaishoitajien asemaan ja tuloihin. Esityksessä on todettu myös seuraavaa: ”Etuoikeutetusta tulosta luopuminen pienentää toimeentulotukea saavien omaishoitajien käteen jääviä tuloja 150 euroa kuukaudessa ja kahden omaishoitajan perheessä 300 euroa kuukaudessa. Toimeentulotukea saavia omaishoitajia oli vuoden 2024 marraskuun poikkileikkaustilaston perusteella yhteensä 680 henkilöä, mikä on puoli prosenttia sen kuun aikana toimeentulotukea saaneista. Ansiotulovähennyksen poisto saattaisi vähentää kannusteita toimia omaishoitajana ja sijaisomaishoitajana ja siten lisätä julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, kun hoito on järjestettävä muulla tavoin.”

Keskustan mielestä omaishoidon tuki tulisi katsoa etuoikeutetuksi tuloksi. Hallituksen esityksessä ei myöskään huomioida millään tavalla niitä henkilöitä, jotka toimivat käytännössä omaishoitajina ilman virallista omaishoidon sopimusta. Nämä näkökulmat nousivat esille jo hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierroksella annetuissa lausunnoissa, mutta hallitus ei siitä huolimatta tehnyt mitään muutoksia lakiehdotukseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

18.41 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vainiolla on ehkä jäänyt huomaamatta mietinnössä se, että valiokunta muutti tätä omaishoitajien asemaa ja teki ihan pykälämuutoksen ja vielä lausumankin tänne. Itsekin kiinnitän huomiota nyt tähän omaishoitajien asemaan.

Nimittäin valiokunta ehdottaa, että omaishoitajien osalta tehtäisiin siirtymäsäännös kahdeksi vuodeksi vuoteen 2028 saakka juuri tämän ansiotulovähennyksen poiston osalta. Tämä hyväksyttiin aivan yksimielisesti valiokunnassa, myös keskustapuolue mukaan lukien. Ajattelen, että siirtymäaikana on mahdollista huolehtia siitä, että omaishoidon palkkion taso turvataan myös jatkossa tilanteissa, joissa omaishoitaja joutuu syystä tai

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

toisesta turvautumaan toimeentulotukeen. Tämän selvittämistä edellytetään myös yhdessä yksimielisesti sovitulla lausumalla.

Tämä siirtymäaika vähentää hallituksen esityksessä uudistuksesta arvioituja kokonaissäästöjä 1,6 miljoonaa euroa ensi vuonna ja 1,9 miljoonaa euroa vuonna 27, mikä on kyllä mielestäni aika lailla arvioitu yläkanttiin. En usko, että siitä näin suurta kuluerää tulee, koska hallituksen esityksessäkin kerrotaan, että toimeentulotukea saavia omaishoitajia oli viimeisen laskelman mukaan yhteensä 680 henkilöä, mikä on noin 0,5 prosenttia sen kuun aikana toimeentulotukea saaneista.

Eli hallituksen esityksessähän siis toimeentulotuen 150 euron ansiotulovähennys poistettaisiin 18 vuotta täyttäneiltä henkilöiltä. Lisäksi heiltä poistettaisiin muiden vähäisiksi katsottavien tulojen ja avustusten etuoikeus. Omaishoitoperheillä tämä todella tarkoittaisi huomattavaa tulojen alenemaa ja jopa perustoimeentulotuen ulkopuolelle jäämistä.

Hallituksen esityksessäkin todettiin, että ansiotulovähennyksen poisto saattaisi vähentää kannusteita toimia omaishoitajana ja sijaisomaishoitajana ja siten lisätä julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, kun hoito on järjestettävä muulla tavoin. Hyvinvointialueen kanssa sopimuksen tehneitä omaishoitajia ei ole minunkaan mielestäni tarkoituksenmukaista patistaa muun työn tekemiseen. He tekevät arvokasta työtä hoitaessaan läheisiään, rakkaitaan, omaisia.

Omaishoitosopimukset tehdään omaishoitajan ja hyvinvointialueen välillä yleensä todellakin toistaiseksi voimassa olevina sopimuksina. On suuri vaara, että toimeentulotuen äkillisen aleneman vuoksi osa hoidettavista siirtyisi ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, mikä toisi lisää kustannuksia. Siksi on ensinnäkin tärkeää, että omaishoitajat ja heidän hoidettavansa voivat sopeutua riittävällä siirtymäajalla tähän muutokseen, ja valiokunta harkitsi tässä kahden vuoden siirtymäaikaa.

Omaishoidon tuen palkkio huomioidaan etuoikeutettuna tulona yleisen asumistuen kohdalla. Siinä etuuden hakijalle tai perheeseen maksettu omaishoidon palkkio ei siis pienennä tai vaikuta maksettavaan asumistukeen etuutta heikentävästi. Toimeentulotuessa omaishoidon tuen palkkio sitä vastoin tälläkin hetkellä lasketaan täysimääräiseksi tuloksi pois lukien tämä 150 euron etuoikeutetun tulon osuus, joka oli siis siinä hallituksen esityksessä, mutta nyt valiokunta päätti korjata sitä kahden vuoden siirtymäajalla.

Omaishoitajaliitto totesi lausunnossaan, että omaishoitajien kohdalla olisi olemassa hyvät perusteet positiiviselle erityiskohtelulle, sillä muutoin omaishoitajat joutuisivat muuta väestöä huonompaan asemaan läheisensä terveydentilasta, vammasta tai muusta sitovan hoivan tarpeesta johtuen. Heidän heikko taloudellinen asemansa yleensä liittyy siihen, etteivät he pysty sitovan hoitovastuun vuoksi käymään ansiotyössä tämän hoivatyön ohella.

Positiivista erityiskohtelua puoltaa myös se, että lukumääräisesti kysymys on hyvin pienestä joukosta ihmisiä, joiden tekemä hoivatyö hyödyttää ihan merkittävästi yhteiskuntaa. Omaishoitajat tekevät raskasta, sitovaa työtä rakkaudesta läheisiinsä ja samalla säästävät yhteiskunnalle laskelmien mukaan jopa miljardeja euroja vuositasolla. Esimerkiksi ympärivuorokautinen palveluasuminen on yli viisi kertaa kalliimpaa kuin tuettu ja vapaapäivät huomioiva omaishoidon palkkio.

Hallitusohjelmaan sisältyy vahvoja kirjauksia, joilla pyritään edistämään omaishoitajaksi ryhtymistä. Siksi pidänkin erityisen tärkeänä tätä lausumaa, joka on liitetty mietintöön ja jossa ehdotetaan, että valtioneuvosto seuraa toimeentulotuesta annetun lain

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

vaikutuksia pienituloisten omaishoitajien taloudelliseen tilanteeseen ja selvittää mahdollisuutta muuttaa omaishoidon tuen palkkio etuoikeutetuksi tuloksi sosiaaliturvaetuuksissa osana parlamentaarista sosiaaliturvan uudistamistyötä.

Täällä salissa istuvista monet ovat tämän sosiaaliturvakomitean jäseniä ja kaikki puolueet siellä edustettuina, ja toivon, että tämä nostetaan vahvasti esiin myös siinä komiteatyöskentelyssä, että saisimme omaishoidon tuen etuoikeutetuksi tuloksi sosiaaliturvaa uudistettaessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

18.47 **Fatim Diarra vihr:** Arvoisa herra puhemies! Olen äärettömän vihainen tästä laista. Kun aloitimme tämän lain käsittelyn perustuslakivaliokunnassa, tuntui jotenkin mahdottomalta ja kamalalta, kun kuunteli asiantuntijalausuntoja. Tuntui siltä, että miten voidaan tosissaan tehdä tällainen esitys, joka heikentää perusturvaa, jonka taso on jo entisestään arvioitu aivan liian matalaksi. No, se meni sitten siitä eteenpäin, jätin itse eriyvän, ja sitten tämä tuli työ- ja tasa-arvovaliokuntaan, ja siellä taas uudestaan käytiin samaa keskustelua ja tilanne oli jotenkin käsittämätön.

Tämä laki ei ole mikään leikkauslaki tai työllisyyslaki, vaan tämä on lyötyjen lyömislaki, tämä on köyhien kyykytyslaki. Toimeentulotuen taso on jo nyt aivan liian matala, ja Suomi on siitä paljon saanutkin noottia. Nyt sen leikkaaminen tulee ajamaan yhä useamman perheen, yhä useamman yksin elävän, vielä syvempään köyhyysloukkuun. Tämä laki on julma ja täysin, täysin väärään suuntaan menevä.

Silloin kun opiskelin Jyväskylän yliopistossa yhteiskuntapolitiikkaa, meille opetettiin, että toimeentulotuki on se viimesijainen tuen muoto ja toimeentulotuki sinänsä ei ole äärimmäisen toimiva muoto, sillä toimeentulotuella ihmiset ovat aivan liian pitkään ja sillä palveluita ei ole saatavilla. Ja mitä nyt sitten tapahtuu? Hallitus on lisännyt toimeentulotuen käyttäjiä sellaisen tuen muotoon, jossa säästäminen on mahdotonta, sellaisen tuen muotoon, jossa arjen suunnittelu eteenpäin on täysin mahdotonta, sellaiseen tilanteeseen, missä arjen pohtiminen, ehkä talvivaatteiden ostaminen, on täysin mahdotonta.

Ensin lisättiin väkeä toimeentulotuella ajatellen, että jollain hassulla tempulla yhtäkkiä nämä ihmiset työllistyvät. No, näinhän ei nyt tapahtunutkaan. Meillä on valtavan huono työllisyystilanne, ja työttömyys kasvaa kasvamistaan. Samaan aikaan leikataan niiltä, joilla kaikista vähiten on. Entä sitten suojaosien poisto, mihinkä se on johtanut? No siihen, ettei kannata ottaa vastaan sitä vähäistäkään työtä, mitä ehkä tarjotaan. Onko tämä järkevää työllisyyspolitiikkaa? Joissain keskusteluissa todetaan, että hyvä, ihminenhan voi ottaa sitten kaksi tai kolme työtä vastaan. Onko tosiaankin niin, että me ajatellaan, että Suomesta pitää tulla sellainen maa, jossa ihmiset tekevät kahta tai kolmea työtä voidakseen vain elättää perheensä, voidakseen elättää lapsensa? Onko tämä tosiaan se, minkälaisen Suomen me haluamme? Ei minusta Suomi ole ollut sellainen, eikä siihen suuntaan pidä myöskään mennä.

Tuntuu siltä, että ainoa vaihtoehto hallituksen silmissä on täysipäiväinen työ, mutta kun täysipäiväistä työtä ei ole kaikille tarjolla ja kaikki eivät voi myöskään tehdä sitä johtuen erilaisista elämäntilanteista — perhetilanteesta, omasta terveydentilanteesta — tai ehkä vain siitä, että kaikilla aloilla ei ole tarjolla täysipäiväistä työtä. Ja vaikka sen työn saisi,

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

niin sen menettäminen tehdään yhä helpommaksi ja helpommaksi. Yksi kerrallaan hallitus tekee toimenpiteitä, joilla lyödään niitä, joilla kaikista huonoiten menee.

Tuntuu myös siltä, että hallituksen silmissä kaikki henkilöt, jotka ovat toimeentulotuella, ovat laiskoja ja haluavat vain istua kotona [Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa!] sillä pienellä rahamäärällä, josta puhutaan. Se paistaa läpi niin monesta kommentista, niin monesta puheenvuorosta. Kyseenalaistan täysin sen, onko tämä tosiaan näin. Toimeentulotuki ei ole mikään massiivinen rahasumma, jolla grillataan herkkuja ulkona ja nautitaan ihanasta, leveästä elämästä. Eivät kaikki toimeentulotukea saavat perheet saa mitään 4 000:ta euroa, niin kuin täällä on riemukkaasti heiteltu. Mielestäni nämä puheenvuorot eivät tunnista ihmisten todellisuutta eivätkä myöskään tunnista sitä, minkälaista on suomalaisten köyhien elämä tällä hetkellä. Elämä on vaikeaa, elämä on rankkaa, köyhyys periytyy, ja sitä halutaan tässä vielä lisätä.

Vielä tähän päälle tulee se, että tämä esitys tulee lisäämään Kelan, kuntien sosiaalitoimen ja työllisyyspalveluiden työmäärää merkittävästi. Onko siellä niitä resursseja tehdä sitä työtä? No eihän siellä ole. Me jo nyt kuulemme sosiaalitoimesta, miten vaikeaa, miten hankalaa on näitä ihmisiä auttaa. Nyt ikään kuin lisätään tätä ihmismäärää sinne sosiaalitoimen pariin ja sitten ei kuitenkaan anneta työkaluja auttaa näitä ihmisiä.

Tämä on julma laki, tämä on huono, ja tämä tekee Suomesta huonomman maan. Minua hävettää, että tällaisia esityksiä eduskunnassa tehdään. Tämä laki on täysi susi, ja toivoisinkin, että elävien susien sijaan hallitus lopettaisi tämän suden. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

18.52 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Toimeentulotukea ja sen tarkoitusta on välttämätöntä tarkastella ja tehdä siihen tarvittavia muutoksia. Kyse on siitä, että hallitus haluaa vahvistaa ihmisten itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta ja selkeyttää toimeentulotuen asemaa viimesijaisena harkinnanvaraisena tukimuotona.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotuki on suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän viimeinen turvaverkko. Vuonna 2024 sen piirissä oli 256 000 kotitaloutta ja yli 370 000 ihmistä, mikä on todella paljon. Tämä kertoo toisaalta järjestelmän merkityksestä mutta myös sen kuormittumisesta. Toimeentulotukimenot ovat kasvaneet nopeasti, ja tämän esityksen tavoitteena onkin se, että saisimme ohjattua ihmisiä heille kuuluvien ensisijaisten etuuksien sekä työllisyyspalvelujen piiriin. Sen ei pitäisi olla missään tilanteessa normaalia, että aikuinen, työkykyinen ihminen elää vuodesta toiseen toimeentulotuen varassa.

Kun työkykyinen ihminen hakee toimeentulotukea, tämän esityksen myötä hänellä olisi velvollisuus hakea samalla kokoaikatyötä sekä ensisijaisia etuuksia. Mikäli henkilö ei kehotuksesta huolimatta ilmoittaudu kokoaikatyön hakijaksi tai jättää hakematta ensisijaisia etuuksia, voidaan näissä tilanteissa toimeentulotuen perusosaa alentaa 50 prosentilla. Kun asiaa katsotaan toimeentulotuen viimesijaisuuden näkökulmasta, valiokunta pitää näitä toimia perusteltuina. Samalla tulee kuitenkin korostaa, että velvoitteiden rinnalla on oltava toimiva ohjaus ja neuvonta. Kelan tehtävä on varmistaa, että hakija todella tietää, mitä hänen tulee tehdä ja mihin palveluihin hänen tulee hakeutua.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

On tärkeää, että yksikään hakija ei joudu sanktioiden piiriin vain siksi, ettei heillä ole ollut tarpeeksi tai oikeanlaista tietoa saatavilla.

Arvoisa puhemies! Lisäksi tällä esityksellä on tarkoitus tarkentaa ja tiukentaa perusosan alentamista. Perusosaa voidaan alentaa 20, 40 tai jopa 50 prosenttia riippuen eri tilanteesta. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että perusosan alentamista voidaan tehdä vain silloin, kun se ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämää välttämätöntä toimeentuloa eikä ole muutoin kohtuutonta. Perustuslakivaliokunta esimerkiksi nosti esille yksilöllisen kohtuusharkinnan, joka on tärkeä elementti ihmisten oikeusturvan kannalta. Lisäksi lakiin tulee sisällyttää velvollisuus tehdä tarvittaessa huoli-ilmoitus ja arvioida kiireellisen sosiaalihuollon tarve aina silloin, kun perusosaa alennetaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esityksen taustalla olevia tavoitteita sinänsä kannatettavina eli toimeentulotuen selkeyttämistä viimesijaisena etuutena, ensisijaisten etuuksien hakemiseen ohjaamista ja työllistymisen edistämistä. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että näiden muutosten vaikutuksia täytyy seurata tarkoin, miten ne tulevat vaikuttamaan esimerkiksi päätoimisiin opiskelijoihin, pitkäaikaissairaisiin ja monialaista tukea tarvitseviin työttömiin. Tärkeintä on se, että toimeentulotuki ja siihen liittyvät resurssit saadaan ohjattua niille, jotka tosiasiallisesti niitä tarvitsevat. On myös hyvin olennaista, että Kela, työllisyyspalvelut ja hyvinvointialueet työskentelisivät jatkossa entistä tiiviimmin yhteistyössä. Toimeentulotuen hakijan tarve palveluille on harvoin mitenkään yksinkertainen. Työllisyyden tukeminen, terveydenhuollon palvelut, sosiaalipalvelut ja kuntoutus kytkeytyvät usein toisiinsa tavalla tai toisella. Vain toimiva yhteistyö viranomaisten välillä voi estää tilanteet, joissa ihminen putoaa järjestelmien väliin ja joutuu toistuvien sanktioiden kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Haluan myös todeta, että valiokunta piti tähän liittyvää lakialoitetta, jossa esitetään alaikäisen lapsen ansiotulojen sivuuttamista vanhemman toimeentulotukilaskelmassa, kannatettavana ja perusteltuna. Sen tavoitteena on kannustaa nuoria työntekoon ja poistaa sellaisia tilanteita, joissa nuoren ansiotulo pienentää perheen toimeentulotukea ja heikentää näin työnteon kannustavuutta. On nuorten etu, että he pääsevät työelämään kiinni mahdollisimman aikaisessa vaiheessa esimerkiksi kesätöiden kautta. Perheen saaman toimeentulotuen ei pitäisi olla sellainen tekijä, joka haittaa tai estää nuoren työntekoa.

Arvoisa puhemies! Näiden muutosten kokonaisuus kiteytyy siihen, miten pystymme parhaalla mahdollisella tavalla tasapainoilemaan vaikeiden asioiden äärellä. Toisaalta me kaikki haluamme kannustaa ihmisiä työhön ja hakemaan ensisijaisia etuuksia toimeentulon sijaan, mutta meidän on samalla varmistettava, että he, joille toimeentulotuki oikeasti kuuluu, saavat sen. Perustuslakivaliokunnan huomautukset kohtuusharkinnan yksilöllisyydestä ja sosiaalihuollon velvoitteista on siksi tärkeä sisällyttää lainsäädäntöön. Koko sosiaalietuusjärjestelmä tarvitsee suurta muutosta, jotta meillä riittää yhteiset verorahat heille, jotka näitä sosiaalietuuksia aidosti tarvitsevat. Nykyinen vuosikymmenten aikana pirstaloitunut järjestelmä ei enää vastaa sosiaaliturvan tavoitteita eikä toisaalta sitä palvelujärjestelmää, joka meille on luotu. Siksi kokonaisuudistus on enemmän kuin tarpeen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

18.58 **Timo Suhonen sd:** Arvoisa herra puhemies! Orpon hallituksen esittämä toimeentulokiuudistus on ristiriidassa niiden tavoitteiden kanssa, joihin sen väitetään pyrkivän. Uudistuksen nimissä toimeentulotuen perusosaa leikataan, asumis- ja terveydenhuoltomenoja rajataan ja sanktioita kiristetään huomattavasti. Sen sijaan, että muutokset vahvistaisivat ihmisten itsenäistä selviytymistä, ne lisäävät köyhyyttä, syventävät sosiaalisia ongelmia ja heikentävät erityisesti niiden asemaa, joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia parantaa toimeentuloaan. Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaaliturvan muoto, jonka olisi turvattava henkilön tai perheen välttämätön toimeentulo silloin, kun muut tulot ja varat eivät siihen riitä.

Perustuslain takaama oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon ei ole myöskään mielipidekysymys vaan ehdoton velvoite. Nyt ehdotetut leikkaukset vievät perusosan yhä kauemmas ihmisarvoisen elämän vähimmäistasosta ja kohdistuvat kaikkein haavoittuvimpiin: mielenterveysongelmista kärsiviin, työkyvyttömiin mutta ei etuuksille mahtuviin ihmisiin sekä lapsiperheisiin. Sanktioluonteisten leikkausten kiristäminen voi johtaa tilanteisiin, joissa yhden virheen seurauksena ihminen menettää sekä työttömyysturvaa että puolet toimeentulotuen perusosasta — rangaistus, jota on vaikea pitää kohtuullisena tai tarkoituksenmukaisena.

Myös työnteon kannustimet heikkenevät, kun suojaosa poistetaan ja jokainen ansaittu euro vähentää tuesta täysimääräisesti sen verran, minkä ansaitsee. Tämä on lyhytnäköistä politiikkaa, joka rankaisee pienimuotoisesta työnteosta ja vie pohjaa sen kaltaiselta työllistymiseltä, jonka pitäisi olla sosiaaliturvan keskeinen tavoite. Kun samaan aikaan palveluista ja tuesta leikataan, kokonaisvaikutus ei ole aktivoimista vaan köyhyyden syventämistä ja ongelmien lisäämistä. Tämä uudistus ei rakenna polkua pois toimeentulokiriippuvuudesta vaan rakentaa sille uusia portaita.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus heikentää useilla päätöksillä niiden henkilöiden toimeentuloa, joilta ei pitäisi enää leikata. Kukaan ei työllisty kepillä ja leikkaamalla. Kenenkään elämä ei parane rankaisemalla ja kurjistamalla, mutta hallituksen linja pitää. Heikossa asemassa olevia viedään entistä heikompaan asemaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen — taitaa olla poissa. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

19.00 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää nyt uudistusta, joka nimellisesti kulkee kokonaisuudistuksen nimellä mutta jonka todellinen sisältö on sarja heikennyksiä kaikkein heikoimmassa asemassa oleville. Kyse ei ole hienosäädöstä vaan leikkauksista, joilla louhitaan suoraan suomalaisen vähimmäisturvan perustaa. Hallitus leikkaa toimeentulotuen perusosaa, kiristää sanktioita, kaventaa terveydenhuoltomenojen korvaamista ja poistaa 150 euron suojaosan, sen viimeisen mekanismin, joka on tukenut pienimuotoisen työn tekemistä ja auttanut ihmisiä ottamaan edes pieniä askeleita kohti työtä ja parempaa arkea.

Arvoisa puhemies! Nämä esitykset eivät lisää kenenkään toimintakykyä, ne lisäävät köyhyyttä. Eivät ne myöskään vahvista itsenäistä selviytymistä, ne tekevät siitä monelle mahdotonta. Hallitus itse myöntää, että toimeentulotuen saajat ovat pienituloisimpia ja moniongelmaisimpia ihmisiä tässä maassa. Silti hallitus leikkaa suoraan ihmisiltä, jotka harvoin pystyvät omin voimin parantamaan tilannettaan.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Perustuslain 19 § on yksiselitteinen: ihmisellä on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Nyt esitettävät leikkaukset pudottavat perusosan tasoa niin alas, ettei se enää riitä kattamaan ihmisarvoisen elämän edellytyksiä. Hallitus rikkoo sekä perusoikeuksien että kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ydintä.

Leikkaukset eivät myöskään ole järkevää työvoimapolitiikkaa. Hallitus vaatii siirrettäväksi työttömyyspalveluihin ihmisiä, jotka eivät edes kykene työskentelemään. Tätä ei esitetä siksi, että se auttaisi heitä, vaan siksi, että järjestelmä voisi sanktion varjolla leikata heidän toimeentuloaan. Tämä vie resursseja niiltä, jotka oikeasti hyötyisivät työllisyyspalveluista, ja sysää kaikkein haavoittuvimmat ihmiset yhä syvempään syrjäytymiseen.

Arvoisa herra puhemies! Tästä kokonaisuudesta puuttuu kokonaan inhimillisuus. Sanktiot voivat olla jopa 50 prosenttia, puolen perusosan leikkaus ihmiseltä, joka ehkä jo nyt nukkuu ystävän sohvannurkassa, jonottaa velkaneuvontaan tai yrittää selvittää mielenterveyden ongelmien kanssa. Samaan aikaan lapset joutuvat kärsimään vanhempiensa toimeentulon heikennyksistä, vaikka he eivät voi vaikuttaa tukijärjestelmän päätöksiin.

Erityisen kylmäävää on suojaosan poistaminen. Hallitus vaikeuttaa niiden ihmisten asemaa, jotka yrittävät tehdä edes vähän töitä. Jokainen tienattu euro vähennetään jatkossa täysimääräisesti toimeentulosta. Viesti on selvä: älä yritä, älä tee pieniä töitä, älä etene askel kerrallaan. Se on taloudellisesti järjetöntä ja inhimillisesti väärin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei paranna kenenkään elämää, se ei luo yhteiskuntaan luottamusta vaan pelkoa. Siksi tämä lakiesitys pitää hylätä. Ihmisen arvo ei riipu siitä, mihin elämä kuljettaa. Meidän tehtävämme on varmistaa, että myös heikoin tulee nähdäksi, ei rangaistuksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

19.04 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämä on todella surullinen esitys, ja tämä on myös todella ala-arvoinen esitys. En olisi uskonut tällaista esitystä näkeväni edes tältä hallitukselta. Poliitikassa on minusta tärkeää kuulla niitä ihmisiä, joita päätöksenteko koskee, ja minusta vaikuttaa suoraan sanottuna siltä, että hallituksen edustajat eivät ole kuulleet niitä ihmisiä, joihin tämä toimeentulotuen leikkaus kohdistuu ja joita tämä siten erittäin kipeästi koskee.

Suomessa on tällä hetkellä perheitä, joissa vanhemmat jättävät itse syömättä, jotta lapset saisivat ruokaa, joissa lapset eivät voi harrastaa sen takia, että vaikka harrastus sinänsä olisi maksuton, niin ei ole varaa bussilippuun, perheitä, joissa siis nähdään nälkää ja joissa on ei ainoastaan niukkuutta vaan myöskin puutetta. Tällä esityksellä tullaan nyt rankaisemaan niitä ihmisiä, jotka ovat jo lähtökohtaisesti tässä yhteiskunnassa kaikkein heikoimmassa asemassa, kaikkein pienituloisimpia ihmisiä, niitä, joiden on kaikista vaikeinta saada apua ja tukea.

Ja myös tämä toimeentulotuki, joka on siis kaikkein passivoivin tuki siksi, että sieltä on vaikein työllistyä, kun se on niin tavattoman byrokraattinen: On hirvittävän nurinkurista, että hallitus on ensin ajanut satatuhatta uutta ihmistä toimeentulotuelle ja nyt sitten leikkaa myös toimeentulotukea. Epäjohdonmukaisin yksityiskohta tässä on se, että tästä leikataan jopa sitä ansiotulovähennystä eli niin sanottua suojaosaa yli 18-vuotiailta, se 150 euroa, jonka on aiemmin voinut tienata toimeentulotuen päälle, mikä siis on tarkoittanut sitä, että

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

ihminen on voinut tehdä edes vähän töitä. Kaikkien muiden suojaosien leikkausten jälkeen, mitkä ovat tähän mennessä kohdistuneet asumislisään ja työttömyysturvaan, nyt tulee leikkaus myös tähän toimeentulotukeen. Eli tuelta, jolta on vaikea työllistyä, leikataan pois se edellytys, joka mahdollistaisi sen, että ihminen voisi työllistyä. Tämä on kaikin tavoin paitsi, kuten sanoin, epäjohtonmukaista, myös epäoikeudenmukaista ja erittäin vahingollista koko tälle yhteiskunnalle ja erityisesti niille ihmisille, jotka tämän leikkauksen seurauksista joutuvat kärsimään.

Arvoisa puhemies! Me olemme täällä vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kanssa lukeneet nyt näitä ihmisten meille lähettämiä kokemuksia, jotka liittyvät toimeentulotuen asiakkuuteen ja siihen leikkaukseen, joka tähän tukeen kohdistuu. Tulen nyt jatkamaan näiden sitaattien lukemista.

”Työskentelen asunnottomuuden poistamisen parissa, ja valitettavasti aiemmat sosiaaliturvan leikkaukset näkyvät asunnottomuuden kasvuna. Asiakkaat voivat myös entistä huonommin.”

”Olen hakemassa sosionomiopintoihin, ja minulla on jo aiempi tutkinto, joka ei ole ollut hyvä työllistymisen kannalta. Sosionomina saisin varmasti töitä. Jos en saa enää opintojen aikaan tukea, opinnot jäävät varmasti suorittamatta ja minä jään kortistoon. Minulla on myös mielenterveyden kanssa ongelmia. Pelkään sitä, että sairastun ja joudun toimeentulotuella. Huonovointisena on todella vaikea pystyä täyttämään kaikki uudet vaatimukset, ja ihmettelenkin, kuinka voi olla niin, että juuri sairaat ja köyhät ovat niitä, joilta kannattaa viedä viimesijainenkin toimeentulo. Siitä koituu varmasti paljon suuremmat kustannukset pitkällä aikavälillä, kun heikoista ei pidetä huolta tänään.”

”Meiltä hävisi 800 euroa. Olen opiskelija ja lasten pääasiallinen huoltaja. Lapsikorotukset poistuivat. Asumistukea leikattiin. 300 euron suojaosuus poistettiin. Päätin lopettaa osa-aikatyöt, koska käteen ei olisi jäänyt mitään. Tällä rahalla olisimme ostaneet parempaa ruokaa, emme olisi joutuneet toimeentulotuella ja olisimme ehkä voineet tukea kotimaanmatkailua, kuten käydä kotieläintiloilla, kahvilassa tai koko perheen tapahtumissa. Nyt se raha jää menemättä kiertoon.”

”Olen kahden lapsen yksinhuoltaja, nuoremman lapseni omaishoitaja ja työtön työnhakija sekä toimeentulotuella. Leikkaukset vaikuttavat muun muassa toimeentulotukeen, jos ansiotulovähennys poistetaan, kun muutenkin on jo tiukkaa ja joutuu miettimään, mihin rahat riittävät. Tilanne on ihan hirveä ja pahenee vaan. Tulevaisuus ei näytä valoisalta, ja surettaa lasten puolesta. Ei kukaan tällaista tilannetta valitse tai halua.”

”Vaikuttaa jo nyt siihen, että elämä on masentavaa. Ei voi käydä missään, aina ei edes lähikaupasta ruokaa ostamassa. Jos leikkaukset jatkuvat, niin varmaan minä ja moni samanlaisessa köyhyydessä elävä sairastutaan vakavasti. Köyhyys vaikuttaa myös psykofyysiseen terveyteen.”

”Asun yksin, ja tuloni ovat huonot, ja olen jo nyt toimeentulotuella. Jos leikkaus toteutuu, joudun alkaa punnitsemaan, täytyykö minun jättää muun muassa mielialalääkkeet, migreenilääkkeet ynnä muut sellaiset pois, ja onko minulla enää varaa psykoterapioihin, jotta varaa jäisi vielä ruokaan. Tälläkin hetkellä joudun laskemaan joka sentin, ja ylimääräiseen ei ole varaa. Omat läheiset, jotka asuvat satojen kilometrien päässä, jäävät näkemättä, tai heitä näkee ehkä kerran vuoteen. Tämä on ihmisen kidutusta.”

”Asumistuki pieneni lähes 300 euroa, mutta tulot eivät ole samassa suhteessa kasvaneet. Jouduin ’tappelemaan’ Kelan kanssa, että saisin suuremman asumistuen, koska olen

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

invalidi ja käytössäni on apuvälineitä, muun muassa rollaattori, työtuoli ja niin edespäin. Lisäksi asumistuen kuntaluokka tippui huonoimpaan eli kolmanteen. Täällä kaupungissa ei kerta kaikkiaan ole Kelan laskelmiin olevaa halvempaa asuntoa tarjolla. Ja minulla pitää olla esteetön asunto, ja minulla on 16-vuotias poika huolettavana. Yritin kertaalleen toimeentulotukea hakea, mutta Kela laski, että asuntoni vuokra on liian kallis, ja näin ollen tuloni ovat aina suuremmat, mitä todellisuudessa ovat. En tule koskaan saamaan toimeentulotukea.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén on poissa. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

19.11 **Timo Furuholm vas:** Arvoisa puhemies! Yksi väite, joka täällä salissa on usein kuultu, on se, että näiden hallituksen leikkausten kohdalla oltaisiin jotenkin suojattu lapsia, lapsiperheitä, erityisesti. Meillä on arviot siitä, että 31 000 uutta lasta tipahtaa hallituksen toimien myötä köyhyyteen, ja se tarkoittaisi sitten, että se kokonaisluku huitelisi jossain 150 000:ssa. Se ei tietenkään ole mikään suuri meriitti maailman onnellisimmalle kansalle. Lapsiin kohdistuvat toimet ovat tietenkin monella tapaa julmia, mutta yksi syy siinä on se, että ne kantavat hyvin pitkälle. Täälläkin salissa on joskus puhuttu juuri siitä lapsiköyhyyden aiheuttamasta toksisesta stressistä, jolla on ihan tutkimustenkin mukaan sitten havaittu yhteys myöhäisempään tulotasoon tai terveydentilaan. Me ollaan saatu myös lukea lehdistä siitä, miten ruoka-avun tarve tässä maassa on kasvanut. On nähty lapsia yksin jonottamassa ruoka-apua. Me ollaan luettu lehdistä, miten matalan kynnyksen avun tarve on kasvanut tässä. Pitää muistaa, että tämä hallitus on tehnyt myös valtavia leikkauksia meidän järjestökentällemme, joka tätä apua tarjoaa. Eli kyllä tässä on moninaisia toimia, jotka ajavat ihmiset hyvin tukalaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Itsekin haluan jatkaa näitä arjen kertomuksia, joita meidän eduskuntaryhmämme, puolueemme, on saanut ihmisiltä siitä, miten nämä toimeentulotuen leikkaukset tulevat heidän arkeensa vaikuttamaan.

”Sairastuin vakaviin mielenterveydellisiin häiriöihin. Nyt en saa tarvittavaa apua ilman pitkää jonotusta. Jos tilanne jatkuu, niin toimeentulotuki saattaa olla viimeinen oljenkorsi, koska töihin en pysty. Julkista terveydenhuoltoa on kuritettu leikkauksilla, ja myös se aiheuttaa ruuhkautumista. Hoitoonpääsy pitenee, sairausloma pitenee, tulot lähtevät. Nyt jos vielä viimeisestä pelastusveneestäkin päästetään ilmaa ulos ja palkitaan 17 vuoden kova työskentely tällaisella huolenpidolla, niin mitä tässä muka voi edes sanoa?”

”Joka ikinen leikkaus kohdistui itseeni ja silloiseen työhöni, jonka ohessa tein opintojani. Menetin työni ja opintoni, ja samassa menivät viimeiset mielenterveyden rippeet. En ymmärrä, mitä nämä asiat tarkoittavat, mitä jatkossa pitäisi käytännössä tehdä. Pitkäaikainen köyhyys ja tukiviidakossa rimpailu jo vuosia tuhonnut terveyttä.”

”Pankkitililtä rahat loppuvat kuun puolessavälissä, vaikka hankintoja muun muassa ruokakaupassa olen vähentänyt. Rahat menevät asumiseen, lääkkeisiin ja julkisen terveydenhuollon maksuihin sekä ruokaan.”

”Meiltä lähti lapsikorotus päivärahaista, asumistuki laski ja suojaisuus poistui, eli noin 500 euron leikkaus yksinhuoltajaperheeseen. On oma jaksaminen kyllä kortilla. Olen yhä äiti. Asun urheilua harrastavan teinipojan kanssa. Itselläni on monia sairauksia. Tarvitsen lääkkeitä aika paljon. Olen työttömänä, koska en kykene kuin osa-aikatyöhön, ja se taas ei kannata, kun vuosi sitten leikattiin tuista niin paljon, että nykyinen asuntomme muuttui

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

liian kalliiksi. Uutta haetaan kyllä, mutta ulosoton vuoksi yksityiset eivät vuokraa, ja kaupunki ei anna uutta, koska rästejä. Rästejä, koska ei ole varaa maksaa vuokraa. Nyt jos jokainen lahjoitus tai almukin katsotaan tuloksi, niin ei enää valoa näy tunnelin päässä. Ystävät auttaneet esim. koripalloharrastusmaksujen kanssa, ja ainahan minä joudun lainaamaan. Joka kuukausi rahat loppuu.”

”Viimeistään tämän leikkauksen myötä joudun luopumaan välttämättömästä HSL:n matkalipusta. Nyt juuri ja juuri olen pystynyt ostamaan yli 70 euroa maksavan kuukausilipun. Tästä seuraa se, että yli 10 kilometrin päässä oleva päihdehoitokontaktini jää sitten käyttämättä. Olen ollut yli vuoden raittiina, ja tarvitsen hoitoa muun muassa masennukseen. Lisäksi eristäydyn entisestään sosiaalisesta elämästä.”

”Emme pysty maksamaan laskuja, jotka todennäköisesti menevät ulosottoon. Lapset ovat jo joutuneet lopettamaan harrastukset, koska ne eivät kuulu toimeentulotukeen. Lapset syrjäytyvät ja saavat huonot lähtökohdat elämälleen.”

”En pärjää suojaosan poiston jälkeen osa-aikatyöllä, ja joudun turvautumaan toimeentulotukeen. Aiemmin pystyin turvaamaan perusmenot osa-aikatyöllä ja kaikki projektiluontoinen työ sen päälle oli plussaa. En voisi ottaa enää minkäänlaista keikkatyötä vastaan, sillä työhön liittyvät kulut, bussikortti ja eväät, olisivat aivan liian suuret maksettavaksi toimeentulotuesta. Tällä hetkellä minulle tarjotaan kahden viikon kokoaikaista työtä, josta suojaosan ansiosta jää 150 euroa miinus matka- ja ruokakulut, noin 80 euroa. Rahallinen hyöty on nytkin vähäinen. Lisäksi 18 euron leikkaus perusosaan on suurin piirtein viikon ruokabudjetti.”

”Ruoka-apua on haettu mistä vain milloinkin on mahdollista saada. On karsittava: syökö vai ostaako lääkkeet.”

”Kyllä oma pärjäämiseni menisi niin ääri rajoille, että lääkkeet jäisivät apteekkiin ja lääkärikäynneistä joutuisi tinkimään. Suojaosuuden poisto lopetti pienetkin lisätyöt, ja harkitsen vakavasti, jatkanko osa-aikatyön tekemistä, sillä se viivyyttää rahojen saamista ja aiheuttaa epävarmuutta jatkosta.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.18 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tuossa on puhuttu aika paljon toimeentulotuen tasosta. Tuossa kaivoin tilastoja, ja täytyy sanoa, että ne ovat siellä 500:n ja 1 000 euron välillä riippuen perhekoosta ja kotitalouksien koosta ja siitä, onko huollettavia kuinka monta. Aika pienistä rahoista puhutaan. Taisi olla 593 euroa se perustoimeentulotuen määrä, eli ei kovin suurista summista puhuta. Täällä on aiemmin ilmoitettu aika suuriakin lukuja, mutta nämä eivät ole kovin suuria.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että kun täällä on paljon puhuttu hyvin siitä, kuinka nämä leikkaukset ja muutokset kohtelevat ihmisiä, niin myös meillä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa kiinnitettiin yhteistuumin huomiota siihen, mikä asiantuntijakuulemisten kautta nousi esiin, että työttömien henkilöiden pääsyssä tarvitsemiensa sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin on ongelmia. Kun me annettiin tästä lausuntoa, niin kiinnitettiin huomiota siihen, että monen pitkäaikaistyöttömän tosiasialliset työllistymisen esteet liittyivät sosiaali- ja terveyshuollon palveluihin. Esteet voisivat olla esimerkiksi elämänhallintaan, päihteiden käyttöön, mielenterveyteen liittyviä ongelmia. Näiden asiakasryhmien ongelmia ei yleensä pystytä ratkaisemaan työllisyyspalveluissa vaan ensisijaisesti hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvissa sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Tämä on yhdessä tuumattu. Samalla sitten, minkä aiemminkin täällä olen todennut, tilanteessa, jossa kunnalla on vastuu etuuksien rahoituksesta ja työllisyyden edistämisestä mutta asiakkaat eivät saa ensisijaisia palvelutarpeensa mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja hyvinvointialueilla, pitäisi hyvinvointialueilla olla niitä kannusteita näitä tarjota, ja se tarkoittaa, että ne osallistuisivat näitten etuuksien maksamiseen omalta osaltaan.

Tässä sinänsä on erittäin iso asia, että nyt työllisyyspalveluissa on se 25—30 prosenttia sellaisia asiakkaita, joiden pitäisi olla näitten sosiaalipalveluiden piirissä, ja se vie tätä kuormitusta eri suuntaan. Myöskin kuntien osalta tässä on tilanne, että tämä toimeentulotuen osuus oli 2024 noin 825 miljoonaa ja 2023 noin 700 miljoonaa, ja nyt tälle vuodelle arvioidaan, että se on siellä 1 100 miljoonan luokkaa, eli isoista summista puhutaan. Ja sitten kun katsotaan tätä määrää, kuinka se on kasvanut, niin siihen liittyvät tietenkin muutamat muutokset kotouttamisen osalta ja muusta, mutta sitä kasvua on ollut koko ajan. Kunnat maksavat näistä puolet, ja nyt sitten tämän esityksen mukaan kuntien rahoitusosuutta vielä kasvatetaan perustoimeentulotuessa 100 prosenttiin 18—24-vuotiaitten osalta, eli tämä kokonaisuus siirtyy kuntien vastuulle. Tässä mielessä kuntien osalta nämä perustoimeentulotuen menot ovat todella isoja, ja ne tulevat koko ajan vaan kasvamaan. Tämä on nyt toinen kehityspolku, ja työttömyysturvan puolella on toinen kehityspolku, joka tässä näkyy erittäin selkeästi.

Meillä on sillä puolella erittäin isoja haasteita, ja nyt tätä toimeentulotukea ja työttömyysturvan etuuksia, velvoittavuutta tulee kunnille lisää, ja kunnilla ei ole kaikkiin työkaluja. Senkin perusteella pitäisi olla hyvinvointialueilla vastuuta näitten osuuksien maksamisesta. Silloin se kannustaisi tekemään asioita siihen suuntaan, että ihmiset olisivat sinne työmarkkinakelpoisuuteen pääsemässä ja sitten aikanaan työllistymässä. Heillä on aika monella pitkä tie, mutta me ei voida tällaisessa tilanteessa luovuttaa yhdenkään osalta. Meidän pitää löytää heille semmoinen polku, jolla he pystyvät itse aikanaan hoitamaan elantonsa ja sitten viemään sitä eteenpäin. Tästä syystä nämä monet ongelmat kuntien päässä yhtäaikaaisesti heijastuvat sitten myöskin alueiden osalta. Toivon tämän näkökulman tuomista tähän vielä mukaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

19.23 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Yhdenkään lapsen ei pitäisi tässä maassa tai muualla maailmalla joutua toivomaan joululahjaksi ruokaa, ei yhdenkään, mutta silti myös Suomessa on lapsia, jotka tulevat koulusta kotiin voidellut näkkileivät taskussa, koska kotona ei ole yhtään mitään muuta odottamassa. Etenkin näin joulun lähestyessä tuntuu, että köyhyys ja luokkaerot nousevat erityisen räikeästi näkyviksi. Siinä, missä toisten pöydät notkuvat ja pukin säkki täyttyy, köyhissä perheissä mietitään, miten löytyisi varaa edes pieneen jouluateriaan tai yhteen pieneen lahjaan. Enkä varmasti ole ainoa, jonka mielestä on aika sydäntäsärkevää, että esimerkiksi näissä Joulupuu-keräyksissä koululaiset, meidän lapset ja nuoret, toivovat esimerkiksi nuudelia, toivovat deodoranttia tai toivovat suihkusaippua, sillä minun mielestäni sellainen ei oikein ole kovin toimiva hyvinvointivaltio, jossa lapset ja nuoret joutuvat pyytämään näin perustavanlaatuisia asioita, tarpeita peseytymiseen tai ruokaa lautaselleen.

Pelkästään kotikaupungissani Hyvinkäällä Hope ry:n avustushakemukset olivat heidän tietojensa mukaan nousseet ainakin 20 prosenttia viime vuodesta. Tänä jouluna apua on

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

hakenut 300 perhettä, joissa on yhteensä 650 alaikäistä lasta. Voin kertoa teille, että jos Hyvinkään kokoisessa kaupungissa, jossa ei ole edes 50 000:ta asukasta, on 650 alaikäistä lasta vailla jouluksi ruokaa, tuntuu aika hurjalta olla täällä käsittelemässä sellaista hallituksen esitystä, joka yhä entisestään heikentää näiden myös köyhiä lapsia olevien ihmisten asemaa. Nämä henkilöt ja heidän perheensä ovat täysin riippuvaisia muiden ihmisten lahjoituksista, koska heidän vanhempiansa toimeentulo ei syystä tai toisesta yksinkertaisesti riitä ruokkimaan ja elättämään.

Enkä missään nimessä halua täällä sanoa, että ihmisten auttamisen halu näissä Joulupuu-keräyksissä olisi jotenkin huono asia. Päinvastoin on ihan valtavan arvostettavaa, että jokainen ihminen, joka voi tavalla tai toisella auttaa, osallistuu esimerkiksi lahjoittamalla keräykseen tai organisoimalla itse niitä. Mutta ei hyväntekeväisyys voi olla näiden perheiden, se ei voi olla näiden köyhyydessä elävien lasten ainoa turvaverkko, eikä köyhyydessä elävien ihmisten ainoa turvasatama voi olla tämä. Siksi minusta ehkä asia, jota täällä kannattaisi jokaisen itsekseen pohtia, on se, halutaanko Suomesta aidosti, oikeasti tehdä tällaista hyväntekeväisyysyhteiskuntaa vai haluaisimmeko me sitten kuitenkin, että on edes tietty minimitaso, joka täällä valtion, julkisen tahon toimesta turvataan. Aiemmin on ajateltu, että se sellainen minimitaso on toimeentulon kautta hyvän elämän edellytykset, mutta enää täällä ei ilmeisesti ole edes mitään perälautoja, joista haluttaisiin tavalla tai toisella sitten pitää kiinni.

Nimittäin se ongelma näissä ihmisten lahjoituksissa on se, että ne eivät poista rakenteellisia ongelmia, ne eivät poista täältä Suomesta köyhyysongelmaa, eivätkä ne itse asiassa myöskään poista sitä etovaa tosiasiaa, että Orpon—Purran hallitus itse esitys toisensa jälkeen pahentaa näiden köyhien perheiden ja ihan todella vaikeassa asemassa olevien ihmisten tilannetta ja nimenomaan sysää heidät yksityishenkilöiden vapaaehtoisen auttamisen halun varaan.

Samaan aikaan tämä hallitus, kuten täällä tänäänkin on todettu, leikkaa esimerkiksi järjestöiltä, se leikkaa hyvinvointialueilta. Ja tiedättekö, mitä tapahtuu, kun sekä hyvinvointialueilta, järjestöiltä että kunnilta että näiltä ihmisiltä itseltään leikataan? Tapahtuu niin, että meillä menee niin sanotusti konkurssiin jopa niitä järjestöjä, jotka jakavat ruokakasseja näille köyhille ihmisille. Meillä ei ole kohta enää edes leipäjonoja tuolla, koska ihmisillä ei ole mitään paikkaa, mihin mennä hakemaan sitä, kun ei ole ketään, kenellä olisi varaa enää pyörittää tätä toimintaa. Jos ei tämä ketään teistä siellä kiinnosta, niin en tiedä, mitä täällä pitäisi vielä tapahtua, että herätään siihen tosiasiaan, että täällä on aidosti, oikeasti ihmisillä todella vaikeita tilanteita. Se ei eduskunnassa hätkäytä enää ilmeisesti ollenkaan, kun sekä perustuslakivaliokunnasta että sosiaali- ja terveysvaliokunnasta pusketaan läpi senkaltaisia esityksiä, joissa aidosti, oikeasti hyväksytään se, että Suomessa on ihmisiä, joilla ei ole minkäänlaista turvaa.

Puhemies! Kaiken tämän jälkeen haluan sanoa vielä muutaman sanan siitä, minkälaisessa tilanteessa hallitus tätäkin esitystä toimeentulotuen heikentämisestä ”uudistamalla” tekee. Nimittäin tämä hallituksen leikkaus- ja työttömyyspolitiikka on jo tässä vaiheessa lisännyt toimeentulotuen tarvetta merkittävästi. Vuonna 24 toimeentulotukea sai viisi prosenttia väestöstä, ja tänä vuonna määrä on kasvanut. Menot ovat käsittääkseni nousseet yli 20 prosenttia, mikä tarkoittaa siis satojatuhansia ihmisiä. Ja mitä hallitus nyt sitten tekee? Nyt se haluaa leikata lisää sitä toimeentulotukea, jolle ensin nämä ihmiset on ajettu. Äärimmillään perusosa voi pudota alle 300 euroon kuukaudessa. Voi ihan harjoittaa semmoista sisälukuharjoitusta, kun lukee hallituksen esitystä, ja pohtia

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

samalla, että jos saat 300 euroa kuukaudessa, niin monellako eurolla maksat vuokraa. No, mitään vuokraa et maksa. Monellako eurolla ostat ruokaa itsellesi? Siitä ei hirveän montaa euroa per päivä jää, taitaa olla 9,5 euroa — onnea siihen yritykseen. Tätä kaikkea jälleen kerran täällä myydään hirveän hienona, upeana uudistuksena, vaikka todellisuudessa tämä on perustoimeentulotuen heikennys, jossa perusosan tason yleinen alentaminen, terveydenhuoltomenojen korvaamisen rajaaminen, asumismenojen korvaamisen kiristäminen, sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristäminen ja jopa suojaosan poistaminen 18 vuotta täyttäneeltä kaikki yhdessä iskevät niihin tismalleen samoihin ihmisiin, joihin teidän, Orpon ja Purran, hallituksen kaikki esitykset systemaattisesti viimeiset kaksi ja puoli vuotta ovat jo iskeneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

19.30 **Piritta Rantanen sd:** Herra puhemies! Kun lähdin ensimmäisen kerran eduskuntavaaleihin ehdokkaaksi, muistan erinomaisen hyvin tilanteen, jossa olin Jyväskylän kävelykadulla makkarateltalla, ja siihen tuli semmoinen keski-ikäinen pariskunta juttelemaan ja kertomaan tilanteesta, kun heidän 12-vuotias tyttärensä oli saanut rikosvahinkokorvauksia jouduttuaan seksuaalirikoksen uhriksi. Nämä vanhemmat tulivat kertomaan minulle siitä tilanteesta, että nämä 12-vuotiaan tytön saamat korvaukset oli vähennetty tämän perheen toimeentulotuesta. Ajattelin silloin, että maailma ei voi — siis ei kertakaikkisesti voi — olla tämänlaatuinen. Asia jäi minua kovin vaivaamaan, ja selvittelin silloin sitä, ja silloin selvisi se, että tässäkin tapauksessa harkintavaltaa olisi voinut käyttää se työntekijä, joka semmoisen päätöksen oli tehnyt, mutta jostakin syystä sitä harkintavaltaa ei silloin ollut käytetty.

Tämän uuden esityksen jälkeen taitaa olla niin, että sitä harkintavaltaa ei tässäkään tapauksessa enää voisi edes käyttää. Se tuntuu jotenkin niin käsittämättömältä, että tässä salissa ei tosiasiallisesti ymmärretä niitä tilanteita, joissa ihmiset aivan aidosti ovat, ja sitä, kuinka moninaisia ovat ne tilanteet, joittenka kanssa he joutuvat kamppailemaan. Täällä kerrotaan hienosti siitä, että tällä on tarkoitus vahvistaa selviytymistä ja vähentää pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. [Pia Sillanpään välihuuto] — On kyllä aivan selvää, että te olette tekemässä tätä lakia, emme me. Me emme olisi kuuna päivänä tehneet tällaista lakia, jonka te olette nyt tähän tuoneet. Minähän sanoin, että silloin olisi voinut harkintavaltaa käyttää, mutta te estätte nyt tämän harkintavallan käyttämisen. Te estätte sen, että ne työntekijät eivät voi tätä harkintavaltaa käyttää. Siitä tässä on kysymys. [Pia Sillanpään välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Jos te haluatte kommentoida edustaja Rantasen puhetta, niin te voitte pyytää vastauspuheenvuoroa. — Olkaa hyvä, edustaja Rantanen.

Kiitos, puhemies! — Niin, jotenkin toivoisi, että hallituspuolueenkin edustajilta löytyisi ymmärrys siihen, että tuensaannin ehtojen tiukentaminen ei todellakaan itsessään vähennä sitä etuuden tarvetta niiltä ihmisiltä. Se, että vaikka me kuinka tai vaikka te kuinka tiukennatte niitä ehtoja, ei muuta niitten ihmisten tarvetta sen etuuden saamiseen.

Työttömien työnhakijoiden määrä, joka on jo ennätyksellinen tämän hallituksen jäljiltä, kasvaa arviolta 16 000 kappaleella. En tiedä, onko tämänkin tarkoitus se, että päästään ensimmäiseksi siinä työttömyystilastossa. Sellainen tunne tästä tulee.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Tässä edellisen asiakohdan tiimoilta keskustelimme siitä, kuinka välityömarkkinat on romutettu, ja kyllä, sekin on yksi osa sitä, minkä vuoksi ihmiset joutuvat turvautumaan tähän viimesijaiseen toimeentulon turvaan, toimeentulotukeen. Tämän myötä osa-aikaisia työntekijöitä ja opiskelijoita myös siirtyy työttömiksi. Täytyy kyllä todeta siitäkin, että en oikein tiedä, että... Täällä jo aikaisemmin esimerkiksi edustaja Diarra kysyi siitä, kuinka monta työtä tässä maassa oikein täytyy tehdä, että voi pärjätä. Juuri näin, kuinka monta työtä tässä oikein pitää jokaisen tehdä, että täällä voi pärjätä?

Tälle on kuitenkin laskettu olevan myös työllisyysvaikutuksia, ja on laskettu, että tämä vahvistaa julkista taloutta 29 miljoonaa euroa. On kuitenkin niin, että työvoimaviranomaisten määrä kasvaa, mutta sitäkään ei kompensoida kunnille.

Harkintavallan tässä jo aiemmin mainitsin. Aiemmin on siis voinut tämmöisen vaikka 50 euron lahjan jättää huomioimatta, mutta nyt tämäkin harkinta poistuu tai ainakin vähenee. Joissain pienissä tapauksissa säilyy sellainen, että jos vaikka joku tavara on mennyt rikki tai jos on esimerkiksi tarve terapiaan, niin siinä tilanteessa voi harkita ja jättää tämän 50 euron huomioimatta.

On aivan päivänselvää, että tämä entisestään vaarantaa sen, että ihmisillä on asunto ja ravintoa. Ja jotenkin kaikkein surullisinta tässä on nimenomaan se, että tälläkin hetkellä noin viidennes näistä perustoimeentulotuen saajista on lapsiperheitä — siis viidennes on lapsiperheitä. Ihmisarvoisen elämän edellytys turvaan, toimeentulotukeen ja huolenpitoon: käy niin, että yhä useammalla tämä perusosa ei jatkossa kata ihmisarvoisen elämän edellytyksiä. On laskettu, että neljän hengen perheessä, jossa on kaksi alle 18-vuotiasta lasta, tämä kattaa 83 prosenttia viitebudjetista — siis niin, että kun on kaksi alaikäistä lasta, kaksi aikuista, niin 83 prosenttia viitebudjetista toimeentulotuki tämän jälkeen kattaa.

Jatkan seuraavassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

19.37 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! On pysäyttävää, että joulun alla me täällä salissa käymme keskustelua siitä, kuinka heikommassa asemassa olevilta suomalaisilta voidaan vielä ottaa vähän pois — ei lisätä tukea, ei vahvistaa turvaa, vaan viedä pois — ihan tavallisten ihmisten arjesta, niiltä, jotka jo nyt laskevat jokaisen sentin ja miettivät, riittääkö ruoka, riittävätkö lääkkeet, riittääkö voima. Hallituksen esitys ei ole uudistus. Se on kylmä ja mekaaninen leikkauslista. Lista, joka ei tunne ihmistä. Lista, joka ei tunne sairautta, uupumusta, yksinhuoltajan huolia, mielenterveyden haavoja tai nuoren epävarmuutta. Lista, joka katsoo vain numeroita, ei yhtäkään ihmistä niiden takana.

Puhemies! Kun hallitus leikkaa toimeentulotuen perusosaa, se ei leikkaa kustannuksia. Se leikkaa ruokapöydistä, se leikkaa lääkkeistä, se leikkaa turvasta. Se vie sen viimeisen varmuuden, jonka varassa moni vielä pysyy pinnalla, ja se tekee sen ihmisille, joilla ei ole mitään mahdollisuutta välttää näitä leikkauksia — ei sairautensa vuoksi, ei elämäntilanteensa vuoksi, ei siksi, että he eivät jaksaisi tai he eivät pysty. On lohdutonta, että hallituksen mielestä 15 tai 18 euron leikkaus kuukaudessa on pieni muutos, mutta ei se ole pieni niille ihmisille, jotka valitsevat kuukaudessa vain toisen: maksaako sähkölaskun vai ostaako lapselle talvikengät. Ei se ole pieni muutos. Se on se hetki, jolloin kädet valahtavat alas syliin ja ihminen kokee, että ei tätä millään jaksaisi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen epäinhimillisin päätös on silti sanktioiden kiristäminen. Se, että sairasta ihmistä voidaan rangaista köyhyydellä, että uupunutta rangaistaan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

uupumuksen syventämisellä, että ihmistä, joka ei kykene työmarkkinoille, rangaistaan kuin hän olisi valinnut itse sairautensa. Ei tämä ole sosiaalipolitiikkaa. Tämä on järjestelmä, joka sanoo: ”Kato, jos et jaks, niin se on sun syy, tsemppiä.” Tämä on tosi häpeällistä. Ja kun hallitus tietoisesti rakentaa järjestelmän, jossa yksikin virhe voi tarkoittaa työttömyysturvan katkeamista ja samaan aikaan toimeentulotuen leikkausta, se sysää ihmisiä kohti epätoivoa. Moni ei uskalla enää mennä tapaamisiin, moni ei uskalla soittaa palveluihin, moni katoaa järjestelmästä kokonaan. Tämä ei ole kannustamista, tämä on ihmisten hylkäämistä.

Arvoisa puhemies! Erityisen julma on esitys, jonka mukaan jopa pienet lahjarahat, vaikka mummon antama muutaman kympin joululahjaraha vähentäisi perheen toimeentulotukea. Tätä ei voi selittää taloudella. Tämän voi selittää vain sillä, että heikompien ihmisarvoa ei nähdä eikä sitä itse asiassa haluta edes nähdä. Hallituksen viesti on täysin selvä: sinun köyhyytesi on sinun ongelmasi, mutta sinun hyvinvointisi ei ole meidän asiamme.

Arvoisa puhemies! Perustuslaki sanoo, että jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Tämä on ihmisarvon ydintä, mutta hallitus ei kyllä tätä ydintä arvosta. Se kohtelee köyhyyttä moraalisenä epäonnistumisena, ei yhteiskunnallisena haasteena. Se kohtelee moniongelmaisuuksia laiskuutena. Se kohtelee sairautta vapaaehtoisena valintana. Se on hyvin kaukana siitä inhimillisyydestä, jonka varaan suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu. Sen sijaan, että hallitus ojentaisi kätensä, hallitus kääntää selkensä. Sen sijaan, että se vahvistaisi palveluita, se leikkaa niitä. Sen sijaan, että se rakentaisi luottamusta, se rakentaa pelkoa ja epätoivoa.

Tässä esityksessä ei ole myötätuntoa, ei ymmärrystä eikä inhimillisyyttä. Siksi vastustan tätä hallituksen esitystä, en vain poliittisesti vaan ihan jo inhimillisistä syistä, koska tämän maan ei pidä olla sellainen, jossa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat jätetään yksin, syyllistetään ja rangaistaan. Suomen kuuluu olla maa, jossa ihminen kohdataan ihmisenä, ei kuluena, ja jossa heikoimmasta pidetään huolta eikä heikoimmassa asemassa olevaa lyödä. Lyötyä ei pidä lyödä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

19.42 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ensin kiitos edustaja Räsäselle. Hän ei täällä paikalla ole. Puhuessaan edustaja Vainiosta hän ilmeisesti viittasi minuun, mutta se oli inhimillistä eikä haittaa yhtään. Oli hyvä, että hän korjasi sitä hieman, kun puhuin näistä omaishoitajista. Sinne tosiaankin on tullut kahden vuoden siirtymä. Sehän ei itse ongelmaa poista, mutta siirtää sen ongelman alkamisajankohtaa.

Arvoisa puhemies! Arviot kuntien rahoitusvastuun kustannusten noususta kunnille ovat tämän lainvalmistelun edetessä laskeneet. Samoin arviot asiakasmääristä ovat vaihdelleet merkittävästi. Nykyinen työllisyys- ja suhdannenäkymä huomioiden lakimuutoksen kustannukset lienee arvioitu alakanttiin ja myönteiset arviot yläkanttiin, mikä sekään ei meille ihmisinä tietysti kovin poikkeuksellista ole, mutta ehkä tämäntyyppisessä lakiesityksessä olisi voinut odottaa hieman toisentyypistäkin arviointia.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotukea saavien henkilöiden siirtyminen voimistuvien velvoitteiden ja perustoimeentulotuen alentamisen uhkaamana toimeentulotuen piiristä työttömyysturvan piiriin voi olla haasteellista, jos henkilön terveydentila ja työkyky ovat heikkoja. Erilaiset terveysongelmat voivat estää työttömäksi ilmoittautuneen ihmisen

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

edellytyksiä täyttää lainmukaisia työnhakuvelvoitteita ja osallistumista palveluihin. Resurssien käytön tai vaikuttavuuden kannalta ei ole mielekäs olla työnhakijana, jos henkilöllä on niin merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita, ettei hän ole työllisyyspalvelujen tai monialaisen työllistymistä edistävän yhteistyön keinoin tuettavissa töihin tai koulutukseen. Terveysongelmia omaavien toimeentulotuen saajien siirtyminen työvoimapalveluiden asiakkaaksi edellyttää tarkkaa yksilöllisten tarpeiden, toimintakyvyn ja jäljellä olevan työkyvyn selvittämistä. Tämä lisää painetta työllisyysalueiden monialaisiin palveluihin ja palvelutarjontaan.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kirjoittaa lausunnossaan, että sille annetuissa asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että ”ehdotettujen lainsäädäntömuutosten seurauksena työnhakijaksi ilmoittautuu aiempaa enemmän henkilöitä, joilla on merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita”, ja tuo esiin toistuvan huolen työttömien henkilöiden pääsystä tarvitsemiensa sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että tilanne, jossa kunnilla on vastuu etuuskien rahoituksesta ja työllisyyden edistämisestä, mutta asiakkaat eivät saa ensisijaisen palvelutarpeensa mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluita hyvinvointialueilta, ei ole kestävä. Keskusta yhtyy näihin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan esiin nostamiin huomioihin. Toimeentulotukeen säädettävät uudet velvoitteet ja sanktiot eivät todennäköisesti voimakkuudestaan ja ehdottomuudestaan huolimatta pysty ratkaisemaan heikosti työkykyisten toimeentulotuen saajien työllistymisen esteitä.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan turvaverkko ei ole niitä varten, jotka haluavat heittäytyä sen varaan, vaikkei siihen olisi mitään perusteltua syytä. Mutta meidän tehtävämme täällä eduskunnassa on pitää huolta yhteiskunnan heikoimmista. Yhteiskunnan turvaverkon tulee olla silmäkooltaan sellainen, että se poimii ne, jotka putoavat ilman omaa syytään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

19.46 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Yksi asia, johon on mielestäni kiinnitetty liian vähän huomiota tämän lakiesityksen yhteydessä, on se, että lakimuutoksen myötä Kela saa 10 miljoonaa euroa 130 lisähenkilön palkkaamiseksi ja muut viranomaiset saavat yhteensä 7 miljoonaa euroa lisää resursseja. Eli nyt siis hallitus käyttää 17 miljoonaa euroa lisäbyrokratiaan, jotta se voi leikata kaikkein köyhimmiltä, ja tämä on tätä oikeistolaisten normien purkamista oikein parhaimmillaan. Normeja lisätään nimenomaan kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille ja köyhille ihmisille, joille tarjotaan sitten esteratoja ja lisää sanktioita, ja siihenhän tämä lakiesitys nimenomaan pyrkii monin, monin eri tavoin.

On tärkeää muistaa, että monilla toimeentulotuen saajilla ei ole voimia, ei resursseja, ei osaamista tai mahdollisuuksia taistella monimutkaisten järjestelmien ja byrokratian keskellä, mutta nyt hallitus tarjoaa nimenomaan tätä byrokratiaa lisää. Me tiedetään toimeentulotuen saajista jo se, että monesti taustalla on sairauksia, mielenterveysongelmia, elämäntilanteita ja arjen kriisejä, ja se tekee tästä byrokratian viidakossa navigoinnista entistä raskaampaa. Me tiedetään myös tutkimuksista, että sosiaaliturvan alikäyttö on itse asiassa paljon pahempi ongelma kuin väitetty sosiaaliturvan hyväksikäyttö, ja Suomi on myös saanut lukuisia huomautuksia perusturvan täysin riittämättömästä tasosta kansainvälisiltä ihmisoikeuksilta valvovilta elimiltä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Mutta tämä on nyt se, millä tavalla Orpon hallitus kannustaa. Siis hehän itse puhuvat, että he tällä tavalla nimenomaan kannustavat ihmisiä ja haluavat tällaisen kokonaisuudistuksen tehdä ja sitä kautta myös tätä toimeentulotukiriippuvuutta vähentää, mutta eihän tämä kannustaminen ole mitään muuta käytännössä kuin rankaisua köyhyydestä ja siitä asemasta, missä ihminen on. Kyllähän Orpon hallituksen ministerit itsekin tietävät, että näiden leikkausten lopputulema ei ole työllistyminen kokoaikatyöhön vaan lisääntyvä nälkä ja pahoinvointi.

Luen nyt, arvoisa puhemies, vielä näitä kokemustarinoita, joita vasemmistoliitto on saanut:

”Läheiseni on ollut pitkällä sairauslomalla ja nyt lomautettuna. Tulot ovat pudonneet, mitään ylimääräistä ei saa. Läheiseni elämä muuttuu vielä kurjemmaksi, nytkin elää toimeentulotuella eikä raha tahdo riittää ruokaan ja vuokraan.”

”Olen luultavasti totaalisesti kusessa. Olen nyt jo lähellä ulosottoa laskujen kanssa, joita en ole pystynyt maksamaan edes tämänhetkisen toimeentulon kanssa, eli varmasti ulosottoon. Ei varmaan sitten pysty tekemään niitä vähäisiäkään matkailuja ystävien luokse laisinkaan. Pitää tyytyä syömään puuroa ja niin edelleen, puhumattakaan henkisistä vaikeuksista, mitkä tulee, kun pitää koko ajan miettiä, onko rahaa laskuihin, ruokaan, lääkärikuluihin ja lääkkeisiin. Autan myös perheenjäseniä rahallisesti, koska heilläkin menee huonosti, niin en kyllä tiedä, mitä tässä sitten tekee. Pelottaa ja ahdistaa.”

”En tiedä, millä pärjään, kun olen opiskeleva totaaliyksinhuoltaja. Tarkoitus olisi valmistua, mutta ainoa vaihtoehto on pidentää opintoja, että voin nostaa opintolainan ja tulla sen avulla toimeen. Ei ole rahaa enää syödä niin hyvin kuin aiemmin. Rahaa ei ole oikein mihinkään, kaikki on kallista, ja tulevaisuus pelottaa. Läheiseni on joutunut lopettamaan osa-aikaisen työn, koska se ei kannata suojaosan poiston takia. Tunnen epätoivoa jatkuvasti tämän hallituksen takia, ja ajatukset ovat toisinaan hyvin synkkiä.”

”Sisareni on kulttuurialalle valmistunut, satunnaisia keikkatyötä tekevä työtön. Hän joutuu välillä turvautumaan toimeentulotukeen. Hän yrittää parantaa omaa tilannettaan ja pysyä aktiivisena ottamalla vastaan erilaisia hyvin lyhytaikaisia, pienipalkkioisia työtilaisuuksia, mutta jos suojaosakin poistuu, niistä ei tule olemaan mitään hyötyä vaan päinvastoin lisäkuluja, kuten matkakulut.”

”Pitäisi kiristää jo valmiiksi tiukkaa taloutta ja yrittää säästää ruokakuluissa enemmän. Tälläkään hetkellä ei ole melkein yhtään ekstrajuttua ostettu, että pärjätään. Olen pitkäaikaistyötön, ja olen huomannut leikkauksien vaikuttavan paljon myös työttömyyspalveluihin. Esimerkiksi pajatoimintaa tai muuta työkkärin kautta tulevaa toimintaa ei enää saa yhtä hyvin. Tuntuu, että työttömien tukipiiri pienenee paljon.”

”Itselleni ja pienelle lapselleni leikkaus olisi jo liian suuri, mikä tarkoittaisi kodittomuutta ja varattomuutta. Jo nyt yksinhuoltajana taloustilanne on heikko ja joutuu miettimään hankinnat todella tarkkaan. Oman taloustilanteen leikkaukset ovat ajaneet vähävaraiseksi. Käyn kyllä töissä, mutta saatu palkka ei riitä kovin pitkälle. Hallituksessa olisi oltava kyllä oikeasti sellaiset päättäjät, jotka ihan oikeasti ajattelevat Suomen kansaa, josta suuri osa on vähävaraisia ja pienituloisia.”

”Työttömänä menee jo valmiiksi pennin venyttämiseksi. En tiedä, mistä kohtaa henkilökohtaisia menoja saisi karsittua. Jos tulee jotain yllättävää, olen sanalla sanoen kusessa.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

19.52 **Bella Forsgrén vihr:** Arvoisa herra puhemies! Ehkä keskeisintä tässä lakiesityksessä ja sen kritiikissä ainakin minun osaltani on se, että vaaditaan ihmisiltä sellaisia asioita, mitä he eivät pysty täyttämään. Hallituksen esityksessä tosiaan ehdotetaan uutena säännöksenä perustoimeentulotuen perusosan määrän alentamista 50 prosentilla, jos toimeentulotuen hakija ei ole hänelle annetusta kehotuksesta huolimatta yhden kuukauden määräajassa hakenut kokoaikatyötä tai ensisijaista etuutta. Tässä valiokunnan mietinnössä vielä nostetaan esille, että perusosan alentaminen jatkuu esityksen mukaan näissä tilanteissa alentamisen edellytyksen täytyessä niin kauan, kunnes hakija on tehnyt häneltä vaaditut toimet.

Sitten kun puhutaan, minkälaisesta rahasummasta on kysymys, niin tässä mietinnössä nostetaan tosi selkeästi esille, että yksittäistapauksessa etuuskäsittelijän tulee siten arvioida, riittääkö esimerkiksi yksinasuvalle henkilölle 50 prosentin alentamistilanteissa 289,2 euroa kuukaudessa eli 9,5 euroa päivässä ruokaan, matkakuluihin, puhelin- ja tietoliikenneyhteyksiin ja muihin perusosalla katettavaan menoihin ilman, että hakijan ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukainen välttämätön toimeentulo vaarantuu.

Se, missä me ollaan menty ihan pahasti vikaan, on se, että meillä on joku kysymys tässä tilanteessa. Onko hallitus oikeasti sitä mieltä, että Helsingissä pystyy elämään perusosan puolikkaalla, joka on 289,20 euroa? Tämä on se järjettömyyden huippu. Tässä ollaan jo tilanteessa, että tämä ei ole ihmisarvoista elämää. [Krista Kiuru: Ei ainakaan THL:n mukaan ole!] — Juuri näin, asiantuntijat nostivat tämän esille, että tämä on tämän hallituksen esityksen ihan peruslähtökohdan ongelma, eli ylipäättänsä tämä kokonaisuus.

Sitten kun aletaan selvittämään sitä, millä keinoilla voi päästä tämän yksilöllisen harkinnan piiriin, jolla tätä 50 prosentin osaa ei leikattaisi, niin sielläkin oli aikamoisia varauksia, koska siellä oli kuitenkin ajatuksena juuri se, että pitäisi hakea sitä kokoaikatyötä, vaikka ihminen ei kykene kokoaikatyöhön. Eli tässä on monia sellaisia elementtejä, että vaaditaan ihmisryhmiltä sellaisia asioita, joita velvoitteita heillä ei ole mahdollisuutta täyttää. Valiokunnan mietinnössä nostetaan tämä asia esille sivulla 8: ”Valiokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan huoleen siitä, että monien pitkäaikaistyöttömien tosiasialliset työllistymisen esteet liittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin eikä heidän työkykyongelmiansa pystytä ratkaisemaan yksin työllisyyspalveluissa.” Eli tämä hallituksen esitys pakottaa nämä ihmiset, keillä ei ole työkykyä, menemään työllisyyspalveluitten piiriin, vaikka tosiasiallisesti heidän pitäisi päästä sosiaali- ja terveystyöpalveluiden piiriin. Tässä mietinnössä nostetaan vielä esille, että vaikka tällä yksittäisellä ihmisellä olisi lääkärintodistus siitä, että hän ei ole työkykyinen, niin se ei riitä, vaan tämän ihmisen silti pitää mennä näiden työllisyyspalveluiden piiriin, jossa tehdään tämä palvelutarpeen arviointi, eli ihan väärässä palvelujärjestelmän piirissä.

Ja mikä hämmäntävintä, meille selvisi Kelan lausunnosta, että tämä velvoite hakea kokoaikatyötä koskee myös päätoimisia opiskelijoita, jotka eivät saa opintotukietuutta. Välttääkseen toimeentulotuen perusosan alentamisen opiskelijan tulee käytännössä keskeyttää opintonsa — keskeyttää tai hakeutua kokoaikatyötä hakevaksi työttömäksi työnhakijaksi — ja hakea työttömyysetuutta kuukauden määräajassa. Tässä ei ole mitään järkeä, koska kyllähän meidän pitäisi miettiä, olisiko sen opiskelijan järkevämpää opiskella sitä kyseistä alaa, jotta hän voisi tulevaisuudessa työllistyä paremmin. Tässä oli muutamia keinoja, millä opiskelija voi tältä välttyä, mutta se osui hyvin pieneen ihmisryhmään.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ehkä tähän lopuksi haluan nostaa esille, että jos on niin, että hallitus olisi oikeasti halunnut luoda toimeentulotukeen sellaisia kannusteita, taikka enemmänkin tällaisia järjestelmiä, joilla voidaan tukea vaikka sen pitkäaikaistyöttömän palvelupolkua paremmaksi, niin hehän olisivat resursoineet paljon paremmin vaikka niitä sosiaali- ja terveyspalveluita, mihin näiden ihmisten pitäisi oikeasti siirtyä, mutta eihän näin tapahdu. Rahoitusta ei ole menossa hyvinvointialueille näitten ihmisten palveluiden parantamiseen. Tai sitten jos olisi haluttu luoda jonkinlaista parempaa palvelupolkua siitä näkökulmasta, että niitä ihmisiä ei ole siellä toimeentulotuella pitkäaikaisesti vuosia ja vuosia, niin heille olisi rakennettu parempi etuusjärjestelmän polku, jossa saisi vaikka tietyn lisäosan sillä, että tekee vaikka niitä haluttuja toimia palvelujärjestelmän näkökulmasta. Mutta näinkään ei toimittu, vaan tässä luodaan sellaisia vaatimuksia ja sellaisia menetelmiä, mitkä ovat rankaisu tilanteessa, missä ihminen ei tosiasiallisesti pysty niitä velvoitteita täyttämään. Tämä kertookin siitä suunnasta, mikä ei ole mielestäni oikea.

Ihmisiltä ei pidä viedä perustoimeentuloa, jos he eivät voi tosiasiallisesti sillä elää ja myöskään nostaa riittävästi tukia oman elämänsä tueksi. Tässä karuinta oli totta kai tämä lapsiperheköyhyys, mikä meidän valiokunnassa nostettiin useasti esille. Minä en muista yhden ainuttakaan hallituksen esitykseen tullutta lausuntoa, joka olisi kannattanut tätä kyseistä esitystä. Minä en ole ikinä nähnyt näin murskaavaa kritiikkiä lakiesitykselle, ja pidän tätä todella, todella huolestuttavana suuntana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

19.59 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tosissaan, jos muistellaan nyt hetki ajassa taaksepäin, niin hallitushan heti ensi töinään kävi toimeentulotuen kimppuun ja kiristi tätä asumismenojen asumisnormin tulkintaa. Sehän johti sitten siihen, että Kelalta taisi tulla yli 30 000 muuttokehotusta toimeentulotukea saaville. Jokainen voi tietenkin itse ajatella sitä, miltä se sitten tuntuu, kun on vaikka jälkikasvua, pohtia sitä, pitääkö tässä nyt muuttaa halvempaan asuntoon, joita usein ei ole, vai tarkoittaako se sitten sitä tuen leikkausta. Nämä asiat aina helposti paperilla näyttävät kovin yksinkertaisilta, kun nämä inhimilliset seikat, joita nämä muuttokehotuksia saavat ihmiset joutuvat pohtimaan, eivät tosissaan näissä hallituksen esityksissä näy.

On tosiaan tultu pitkä tie sieltä, kun pääministeri Orpo lupasi, että ketään ei joudu kohtuuttomaan asemaan hallituksen leikkausten takia, tai kun valtiovarainministeri Purra ennen vaaleja lupasi, että pienituloisilta ei leikata, mutta nyt kun on käynyt selväksi, että pienituloisilta leikataan miljardikaupalla ja aika moni hyvin haavoittuvassa asemassa oleva yhteiskuntamme jäsen joutuu kohtuuttomaan asemaan, niin pidän hyvin tärkeänä, että myös heidän äänensä kuuluu täällä salissa, jossa näitä päätöksiä tehdään. Siksi aion lukea vielä muutaman minuutin näitä kertomuksia, joita olemme saaneet liittyen tähän toimeentulotuen leikkaukseen ja sen vaikutuksiin ihmisten arjessa.

”Toimeentulotukea on ollut pakko hakea ja toivoa, että ne eurot tulisivat sitä kautta sitten tilille. Olemme tällä hetkellä häätöuhan alla. Kaikkia vuokria emme millään ole pystyneet maksamaan, ja tähänkin on haettu nyt sitten apua sosiaalitoimen puolelta, josta ei rahallista apua ole tullut, vaan lähinnä velan selvitykseen apua.

Joka ikinen euro on meidän kahden hengen taloudessa tärkeä. Tälläkin hetkellä tilillä on 15 euroa ja sillä on elettävä vielä kaksi viikkoa. Sitten tulee toimeentulotukena rahaa, josta

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

ruokaan jää käyttöön 200 euroa, ja sillä eletään taas yli puolet kuukaudesta. Ja tästäkö pitää vielä leikata?”

”Olen ollut työttömänä vajaan vuoden, ja nyt jo venytetään penniä, jotta lapseni saa harrastaa sekä saamme laskujen jälkeen ruokaa pöytään. Ruokamenot kallistuvat koko ajan, ja jo kolme prosenttia kuukauden käyttörahasta on suunnaton. En tiedä, mistä nipistän vielä enemmän, jottei tarvitse lapsen harrastusta pistää tauolle.”

”Toimeentulotuen leikkaus tilanteessa, jossa köyhien suomalaisten selviytymismahdollisuuksia on jo kiristetty äärimmilleen, olisi yksinkertaisesti yhteiskunnallemme tuhoisaa. En edes viitsi viitata kaikkeen siihen inhimilliseen kärsimykseen, jota tämä uudistus syventäisi, koska se on vääränlaisten ihmisten kärsimystä eikä siksi kosketa tämänhetkisiä päättäjiä.

Sen sijaan jopa näitä pitäisi koskettaa sen, että yhteiskuntarauha Suomessa menetetään näiden päätösten seurauksena. Mitä enemmän joukossamme on ihmisiä, jotka kokevat, ettei heillä ole enää mitään menetettävää, sen hauraampi on yhteiskuntarauha. Sitä hallituksen sosiaaliturvapolitiikka murentaa, pala palalta. Valitettavasti yhteiskuntarauha on luonteeltaan sellainen, että sen merkitykseen havahdutaan vasta, kun se on jo menetetty.”

”Kun muutenkin on leikattu tukia, tämä viimeinen oljenkorsi on ehkä voinut pelastaa katastrofilta. Ei voi olla totta, että tästäkin leikataan. Kaikki nämä hallituksen tekemät toimet tuovat turvattomuutta. Mitä vielä keksitään? Koska tämä loppuu? Nuoret ja lapset sääliävät eniten.”

”Leikkaus vaikuttaisi elämäni niin, että joudun valitsemaan esimerkiksi ruuan ja lääkkeiden välillä, kumpaa ostan. Sairauteni takia joudun olemaan välillä sairaalahoidossa, ja sairaalalaskujen takia en aina pysty ostamaan muita välttämättömyyksiä, kuten ruokaa tai vaatteita.”

”Muutenkin riittämättömät tukitoimet edistävät syrjäytymisen kehitystä, tuottavat turvattomuutta ja vihaa sekä vahvistavat toisarvoisen elämän kokemuksia. Vähentää mahdollisuuksia palata yhteiskuntaan ja kokea tämä maa puolustamisen arvoiseksi. Nuo tiukennukset karenssisanktioista tuovat epävarmuutta, kun työnhaun byrokratia on täynnä määräaikoja ja ansoja, joihin voi joutua tietämättään.”

”Jouduin maksamaan läheiseni takuuvuokrat, kun hänen käskettiin muuttaa pienempään asuntoon. Kela, joka käski tehdä niin, ei suostunut takuuvuokran maksuun. Tuen kahta läheistäni kuukausittain. Leikkaus lisää omaa osuuttani heidän tukemisessaan.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

20.05 **Saku Nikkanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kuultu edelläkin lukuisia sitaatteja, ja ajattelin, että itsekkin aloitan yhdellä sitaatilla. Nimittäin pääministeri Orpon sitaatti tämän hallituskauden alusta kuului: ”Edessä on kovia päätöksiä, mutta keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia.” Näin siis pääministerimme totesi, ja siitä eteenpäin on todellakin sitten toteutettu kovia päätöksiä, kovia leikkauksia. Näitä on meille perusteltu ja, niin kuin tässäkin käsittelyssä olevassa esityksessä, perustellaan sillä, että ihmisiä kannustetaan työntekoon ja vaaditaan hakemaan töitä. No, tämäkin peruste on sinänsä ihan ymmärrettävä ja kannustettava. Mekin sosiaalidemokraatteina olemme työväenpuolue, joka uskoo siihen, että työ on kaiken hyvinvoinnin perusta, ja uskon, että se on varmaan semmoinen yhdessä jaettu arvo tässä salissa ihan kaikkien muidenkin puolueiden kesken.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Mutta sitten kun alkaa peilaamaan tätä tilannetta, missä ympäristössä näitä leikkauksia ja tätä työhön kannustamista — käytän nyt tosi vahvoja lainausmerkkejä ”kannustamisessa” — tehdään, niin kyllä minun täytyy ihan vakavasti pohtia sitä, olemmeko siinä tilanteessa, että ikään kuin kohtuuttomuuden raja on ylitetty. Mielestäni on. Nimittäin kaikki me tässä salissa tiedämme, että jokaista avoimna olevaa työpaikkaa kohden meillä on kymmenen työnhakijaa. No, se on jo itsessään sellainen tilanne, että jokainen ymmärtää, että siinä tilanteessa se työllistymisen mahdollisuus ei vaan ole realistinen näille yhdeksälle, jotka tämän työpaikan ulkopuolelle jäävät.

No, sitten me tiedetään sekin — tai tästä minä en ole enää ihan niin varma, tiedetäänkö tämä — minkä kuntoisia ihmisiä meillä on esimerkiksi pitkäaikaistyöttöminä. Täällä on pidetty ansiokkaita puheenvuoroja myöskin siitä, miten monet, monet pitkäaikaistyöttömät, nyt heitä on jo yli 130 000, työkyvyltään tarvitsisivat tukea enemmän sosiaali- ja terveystalvuluista kuin työvoimatalvuluista. Tämäkin on sellainen asia, jota mielestäni tässä leikkauksessa, mitä nyt käsitellään, ei ole millään tavoin otettu huomioon.

Tästä nykyisestä sosiaaliturvastammehan hiljattainkin uutisoitiin, että Euroopan unionin komissio on lähettänyt meille ikään kuin viestin, että me olemme joutumassa myös sosiaalisen kehityksen tarkkailuluokalle. Mehän olemme jo käytännössä talouden tarkkailuluokalla, niin olemme myös sosiaalisen kehityksen tarkkailuluokalla, ja kun sitäkin peilaa tähän esitykseen, niin siltäkään luokalta me emme ole ainakaan pääsemässä pois. Eli kyllä tässä nyt tarvittaisiin joitain muita keinoja kuin jatkuvaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kurittamista, ja tarvittaisiin oikeasti tukea, sillä tällä leikkauksella me ei kannusteta ketään. Me käytännössä vain syöstään ihmiset toivottomuuteen ja epätoivoon, ja siitä ei kyllä viime kädessä sitten hirveän hyvääkään seuraa. Tästä meillä on jo valitettavasti aika paljon merkkejä olemassa. Kyllä meidän hyvinvointivaltio on tässä kovaa vauhtia rapistumassa tällaisten päätösten myötä.

Ja kyllä, edelleenkin olen sitä mieltä, että työ on se ensisijainen toimeentulomuoto ja siihen meidän kaikkien pitää kannustaa ja auttaa ja tukea, mutta nimenomaan auttaa ja kannustaa ja tukea ja antaa sitä apua, mitä he todellakin tarvitsevat. Kyllä tämä tapa työllistää ja kepillä usuttaa on tullut tiensä päähän. Nyt vaaditaan hallitukselta muunlaisia toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

20.10 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen leikkaus pienentäisi yhden hengen kotitalouden käteen jäävää tuloa noin 18 euroa kuukaudessa, ja yksinhuoltajilla vaikutus olisi noin 15 euroa kuukaudessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettukin on tuonut lausunnossaan esiin, että toimeentulotuen perusosa ei jatkossa kattaisi ihmisarvoisen elämän edellytyksiä yhdessäkään hallituksen esityksessä arvioidussa perhetyypissä. Kun raskaana oleva nainen vetää esikoista pulkassa kauppaan ja miettii, mitä syödä viikon 20 eurolla, sen pitäisi herättää myös tässä salissa — onko se kohtuullista? Kertoo hallituksesta ja sen arvomaailmasta paljon, kun se ei huomioi toimeentulotukea saavien ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia edes täyttää asetettuja ehtoja eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita. Niitä tarinoita tänään tässä salissa on useita kuultu.

Mutta erityisen räikeästi tämä näkyy siinä, että jatkossa velvoite työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumiseen koskisi myös niitä hakijoita, jotka eivät edes lääkärin

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

arvion perusteella pysty tekemään töitä, mutta jotka eivät saa sairauspäivärahaa tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä. Tilanne on uskomaton. Mikäli tällainen toimeentulotuen hakija ei jatkossa ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi ja siten hae itselleen ensisijaisesti kuuluvaa perusturvaetuutta, kuten työttömyysturvaetuuksia, leikattaisiin toimeentulotuen perusosaa 50 prosentilla — eli puolella. Esitys on siis erityisen kohtuuton sellaisten, tosiasiallisesti työkyvyttömien ihmisten kannalta, joilla ei kuitenkaan ole oikeutta työkyvyttömyysetuuksiin, kun heillä ei ole edes tosiasiallisia mahdollisuuksia työllistyä.

Tämä hallitus yrittää joulun alla paketoida kannustamiseksi tämänkin esityksen toivopuheellaan — sillä, että tämä kannustaa ihmisiä töihin, tulevaisuudessa on toivoa — vaikka kyse on ihmisten toivottomuudesta ja mahdollisuudesta elää säällistä elämää. Edustaja Rantanen tässä muisteli omia ensimmäisiä eduskuntavaalejaan ja sitä, millaisia kohtaamisia siellä oli, ja tuli mieleen minullekin yksi kohtaaminen. Nimipäivänäni lokakuussa tarjosin puuroa, aamupuuroa, ja seuraavan kerran joulupuuroa joulumarkkinoilla. Niissä tilaisuuksissa kävi yksi mies kiittämässä ensimmäisellä kerralla aamupuurosta ja seuraavalla kerralla toteamassa, että tämä oli hänen ainoa lämmin ateriansa sen edellisen jälkeen, minkä sinä tarjosit. Meillä on näitä ihmisiä tässä maassa vieläkin aivan liian monta. Hän kuuluu juuri tähän ryhmään, kenellä ei ole mahdollisuutta työllistyä, ja siksi tämä esitys tuntuu erityisen surulliselta ja kohtuuttomalta.

Jos työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden ja resurssien kohtaaminen on tämän esityksen kannalta ongelmallista ja työttömäksi työnhakijaksi ohjataan yhä enemmän asiakkaita, joiden toimintakyvyn kannalta palvelut eivät ole tarkoituksenmukaisia, niin tuleeko meillä silloin myöskin työvoimapalveluista enemmän sosiaalipalveluita? Jos tällä hetkellä tällaisia asiakkaita työllisyyspalveluissa on jo nykytilanteessa arviolta 25—30 prosenttia, niin tilannehan tulee entisestään pahentumaan.

Sen lisäksi tietenkin esityksen mukaan velvoite hakea kokoaikatyötä koskisi myös niitä toimeentulotuen saajia, jotka työskentelevät alle 30 viikkotuntia tai opiskelevat pääsääntöisesti saamatta opintoetuutta. Näin ollen opiskelija olisi velvollinen hakemaan töitä ja ottamaan työtä vastaan, vaikka se tarkoittaisi opintojen keskeytymistä. Tilanne on nurinkurinen.

Toivon todella, että hallitus nyt vielä miettisi, mitä se tekee ja mitä se säättää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

20.14 Piritta Rantanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensin haluan kiittää vasemmistoliittoa näistä tarinoista, joita olette täällä tänään kertoneet. Ne kyllä tuovat tässä asiassa nimenomaan sitä syvyyttä siihen, mistä tässä aidosti ja oikeasti on kyse.

Ehkä kerron tähän alkuun vielä yhden pienen oman esimerkkini: oma 9-vuotias tyttäreni harrastaa koripalloa, ja kun tänä syksynä muutaman kerran jälkeen sitten viesti tuli, että laskut on laitettu — 60 euroa maksaa koripalloharrastus omalla paikkakunnallani koko vuodeksi — niin niinpä vain kaksi tyttöä ilmoitti saman tien, että emme enää harjoituksiin tulekaan. Nämä ovat niitä aitoja tilanteita, joissa lapset ja nuoret joutuvat kamppailemaan.

Lapsiperheköyhyyden ja toivottomuuden lisääntyminen johtaa väistämättä monenlaisiin kustannuksiin pitkällä tähtäimellä myös tästä eteenpäin, ja tuntuu, että niillä kustannuksilla ei sitten tälle hallitukselle mitään merkitystä olekaan. On kyllä merkillepantavaa myös se, että sosiaaliturvallahan joudutaan tukemaan entistä enemmän

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

myös niitä, jotka käyvät töissä mutta joidenka palkkatulo ei vain yksinkertaisesti riitä niihin tarvittaviin menoihin.

Muutaman poiminnan haluan ottaa myös Kuntaliiton lausunnosta siitä näkökulmasta, että kun Kuntaliittokin kertoi, että tämä toimeentulotuen uudistus on saatu näyttämään kuntien näkökulmasta nettopositiiviselta, niin näinhän se ei kyllä ole, juuri viitaten tuohon aiempaan, että kukaan ei ole huomionnut sitä, minkälaisia kustannuksia näistä jatkossa tulee. Onkin tässäkin kohtaa syytä nostaa se, että tarvitaan todellakin sitä seurantaa siitä, kuinka tämä esitys sitten todellisuudessa tulee vaikuttamaan. Ja toivottavasti tulevat hallitukset sitten korjaavat tätä.

Tästä esityksestä puuttuvat täysin kannustimet hyvinvointialueille siihen, että ne tarjoaisivat niitä palveluita, joita nyt sitten siellä TE-palveluissa yritetään tarjota niille ihmisille, jotka eivät kuulu sinne työttömien joukkoon ollenkaan. Mutta kunnillahan ei ole olemassa minkäänlaisia eväitä tarjota palveluita esimerkiksi päihdekuntoutusta tarvitseville. Senkin takia tässä esityksessä on nurinkurista se, että nyt toimeentulotuki on se viimesijainen, kuitenkin niin, että pitää ilmoittautua työnhakijaksi, vaikka et sinä ole aidosti työkykyinen, ja kunta on se, joka siitä vastaa. Onhan tässä prosessissa jotain aidosti pahasti pielessä. Herääkin kysymys, miksi osa — esimerkiksi nyt, kun nuorten toimeentulotuki siirtyy sataprosenttisesti kuntien maksettavaksi — nuorista halutaan pitää tällä pelkällä toimeentulotuella. Täällä jo aiemmin joissakin puheenvuoroissa oli siitä, että juuri näistä edellä mainituista ongelmista johtuenhan kolmannen sektorin työpaine kasvaa aivan valtavasti, ja tällä hallituskaudella jo kolmannelta sektoriltakin on leikattu niin paljon, että niidenkään resurssit eivät millään riitä kattamaan näitä tehtyjä leikkauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

20.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tänään olemme käsitelleet toimeentulotukea ja siihen kohdistuvia uudistuksia. Nämä uudistukset ovat jääneet pelkiksi leikkauksiksi. Tässä toimeentulokokonaisuudessa ei oikeastaan hyvällä tahdollakaan voi sanoa, että kysymys olisi uudistuksesta, mutta hallitusohjelmassa on luvattu toteuttaa toimeentulotuen uudistus ja pyrkiä vähentämään 100 000 henkilöllä viimesijaisen etuuden käyttäjien määrää. Kumpikaan ei toteudu tässä esityksessä.

Tämä esitys on sillä tavalla oikeastaan järkyttävä esitys, että me joudumme kysymään itseltämme, onko tässä käynyt vahinko. Onko tämä tarkoituksella tehty, vai onko tässä niin, että joku sittenkin olisi erehtynyt? Minä sanoisin, että koko lain hankaluutena on se, että hallituskausi alkoi vakaasti salissa todistellen, ettei Petteri Orpon hallitus leikkaa kaikkein köyhimmiltä suomalaisilta. Me kuulimme vahvaa todistelua siitä myöskin pääministerin omien sanojen näkökulmasta, kun hän itse totesi, että vaikka on luvassa vaikeita päätöksiä, niin keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia. Nyt onkin, arvoisa puhemies, kysyttävä, miten tässä näin pääsi käymään. Tänään me täällä salissa ihmettelemme, kuinka 150 000 kertaa ensi vuonna voidaan laskea perustoimeentulon saajien käytettävissä olevia tuloja käytännössä noin 600 eurosta alle 300:kin euroon. Eikö tämä ole jo kohtuutonta?

Arvoisa puhemies! Yksi päivän isoimmista kysymyksistä on, kun näitä puheenvuoroja on kuunneltu: onko tosiasiallisesti niin, että Suomessa voi Suomen hallituksen kansanedustajien mielestä elää 300 eurolla? Minä olen jäänyt miettimään sitä, ymmärtävätkö kaikki, mitä me oikein olemme tässä tekemässä. Kun sosiaali- ja terveydenhuollon osalta on puhuttu paljon näiden ihmisten palvelutarpeesta, niin

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

aikaisemminkin on saanut laskea perusosaa, mutta jos ihmisen perusosa on monenlaisen huolimattomuuden tai laiminlyönnin johdosta ollut riskissä, että sitä laskettaisiin, niin ihminen olisi voinut itse vaikuttaa siihen tällaisissa tilanteissa niin, että hän on nykylainsäädännön mukaan voinut hakeutua palveluiden piiriin.

Mutta tämän hallituksen mestariteos ei ole se, että me leikataan kaikkein köyhimmiltä jopa 50 prosenttia enemmän, vaan erikoinen tilanne syntyy siitä, että hallitus tarkoituksellisesti tekee tässä vielä isomman tempun. Tässä nykymallissa ne ihmiset, jotka käytännössä joutuvat tilanteeseen, että he laiminlyövät esimerkiksi työttömyyden osalta heille asetettuja ehtoja ja siten joutuvat perustoimeentulotuen leikkauksen piiriin 40 prosentin maksimiosuudella, voivat kuitenkin tämän välttää hakeutumalla palveluihin. Tässä esityksessä, jota me nyt käsittelemme, on lähtökohdaksi otettu se, että ihminen ei voi hakeutua enää palveluihin ja siten välttää näitä hänelle koituvia sanktioita. Tässä esityksessä se ei jää edes siihen, vaan esitys lähtee siitä, että kaikkien näiden henkilöiden osalta poistetaan sosiaalihuollon yhteys tämän perusosan alentamiseen. Nykylainsäädännön näkökulmasta, kun perusosaa lasketaan, on laskettu, että se aiheuttaa myöskin työtä sosiaalihuollossa. Tässä esityksessä päädytään siihen, että hyvinvointialueilta otetaan tämä tehtävä pois. Minun täytyy kyllä sanoa, että minä en tiedä, miten me voidaan tällainen laiminlyönti päästää silmiemme edessä tapahtumaan. Jos ihmiseltä leikataan noin 600 euron tuloista puolet pois sen takia, että hän ei ole hakeutunut esimerkiksi työttömäksi työnhakijaksi — eli näitä on 16 000 Suomessa — niin jos kerran me ajatellaan, että he pakolla tulevat sitten ikään kuin järjestelmän piiriin, niin kysyttävä on, onko todella niin, että me uskomme, että perustoimeentulotuen alentaminen tällaisella puolikkaalla johtaisi siihen, että he pärjäisivät ilman sosiaalihuollon apua. Tässä esityksessä jätetään tämä nykyisille hyvinvointialueille kuuluva tehtävä pois, mutta toisin kuin tähän mennessä, näitä hyvinvointialueita ei rokoteta siitä, että otetaan tämä tehtävä ikään kuin myös taloudellisesti pois — rahat jäävät pohjaan, mutta tehtävä otetaan pois.

Tämän lain käsittelyssä, kun sitten tätä esitystä käsiteltiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, saimme perustuslakivaliokunnan lausunnon, joka osoitti, että tämä alkuperäinen esitys on perustuslain vastainen. Siis eduskuntaan tuotiin ministeri Grahn-Laasosen toimesta perustoimeentulotukea koskeva uudistus, joka osoittautui perustuslain vastaiseksi. Kun sitten lähdettiin suorittamaan tätä tehtävää, jossa tämä perustuslain vastainen esitys pyrittiin muuttamaan perustuslain mukaiseksi, niin silloin lähtökohdaksi tuli ensinnäkin se, että perustuslakivaliokunnan huomioiden pohjalta todettaisiin laissa, kuinka kauan tällaisen toimeentulotuen alenemisen johdosta ihminen voisi elää sillä noin 300 eurolla. Tässä tapauksessa perustuslakivaliokunta vaati, että tämä määrällinen aikaraja otetaan tähän yhteyteen. No, asiantuntijalausunnot vaihtelivat siitä, olisiko pitänyt tehdä enemmänkin kuin ottaa perusteluissa tuo ”vähintään yksi kuukausi kerrallaan” mukaan. Ja kun tätä sanamuotoa sitten pohdittiin, niin todettiin, että olisi järkevää laittaa tämä voimaan ”kuukaudeksi kerrallaan”.

Isompi kysymys kuitenkin oli tosiasiallisesti taustalla perustuslakivaliokunnassakin käyty vakavaluonteinen arviointi siitä, voidaanko me ajatella, että tämän kymppipykälän tasolla voidaan tämä pykälä kirjoittaa tällä tavalla kuin oli ajateltu. Onko siis niin, että jos ihmisen perusosan alentaminen tehdään, niin Kelalla ei olisi minkäänlaista tämän mekaanisen toimen jälkeen suoritettavaa velvollisuutta tämän ihmisen asioiden hoitamiseksi paremmalle tolalle suhteessa sinne hyvinvointialueeseen? Tässä yhteydessä kovan väännön tuloksena sitten [Puhemies koputtaa] todettiin valiokunnassa, että tähän täytyy

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

tehdä pykälämuutos, jossa sitten Kelaa velvoitettiin informaatio-ohjauksella auttamaan tätä ihmistä, jotta hän tietäisi, mitä tehdä. Lisäksi tähän pykälään tuotiin ne perustuslakivaliokunnan edellyttämät yhteydet tämän huoli-ilmoituksen näkökulmasta, ja tämä korjattiin niin, että korostetaan sitä sosiaalihuollon 35 §:ää. Tässä yhteydessä jäi vielä hiukan vajaaksi se tekeminen, nimittäin tuo velvollisuus on tarpeen pohjalta määräytyvä.

Jatkan, puhemies, näistä kohta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Minä tuolla työhuoneessani kuuntelin tätä keskustelua, ja minä tulin ihan valtavan surulliseksi. Minusta tämä esitys on todella surullinen osoitus siitä, että tässä maassa ei enää haluta pitää huolta heikoimmista. Tämän hallituksen aikana on tehty monenlaisia leikkauksia, ja mekin ollaan usein sitten sanottu siitä ja arvosteltu ja moitittu hallitusta, että miksi he leikkaavat heikoimmilta. Edustaja Zyskowiec on tullut minulle kertomaan, että ei, ei me leikattu heikoimmilta silloin, kun me ollaan leikattu opintotuesta tai jostakin muusta, että toimeentulotuki on se, joka on kaikkein heikoimpien turva. No, nyt hallitus leikkaa toimeentulotuesta. Hallitus todellakin leikkaa niiltä kaikkein heikoimmilta, ja tässä samassa hetkessä, kun viikko sitten EU-komissio esitti huolen siitä sosiaalisesta eriarvoisuuden kasvusta, mitä Suomessa tapahtuu, ja laittoi Suomen tältä osin tarkkailuluokalle.

Haluan kiittää myös niistä hyvistä puheenvuoroista, mitä täällä on pidetty niistä arjen kokemuksista ja tämän lain avaamisesta, siitä, mitä ongelmia tämä sisältää. Mutta jotenkin on pakko miettiä, ymmärtääkö hallitus, mitä se on tekemässä, mitä tämä laki tarkoittaa. Vaikea sanoa, täällä on hyvin vähän kuultu hallituksen puheenvuoroja. Ehkä se johtuu siitä, että tätä lakia ei oikein kukaan kehtaa sitten kuitenkaan puolustaa, koska jokainen ymmärtää, mitä tässä tehdään. Todellakin tässä leikataan perusosan yleistä tasoa, tässä leikataan perusosaan sisältyviä terveydenhuoltomenoja, niitä rajoitetaan vain välttämättömiin menoihin, korvattavien asumismenojen määrittelyä muutetaan, on sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristäminen, ja jotenkin kaikkein kohtuuttomimmalta tuntuu myös se, että tämä 150 euron suojaosa poistetaan 18 vuotta täyttäneiltä. Jos sinä vaikka sitten saat jonkun lahjan tai jotain, niin ei voi ottaa vastaan. Valtiovarainministeri itse tuossa lehtihaastattelussa pari päivää sitten ihmetteli, miten tämä toimeentulotuki on niin ongelmallinen, kun se on todellakin kannustinloukku ja siinä on niin pieni suojaosa, vain 150 euroa. No, nyt sekin poistetaan. [Krista Kiurun välihuuto] Todellakin tuntuu siltä, että hallitus ei välttämättä tämänkään lain osalta oikein tiedä, mitä on tekemässä. No, se ei ole tietysti ensimmäinen kerta.

Tässä on tullut hyvin esille niitä ongelmia, joita tähän lakiin tulee. Tämä laki lisää köyhyyttä, ja se heikentää todellakin pienimuotoisen työn tekemisen kannusteita ja uhkaa johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi terveysongelmista kärsivien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kohdalla. ”Keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia.” Tätä pääministerin sitaattia on täällä monessa puheenvuorossa muisteltu, mutta kyllä tässä nyt todellakin vaaditaan niiltä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta aivan kohtuuttomia. Ja ei olekaan ihme, että esimerkiksi yhdenvertaisuusvaltuutettu on tuonut esille sen, että tämä toimeentulotuen perusosa ei jatkossa kattaisi ihmisarvoisen elämän edellytyksiä yhdessäkään hallituksen esityksessä arvioidussa perhetyypissä. [Krista Kiuru: Ja silti se tehdään!] Todellakin täällä on myös kerrottu näitä esimerkkejä siitä, mitä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

aikuisten oikeasti ihmisten elämässä esimerkiksi erilaisten velvoitteiden ja sanktioiden kiristäminen tarkoittaa, kun siinä ei huomioida millään tavalla ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää näitä asetettuja velvoitteita eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita. Me tuolla valtiovarainvaliokunnassa on esimerkiksi kuultu jo nyt, miten työllisyyspalveluiden resurssit ovat tiukoilla, ja jatkossa, kun nyt sitten sinne työnhakijoiksi sysätään ihmisiä, joilla todellakaan ei ole edes toimintakyvyn kannalta mahdollisuutta ottaa työtä vastaan, niin tässä on niin monia sellaisia aivan äärimmäisen hämmästyttäviä ja jotenkin arkielämälle vieraita esityksiä, mitä tällä lailla nyt ajetaan, että ei todellakaan voi kuin ihmetellä.

Hallitus ei varmaan tästä esityksestään peräänny. Näinhän tämä toimii, mutta silti jotenkin toivoisin, että kun täällä nyt kuitenkin todetaan, että tässä pitää sitten seurata näitä vaikutuksia, niin niitä korjausliikkeitä ryhdyttäisiin tekemään pikaisesti, koska on ihan selvä, että tällä lakiesityksellä me ajetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevat entistä ahtaammalle, ja todellakin se sosiaalinen eriarvoisuus, josta EU-komissiokin meitä nyt on huomauttanut, entisestään kasvaa. Minusta tätä lakiesitystä ei missään nimessä pitäisi hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

20.33 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Näistä tarinoista, joita vasemmistoliiton edustajat ovat tänään lukeneet ja joita ihmiset ovat meille lähettäneet, kuvastuu se, että ei toimeentulotuella nykyisinkään leveästi eellä, että jo nykyisellään toimeentulotukeen turvautuvat, ne jotka sitä joutuvat viimesijaisesti käyttämään, ovat tiukilla, ja nämä nyt esitettävät leikkaukset syventävät näiden pienituloisten suomalaisten ahdinkoa entisestään. Köyhien perheiden taloudessa ei ole nytkään liikkumavaraa ja kaikesta tingitään jo. Erityisen traagiselta tuntuu lapsiperheiden tilanne, kuinka tilanne menee entistä ahtaammalle näiden muutosten jälkeen. Entistä useammassa perheessä on valittava ruoka tai lääkkeet. Entistä useamman vanhemman on valittava, jättääkö itse syömättä, jotta lapsille riittää ruokaa. Näissä tarinoissa heijastuu myös se, kuinka tehdyt leikkaukset, joita on tehty aina pistemäisesti yksi kerrallaan, kumuloituvat usein samoille ihmisille ja samoille perheille ja kuinka näiltä ihmisiltä, keiltä on jo leikattu, nyt leikataan vielä toimeentulotuen kautta. Näissä tarinoissa kuvastuu myös se ahdistus ja näköalattomuus, jota ihmiset elämässään tuntevat ja jota nämä leikkaukset lisäävät. Näissä kuvastuu se, kuinka tämä suojaosien poisto työttömyysturvasta ja nyt myös toimeentulotuesta on omiaan syventämään näköalattomuutta.

Hallitushan sanoo kannustavansa näillä leikkauksilla, mutta tosiasiasa se vie kannusteita satunnaiseen työntekoon, pieneen aktiivisuuteen tai vaikkapa, jos saa tukea joltain läheiseltä, kun kaikki jatkossa yksi yhteen vähentävät saatavaa tukea. Kuitenkin se tilanne useiden ihmisten kohdalla on se, että ei ole terveydellisiä tai elämäntilanteen puolelta edellytyksiä kokoaikatyöhön tai sitä kokoaikatyötä, vaikka olisi halua ja edellytyksiä, ei yksinkertaisesti vain ole pystynyt saamaan.

Näistä tarinoista kuvastuu kyllä se, kuinka monet toimeentulotukea saavat ihmiset ovat vaikeassa tilanteessa ja toimeentulotukiriippuvuudessa erilaisten terveysongelmien takia. Minusta se on aika merkille pantavaa näissä tarinoissa. Siitä päästäänkin siihen, että kun me haluamme yhteiskuntana vähentää pitkäaikaista toimeentulotuen käyttöä, niin se on aivan legitiimi tavoite, se on jaettu tavoite, toimeentulotuen tukiriippuvuus pitkäaikaisena

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

ei ole kenenkään näkökulmasta toivottava tilanne, mutta sitä ei tulisi hoitaa leikkaamalla, koska ihmiset eivät tervehdy sillä, että heidän toimeentulotukeaan leikataan, vaan sitä tulisi hoitaa hoitamalla niitä juurisyytä eli terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia. Mutta nythän sitä ei tehdä.

Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy noin 70 miljoonan euron säästötavoite. On asetettava kyseenalaiseksi se, toteutuuko tämä säästö ottaen huomioon, että kun leikataan kaikista pienituloisimmilta, joilla on monenlaisia ongelmia, niin lienee selvää, että asunnottomuus lisääntyy. Asunnottomuuden hoitaminen ei ole helppoa eikä halpaa. Mikä on se kustannus, kun terveysongelmat kärjistyvät, mielenterveysongelmat, jos ihmiset jättävät lääkkeitä hakematta ja hoitoon menemättä? Mikä sen kustannus on? Mikä on sen kustannus, jos jopa rikollisuus ja erilaiset sosiaaliset ongelmat lisääntyvät, kun ihmiset ajetaan entistä ahtaammalle yhteiskunnassa? On kysyttävä, miten me ollaan sellaisessa tilanteessa, että hallitus katsoo, että on ollut varaa tehdä suuria veronkevennyksiä hyvätuloisille, mutta on aivan pakko tehdä sitten tämä 70 miljoonan euron leikkaus kaikista köyhimmille. No, kyse ei olekaan tietenkään pakosta, vaan kyse on valinnasta. Tämä valinta on väärä, ja sitä ei voi hyväksyä. Siksi tämä laki tulee hylätä.

Mutta, arvoisa puhemies, luen vielä muutaman tarinan:

”Lapsenlapseni pyristelee irti päihdekoukusta. Pitkään ollut eksyksissä, ja tukiasiat aina sekaisin. Usein evätty toimeentulotuki erilaisin päätösin. Jos vielä toimeentulotuki pienenee, niin pelkään, että tie elämänhallinnan rakentamiseen epäonnistuu.”

”Kela lähettää joka kuukausi ilmoituksen, että asuntoni on liian kallis, 49 euroa liikaa, ja halvempia asuntoja ei löydy ja muuttoonkaan ei olisi varaa. Suurin osa harrastuksista on pitänyt lopettaa. Tuloni koostuvat vain asumistuesta ja toimeentulotuesta. Olen pitkäaikaissairas, joten leikkaukset iskisivät vahvasti siihen, pystynkö ostamaan ruokaa ja lääkkeitä vai vain toista.”

”Välillä on ollut päiviä, että jää vielä nälkä, mutta ei ole voinut syödä enemmän, koska haluaa, että kasvavassa iässä olevat lapset saavat syötyä kunnolla. Ei ole kiva mennä illalla nukkumaan nälkäisenä. Välillä on nukahtanut kyyneliin. Olen tällä hetkellä työtön ja lähetän 6–8 työhakemusta joka kuukausi, mutta koska työttömiä on niin paljon, niin uuden työpaikan saanti on todella hankalaa. Rahaa ruokaan ja muihin arjen menoihin itselleni ja lapsilleni jää tosi vähän.”

”Joka kuukausi rahat loppuvat kesken. En voi tarjota lapsilleni mitään erityistä, mitä normityössä käyvät perheet tekevät. Kyllä Suomessa halutaan tietoisesti luoda luokkaerot, että köyhät kärsivät. Työtä ei löydy, vaikka satoja hakemuksia olen laittanut.”

”Koska olen toimeentulotuen saaja, niin vaikutus olisi suoraan käytettävissä oleviin varoihin. Joutuisin entisestään tiukentamaan ostokäyttäytymistäni. Erityisesti suojaosuuden poisto sattuu, koska se vie sen pieninkin mahdollisuuden tiukassa paikassa vaikka myydä nettikirppiksillä jotain tai vastaanottaa pientä avustusta sukulaisilta.”

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia ihmisiä, jotka ovat jakaneet meille tarinoitaan ja sitä kautta mahdollistaneet ihmisten äänen kuulumisen tässä keskustelussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.40 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on nostettu esille se kaikkein tärkein: nämä inhimilliset vaikutukset. En ole kylmä niiden suhteen, mutta käyn vähän näitä numeroita eli taloudellisia vaikutuksia tässä läpi, koska mielestäni tämä on

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

myös taloudellisesti erittäin heikosti perusteltu esitys. Tässä on itse asiassa mahdollisuus tukeutua aivan suoraan meidän mietintötekstiimme sivulta 4.

Vuonna 2024 toimeentulotukea myönnettiin 256 000 kotitaloudelle ja 377 000 henkilölle eli seitsemälle prosentille koko väestöstä. Perustoimeentulotuen menoista puolet rahoitetaan valtion varoista ja puolet kuntien rahoitusosuudella. Perustoimeentulotuen menot olivat vuonna 2024 yhteensä 825 miljoonaa euroa, ja niiden arvioidaan olevan vuonna 2025 täydentävän talousarvion mukaan 1 088 miljoonaa euroa. Itse laskin tuohon viereen prosentuaalisen nousun, joka oli siis vuodessa 32 prosenttia. Esityksen arvioidaan vähentävän perustoimeentulotuen menoja yhteensä 188 miljoonalla eurolla, ja sehän on eritelty itse hallituksen esityksessä niin, että perusosan suuruudesta vähennetään yhteensä sen verran, että sen vaikutus on 28 miljoonaa, ansiotulovähennyksen poisto 18 miljoonaa, avustusten huomioiminen täysimääräisenä 6 miljoonaa, palkansaajana työssä, jossa työtuntimäärä on alle 30 tuntia viikossa, se on miinus 20 miljoonaa, opiskelu päätoimisesti saamassa opintoetuutta miinus 5 miljoonaa, ja sitten ne merkittävimmät tietenkin tästä, velvollisuus hakea ensisijaista etuutta miinus 65 miljoonaa ja alennettu perusosa miinus 46 miljoonaa, joka tarkoittaa sitä joukkoa ihmisiä, jotka sitten ihan oikeasti joutuvat tämän perusosan alennuksen kohteeksi, sen leikkauksen kohteeksi, vaikka siitä puheissa ollaan puhuttu, että se on vain sellainen pelote, että se johtaa sitten siihen parempaan etuuteen, mutta tässä on kuitenkin laskettu 46 miljoonaa saatavan säästöä sen vaikutuksesta. Kun teen laskelman, paljonko tämä tekee kappalemäärinä 300 euron kuukausikohtaisia alennuksia, niin saan yli 150 000, joka tarkoittaa esimerkiksi kuuden kuukauden toimeentulotukijaksoissa 25 000:ta eri henkilöä, siis järkyttävä määrä.

Sitten tämä mietinnön teksti tässä jatkuu, äsken täydensin sitä näillä tarkemmilla luvuilla. 188 miljoonaa euroa siis vähenevät nämä toimeentulotukimenot, ja sitten on arvioitu, että työmarkkinatuen menot lisääntyvät 148 miljoonaa euroa ja verotulot kasvavat 30 miljoonalla eurolla vuodesta 2027 lähtien, ja tästä saadaan sitten se yhteensä 70 miljoonan vaikutus julkiseen talouteen. Mutta kun otamme huomioon sen, minkä huomasin ainakin valiokuntakeskustelussakin jossain määrin olevan monelle yllätys, että tämän koko asian toimeenpano maksaa 18 miljoonaa euroa, josta 10 miljoonaa on Kelan osuutta ja 7,5 miljoonaa on sitten työvoimaviranomaisten osuutta, ja pelkästään Kelaan täytyy palkata yli 130 henkilöä lisää toteuttamaan tätä uudistusta, niin sehän vähentää tuosta 70 miljoonasta sitten heti sen 18 miljoonaa, eli jää jäljelle hyvin teoreettisen laskelman jälkeen, joka ei todennäköisesti tule edes toteutumaan, vain noin 50 miljoonaa euroa, ja sillä me saamme aikaiseksi sen inhimillisen hädän lisääntymisen, jota täällä on käsitelty.

Entä sitten ne paljon puhutut työllisyysvaikutukset? Täällä todetaan, että niiden on arvioitu jäävän 1 200 henkilöön, eli sehän on tavattoman vähän. Tietysti tämäkin on täysin teoreettinen laskelma. Eli minun mielestäni tämä on inhimillisesti kauhea esitys, minkä täällä ovat monet ihan konkreettisten esimerkkien valossa kertoneet, mutta myös taloudellisilta vaikutuksiltaan hyvin heikosti perusteltu ja laskettu esitys. Hallituksella pitäisi olla rohkeutta vetää tällainen esitys kokonaan pois. On täällä eduskunnassa aikaisemminkin vedetty esityksiä pois, kun ollaan havaittu tarkemmin niihin perehdyttäessä, minkälaisia vaikutuksia niillä on. Ja niin kuin nytkin on nähty, esimerkiksi se 51 miljoonan euron leikkaaminen vanhustenhuollosta, mikä myös oli yksi budjettilaki, ei tule tässä meidän budjettiaikataulussamme toteutumaan, koska perustuslakivaliokunta itse siirsi sen asian ensi vuoden puolelle. Me sitten joskus helmikuussa sitä käsittelemme,

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

ja se vaikutus tulee tietenkin olemaan vähäisempi. Eli kyllä sen verran pitäisi olla tämmöistä itsekriittisyyttä.

Itse vielä lopuksi sanoisin, että me ymmärrämme maan taloudellisen tilanteen. Itse asiassa en varmasti riko mitään perussääntöä, jos sanon, että tänään valtiovarainvaliokunnassa saimme tietoa, jonka mukaan maan taloudellinen tilanne on vielä heikompi kuin mitä vielä tässä viime päivinä on luultu. En referoi niitä, koska sitten menisin tavallaan sisällön avaamiseen, mutta tällaista viestiä me saimme ministerin siellä läsnä ollessa. Kyllä me olemme todella valtavan remontin edessä tässä Suomessa, mutta meidän pitäisi olla ymmärtäväisiä, että niiden asemassa, jotka ovat kaikkein heikoimmilla, me olemme varovaisia tekemään näitä leikkauksia. Yhteiskunnassa on kuitenkin paljon ihmisiä, joilla on pelivaraa jonkun verran enemmän, ja meidän täytyy solidaarisemmin näitä katsoa. Hasse Karlsson, joka on nyt eläkkeellä oleva psykiatrian professori Turun yliopistosta, kirjoitti kolme vuotta sitten syksyllä, taisi olla 17. marraskuuta, Helsingin Sanomissa mielipidekirjoituksen, jossa hän puhui toksisesta stressistä, siitä, miten se stressi lapsuudessa, köyhyudessa vaikuttaa koko elämän mittaisesti niin, että se heikentää ihmisen asemaa ja näkyy jopa eliniänodotteessa ja myöhempinä sairauksina. Nämä ovat äärimmäisen vakavia asioita. Tehdään remonttia tähän Suomeen, mutta säälitään niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

20.48 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Tässä illan kuluessa on esitelty tämän käsittelyssä olevan lain kaikkein nurinkurisimpia yksityiskohtia, ja niistä varmasti yksi merkillisin on tuo, minkä edustaja Lindén tässä taloudellisessa laskelmassa avasi. Siis me ollaan tilanteessa, jossa käytännössä näiden kokonaistaloudellisten vaikutusten osana me haemme tässä nyt 45 miljoonan säästöä toimeentulotukeen, ja kun nämä muutokset sitten ovat rajuja myöskin muiden etuuksien taloudellisissa vaikutuksissa, niin tämä 45 miljoonan euron ikään kuin osuus tässä, kuinka toimeentulotukea lasketaan, saa irvokkaan piirteen, kun kuuntelitte äsken edustaja Lindéniä. Siis edustaja Lindén kävi läpi sen, että me maksamme lähes 18 miljoonaa tässä esityksessä siitä, että tulee uutta työtä tehtäväksi, jotta 45 miljoonaa saadaan aikaan. Eli täytyy palkata Kelaan 130 uutta ihmistä, jotka ottavat tehtäväkseen rutiininomaisesti tehdä näitä päätöksiä ilman, että he tapaavat näitä ihmisiä. He tekevät tätä työtä erityyppisellä koulutus pohjalla, eikä heillä ole kaikkia tämän ihmisen yksilölliseen harkintaan liittyviä tietoja. Kela varoitti valiokuntaa siitä, että he eivät tietenkään pysty sen tyyppiseen inhimilliseen harkintaan, mitä joku muu yhteiskunnan toimija voi tehdä. Tämä tulee olemaan varsin mekaaninen, rutiininomainen toimi, ja tämä 130 henkilöä varmistaa, että valtionaloudessa ensi vuonna kertyy kaikkein vähävaraisimmilta leikkaamalla 45 miljoonaa lisää rahaa.

Sen lisäksi, jotta tämä toimisi, työvoimaviranomaisissa pitää olla uusia valppaita käsiä 7,5 miljoonalla, että he huomaavat, että joku täällä laiminlyö tehtäviään työttömänä työnhakijana, ja näiden ihmisten uutena tehtävänä on tehdä näistä henkilöistä ilmoituksia. Tällä 7,5 miljoonalla eurolla hallitus lykkää työvoimaviranomaiset tekemään yhä enemmän mekaanista paperityötä ilmoittelemalla Kelaan näistä ihmisistä. Me ollaan tietenkin kysytty, maksetaanko tästä sitten sinne työvoimaviranomaisille tarpeeksi, jotta tällainen uusi työ, mikä tässä tehdään tehtäväksi, myöskin rahoitetaan, ja tässähän laskelmissa selviää, että näin ei tapahdu. Sen sijaan tämä hallitus päätyy siihen, että

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

perusosan alentamisen seurauksena tämä perinteinen sosiaalityö, mikä tähän mennessä on tehty, otetaan kuntien tehtävistä vallan pois. Me arvioimme tätä valiokunnassa ja huomasimme, että tämä taitaa olla semmoinen 10—20 miljoonan euron kysymys ja suuri vikatikki tältä hallitukselta. Uskon, että tähän pöytäkirjaan palataan vielä monta kertaa.

Oliko nähtävillä hallituspuolueiden toimijoiden näkökulmasta, että te luovutte hyvinvointialueen sosiaalityöstä, perusosan alentamisen jälkeen tehdystä työstä näiden ihmisten suhteen? Nyt tässä esityksessä päädytään siihen, että tämä on ihan okei. Samaan aikaan perustuslakivaliokunta esitti, että tätä ehdotusta on korjattava niin, että tämä yksilöllinen kohtuuharkinta on tehtävä jokaisen osalta. Tässä yhteydessä on... [Aki Lindén: Ja kerran kuukaudessa!] — Ja kerran kuukaudessa. — Nyt käytännössä tämän työn tekee Kelan viranomainen, ja siihen saatiin rakennettua ainoastaan Kelan työntekijälle informaatiovelvollisuus tätä henkilöä kohtaan. Me rakensimme sellaista mallia, jossa olisi voitu kuitenkin jättää hyvinvointialueelle tämä kyseinen, äsken mainittu sosiaalihuollon tehtävä ja olisi varmistettu — kuten perustuslakivaliokunta ihmetteli sitä, miten tämä yksilöllinen harkinta tässä todella toteutetaan — ja rakennettu eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnosta polku siihen, että tarpeen vaatiessa tätä työtä tulisi tehdä tämän ihmisen hyväksi, jotta hän pääsisi pois tämän noin 300 euron tuloloukusta.

Tässä on siis todistettu, kuinka hallitus nyt kannustaa. Minun on pakko sanoa, että tämä kulmahan oli se, että toimeentulotuen uudistukselle asetettiin kaksi tavoitetta. Toinen oli se, että tällä on tarkoitus vähentää 100 000 ihmistä viimesijaiselta etuudelta. Se ei toteudu, koska sinne on tungettu näitten sosiaaliturvaleikkausten osalta ne 100 000 uutta ihmistä. Me ollaan vasta niin sanotusti sellaisessa tilanteessa, että me ei olla saatu vielä mitään aikaan näillä hallituksen esityksillä. Kolmatta vuotta mennään, ja tulos on se, että te ilmoititte sitten osana näitä taloudellisia sopeutustoimia, että luovutte siitä ajatuksesta, mikä täällä oli kaksi vuotta voimassa, että kaikkein heikoimmilta, kaikkein köyhimmiltä hallitus ei leikkaa mitään, ja nyt se menee, koska tässä esityksessä toista kertaa leikataan kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Kun viime kerralla leikattiin kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta, eli toimeentulotuesta asumisosaa leikattiin, niin täällä todisteltiin sen ensimmäisen puolen vuoden aikana, että hallitus ei leikkaa kaikkein köyhimmiltä. Vasta salissa hallituspuolueet laajemmin tajusivat, että itse asiassa rikotaan omaa hallitusohjelmaa, ja nyt ollaankin tilanteessa, että se asumisosan leikkaus, joka silloin tehtiin, se 40 prosentin porukka, joka ei muuttanut kotoaan pois, asuu yhä samoissa tiloissa ja käytännössä yhä vähemmän heillä on rahaa nykyiseen toimeentuloon.

Tässä esityksessä käytännössä kolmessa vuodessa on lisätty köyhyyttä näiden lasten osalta kolme kertaa enemmän kuin ennen tämän hallituskauden alkua — siis kolme kertaa enemmän kuin ennen tämän hallituskauden alkua. Köyhien lasten määrä on siis kolminkertaistunut alle kolmessa vuodessa. On tämä uskomaton tavoite hallitukselta, ja tämä on haluttu tehdä näin. Silloin kun näistä päätettiin, nämä laskelmat olivat hallituksen käytössä, mutta näin päätettiin tehdä. Harva ajattelee, että köyhien lasten lisääminen olisi politiikkatavoite millekään poliittiselle ryhmälle Suomessa. Sen minä vielä voin ymmärtää, että joku ajattelee, että jos nyt köyhiä aikuisia tulee, niin on sekin kamalaa, mutta ei sentään köyhiä lapsia. Mutta nyt ollaan päästy politiikassa siihen pisteeseen, että hallituspuolueet tekevät tämän tarkoituksella.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä tehdään todella erityyppisesti mahdollisuus myöskin alentaa tämän perusosan osalta ihmisten käteen jäävää osuutta. Perusosaa ei kuitenkaan alennettaisi, jos alentamisen arvioitaisiin vaarantavan toimeentulotukea saavan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

kotitalouden ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon tai muuten olevan kohtuuton. Nyt ollaankin siinä tilanteessa, että tämä on peilattavana kohti tätä perustuslain 19 §:n 1 momenttia, eli se edellyttää välttämätöntä toimeentuloa. Me esitämme nyt täällä salissa, että sen lisäksi, että otetaan pois ihmisten kohtuullinen arviointi siitä, kannattaako tämä tehdä vai ei, eli tämä harkinta, niin harkinnan jälkeinkin, ajatelkaa, Suomessa ensi vuonna hallituksen esittämällä tavalla aiotaan leikata vaikutusarviointien mukaan 150 000 kertaa perusosaa — 150 000 kertaa perusosaa. Eli ajatellaan, että siitä noin 600 euron tulosta voidaan 150 000 kertaa aivan oikeutetusti todeta, että 300 eurolla ja allekin käytännössä on ryhmiä, joiden toimeentulo laskee 289 euroon, että sillä eletään. Ja tätä ei tehdä edes kuukaudeksi, vaan tämä tehdään kuukaudeksi kerrallaan, niin kauan kuin ihminen on työllistynyt tai hakenut ensisijaisia etuuksia ja, ikävä kyllä, näitä ensisijaisia etuuksia ei ole hakenut 16 000 ihmistä Suomessa, ja onkin oletettavaa, että heistä kaikki eivät vielääkään sitä tee. Työttömiä työnhakijoita pelkästään työmarkkinatuella on 23 000, jotka eivät tule työllistymään heidän omien arviointiensa mukaan.

Tässä tullaankin siihen, että kaiken kukkurana Kelassa, joka instituutiona tässä toimisi, näitä perusosan alentamisia on tehty, kuulkaa, sellaisella aaltoliikkeellä, että ei voi ymmärtää. Tämänhän pitäisi perustua lakiin, ja kaikkia pitäisi kohdella eri aikoina samalla tavalla. Kelan pääjohtaja totesi sanomalehdessä, että ministeriöhän on velvoittanut heitä olemaan tiukkana näissä asioissa. Se näkyy, koska tällä uudella hallituskaudella on perusosaa alennettu merkittävästi enemmän kuin koskaan aikaisemmin, mutta hallituskauden aluksi sitä ei laskettu melkeinkään lainkaan, korona-aikana ei laskettu lainkaan, ja kun aikaisemmin näistä leikkauksista perusosa astui voimaan, niin sitä jonkin verran kuitenkin tehtiin. Ei tämä anna myöskään hyvää kuvaa siitä, että näitä toimeentulotuen saajia kohdellaan samalla tavalla. Tämä on ihmeellistä, että voidaan todeta, että ei se mitään. Ei tämän pitäisi olla mitään valintakysymystä, kun lakiin soveltuvaa käytännettä laitettaisiin toimeen, mutta näin on tapahtunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.59 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen keskeinen ehdotus on, että toimeentulotuen hakijalle säädetään aiempaa vahvempi velvoite hakea ensisijaisia etuuksia, ja työttömien, työkykyisten henkilöiden kohdalla nämä etuudet ovat tyypillisesti työttömyysturva ja yleinen asumistuki. Eikä tässä kaikki — tämä on niin kuin perusidea täällä taustalla, mutta sitten tähän liittyy tämä seuraamusjärjestelmä. Jos kyseinen henkilö ei haekaan tätä ensisijaista etuutta, niin perustoimeentulotukea leikataan 50 prosenttia ja sitten sillä perustoimeentulotuella ollaan siellä noin 300 eurossa. No, jos hän on kuitenkin hakenut tätä työttömyysetuutta, ensisijaista etuutta, ja toimii sitten moitittavasti, niin silloin tulee sitten ensimmäisestä moitittavasta teosta — täällä nyt myöhemmin illalla käsiteltävän lakiesityksen mukaan — seitsemän päivän karenssi, ensimmäisestä rikkeestä. Aikaisemmin siitä selvittiin huomautuksella, mutta nyt ensimmäisestä rikkeestä tulee seitsemän päivän karenssi, sitten toisesta tulee kuuden viikon työssäolovelvoite ja niin poispäin. Eli sieltä tulee tämä. No, tästä on vielä seuraamukset sitten, jos näin tapahtuu, tulee työttömyysetuuden maksun keskeytys. Jos se keskeytyy, niin sitten jos joutuu toimeentulotuella, niin sitä toimeentulotukea leikataan 20 prosentilla ja 40 prosentilla.

Eli tässä on tämmöinen tuplarangaistus näitten toimien osalta, ja tämä on aika poikkeuksellinen kehityskulku, kun katsotaan tekemistä sanktioiden kautta. Eli ensin

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

pakotetaan, ja jos tekee, ja jos siinä tekee virheen ja on menetellyt huomautettavasti, niin sitten rangaistaan siinä työttömyysturvassa ja sitten toimeentulotuessa vielä lisää. Eli kyllä tämä sanktiojärjestelmä on aika kohtuuttoman kova tässä nykyisessä tilanteessa näitten ihmisten osalta, joita tässä yritetään ohjata. Ja sitten kun meillä pitäisi palveluiden vastata näitten ihmisten hätään ja muihin tarpeisiin, niin kyllä ollaan kovalla tiellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

21.01 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä todella tehdään näitä sanktioita eri tavoin, ja itse asiassa tähän kietoutuu kolme tänään käsittelyssä ollutta lakia.

Yksi on se, että kuntouttavaa työtoimintaa uudistetaan niin, että enää näitä sosiaalisen kuntoutuksen keinoja ei ole käytettävissä kuin ja pelkästään toimeentulotuen asiakkaille, ja sitä pidän virheenä.

Toinen on sitten tämä yleisturva, jossa yleisturvan osalta puuttuu vallan arvio siitä, pärjääkö tämä ihminen itse vai onko hänellä myöskin huollettavia. Tämä työttömyysturvaan aikaisemmin perustunut lapsikorotusajattelu on kokonaan siitä jäänyt unholaan. On hyvin vakavaa, että rinnastetaan ihminen, joka on yksineläjä, siihen, että joku ihminen on huoltovastuussa ja saa samaa tukea. Tämä virhe tehtiin jo aikanaan, kun työttömyysturvaa tällä hallituskaudella on leikattu jo kolmesti. Tähän liittyen koko yleisturvaan sisältyvä erikoisuus on se, että nämä ihmiset pääsevät niin sanottuun henkilökohtaiseen arvioon, ja syntyy kasvokkain tapahtuvia aktivointitoimia, jotka sitten puuttuvat tästä perusosan alentamisen toimenpiteestä, joka tänään taas tässä on. Nyt se ihmeellisyys on se, että eikös kukaan ole näitä yhdessä kollannut. Eikö kukaan ole tarkastellut, mitä vasen käsi tekee, mitä oikea saa aikaan? Näyttää siltä, ettei ole.

Nyt tämä toimeentulotuen kokonaisuus on sitten tähän kaupan päälle kolmas kokonaisuus, jonka seurausvaikutuksia ja yhteisvaikutuksia joudutaan pohtimaan. Tässä yhteisvaikutuksena syntyy nyt tilanne, että silloin kun ihminen joutuu näiden ensisijaisten etuuksien hakematta jättämisen tai työttömäksi hakematta jättämisen kautta 50 prosentin alennukseen, niin silloin ollaan tilanteessa, jossa tätä etuutta voidaan myöskin 50 prosentilla leikata. Tuntuu oudolta ja kyllä kohtuuttomalta. Miksi me ajatellaan, että tosiasiasa näin voisi toimia ja se olisi oikeudenmukaista. Kysynkin vaan, että jos joku ihminen ei työllisty, niin onko se teidän mielestänne oikein, että ensin leikataan ensisijaista etuutta, ja kun ensisijainen etuus on leikattu, niin sen jälkeen hän ei ole päivääkään saanut toimeentulotukea, niin häneltä leikataan myöskin siitä puolet pois. Siis ajatelkaa nyt, kaksinkertainen tuplarangaistus. Ja jos sen penaltin sitten kerran saisikin, sitä ei saa vain kuukaudeksi, vaan se on aina kuukauden kerrallaan voimassa. Ja jos me otetaan työmarkkinatuen saajat huomioon, niin meillä on sellaisia työmarkkinatuen saajia, jotka voivat olla kuusi vuottakin...eivät työkyvyttömiä eivätkä myöskään sairauspäivärahalla, vaan he ovat tippuneet tällaiseen välitilaan. [Puhemies koputtaa] — Tulen sinne. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Nämä henkilöt, jotka ovat tässä välitilassa, ovat sellaisessa tilanteessa, että he eivät näytä työllistyvän. Nyt hallitus ajattelee, että osa-aikaisen työn hakeminen ei riitä työllistymisen toteuttamiseen. Tämä on minusta kyllä yksi erikoisimpia piirteitä koko tässä ehdotuksessa. Kysymys on siis siitä, onko tämä uskottavaa, että nämä sanktiot ovat tällaisia. Annetaanko joka kuukausi sanktio siitä, että ei pysty työkyvyttömänä töihin? Tuleeko se kuinka monta kertaa? Siihen me emme valitettavasti ole voineet saada

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

vastauksia. Ja kun me emme enää arvioisi perustoimeentulotuen alentamisessa sitä, onko tämä ihminen törttöilyllä jollain tavalla tai laiminlyönyt jonkun työvoimapolitiittisen velvollisuuden, me emme arvioi sitä siitä näkökulmasta enää, vaan me arvioimme ainoastaan sitä, onko se kohtuullista, että tämän ihmisen perustoimeentulotuesta leikataan. Minusta on ollut erikoista tämä keskustelu, joka hallituspuolueiden oikeaan laitaan on pesiytynyt, että meillä olisi mahdollisuus näiden ihmisten toimeentulosta leikata kohtuullisuusharkinnan kautta aina, jos osoittautuisi, että tämä törttöilyn syy tai laiminlyönnin syy on sellainen, että se olisi voitu välttää. Nyt me ollaan menossa kohti sellaista tilannetta, että seuraavaksi todennäköisesti yritetään esittää, että tämä kohtuullisuusharkinta tarkoittaisikin, toisin kuin laissa on linjattu vuosikautia, nimenomaan tätä edellä mainittua tilannetta.

Olen hyvin huolissani siitä, mihin tämä maa on menossa sosiaaliturvan näkökulmasta, ja tässä on erinomainen esimerkki siitä, voiko ylipäätään tuolla tavalla toimia. Nyt näyttää siltä, että ei vain voi vaan tätä koskevia esityksiä ihan vakavalla sävyllä pyydetään tehtäväksi. Se on kyllä minusta aika haastava juttu, että näin halutaan toimia.

Arvoisa puhemies! Tässä viitattiin sitten näihin sanktioiden kategorioihin, jotka tänä iltana eivät ole olleet oikeastaan keskustelussa vielä. Edustaja Lyly totesi, että näitä sanktioita tulee äsken mainittujen laiminlyöntien lisäksi. Jos ei siis hae työttömäksi tai näitä ensisijaisia etuuksia, niin niitä sanktioita tulee nyt sitten toimeentulotuen saajille muualtakin. Työllisyystoimien puolella niitä tulee tästä uudesta lainsäädännöstä, joka oli käsitellyssä työelämävaliokunnassa.

On heti alkuun teille todettava, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa vasta näiden sanktioiden yhteisvaikutuksen selvittämisen yhteydessä paljastui, että tosiasiaassa työvoimapalveluiden uudistamista ja kehittämistä koskevassa esityksessä on myöskin sellaisia työvoimapalveluiden prosesseja, jotka sallivat toimeentulotuen tosiasiallisen leikkaamisen. Tämä tuli yllätyksenä. Olisi kai eduskunnan kannalta toki ollut hyvä, että tämä olisi huomattu jo alun perin työnjaossa. [Puhemies koputtaa] — Jatkan vielä hetken. — Tässä kävi niin, että työelämävaliokunta selvitti tätä asiaa, ja silloin kun me näitä sanktioita käytiin läpi kauniina maanantaipäivänä, jolloin valiokunnassa muutenkin oli vaikea työtilanne, kun muitakin tehtäviä oli... Käytännössä näiden sanktioiden selvittäminen niin 7:n, 30:n kuin 45:n päivän osalta tehtiin siis työministeriön esittelijän toimesta, ja siinä yhteydessä paljastui kyllä, että nämä sanktiot ovat nyt aivan erimitallisia. Tämä on aivan käsittämätön juttu. Minun täytyy sanoa, että tietenkin kaikkien sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenten, kaikkien työelämävaliokunnan jäsenten, eduskunnan kakkoskerroksen virkamiesten ja ihan jokaisen kansanedustajan olisi tämä pitänyt nähdä, mutta tällä työtahdilla kuin täällä on tehty töitä, niin valitettavasti tämä tosiasia jäi huomaamatta, ja näin ei edes sosiaali- ja terveysvaliokunta antanut lausuntoa työelämävaliokunnalle näin vakavasta asiasta, jossa nämä sanktiot ovat kaikki erimitallisia, eri tahoilta tehtäviä sanktioita. [Puhemies koputtaa]

Olen kyllä hyvin huolissani siitä, millä tavalla tässä maassa säädetään lainsäädännöstä [Puhemies koputtaa] ja millä tavalla näitä esityksiä tuodaan ja minkälaisessa kulmassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

21.10 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Luen vielä yhden lyhyen kappaleen tästä mietinnöstä ja kommentoin sitä. Se on täällä mietinnön sivulla 7: ”Valiokunnan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että työnhakuvelvoite koskee myös sellaisia henkilöitä, joiden työkyvyssä on haasteita. Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan Kansaneläkelaitos ei ratkaise perustoimeentulotukea käsitellessään sitä, mikä merkitys hoitavan lääkärin lausunnolla on henkilön tosiasiallisen työkyvyn kannalta, vaan se arvioidaan erikseen työkyvyttömyysetuuksien ratkaisuprosesseissa. Myös lääkärin työkyvyttömäksi arvioiman henkilön, jonka työkyvyttömyys ei täytä sairauspäivärahan tai muun työkyvyttömyysetuuden edellytyksiä, tulee ilmoittautua kokoaikatyön hakijaksi, koska tällaisen henkilön ensisijainen etuus on työkyvyttömyysetuus. Työvoimaviranomaisen velvoitteisiin kuuluu huomioida henkilön työkyky palveluprosessissa ja esimerkiksi selvittää työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky sekä ohjata työnhakija tarvittaessa työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin. Työvoimaviranomaisen vastuulla on ottaa työnhakijan tosiasiallinen työkyky huomioon sekä sovittaa hänelle tarjottavat palvelut ja velvoitteet olemassa olevaan työkykyyn.”

Me kiinnitimme huomiota siihen, että meillä on nyt eri viranomaisia, joilla on eri roolit tässä — hyvinvointialueiden sosiaalityö, työvoima-alueet, jotka huolehtivat tästä työllistymisprosessista, ja Kansaneläkelaitos — ja näiden kaikkien kolmen tahon yhteistyön pitäisi olla aivan saumatonta, itse asiassa yhdessä tehtävää työtä. Valtiovarainvaliokunnan TE-jaosto, työ- ja elinkeinoelämää eli pääluokka 32:n asioita käsittelevä jaosto, kiinnitti valtiovarainvaliokunnan mietinnössä tähän samaan asiaan huomiota, koska saimme monilta kuulemiltamme työllisyysalueiden edustajilta käsityksen, että yhteistyö niiden alueiden ja hyvinvointialueiden välillä toimii huonosti. Nyt tähän tulee vielä kolmantena elementtinä Kela, ja tämä kaikki sitten tietyllä tavalla kulminoituu tuossa äskeisessä sitaatissa mainittuun ryhmään, jossa kysymyksessä on alentunut työkyky.

Halusin tämän vielä erikseen mainita. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

21.13 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Unohdin tuossa sanoa, että tässähän on itse asiassa siis kahdenlaisiakin terveysasioihin liittyviä asioita:

Edustaja Lindén otti nyt huomioon tämän, että jos ihminen osoittaa lääkärintodistuksella, että hän ei pysty työllistymään, siitä huolimatta tämä ensisijainen työnhaun velvoite koskee myöskin häntä. Se on kyllä jo aika rajua menoa tällaisessa yhteiskunnassa, jossa on kuitenkin lääkärinlausuntojen mukaan totuttu toimimaan.

Toinen erikoisuus on se, että tässä lähdetään siitä, että jatkossa toimeentulotuen sisään mahtuisivat vain välttämättömät sairaanhoidon menot. Siis ajatelkaa, että siitä huolimatta, että sinulla on todistetusti tietyt vaivat, lääkärin todistuksellakin tietyt vaivat, niin kuitenkin tässä esityksessä lähdetään siitä, että Kelan virkailija katsoo, kuinka paljon tätä välttämätöntä sairaanhoidon menoa voidaan sallia mukaan tähän perustoimeentuloon. Se on kyllä minusta todella erikoinen systeemi, koska nykymaailmassa on ajateltu, että lääkäri kuitenkin antaa lääkärintodistuksen siitä, minkälainen sairaus sinulla on ja minkälaisia kuluja ja menoja ne vaativat. Tämä menee kyllä mielestäni aika erikoiseen norminpurkuun. Ja tässä on vielä se, että sitä nimenomaan vähennetään, eli tarkoituksena on, että kaikkia menoja ei oteta enää huomioon. Tämä oli minusta aika kova.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Sitten tässä on puhuttu hyvin ansiotulojen huomioimisesta, eli pienimmänkään tuen saaminen, että pääsisit silloin tällöin tekemään jotain keikkaa, ei enää kannata. Siis tämäntyyppisen järjestelmän luominen, että toimeentulotuen saajan ei kannata mennä mihinkään töihin enää eikä myöskään ottaa mitään lahjoja vastaan... Eli ihmisten, jotka haluaisivat auttaa näitä Suomen köyhimpiä ihmisiä — joita on kuitenkin seitsemän prosenttia väestöstä — ei kannata antaa näille ihmisille mitään apua, koska hallitus kieltää nyt kaikkein pienimmänkin rahaerän vastaanottamisen. Se on minusta kyllä todella erikoista. Tässä käytiin välillä jo keskustelua siitä, että jos esimerkiksi joku lapsi joutuu jonkun rikoksen kohteeksi ja saa sitten oikeudesta korvausta, niin sekin otetaan huomioon tässä menossa.

Kyllä minun täytyy sanoa, että kyllä jotenkin tuntuu, että miksi ihmeessä... Esimerkiksi tämä viimeinen asia on semmoinen, mitä on kautta puoluerajojen haluttu hoitaa niin, että tällaisissa isojen rikoksien tapauksissa lapsi saisi sentään kohtuullisen korvauksen — mutta hän ei saa, jos perhe on toimeentulotuen asiakas. On se minusta käsittämätöntä. Tässä yhteydessä tämänkin olisi voinut korjata, mutta tässä haluttiin säästää 70 miljoonaa euroa, niin että sekään ei ole mahdollista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 116/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 17/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkilouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 111/2025 vp
Valiokunnan mietintö StVM 30/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 30/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mietinnön meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Krista Kiuru.

Keskustelu

21.17 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No niin, tänään on päiväjärjestyksen viides asia käsittelyssä, ja ilta on vielä nuori. Tässä on tarkoituksena käsitellä valiokunnan mietintöä koskien apteekkilouden leikkauksia. Tämä kokonaisuus on myöskin varsin mittava, joten lähdän nyt siitä, että pyrin esittelemään aivan nämä keskeisimmät toimet. Koska tässä on sitten sen jälkeen tehty, kun perustuslakivaliokunnan lausunto tuli ja tämä hallituksen esitys osoittautui perustuslain vastaiseksi, vielä muutoksia, niin tässä on hyvin vaikea pysyä kaikkien yksityiskohtien perässä, mutta yritän. Eli lähdetään etenemään aikajanan mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tässä esittelyssä on hallituksen esitys apteekkitaloudesta, jossa on tarkoitus ensinnäkin tehdä uudistuksia liittyen siihen, että tässä saataisiin apteekkitalouden osalta 30 miljoonan euron vuosittaiset pysyvät säästöt julkiseen talouteen ja kustannustehokkaampaan lääkkeiden vähittäisjakelujärjestelmään. Siten lääkekorvausten ehdollista korvattavuutta koskevat palautusmaksut kokonaisuudessaan ohjautuisivat jatkossa valtiolle saavuttaen noin 44 miljoonan euron hyödyn.

Tässä esityksessä ehdotetaan myöskin itsehoitolääkkeiden parempaa saavutettavuutta ja hintakilpailua. Seitsemän miljoonan euron kustannuksin todetaan, että rajattu itsehoitolääkkeiden määrä olisi mahdollista ilman perinteistä apteekkilupaa toimivien osalta saada tehtäväksi.

Tässä esityksessä ehdotetaan myöskin reseptilääkkeiden lääketaksan leikkaamista tasaisesti kaikissa taksaluokissa. Siten siis apteekkiverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että apteekkiveron perusteena on verovelvollisen lääkemyynnin voittomarginaali, minkä lisäksi veron perusteista tehtäviä vähennyksiä ja veroasteikkoja ehdotetaan myös muutettaviksi.

Läkelakiin ehdotetaan siis sääntelyä rajatusta itsehoitovalikoimasta, joka tulisi muuallakin kuin apteekeissa myytäväksi.

Tässä nämä keskeisimmät ehdotukset. Taisin jo tuon palautusmaksun kohdentamisen todeta, täysimääräisesti vuodesta 26 alkaen.

Arvoisa puhemies! Me ollaan saatu lausuntoja valiokuntaan monesta paikkaa. Ensinnäkin alun perin jo valtiovarainvaliokunta tutki tätä ehdotusta ja tätä sääntelyä. Me olemme saaneet lausunnon myöskin talousvaliokunnalta, joka otti asiaan kantaa, sekä perustuslakivaliokunnalta.

Perustuslakivaliokunta totesi oman lausuntonsa mukaan, että nämä lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä paitsi ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen osalta vain, jos valiokunnan omaisuudensuojasta ja elinkeinovapaudesta esittämä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon. Täten olemme sitten näitä muutoksia tähän ehdotukseen joutuneet tekemään — siitä tuonnemmin lisää.

Valiokunta on myöskin ottanut yhden laajemman seurauslausuman tähän, eli tarkoituksena on seurata ja arvioida uudistuksen kokonaisvaikutuksia huolellisesti ja arvioida myöskin muutostarpeet apteekkitalouteen liittyvän sääntelyn jatkovalmistelussa.

Sitten, arvoisa puhemies, tähän ehdotettuun sääntelyyn:

Ensinnäkin tässä lähdetään liikkeelle siis siitä, että lääkkeitä apteekista myytäessä noudatetaan lääketaksaa, jonka valtioneuvosto vahvistaa. Nyt sitä lääketaksaa leikataan sitten tasaisesti kaikkien lääkkeiden yhtenäiseen tukkuhintaan perustuvissa taksaluokissa.

Toiseksi tässä apteekkiveron peruste muutetaan niin, että aikaisemman liikevaihdon sijasta jatkossa verovelvollinen apteekki ja sen yhteenlasketut apteekkitoimipisteet toimivat niin, että sen lääkemyynnin voittomarginaali ilman arvonlisäveron osuutta tässä ratkaisee.

Tässä esityksessä myöskin apteekkiveroasteikko on muutoksessa. Asteikossa tässä esityksessä olisi nyt seitsemän porrasta, ja sittemmin perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta on portaan euromääräistä pykälää vielä muutettu. Alin raja ehdotettiin alun perin säädettäväksi 200 000 euroon, ja sen alittavasta myyntikatteesta ei maksettaisi veroa. Perustuslakivaliokunnan esittämän analyysin jälkeen tätä on nyt sitten salaisella

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

vastineella ministeriö muuttanut myöskin itse tehdyin vaikutusarvioin niin, että täällä nollaraja nousee 250 000:een.

Tässä esityksessä myöskin siis ehdotetaan uutta sääntelyä itsehoitolääkevalikoimaan. Siihen on valiokunnan kuulemisissa kohdistunut jonkin verran kritiikkiä erityisesti koskien niitä lääkkeiden ryhmiä, joita tähän voidaan ottaa mukaan. Valikoimaan on tarkoitus siis kuulua närästyksen, ummetuksen hoitoon sekä vitamiini- ja kivennäisainekorvaushoitoon käytettäviä itsehoitolääkkeitä, pienten ihovaurioiden hoitoon käytettäviä tiettyjä valmisteita sekä keinokyyneleitä ja muita niiden kanssa samaan ryhmään kuuluvia luokittelemattomia valmisteita. Tätä on erityisesti kritisoitu siksi, että alan toimijat kokevat, että se vaikuttaa heidän käytettävissä olevaan katteeseensa ja siten mahdollisuuksiin tehdä sopeutumistoimia.

Lisäksi, arvoisa puhemies, tässä esityksessä toimitaan vielä palautusmaksujen osalta niin, että ne tulisivat jatkossa täysimääräisesti valtiolle vuoden 26 alusta lähtien.

Ja vielä yksi tärkeä huomio: tätä lakia sovelletaan myöskin Ahvenanmaan kunnissa.

No, taloudellisista vaikutuksista sitten jonkin verran: En ehdi näitä kaikkia tässä nyt käydä läpi, mutta alun perin sosiaali- ja terveystaloudellista vaikutusta mietinnössään on käynyt läpi tämän ensimmäisen esityksen taloudellista vaikutusta nimenomaan näihin kertymiin. Nämä euromääräiset luvut lukevat siellä mietinnössä, ja nyt tämän aikapulan vuoksi en lähde käymään läpi, miten tämä kokonaisuus saadaan kasaan. Lähden kuitenkin käsittelemään tämän apteekkilouden vaikutuksia ja näitä vaikutusten arviointeja, joita valiokunta on sitten palautteen muodossa saanut.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä käytännössä käydään läpi, millä tavalla nämä apteekkeihin kohdistuvat leikkaukset tosiasiallisesti vaikuttavat.

Ensinnäkin esityksen mukaan reseptilääkkeiden taksakorotuksen, rajatun itsehoitolääkevalikoiman myynnin laajentamisen apteekkien ulkopuolelle ja apteekiverolain muutosten nettovaikutuksen on arvioitu olevan keskimäärin 42 900 euroa miinusta apteekkia kohden — eli noin 43 000 euroa per apteekki miinusta — ja mediaanivaikutus on sitten 29 200 euroa per apteekki. Kun Suomessa on 833 apteekkia, niin heidän osaltaan vaikutukset jakautuvat nyt hyvin monimuotoisesti. Osa apteekkeista hyötyy uudistuksesta selvästi, erityisesti tämän perustuslakivaliokunnan vaatimuksen johdosta, jossa näitä säästöjä vielä entrattiin. Silloin käytännössä tuo seitsemän miljoonan nollaveroasteikon nosto 50 000 eurolla sinne 250 000:een antaa mahdollisuuden kaikkien apteekkien hyötyä, mutta osalle apteekkeista taloudelliset vaikutukset ovat negatiivisia.

Ensinnäkin Fimea on osallistunut selvityksen tekemiseen ministeriölle näitten vaikutusten arvioinnissa. Tällä hetkellä hallituksen esityksen alkuperäisten vaikutusarviointien mukaan on 19 tappiollista apteekkia, joiden tulos on jäänyt alle nollan euron. Näiden hallituksen esityksessä ehdotettujen muutosten myötä ministeriön selvityksessä arvioidaan, että laskennallisesti tappiolliseksi — eli siis tulos alle nolla — muuttuu 26 apteekkia lisää. Jos apteekkien yhteydessä olevien osakeyhtiöiden tuottama tulos huomioidaan, uusia laskennallisesti tappiollisia apteekkeja tulisi olemaan ehdotettujen muutosten myötä 13. Ministeriöltä saadun selvityksen mukaan jos erillisyhtiöiden tuottaman tuloksen huomiointi otetaan tässä mukaan ja sitä voi asiallisesti perustella, niin silloin 40 prosenttia yksityisistä apteekkeista jo tällä hetkellä käyttää erillisyhtiötä.

No, tästä on oltu sitten asiantuntijakuulemisissa hyvin eri mieltä, onko sitä kannatettu vai ei. Ministeriöltä saadun selvityksen mukaan apteekkien laskennallinen tappiollisuus ei

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

aina tarkoittaisi sitä, että apteekki olisi toimintakyvytön, vaan se voi johtua monista asioista. Laskennallisen tappiollisuuden syitä voi olla siis useita. Ministeriöltä saadun selvityksen mukaan tässä hallituksen esityksessä on tarkoitettu kannattamattomia apteekkeja, jotka olisivat juuri näitä edellä käsiteltyjä laskennallisesti tappiollisia apteekkeja — eli tulos alle nolla euroa. Hallituksen esityksen vaikutusten arvioinnissa on tarkasteltu laskennallisesti tappiollisten apteekkien lisäksi muun muassa laskennalliselta liikutulokseltaan pienempiä apteekkeja, joiden tulos on 0—100 000 euroa. Esityksessä todetaan, että ennen lakimuutosta sellaisia apteekkeja, joiden tulos on 0—100 000 euroa, on yhteensä 70 kappaletta, ja jos erillisyhtiöt huomioidaan, kyseisiä apteekkeja on 53 kappaletta. Esityksessä ehdotetut muutokset toisivat 19 uutta apteekkia tähän samaan luokkaan, ja jos erillisyhtiöt huomioidaan, määrä kasvaisi 11 apteekilla.

Kokonaisuutena valiokunta toteaa apteekkien laskennan ja tappiollisuuden ja tämän kannattamattomuuden osalta, että ministeriöltä saadussa selvityksessä ja hallituksen esityksessä voidaan arvioida, että esitettyjen muutosten myötä apteekkimarkkinassa on nykyiset ja uudet apteekit huomioiden yhteensä 134 apteekkia, jotka ovat joko laskennallisesti tappiollisia — siis tulos alle nolla — tai joiden liiketoiminnan voitto jää laskennallisesti 0—100 000 euroon. Kun huomioidaan apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden tulos — jos erillisyhtiöt siis saadaan ottaa mukaan — tulos olisi 93.

Näitä lukuja on siis monia, ja nyt kun sitten käytännössä perustuslakivaliokunnan jälkeen sitä nollarajaa nostettiin verotaulukossa, niin saatiin vielä aikaan uusia lukuja. [Puhemies koputtaa] Näin ollen näitä en nyt enää tässä yhteydessä käy läpi, koska aika kerta kaikkiaan loppuu.

Valiokunnan kuulemisessa on päädytty sellaiseen mietintöön, joka on sisältämässä tässä nyt sitten kaksi eri vastalauseita. Eli tämä mietintö ei ole yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Siponen.

21.30 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ilta on jo pitkällä, mutta nyt pääsemme käsiksi tämän, voisiko kutsua, apteekkien keskittämislain kimppuun. Täytyy ihan aluksi sanoa, että kyllä hämmästyttää, miten hallitus, voi sanoa, runtaa tätä uudistusta eteenpäin perustuslakivaliokunnan lausunnoista ja asiantuntijoiden kritiikistä huolimatta. On aivan selvää, että tämä lääketaksan leikkaus, apteekkiveromuutokset ja itsehoitolääkkeitten siirtäminen ruokakauppaan tulevat koitumaan monen apteekin kohtaloksi. Nämä yhteisvaikutukset tulevat iskemään erityisesti pieniin apteekkeihin, ja tämä Orpon—Purran hallituksen apteekkiuudistus tulee lisäämään merkittävästi kannattamattomien ja jopa tappiollisten apteekkien määrää. Tuolta mietinnöstä voi katsoa erilaisia lukemia. Fimea on arvioinut julkisuudessa, että ehkä noin sata apteekkia menisi sen kannattavuusrajan alapuolelle. Mutta se on selvää, että tämä esitys tulee harventamaan meidän apteekkiverkkoa, mikä on tietysti erityisen surullista niitten kansalaisten kannalta, jotka tarvitsevat paljon lääkkeitä: ikäihmiset, monisairaat ihmiset, pitkien välimatkojen päässä asuvat ihmiset. Heidän kannaltaan tämä uudistus on erittäin vahingollinen.

Arvoisa puhemies! Keskusta on esittänyt vaihtoehdon tälle hallituksen lakiesitykselle. Me pitäisimme edelleen lääkkeet apteekkeissa, emme veisi niitä ruokakauppoihin. Kohtuullistaisimme näitä verotusmuutoksia sekä lääketaksan leikkausta ja nimenomaan sen takia, että apteekki säilyisi jatkossakin lähipalveluna koko Suomessa.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Meille ei ole tullut yllätyksenä, että tästä salista löytyy paljon keskittäviä voimia, jotka haluavat keskittää palveluja — oli kyse terveystaloudesta, sosiaalitaloudesta tai apteekkeista — mutta sitä kyllä ihmettelen, että hallituspuolueista ei löytynyt yhtään ryhmää, joka olisi puolustanut näitä pieniä apteekkeja ja apteekkien säilymistä koko Suomessa lähipalveluna. Tämä kyllä kovasti hämmästyttää.

Arvoisa rouva puhemies! Jatkan vielä muutamalla sanalla tästä esityksestä vähän tarkemmin:

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan tarkoituksena on turvata maanlaajuinen apteekkiverkosto, mutta kyllä meidän näkemyksen mukaan nyt annettu hallituksen esitys muuttaa perusteellisesti apteekkitalouden sääntelyä eikä se ole hallitusohjelman mukaisella tavalla turvaamassa maanlaajuisia apteekkiverkkoa ja siten apteekkipalveluitten saatavuutta koko Suomessa.

Mitä tulee näihin verotusmuutoksiin, niin kyllä meidän mielestämme apteekkiverotaulukkoa tulisi uudistaa nimenomaan oikeudenmukaisesti. Apteekkiveron progression on tarkoitus kaventaa apteekkareiden välisiä tuloeroja ja turvata maanlaajuisia apteekkiverkostoa, kun kevyemmän verotuksen vuoksi pienet apteekit saavat myymistään lääkkeitä hieman paremman katteen kuin suuret. Hallituksen esityksessä tätä progressiota on loivennettu merkittävästi.

Keskustan mielestä olennaisimmat korjaustarpeet tähän hallituksen esitykseen ovat seuraavat: 1) lääketaksaleikkauksen kohtuullistaminen, 2) nollaveroluokan nostaminen ja 3) lisäportaitten lisääminen tähän verotustaulukkaan. Tässä nämä tärkeimmät muutokset tämän verotuksen ja lääketaksan osalta.

No sitten, arvoisa rouva puhemies, tähän perustuslakivaliokunta-asiaan: Onhan tämä aika erikoinen tilanne, että kun kuultiin tuolla perustuslakivaliokunnassa asiantuntijoita — sekä valtiosääntöasiantuntijoita että muitakin erittäin korkean osaamisen omaavia asiantuntijoita nimenomaan apteekkitaloudesta — niin kyllähän sieltä selkeästi jäi se epävarmuus, epäselvyys siitä, onko tämä esitys edelleenkin perustuslain mukainen. Kyllä meidän mielestämme olisi kaikkien etu ollut, että näitten kuitenkin varsin vähäisten muutosten jälkeen tämä esitys olisi käytetty uudelleen siellä perustuslakivaliokunnan tarkastuksessa ja arvioitavana. Kyllä se kysymysmerkiksi jäi, miksi sitä ei enää haluttu tehdä.

Keskustan mielestä sosiaali- ja terveystalouden olisi ilman muuta tullut pyytää perustuslakivaliokunnalta uusi lausunto näitten esitettävien pykälämuutosten perustuslainmukaisuudesta. On huomattava, että jo hallituksen esityksessä todettiin lakiehdotuksessa esitettävien muutosten vaikutuksesta apteekkeihin, että sopeutustoimien suuruusluokkaa tai apteekkikohtaisia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida etukäteen.

Tosiaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettiin, että apteekkitoiminnan harjoittaminen muodostuu nyt ehdotettujen lainsäädännöllisten ratkaisujen johdosta joidenkin apteekkiluvan haltijoiden kohdalla taloudellisesti kannattamattomaksi siten, ettei elinkeinonharjoittajalla ole toimialaa koskevien yksityiskohtaisten sääntelyjen vuoksi mahdollisuutta korjata tilannetta omilla sopeutustoimilla.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean mukaan nyt esitetyillä muutoksilla tulee olemaan välillisiä vaikutuksia myös muihin terveydenhuollon kustannuksiin, mikäli suljetaan apteekkeja, jotka ovat osalla paikkakunnista viimeisiä jäljellä olevia terveydenhuollon lähipalveluja.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Keskusta pitää erittäin tärkeänä, että apteekkipalvelut säilyvät lähipalveluna koko Suomessa ja että apteekkien yhteydessä voitaisiin tarjota jatkossa myös nykyistä laajemmin muita terveyspalveluja erityisesti niillä alueilla, joilla muihin terveydenhuollon palveluihin on pitkät etäisyydet.

Arvoisa rouva puhemies! Jatkan myöhemmin lisää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

21.38 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme nyt hallituksen esitystä, jossa uudistetaan apteekkitoimintaa Suomessa melko rajulla kädellä. Tässä kun hallituskautta on takana vajaa kolme vuotta, on yksi asia tullut selväksi: säästöjä etsitään aina maakunnista aivan kuin alleviivaten sitä, että ihmisten toivotaan muuttavan kaupunkeihin. Nyt leikkuriin osuvat suomalaiset maaseutuapteekit.

Tässä uudistuksessa leikataan siis lääketaksaa, muutetaan verotusta ja vapautetaan itsehoitolääkkeiden myyntiä. Lopputuloksena tappiollisten apteekkien määrä kaksinkertaistuu ja joka seitsemäs apteekki on vaarassa sulkea ovensa — siis joka seitsemäs. Ja kuten istuvan hallituksen uudistusten kohdalla niin usein on käynyt, hyötyjinä tässä ovat suuret toimijat — siis suuret toimijat — mutta kärsimään joutuvat pienet maaseutuapteekit. Tämä lisää maakuntien ja haja-asutusalueitten epätasa-arvoista kohtelua. En voi millään tätä hyväksyä, ei voinut perustuslakivaliokuntakaan. Minun on kysyttävä: eikö hallituksesta tälläkään kertaa löytynyt yhtään maakuntien palvelujen puolustajaa?

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitystä tulisi merkittävästi parantaa. Kolme kohtaa: Lääketaksaa on kohtuullistettava. Toiseksi apteekkiveron verotaulukko korjattava pienet apteekit huomioivaksi. Kolmanneksi sivuapteekkivähennys riittävän suureksi. Itsehoitolääkkeitä ei tule laajentaa apteekkien ulkopuolelle ilman vaikutusten seurantaa. Valtioneuvoston on seurattava muutosten vaikutuksia apteekkien kannattavuuteen ja palveluihin ja tuotava tarvittaessa lisäesitykset, jotta koko maan apteekkiverkosto säilyy ja lähipalvelut turvataan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Castrén.

21.40 **Maaret Castrén kok:** Arvoisa puhemies! Me suomalaiset luotamme apteekkeihin. Ne ovat olennainen osa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta ja lähellä potilasta, myös silloin, kun kyse on pienistä itse hoidettavista vaivoista. Apteekkiuudistuksen tavoitteena on uudistaa apteekkitaloutta, turvata lääkehuollon kattavuus ja hillitä lääkekustannuksia. Uudistus on välttämätön, sillä lääkemenot kasvavat Suomessa nopeammin kuin monessa muussa Euroopan maassa, mikä kuormittaa sekä kotitalouksia että julkista taloutta.

Apteekkivero uudistetaan siten, että liikevaihtoon perustuvasta mallista siirrytään myyntikatetta painottavaan järjestelmään. Tämä lisää verotuksen oikeudenmukaisuutta ja selkeyttä, poistaa tarpeen kasvattaa myyntiä määrän vuoksi ja ohjaa toimintaa kohti laadukkaampaa palvelua.

Lisäksi parannamme itsehoitolääkkeiden saatavuutta turvallisuudesta tinkimättä. Myynti tapahtuu jatkossakin hallitusti ja lääketurvallisuus edellä Fimean kanssa tiiviissä yhteistyössä, ja näiden lääkkeiden määrä on perustellusti hyvin suppea.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Itsehoitolääkkeiden vähittäismyynnissä tulee estää vertikaalinen integraatio, ja talousvaliokunnan kanssa pidimmekin valiokuntana tärkeänä, että tarvittavat muutokset säätelyyn onkin toteutettava keväällä annettavan esityksen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Hallitus varmistaa, että apteekit ja niiden palvelut säilyvät kaikkien suomalaisten saavutettavissa. Muutos tukee apteekkien toimintaa heikentämättä palvelua. Se ohjaa resursseja laadukkaaseen neuvontaan. Kaikkien mielestä farmaseuttien oikeus itse korjata lääkemääräyksessä olevia virheitä ja poiketakin lääkemääräyksestä perustellussa tilanteessa on hyvä asia. Farmaseuteilla on tähän erittäin hyvä osaaminen.

Talوسasioista on tässä puhuttu, että nytkin meillä on muutama apteekki, jotka eivät oikein pärjää, ja tämän takia apteekkareilla onkin siirtymäajan puitteissa lupa luopua apteekkiluvastaan, jos toiminnalle ei kerta kaikkiaan ole riittäviä taloudellisia edellytyksiä. Suomessa on tällä hetkellä 833 apteekkitoimipistettä, ja uudistuksen arvioidaan vaikuttavan kymmeniin niistä. On tärkeää, etteivät apteekkipalvelut katoa harvaan asutuilta alueilta. Siksi mietintö edellyttää seurantaa ja korjausmekanismeja. Jos ongelmia ilmenee, niihin tulee puuttua nopeasti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

21.43 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! On totta, että apteekit nauttivat suomalaisten keskuudessa vahvaa luottamusta. Apteekkien palveluihin ollaan tyytyväisiä, ja varmasti tämän lain käsittelyn yhteydessä meidät erottaa pitkälti se, ajatellaanko, että apteekkitoiminta on vähittäiskauppaa vai onko se osa meidän terveydenhuoltojärjestelmäämme — tällainen periaatteellinen iso ajattelutavan muutos, ja se näkyy kyllä tässä hallituksen esityksessä. Tämä lakihan kuitenkin pohjimmiltaan on säästölaki. Yli 70 miljoonaa euroa on tarkoitus hakea apteekkijärjestelmän sisältä säästöjä. Lakimuutos tulee leikkaamaan kaikenkokoisilta apteekeilta liiketoiminnan katetta, mutta erityisen hankalaan asemaan se asettaa pienimmät apteekit. Tämän sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnönkin perusteella voidaan todeta, että kymmeniä apteekkeja lisää tulee olemaan kannattavuusongelmissa, painumaan tappiolle tai olemaan kannattamattomia, ja on täysin selvää, että apteekkiverkko tulee tämän johdosta harvenemaan.

Miksi tämä on huono asia Suomelle ja suomalaisille, että ratkaisuksi haettiin sellainen, joka tulee harventamaan ja erityisesti pieniltä paikkakunnilta viemään pois apteekit? Sen takia, että ensinnäkin se on tietenkin tärkeä palvelu ihmisille siellä alueella, mutta toinen, mistä olen erityisen surullinen, on se, että kun me ajattelemme meidän sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistä tulevaisuudessa, niin apteekit voisivat olla hyvinkin se toimipiste, jossa voisi olla jatkossa tarjolla enemmänkin, monipuolisesti erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Tämä mahdollisuushan menetetään, jos me harvennamme merkittävästi tämäntyyppisellä lainsäädännöllä meidän apteekkiverkkoa. Voi nimittäin olla niin, että olisi järkevää sen apteekin ympärille rakentaa jollakin pienellä paikkakunnalla laajemminkin ne ainoat sotepalvelut, joita sillä paikkakunnalla tarjotaan, ja voi sanoa, että tästäkin syystä tämä laki on minusta vahingollinen ja huono. Se olisi pitänyt toteuttaa toisella tavalla, kuten keskustan vastalauseessa on nostettu esille.

Apteekkitoimintahan on erittäin säänneltyä toimintaa. Sitä ei voi verrata sen takia moneen muuhun elinkeinotoimintaan. Voi jopa sanoa, että apteekkarit ovat valtion franchising-yrittäjiä, koska niin tiukkaan se on säänneltyä toimintaa, luvanvaraista, sitä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

verotetaan aivan eri tavalla kuin muuta toimintaa, ja se on säännelty niin, että siinä ei voi toimia kuin yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Sen takia tähän liittyy tämä perustuslakiongelmia, jota perustuslakivaliokunta lausunnossaan on nostanut esille, ja tämä on tullut nyt esille erittäin merkittävällä tavalla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa on jouduttu tekemään muutoksia tähän hallituksen esitykseen, ja sen jälkeenkin siellä on ilmaistu erittäin perustellusti epäilyksiä siitä, että pitäisi saada perustuslakivaliokunnasta niin sanottu B-lausunto.

Tämän johdosta, arvoisa puhemies, teen tähän loppuun esityksen, että asia palautetaan sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa lausunto näiden perustuslakiongelmien takia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

21.46 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys apteekkilainsäätelyä paljastaa jotain olennaista Orpon—Purran hallituksesta mutta erityisesti perussuomalaisista. Puolue, joka vaaleissa vannoi puolustavansa maaseutua, paikallisia palveluita ja tavallisen ihmisen arkea, jää jälleen kiinni omien lupaustensa pettämisestä. Kun pitäisi seistä kotiseutujen rinnalla, perussuomalaiset seisovat kaupan jättien kanssa, ja se näkyy tämän esityksen jokaisessa rivissä.

Hallituksen esitys apteekkilouden repivästä uudistuksesta ei ole pelkkä tekninen muutos. Se on isku suomalaisen lähipalvelun perustaan. Maaseudulla apteekki ei ole vain paikka, josta haetaan päänsärkytabletti. Se voi olla viimeinen terveydenhuollon tukipylväs, usein ainoa sotepalvelupiste, joka vielä pitää oven avoinna ruuhkakeskusten ulkopuolella. Tämän lakiesityksen myötä usea paikkakuntansa ainoa apteekki tulee sulkemaan ovensa ja seuraava lähin on useiden kymmenien kilometrien päässä. Omassa maakunnassani Pohjois-Pohjanmaalla tämä kohtalo odottaa useampaa apteekkia, ja silti hallitus on valmis ajamaan kymmeniä apteekkeja tappiolle ja lopettamaan sivuapteekkeja ympäri maan. Pienet kyläapteekit, usein toiminimiyrittäjien ylläpitämiä, joutuvat nyt kantamaan riskit, joita he eivät ole voineet ennakoida.

Hallituksen esitys keventää verotusta suurilta apteekkeilta mutta kiristää pieniltä. Se vapauttaa itsehoitolääkkeitä kauppoihin, ei asiakkaiden tai järkevän lääkehoidon vuoksi vaan kasvattamaan entisestään jo valmiiksi keskittyneiden kaupan jättien valtaa. Tämän politiikan seuraukset ovat hyvin selviä: apteekkiverkosto harvenee, terveyspalvelut katoavat ja suomalainen huoltovarmuus murenee pala palalta.

Arvoisa puhemies! Kriisiaikana pandemiaa tai turvallisuustilanteen kiristymistä ajatellen apteekkien merkitys on valtava. Ne ovat osa Suomen huoltovarmuuden etulinjaa. Lääkkeet eivät saa loppua, jakeluketjut eivät saa katketa, ja ihmisten on saatava terveyden kannalta välttämättömät valmisteet myös silloin, kun maailma järkkyy ympärillä. Jos sivuapteekkeja suljetaan ja pääapteekitkin kamppailevat kannattavuudesta, kuka vastaa kriisin hetkellä suomalaisen lääketurvan toteutumisesta?

Keskusta muistuttaa, että huoltovarmuus syntyy hajautetusta verkostosta, ei muutamasta suuresta toimijasta. Se syntyy siitä, että myös Sodankylässä, Rautavaarassa ja Kyyjärvellä on apteekki, josta voi hakea lääkkeitä ilman, että pitää ylittää maakuntaraja. Maaseutu ei ole kuluera, se on turvallisuustekijä, ja se on ihmisarvoisen elämän perusta.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen vaikutusarviointi on puutteellista, kiirehdyttyä ja huolimattomaa. Apteekkilaitoksen kokonaisuus on niin monimutkainen, ettei tällaisia

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

muutoksia voi tehdä ilman perusteellista tietoa seurauksista. Paheksomme keskustassa suuresti sitä, etteivät hallituspuolueet suostuneet lähettämään apteekkilain esitystä vielä kertaalleen perustuslakivaliokunnan tarkasteltavaksi. Tämä lakiesitys on niin huono maakuntien ihmisten kannalta, että perussuomalaisten omakin joukko on sitä arvostellut tekemättä kuitenkaan mitään muutoksia esitykseen.

Keskusta ei hyväksy hallituksen linjaa. Me puolustamme maaseudun asukkaita, terveysturvaa ja huoltovarmuutta. Me puolustamme oikeutta asua koko Suomessa, ei vain siellä, missä markkina sattuu toimimaan, ja siksi esitämme, että hallituksen esitys hylätään. Suomen apteekit, apteekkitoiminnan harjoittajat ja ennen kaikkea niiden palveluita käyttävät suomalaiset ansaitsevat parempaa kuin tämä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista — seitsemän minuuttia.

21.51 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan apteekkilalouteen tehtäviä monia muutoksia, ja SDP:n näkökulmasta emme ole valmiita tässä muodossa hyväksymään esitystä.

Ensinnäkin tässä esityksessä säästetään näiltä toimijoilta käytännössä 75,4 miljoonaa euroa ja tässä kokonaisuudessa itsehoitolääkkeet halutaan apteekeista muidenkin toimijoiden myytäviksi ja ollaan halukkaita maksamaan siitä seitsemän miljoonaa euroa. Tämä yhtälö on siltä osin hyvin hankala, että jos kerran apteekeilta vaaditaan tosi isoa venymistä, niin käytännössä samaan aikaan olisi pitänyt vahvasti miettiä, onko ajankohta tällaiselle liberalisoinnille oikea, jos siitä vielä erikseen pitää maksaa näinkin merkittävä määrä.

Ja kun sitten perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta jouduttiin toteamaan, että tämä koko apteekkilaloutta koskeva esitys on perustuslain vastainen, niin silloin jouduttiin etsimään uusia ratkaisuja tämän muuttamiseksi perustuslain mukaiseksi. Nämä uudet ratkaisut, eli käytännössä nollaverorajan korottaminen 250 000:een, maksavat nyt tässä yhteydessä seitsemän miljoonaa euroa. Tästä säästöstä jää, hyvät hallituspuolueiden jäsenet, seitsemän miljoonaa euroa hyötyä, mutta tätä seitsemän miljoonan euron säästöä on tänne eduskuntaan kokoontunut nyt aika runsas joukko hallituspuolueiden kansanedustajia näköjään kannattamaan. Sen lisäksi, kun äsken meillä oli toimeentulotukea koskeva esitys täällä käsittelyssä, jossa kaikkein köyhimmiltä suomalaisilta leikataan todella kovasti, täällä ei ollut kuin muutama hallituspuolueiden kansanedustaja. Nyt alkaa tässä tuntumassa jo olla, että näitä hallituspuolueiden uskollisia yön sankareita on jo mukavasti lähes parikymmentä täällä salissa. [Timo Heinonen: Kerro, monta demaria! Ei kiinnosta työnteko!] — Totean, että täällä on demareita kello 14:stä lähtien ollut koko tämän ajan. Täytyy sanoa, että meilläkin voisi olla enemmän porukkaa, mutta nämä samat naamat ovat olleet täällä aivan alusta lähtien, Heinonen sattui tulemaan paikalle juuri nyt. [Timo Heinosen välihuuto] — Se kertoo siitä, että kaikki muut sosiaali- ja terveysvaliokunnan tekemät ehdotukset, joita täällä on käsitelty, eivät ole näyttäneet samalla volyyymilla kiinnostavan.

Minä itsekkin ajattelen, että on tosi hienoa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on tehty huolellista työtä tässä apteekkkokokonaisuudessa sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunnan lausunto tuli, ja uskon aidosti, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ovat täällä syystä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Joitakin kysymyksiä haluan nostaa itsekin tässä esiin.

Ensinnäkin, kun näistä säästöistä nyt tässä puhuttiin, niin osoittautuu, että lääketaksa on varsin kova toimi. Tämä juustohöylällä toteutettava lääketaksan leikkaus on sellainen, että se vaikuttaa eniten toimialaan näiden esitettyjen lausuntojen nojalla.

Sitten tämä veromalli on osoittautunut vaikeaksi kuvioksi. Tällä alarajan nostolla saadaan käytännössä hallituksen esityksen alkuperäisistä lukemista kuusi apteekkia käytännössä pelastettua tämän perustuslakivaliokunnan ukaasin jälkeen sellaisiksi, että ne eivät jää tappiollisiksi — kannattamattomia apteekkeja jää seitsemän. Ala onkin epäillyt, ovatko nämä muutokset sittenkin liian pieniä perustelemaan sitä, että on tarpeeksi tehty. Tässä on käsittelyssä 833 apteekin tulevaisuus, ja valiokunnan lausunnon mukaisesti näitä tappiollisia apteekkeja eli alle nollatuloksen tekeviä sekä näitä alle 100 000 euron tuloksen tekeviä apteekkeja olisi tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon mukaisesti 134 kappaletta.

Keskeistä on nyt se, mitä perustuslakivaliokunta tosiasialla sanoi. Tämä perustuslakivaliokunnassa tehty lausunto toteaa, että meidän täytyisi pitää huolta siitä, että kaikkien apteekkien osalta, elinkeinovapauden ja omaisuussuojan osalta, pystyttäisiin hakemaan perustuslaillinen ratkaisu. Tämän ratkaisun tekemiseksi todetaan perustuslakivaliokunnan kantana, että apteekkeilla viitataan sekä tappiollisiin että kannattamattomiin apteekkeihin. Tämä muotoilu on erilainen kuin ministeriön. Valiokunta haluaakin kiinnittää huomiota siihen, että tämä kannattamattomien eli laskennallisesti tappiollisten apteekkien vertailu keskenään tarkoittaisi ministeriön näkemyksen mukaan samaa, mutta sen sijaan kannattamattomia apteekkeja tulisi käytännössä näiden uusimpien laskelmien mukaan lähes 80. Ja miten se on mahdollista? Sen takia, että alle 100 000 euroa tienävät apteekit ovat sellaisia, että siitä maksetaan vielä apteekkarin palkka, investoinnit, lainanlyhennykset ja muut kulut. Sen vuoksi Fimea on katsonut pitkässä perinteessä, että tappiollisia apteekkeja eivät ole vain alle nollarajan alle menevät apteekit vaan myöskin ne, mitkä sijoittuvat alle 100 000 tuottavien apteekkien luokkaan. Varmasti näitte, että valiokunnallekin tuli yllätyksenä, että vaikutusarvioiden takia emme puhukaan enää 20 apteekista, vaan vasta keskiviikkona paljastui Fimean lausunnossa, että me puhutaan yli sadasta apteekista.

Tämä laskukaava on otettu huomioon tässä valiokunnan mietinnössä. Tässä valiokunnan mietinnössä aikataulusyistä — valiokuntaneuvos joutui tätä todella kovalla kiireellä tekemään — nyt tässä kokonaisuudessa myöskin, kun nämä luvut vaihtuvat sen jälkeen, kun tätä alarajaa nostetaan, nämä numerot ovat vielä hieman erilaiset. Siis ilma on sakeana näitä apteekkien kannattavuutta ja tappiollisuutta koskevia numeroita, ja yhteistä niillä näyttää olevan se, että ministeriön ero näihin vaikutusarviointeihin, mitkä ala on antanut, [Eduskunnasta: Aika!] on viisin- tai kuusinkertainen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi Forsgrén.

21.59 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys apteekkitalouden uudistamisesta sisältää samanaikaisesti merkittäviä muutoksia lääketaksaan, apteekiverotukseen, sivuapteekkiyhennykseen ja itsehoitolääkkeiden myyntikanavaan. Kokonaisuus vaikuttaa apteekkien kannattavuuteen, apteekkiverkoston rakenteeseen sekä lääkkeiden saatavuuteen ja lääketurvallisuuteen. Uudistuksen tavoitteet, lääkkeiden hintojen hillitseminen ja järjestelmän kustannustehokkuuden parantaminen ovat sinänsä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

perusteltuja. Esityksen keinovalikoima ja erityisesti muutosten yhteisvaikutukset ovat kuitenkin ongelmallisia maanlaajuisen apteekkiverkoston ja lääketurvallisuuden näkökulmasta.

Arvoisa rouva puhemies! Apteekkiveron nollarajaa korotettaisiin hallituksen alkuperäisessä esityksessä 200 000 euroon, mutta perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen hallitus nostaa sitä 250 000 euroon, mikä on kyllä oikea askel. Muutos vähentää laskennallisesti tappiollisiksi tulevien apteekkien määrää varsinkin pienempien apteekkien osalta. Demarit, keskusta, vihreät ja vasemmisto kuitenkin esittivät valiokunnassa, että nollarajan nostaminen tulisi tehdä 300 000 euroon, mikä laajentaisi verottoman voittomarginaalin osuutta edelleen ja suojaisi siten tehokkaammin kaikkein pienimpiä ja heikosti kannattavia apteekkeja uudistuksen yhteisvaikutuksilta. Nollarajan korotus on siis hyvä korjaus, mutta se ei yksin riitä poistamaan esityksen ongelmia. Perustuslakivaliokunta edellytti, että sääntelyä on muutettava niin, että se turvaa mahdollisuudet kannattavan liiketoiminnan harjoittamiseen myös niille apteekkeille, joille ehdotettu kokonaisuus muuten merkitsisi toiminnan muuttumista kannattamattomaksi ja useiden apteekkien osalta sen lisäksi tappiolliseksi.

Asiantuntijalausunnoissa on todettu, että nollarajan korotuksen jälkeenkin osa apteekkeista jää taloudellisesti erittäin heikkoon asemaan. Professori Katri Hämeen-Anttilan mukaan nollarajan nosto on kannatettava mutta kokonaisuus muodostaa edelleen merkittävän leikkauksen, joka lisää apteekkiverkossa supistumisen riskiä ja voi johtaa sopeutukseen, kuten sivuapteekkien lopettamiseen, aukiolojen supistamiseen ja farmaseuttisen henkilöstön vähentämiseen.

Kannattamattoman apteekin määritelmä jää esityksessä epäselväksi. Asiantuntija-arviossa on pidetty käytännössä kannattamattomina myös apteekkeja, joiden liike-tulos jää 0—100 000 euron väliin, vaikka hallituksen vaikutusarvioiden tiukin tarkastelu keskittyy tappiollisiin apteekkeihin. Hämeen-Anttilan mukaan vaikutukset kohdistuvat laajasti myös tähän matalakatteisten apteekkien joukkoon, eivät vain laskennallisesti uusiksi tappiollisiksi tuleviin apteekkeihin.

Maanlaajuisen apteekkiverkoston merkitys lääkkeiden yhdenvertaiselle saatavuudelle ja huoltovarmuudelle on keskeinen. Kattava apteekkiverkosto turvaa lääkkeiden saatavuuden ja turvallisen jakelun sekä terveydenhuollon toimintakyvyn häiriötilanteissa.

Esityksen mukaan rajoitettuun itsehoitolääkevalikoimaan kuuluvia valmisteita voitaisiin myydä myös apteekkien ulkopuolella myyntiluvan haltijan hakemuksesta. Vihreä eduskuntaryhmä suhtautuu kriittisesti myyntikanavan vapauttamiseen. Asiantuntijakuulemisissa on nostettu esiin lääketurvallisuuden riskit. Farmaseuttiliiton mukaan itsehoitolääkkeiden myynnin osittainen vapauttaminen ei tue rationaalisen lääkehoidon toteutumista ja lisää riskiä tarpeettomaan käyttöön, väärinkäyttöön, haittavaikutuksiin sekä hoitoon ohjautumisen viivästymiseen. Liitto myös huomauttaa, ettei uudistus tuota julkisen talouden säästöjä, koska itsehoitolääkkeet ovat korvausjärjestelmän ulkopuolella mutta voivat lisätä kustannuksia muualla terveydenhuollossa. Keskeinen ongelma on, että apteekkien ulkopuolisessa myynnissä farmaseuttista neuvontaa ei saa antaa, vaikka kansalaiset pitävät neuvontaa tärkeänä ja itsehoitoneuvonta on merkittävä osa rationaalisen lääkehoidon turvaa.

Lisäksi useat lausunnonantajat ovat todenneet, että myyntikanavan laajuus voi heikentää apteekkitaloutta ja epäsuorasti apteekkiverkostoa. Esimerkiksi hyvinvointialueiden näkökulmasta kattava apteekkiverkosto ja erityisesti sivuapteekit ovat lääketurvallisuuden

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

ja neuvonnan kokonaisuuden kannalta välttämättömiä. Apteekkiverkosto on jo nyt monissa kunnissa viimeinen lähipalvelu, ja kun hyvinvointialueet karsivat säästöpaineesaan terveysverkkoa, tilanne vain vaikeutuu. Apteekkeja tulisikin hyödyntää nykyistä laajemmin osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuutta erityisesti matalan kynnyksen palveluissa, kuten rokotuksissa ja hoidon tukipalveluissa. Kansainvälisetkin esimerkit osoittavat, että apteekit voivat turvallisesti ja kustannustehokkaasti täydentää terveydenhuoltoa muun muassa neuvonnoissa, mittauksissa ja riskiryhmien palveluissa. Hallituksen esityksen kokonaisvaikutuksia on arvioitava myös tästä näkökulmasta. Apteekkiverkoston heikentäminen kaventaisi mahdollisuuksia hyödyntää apteekkeja osana hyvinvointialueiden palveluketjua ja säästöjen etsimistä turvallisilla tavoilla.

Hallituksen esitys ei riittävästi turvaa apteekkitalouden kestävyttä ja maanlaajuista apteekkiverkkoa eikä sisällä riittäviä lääketurvallisuuden takeita itsehoitolääkkeiden myyntikanavan vapauttamisessa. Nollarajan korotus on välttämätön parannus, mutta se ei ole riittävä, ja uudistuksen yhteisvaikutukset jättävät edelleen merkittävän riskin pienten apteekkien ja sivuapteekkien toimintaedellytysten heikentämisen takia. Sen takia en voikaan tätä hallituksen esitystä kannattaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

22.05 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vakava asia käsittelyssä, mutta on mukava näin myöhään illalla kerrankin olla salissa puhumassa, kun täällä on useampikin edustaja paikalla. Tosin en tiedä, kuinka moni meistä jaksaa aina keskittyä niiden puheiden kuunteluun, jotka täällä vuorossa ovat. — Edustaja Lyly ilmoittautui jo siellä.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan tosiaankin apteekkivero ja lääketaksa huomioidaan yhdessä siten, että huomioidaan apteekkien tosiasiallinen kannattavuus sekä turvataan maanlaajuinen apteekkiverkosto. Ohjelmassaan hallitus lupasi, että maanlaajuinen apteekkiverkosto turvataan tarvittaessa erillisin tukielementein esimerkiksi negatiivisella apteekkiverolla.

Nyt annettu hallituksen esitys muuttaisi perusteellisesti apteekkitalouden sääntelyä, eikä se ole hallitusohjelmassa luvutulla tavalla turvaamassa maanlaajuista kattavaa apteekkiverkkoa ja siten apteekkipalveluiden saatavuutta koko Suomessa, kuten täällä on hyvin tuotu monessa puheenvuorossa esille. Hallituksen tarkoituksena oli leikata lääketaksaa ja muuttaa apteekkiveron laskentaperuste liikevaihdosta myyntikatteeksi siten, että nykyinen apteekkiverokertymän taso säilyy. Hallituksen tavoitteena on saavuttaa näillä toimilla 30 miljoonan euron säästöt julkiseen talouteen.

Keskusta vastustaa leikkausta lääketaksaan. Nyt käsiteltävässä esityksessä on esitetty toimeenpantavan yhtäaikaisesti muutoksia, joiden kokonaisvaikutusten arviointi on ollut jo lainsäädännön valmisteluvaiheessa haastavaa ja jotka voivat johtaa ja mitä suurimmalla todennäköisyydellä johtavat ennakoimattomiin muutoksiin apteekkitaloudessa sekä apteekkiverkostossa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä apteekkiverotaulukko suosii suurimpia apteekkeja pienten kustannuksella. Verotaulukko on myös epäjohdonmukainen ja johtaa muidenkin apteekkarien verotuksen äkillisiin kiristymisiin. Perustuslakivaliokunta edellytti myös, että sosiaali- ja terveysvaliokunta muuttaa apteekkitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä siten, että se tuottaa mahdollisuudet kannattavan liiketoiminnan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

harjoittamiseen myös niille apteekkeille, joille nyt ehdotettu sääntely parhaan käytettävissä olevan tiedon valossa merkitsisi toiminnan muuttumista kannattamattomaksi. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan aikataulu perustuslakivaliokunnan vaatimien muutosehdotusten käsittelyssä oli kohtuuttoman lyhyt, joten esitettävien muutosten vaikutusten arviointiin ei ole ollut myöskään riittävästi aikaa. Tämän seurauksena ehdotettavien muutosten perustuslainmukaisuudesta jää myös epäily.

Keskustan mielestä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan olisi tullut pyytää perustuslakivaliokunnalta uusi lausunto esitettävien pykälämuutosten perustuslainmukaisuudesta. On huomattava, että jo hallituksen esityksessä todettiin lakiehdotuksessa esitettävien muutosten vaikutuksista apteekkeihin, että sopeuttamistoimien suuruusluokkaa tai apteekkikohtaisia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida etukäteen.

Arvoisa puhemies! Erityisen hankalaan asemaan tämä hallituksen esitys ajaa tosiaankin pienimmät apteekit. Pienten apteekkien taloudelliset toimintaedellytykset heikkenevät tavalla, josta apteekkarilla ei apteekkilupaa hakiessaan ole ollut tietoa ja johon hänellä ei ole näin ollen ollut mahdollisuutta varautua. Muutokset ovat erityisen merkittäviä toiminimiyritysten luottamuksensuojan näkökulmasta. Toiminimiyritystä vastaa koko omaisuudellaan apteekin taloudesta. Jo nykyisellään noin 25 prosenttia apteekkareista ei pääse apteekkarina siihen tulotasoon, johon pääsisi ulkopuolisen palveluksessa proviisorina työskennellessään. Apteekkien talouden kiristyminen voi johtaa henkilöstön määrän vähentämiseen apteekkeissa ja näkyä siten asiakkaille palvelun heikkenemisenä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen on poissa, edustaja Petri Honkonen — korjaan: edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

22.09 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Apteekkitalous on monimutkainen ja tarkasti säännelty kokonaisuus. Apteekkitalous ei ole vain bisnestä, vaan se on osa terveysjärjestelmäämme. Lääkehuollon kattavuus ja saavutettavuus on varmistettava kaikkialla Suomessa. Edellinen hallitus toteutti apteekkitalouden muutoksia ja säästöjä. Olin itse näitä säästöpäätöksiä valmistelemassa ja esittelemässä. Nämä toimet vaikuttavat edelleen, ja lisäsäästöjen hakeminen edellisten päälle on vaativa ja riskialtis harjoitus. Apteekit ovat jo joutuneet sopeuttamaan talouttaan ja toimintaansa. Vaikuttaa siltä, että hallituksen esitys ei ole täysin onnistunut välttämään riskejä ja esitys on tekemässä monet apteekit kannattamattomiksi ja heikentämässä useiden apteekkien taloudellisia toimintaedellytyksiä. Tämä voi johtaa apteekkien sulkemiseen eri puolilla Suomea, sillä apteekkien edellytykset sopeuttaa toimintaansa ja talouttaan ovat sääntelyn puitteissa rajalliset. Apteekkiverkon harveneminen heikentää suomalaisten lähipalveluita ja lääkehuollon saavutettavuutta.

Hallituksen esityksessä hyvää on se, että uusi tapa sitoa apteekkivero liikevaihdon sijaan lääkemyynnin tuottoon poistaa kalliiden lääkkeiden negatiivisen myyntikatteen ongelman. Kuitenkaan esityksen monitahoinen kokonaisuus ei ole aivan osunut lankulle. Yhteisvaikutukset heikentävät monen apteekin toimintaedellytyksiä. Hallitus on onneksi eduskuntakäsittelyssä parantanut esitystä perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen, ja hyvä niin. Kuitenkin edelleen moni apteekki on todennäköisesti muuttumassa kannattamattomaksi.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! On haastavaa arvioida, kuinka paljon apteekkitaloudesta on mahdollista säästää vai onko säästöjen tie jo kuljettu loppuun. Toimiala on tarkoin säädelyä toimintaa, jossa lainsäätäjän pitää tasapainoilla sen välillä, että toisaalta turvataan saavutettava ja toimiva apteekkiverkko kaikkialla Suomessa, ja se edellyttää apteekkitoiminnan kannattavuutta, ja toisaalta lainsäätäjän on pidettävä huolta, ettei tarkasti säännelty toimiala tee niin sanottuja ylivoittoja asiakkaiden tai julkisen talouden kustannuksella. Tämän tasapainon hakeminen ei ole aivan yksinkertaista, varsinkaan kun apteekit ovat keskenään erilaisessa tilanteessa.

Lääkkeiden yhteiskunnalle ja yksilöille aiheuttamat kustannukset ovat merkittäviä ja kasvusuuntaisia. On perusteltua hakea kustannustehokkuutta lääkesektorilta. Se ei kuitenkaan voi tarkoittaa kansalaisten lääkkeiden hintojen nostoa tai apteekkiverkon kaatamista. Ehkäpä fokusta tulisikin jatkossa suunnata enemmän siihen, millaisilla hankintamenettelyillä ja hinnoittelumalleilla saataisiin painettua lääkkeiden hintoja alas myös sairaalalääkkeissä ja miten lääketeollisuuden kilpailua ja lääkevaihtoa voisi vielä edistää.

Arvoisa puhemies! Suomen apteekkijärjestelmässä on paljon vahvuuksia. Toivon, että apteekkitaloutta kehitetään nykyiseltä pohjalta eikä näitä vahvuuksia hukata. Minä en kaipaa lääkkeitä S-marketiin, vaikka päivittäistavara kauppa kovasti sen puolesta lobbaa. Olisi reilua, että eri puolueet kertoisivat selkeästi näkemyksensä apteekkitalouden tulevaisuudesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

22.13 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Vähän samaan tapaan kuin tuossa toimeentulotukiasiassa tarkastelen tämän asian taloudellista puolta, vaikka tärkeintä tässä tietenkin on lääketurvallisuus ja hyvin toimiva lääkejakelu Suomessa, jota nyt ollaan vaarantamassa sillä, että tietyt apteekit joutuvat huonompaan asemaan kuin ne ovat tällä hetkellä, ja se voi johtaa sitten apteekkiverkon sulkeutumiseen.

Tämä taloudellinen laskelma on hyvin mielenkiintoinen tässä. Esitän tässä nyt väitteen — ja se on mukava, kun on hallituspuolueiden edustajiakin runsaasti paikalla kuuntelemassa — että tämä esitys ei säästä yhtään mitään. Toistan: tämä esitys ei säästä yhtään mitään.

No, perustelut tälle: Ensinnäkin nämä taloudelliset vaikutukset jakaantuvat kahteen osaan. Merkittävämpi on se 44 miljoonaa euroa, joka perustuu siihen, että ehdollisen korvattavuuden rahat kanavoitaisiin kokonaan valtiontalouden puolelle. Ehdollisen korvattavuuden palautukset ovat sellainen aika monimutkainen asia, joka menee lääketieteen, farmakologian ja sosiaaliturvan välimaastoon, eli tietyistä uusista, tavallaan vasta kokeiluasteilla olevista lääkkeistä suoritetaan niiden vaikutuksen perusteella sitten tällainen palautus takaisin Sairausvakuutusrahastoon, jos sellaiseen sitten on päädytty.

Sairausvakuutusrahastohan on rahoitettu sillä tavalla, että valtio rahoittaa siitä noin puolet eli 51,4 prosenttia ja sitten sairausvakuutusmaksulla, tarkemmin sanottuna sairaanhoitomaksulla, rahoitetaan se 48,6 prosenttia. No, nyt kun tehdään tällainen kanavointi, että se sairausvakuutuksen osuus siirretään tänne valtiontalouden hyödyksi, niin samalla aiotaan korottaa meidän kaikkien veronmaksajien — käytännössä siis sen nimitys on silloin ”vakuutettujen”, joita ovat eläkeläiset, palkansaajat ja yrittäjät — sairaanhoitomaksua 0,03 prosentilla. Se kuulostaa kovin vähäiseltä, mutta kun kerrotte sen

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

neljällä ja puolella miljoonalla ihmisellä ja otatte suomalaisten keskitulon huomioon, huomaatte, että siitä tulee juuri suunnilleen sellainen summa, mistä tässä on kysymys. Toisesta taskusta me veronmaksajat maksamme sen, mikä tässä näennäisesti saadaan valtion budjettiin hyödyksi. Eli tämä on plus miinus nolla.

No, sitten se 30 miljoonaa euroahan, joka on tarkoitus saada lääketaksaa leikkaamalla, jakaantuu samalla tavalla kahteen osaan, koska siinäkin sitten on puolet sitä Sairausvakuutusrahaston osuutta ja puolet tätä valtiontalouden osuutta. Siinä tehdään vastaavasti sillä tavalla, että siinä lääketaksan leikkauksesta tulevassa hyödyssä ei sitten alenneta sitä sairausvakuutustaksaa — sen vaikutus olisi 0,01 prosenttia — vaan se pidetään ennallaan. Näin ollen sieltä kerätään entinen määrä vakuutetuilta rahaa, vaikka tapahtuu tämmöinen leikkaus. Eli sekin on käytännössä plus miinus nolla, jolloin jäljelle jää säästökäsi 15,4 miljoonaa euroa. Se taas kumoutuu kokonaan sillä, että tämän uudistuksen vaikutukset verotukseen ovat 16 miljoonaa. Eli 16 miljoonaa vähenee valtion apteekkeilta saama vero, ja säästö on 15,4 miljoonaa. Eli tämä on ihan plus miinus nolla.

No se osuus, se seitsemän miljoonaa, joka saataisiin sitten valtiontaloudelle: Sen, jonka vaikutus olisi siinä, että siirretään näitä itsehoitolääkkeitä sieltä apteekkeista vähittäiskauppaan — ja siitä ei peritä enää sitten apteekkiveroa — säästövaikutus on seitsemän miljoonaa. No, siitä taas tuolla todetaan, että sitä varten ei tarvitse tehdä mitään vähennystä, koska markkinoilla muuten sitten lääkkeiden hinnat nousevat tai volyymit nousevat ja se apteekkiverokertymä näiltä osin säilyy ennallaan. No, sekin on tavallaan tämmöinen silmäkääntötempu, koska siitä voidaan päätellä, että jos tätä siirtoa ei tehtäisi, niin silloinhan sinne tulisi 7 miljoonaa euroa enemmän sitä rahaa.

Eli siis tällä ei oikeasti säästetä veronmaksajien, jotka ovat samalla sairausvakuutuksen niin sanottuja vakuutettuja, rahaa yhtään. Tällä saadaan kieltämättä valtion budjettitalouteen tietty säästö, mutta se kompensoidaan sitten kokonaan nostamalla niitä sairausvakuutusmaksuja. Eli taloudellisesti aivan järjetön hanke sen lisäksi, mitä haittaa siitä on sitten apteekkitoiminnalle, mikä täällä on tullut perustellusti esille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

22.18 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme tänään kokonaisuutta, jonka vaikutukset ulottuvat paljon pidemmälle kuin hallituksen esityksen sivuille. Kyse ei ole vain lääketaksasta tai apteekkiverkosta. Kyse on ihmisten arjesta, palveluiden saatavuudesta ja siitä, miten me huolehdimme maanlaajuisesta lääkehuollosta ja sen turvallisuudesta. Siksi haluan olla tässä hyvin suora. Tämä esitys on monella tasolla puutteellinen, riskialtis ja edelleen perustuslain kannalta kyseenalainen. Perustuslakivaliokunta edellytti lausunnossaan, että sääntelyä on muutettava niin, ettei se tee osasta apteekkeja kannattamattomia. Ministeriö reagoi korottamalla nollarajaa, mutta sekä valiokunnan kuulemat asiantuntijat että valtiosääntöoikeuden asiantuntija, professori Viljanen arvioivat tämän olevan riittämätöntä. Viljasen arvio on painava, ja sen sivuuttaminen ilman uutta perustuslakivaliokunnan lausuntoa on valitettavaa. Tällaisen epävarmuuden varaan ei pitäisi jättää lakia, joka vaikuttaa ihmisten lääkkeiden saatavuuteen ja terveyteen.

Arvoisa herra puhemies! Lakiesityksen heikkous ei kuitenkaan liity vain perustuslaillisiin kysymyksiin vaan myös esityksen taloudellisiin vaikutuksiin. Hallituksen esitys nojaa arvioihin, joita asiantuntijat ovat toistuvasti pitäneet epävarmoina ja jopa

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

epärealistisina. Jo nyt meillä on 19 tappiollista apteekkia, ja muutosten seurauksena tappiollisten määrä nousee arviolta 20:llä. Kun mukaan lasketaan apteekit, jotka käytännössä eivät tuota yrittäjälle palkkaa, puhumme 134 apteekista, siis yli sadasta toimipisteestä, joiden tulevaisuus on epävarma. Tämä ei ole vähäinen asia. Se on suora riski palveluiden saavutettavuudelle ja alueelliselle yhdenvertaisuudelle. Tosiasia on, että pienillä apteekkeilla ei ole enää mitään sopeutusvaraa, ja kun sopeuttaminen on mahdollista vain supistamalla aukioloa, vähentämällä henkilöstöä tai lopettamalla sivuapteekki kokonaan, nämä vaikutukset iskeytyvät suoraan asiakkaisiin etenkin harvaan asutuilla alueilla, joilla apteekki on usein ainoa terveydenhuollon toimipiste.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat olivat kriittisiä. Heidän mukaansa esitys ei tue järkevää ja johdonmukaista lääkehoitoa, se heikentää palveluiden saavutettavuutta ja pahimmillaan kasvattaa kustannuksia muualla terveydenhuollossa — ja tämä kaikki tilanteessa, jossa hallitus on jo tehnyt historiallisen suuret leikkaukset sosiaaliturvaan ja sotepalveluihin ja jossa ihmiset kamppailevat korkeiden elinkustannusten kanssa. Lääkkeiden kustannukset ovat nousseet, alkuomavastuuta on korotettu, asiakasmaksuja on nostettu. Ei ole oikein eikä vastuullista sysätä lisää taakkaa niille, jotka jo nyt joutuvat tinkimään terveydestään.

Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin tämä esitys olisi pitänyt käyttää vielä perustuslakivaliokunnan lausunnolla. Näin ei ole toimittu. Edellä mainitut syyt ovat johtaneet siihen, että tulemme esittämään hallituksen esityksen hylkäämistä ja viiden lausuman hyväksymistä. Lausumat varmistavat, että apteekkiverkosto säilyy koko maassa, että itsehoitolääkkeiden turvallinen käyttö turvataan, että apteekkien kustannuskehitystä arvioidaan johdonmukaisesti ja että Kanta-lääkityslistan käyttöönnotolle turvataan riittävät resurssit. Meillä on vastuu siitä, että jokaisella suomalaisella on jatkossakin kohtuullinen matka apteekkiin, turvallinen lääkehoito ja yhdenvertainen pääsy palveluihin. Tämä esitys ei tätä turvaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

22.22 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Apteekit ovat erittäin tärkeä palvelu suomalaisille. Minulla on kokemusta yli neljännesvuosisata elikkä yli 25 vuotta apteekissa työskentelystä farmaseuttina, asiakaspalvelussa ja lääkkeiden valmistuksessa.

Apteekkeista ihmiset saavat ilmaista neuvontaa, mikä nykypäivänä on aika harvinaista, ja kun soteuudistus on vienyt terveysasemia, niin apteekkien rooli on korostunut entisestään. Hallitusohjelmassa mainitaan maanlaajuinen apteekkiverkosto. Maanlaajuinen apteekkiverkosto on tärkeä. Lääkkeitähän ei ole tarkoitus myydä mahdollisimman paljon vaan sen verran kuin on tarpeen. Apteekkeissa on kyllä byrokratiaa, jota on varmasti syytä vähentää. Apteekki on luotettava, ja apteekkien säilyminen on äärimmäisen tärkeää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

22.23 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjä toimeenpaneva laki, jota olemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa viime viikot käsitelleet. Tässä laissahan tavoitteena on 30 miljoonan euron vuosittainen säästö, eli kyseessä on todellakin säästölaki, mutta on tässä muitakin, ihan myös positiivisia asioita apteekkien kannalta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Tässä esityksessä apteekkiverolakia muutetaan siten, että apteekkiveron perusteena olisi verovelvollisen lääkemyynnin voittomarginaali. Tätä myös apteekit ovat itse toivoneet, että se vero otetaan siitä katteesta. Lisäksi tässä tehdään muutoksia veroasteikkoon ja apteekkari, jonka apteekkaritoiminnalle ei olisi lakimuutosten vuoksi riittäviä taloudellisia toimintaedellytyksiä, voisi luovuttuaan apteekkiluvastaan sulkea apteekkinsa ilmoittamalla siitä viranomaiselle. Tästä apteekin sulkemisesta on myöskin ollut paljon menneinä vuosina ongelmia, ettei voi luovuttaa, jos toiminta on tappiollista, ja siltä osin tämä tilanne parantuu. Tässä on mukana myös rajattu määrä itsehoitoon siirtyviä lääkkeitä, mikä on perustellusti hyvin suppea.

Tässä esityksessä on mukana myös se, että lääkemääräystä voidaan apteekissa muuttaa siltä osin, että jos esimerkiksi lääkkeen saatavuusongelmissa ei ole kyseistä pakkauskokoa, niin voidaan antaa toista, kunhan se lääkkeen vahvuus ja asiakkaan saama lääkemäärä pysyvät ennallaan. Tästä olen erityisen iloinen, koska vuonna 2020 olen itse tehnyt tästä lakialoitteen, ja hienoa nyt vihdoin, että tämä toteutuu. Se helpottaa apteekkien työtä — ei tarvitse lähteä soittamaan lääkityksestä lääkärille, vaikea saada kiinni — helpottaa lääkärin työtä ja sujuvoittaa asiakkaan asemaa, kun tietenkään lääkkeitä ei tarvitse lähteä etsimään muista apteekeista.

Apteekkitoiminta on tärkeää perustoimintaa yhteiskunnassa, ja se on samalla myös tärkeä osa terveydenhuoltoa, ja saamme siitä tietenkin paljon lisäarvoa. Apteekit tekevät farmaseuttista lääkeneuvontaa ja esimerkiksi koronan aikana antoivat paljon palveluneuvontaa, ohjausta, jopa hoidon tarpeen arvioita. Sen arvo on merkittävä, ja sen takia se pitää myös tiedostaa, kun apteekkilainsäädännön muutoksia tehdään.

Tässä esityksessä perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että mikäli esitys johtaa siihen, että osa apteekeista menee kannattamattomiksi, niin sen takia pitää esitystä muuttaa. Sen johdosta valiokunnassa nostettiin verotuksen alarajaa niin, että se on aikaisemmasta 200 000:sta nostettu 250 000:een, ennen kuin apteekkiveroa joutuu maksamaan. Se helpottaa tietenkin myös kaikkien muiden apteekkien tilannetta.

Valiokuntakäsittelyn aikana kuulemisissa nousi esille, että it-järjestelmien muutos liittyen ostoon ja myyntiin liittyviin tietojärjestelmävaatimuksiin tulee monelle apteekille liian nopeasti, jos tämä järjestelmä vaaditaan vuonna 26, jolloinka päädyimme valiokunnassa siirtymäajan pidentämiseen kahteen vuoteen, mikä toivottavasti myös helpottaa monen apteekin taloudellista tilannetta siinä mielessä, että pystyy ne it-hankinnat suunnittelemaan harkitummin ja aikaa siihen on enemmän.

Nostan tässä esille vielä valiokunnan tekemät lausumat, joita on useita. Se, minkä takia näitä on niin monta ja ne ovat itse asiassa varsin laajoja, on juuri sen takia, että apteekkitoiminta on tärkeää yhteiskunnallista ja terveydenhuollon toimintaa.

Ensimmäinen lausuma koskee sitä, että tulee seurata tämän lakimuutoksen vaikutuksia taloudelliseen kannattavuuteen, lääkkeiden saatavuuteen myös harvaan asutuilla seuduilla, huoltovarmuuteen sekä lääketurvallisuuden kehitykseen ja toteutumiseen, mukaan lukien itsehoitolääkkeisiin liittyvien muutosten pidempiaikaisia vaikutuksia apteekkitalouteen ja lääkitysturvallisuuteen. Eduskunta edellyttää lisäksi, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin maanlaajuisen apteekkiverkoston turvaamiseksi ja toteuttaa sääntelyyn mahdollisesti tarvittavat muutokset jo keväällä 26 annettavan apteekkitalouden uudistamiseen liittyvän seuraavan hallituksen esityksen yhteydessä.

Edellytimme myös, että valtioneuvosto arvioi apteekkien palveluvalikoiman laajentamista osana sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmää ja ryhtyy tarvittaviin

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

toimenpiteisiin sen mahdollistamiseksi. Apteekeissa voitaisiin enemmän tehdä myös muuta terveydenhuollon toimintaa: sairaanhoitajavastaanottoa, korvan huuhteluita, rokotuksia ynnä muita.

Eduskunta edellyttää myös, että valtioneuvosto seuraa apteekkarien apteekkiluvista luopumisen sujuvuutta ja syitä sekä ryhtyy tarvittaessa toimiin, jos apteekkiluvista luopuminen olisi johtamassa kohtuuttomiin seurauksiin.

Sitten viimeisenä lausumana nostimme esille myös sen, että on tärkeää, että tukku- ja vähittäismyynnin keskittäminen samalle toimijalle ei olisi mahdollista. Sen takia tästä tehtiin lausuma, että seuraavan apteekkiesityksen yhteydessä huomioitaisiin, että estettäisiin sen mahdollistaminen. Tässä aikataulussa tähän esitykseen sitä ei ehditty saada. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

22.31 **Henrik Wickström r:** Arvoisa puhemies, värderade herr talman! Käsitlemme nyt esitystä apteekkitalouden muuttamisesta, jota nyt on käsitelty eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Pakko on itse tässä sanoa myöskin se, mitä tässä edeltävä puhuja, edustaja Laiho, sanoi, että tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä tämä esitys, jonka hallitus on tuonut, on mennyt parempaan suuntaan. Se keskeinen muutos, joka tähän tehtiin, liittyy apteekiveron alarajan nostamiseen. Se nousee 200 000 eurosta 250 000 euroon. Tämä oli muutos, jota muun muassa Apteekkariliitto ja monet apteekkarit ovat kautta maan toivoneet. Myöskin valiokunnassa hallituspuolueiden jäsenet ja edustajat kuuntelivat sitä palautetta, mitä tuli kentältä itse tämän lainsäädäntöprosessin aikana täällä eduskunnassa.

För oss inom SFP är det jätteviktigt att man värnar om ett landsomfattande apoteksnätverk, och det har som sagt gjorts flera olika justeringar i utskottsbehandlingen så att man också ska uppnå den här målsättningen, som också regeringsprogrammet har slagit fast.

Mitä tulee tähän kritiikkiin, mitä oppositio on nostanut esiin tästä hallituksen esityksestä, niin haluaisin kuitenkin muistuttaa oppositiota siitä, että kun itse tässä tänään viimeksi katsoin läpi näitä opposition vaihtoehtobudjetteja, niin aika harva, siis kukaan ei nostanut esiin, että apteekkitalouteen pitää tulla... ja myöskin panostaa ja huolehtia siitä, että näitä säästöjä ei tehdä. Sen takia olisi hyvä kertoa ja olla myöskin rehellinen niin, että vaikka täällä vastustetaan niitä sopeutuksia, mitä apteekkitalouteen nyt joudutaan tekemään, niin pitäisi aina tulla korvaavien vaihtoehtojen kanssa. Esimerkiksi SDP:n vaihtoehtobudjetissa tätä nyt ei ainakaan näkynyt ja löytynyt.

Mitä tulee tähän maanlaajuiseen apteekkiverkkoon, niin komppaan tässä valiokunnan varapuheenjohtaja edustaja Laihoa, kun hän nosti esiin nämä lausumat, jotka olivat hyvin tiukkoja, mitä valiokunta teki. Niissä nimenomaan tullaan velvoittamaan valtioneuvostoa seuraamaan, mitä vaikutuksia näillä muutoksilla on apteekkiverkkoon. Hyvä asia tässä on kuitenkin se, että tämä itse lakikokonaisuus on jaettu kahteen osaan, eli seuraava hallituksen esitys tähän liittyen on tulossa ensi kevään aikana. Itse toivon ja uskon vahvasti siihen, että hallitus seuraa nyt, mitä siellä kentällä lähtee tapahtumaan, ja sitten eduskunta, mikäli tämän lain hyväksyy ja myöskin nämä lausumat hyväksyy, edellyttää sitä, että valtioneuvosto tekee sitten korjausliikkeitä tähän apteekkitaloutta koskevaan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

lainsäädäntöön, mikäli tarvetta sille on, jotta myöskin hallitusohjelman tavoite siitä, että maanlaajuinen apteekkiverkko säilyy, edelleenkin pysyy. [Aki Lindén pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: En avaa nyt debattia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

22.33 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Aloitan itsekkin vastauksella näihin valiokunnan jäsenten puheenvuoroihin.

Ensin tästä edustaja Wickströmin puheenvuorosta. Kerroitte tuossa, että olette kuunnellut kenttää ja teitte verotusmuutoksen tähän verotaulukkoon. Menikö se näin? Itse väittäisin, että perustuslakivaliokunta lausui ja vaati muutoksia, ja sen jälkeen teitte muutoksia verotustaulukkoon. Väittäisin, että perustuslakivaliokunnasta onneksi tuli se viesti, jonka jälkeen muutoksen teitte, mutta toki tämä muutos jäi vielä vähän vaillinaiseksi.

Toinen asia näihin vaihtoehtobudjetteihin Wickströmille: Toivottavasti olette keskustan vaihtoehtobudjetin luenut. Sieltä löytyy tämä meidän vaihtoehdosta, [Arto Satonen: Sieltä löytyy ihan mitä vaan!] myöskin tämän vaihtoehdon mukaiset kustannukset. — Kannattaa edustaja Satosenkin lukea. [Arto Satonen: Olen luenut!]

Sitten tuohon varapuheenjohtaja Laihon puheenvuoroon liittyen. Todellakin tässä on hyviäkin uudistuksia, niin kuin toitte esille tämän myyntikatteen ja sitten tämän lääkemääräysten muuttamisen apteekissa. Ne olivat hyviä uudistuksia. Mutta sitten tähän liittyen, kun toitte esille hyvänä uudistuksena tämän, mikä sinällään on hyvä, että apteekkari voi luopua siitä kannattamattomasta apteekista, mutta siihen voisi kyllä jatkaa, että se tulee todellakin tarpeeseen. Se tulee todellakin tarpeeseen, kun tämä esitys menee läpi. Jatkossa tulee olemaan, niin kuin tiedetään, enemmän tappiollisia apteekkeja ja kannattamattomia apteekkeja, siinä mielessä on tietenkin hyvä, että lakia muutetaan niin, että siitä kannattamattomasta tai tappiollisesta apteekista sitten pystyy luopumaan.

Ja vielä näiden lausumien määrään. Vaikka niitä lausumia olisi kuinka pitkä rimpsu siellä lakiesityksen lopussa, niin jos se laki itsessään ei ole hyvä, niin ei sitä niillä lausumillakaan pysty korjaamaan, ainakaan kovin nopeasti. Totta kai on hyvä, että sinne on kirjattu niitä useita, ja ne ovat sinällään tarpeellisia.

Sitten vielä sekä Laiholle että Wickströmille tästä toisesta paketista, mikä keväällä on tulossa: todella itsekkin toivon, että se on parempi kuin tämä ensimmäinen paketti.

Mutta vielä, arvoisa puhemies, muutamia asioita nostan tähän apteekkien verotukseen liittyen.

Apteekkiveron kohdentumisesta tässä esityksessä: Niin kuin kuultiin, siinä alkuperäisessä esityksessä oli se nollaveroraja siellä 200 000:ssa, ja sitten tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen sitä nostettiin 250 000 euroon. Keskustan mielestä tämä on edelleen riittämätön. Oikea taso olisi siellä 300 000 eurossa.

Myös tämä sivuapteekkivähennyksen toteutustapa esitetään muutettavaksi siten, että ehtona oleville sivuapteekeille vähennys olisi 150 000 euroa ja oikeutena oleville 50 000 euroa. Koska tämä 150 000 euroa on laskennallinen arvio sivuapteekin ylläpitämisestä aiheutuvista lisäkuluista, 50 000 euroa on liian pieni vähennys. Jo nyt Fimea on saanut tiedon useista lopettavista sivuapteekeista, koska uusi sivuapteekkivähennys ei riitä pitämään toimintaa kannattavana. Kaikista Suomessa toimivista apteekeista viidennes on näitä sivuapteekkeja, ja esitys tulee hallituksen esittämässä muodossa johtamaan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

sivuapteekkien määrän vähenemiseen. Keskustan mielestä sivuapteekki vähennyksen tulisi olla oikeutena oleville apteekkeille vähintään 100 000 euroa vuodessa.

Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana näistä itsehoitolääkkeistä. Keskustan mielestä nämä itsehoitolääkkeet vahvistavat edelleen tämän keskittyneen kaupan asemaa. Suomessa on poikkeuksellisen keskittynyt ja kannattava vähittäiskauppa tälläkin hetkellä. Itsehoitolääkkeitten lisääminen kauppojen valikoimaan on omiaan tukemaan keskitettyä markkinaa entisestään ja kiihdyttämään pienten yrittäjävetoisten apteekkien alasajoa.

Arvoisa herra puhemies! Fimea muistuttaa talousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että esitys itsehoitolääkkeiden vapauttamisesta tulee lisäämään yritysten ja viranomaisten työmäärää tilanteessa, jossa lääkehuollon ja -hoitojen kustannuksista etsitään koko ajan mittavia säästöjä. Samaan aikaan kansalaisille ja itsehoitolääkkeiden käyttäjille vapauttamisesta syntyvien hyötyjen on arvioitu olevan rationaalisen lääkehoidon ja valmisteiden saavutettavuuden kannalta huomattavan vähäisiä. Päinvastoin on arvioitavissa, että itsehoitolääkkeiden myyntikanavan laajennus voi johtaa lääkkeiden kulutuksen kasvuun ja on siten ristiriidassa rationaalisen lääkehoidon tavoitteiden kanssa.

Arvoisa herra puhemies! Vaikutusten arviointi ja lääkekustannusten kasvun seuranta on välttämätöntä. Apteekkilouden uudistaminen on sinällään keskustan mielestä perusteltua, koska markkinoille tulee jatkuvasti uusia, kalliita lääkkeitä ja lääkehoitojen kattavuus laajenee ja paranee uusiin sairauksiin ja lääkehoidot korvaavat myös muita hoitomuotoja. Niiden ja väestön ikääntymisen seurauksena lääkekorvausten määrä kasvaa. Siten lääkekustannusten kasvua on välttämätöntä arvioida ja pyrkiä myös hillitsemään tavalla, joka on yhteiskunnalle syntyvien kokonaiskustannusten näkökulmasta järkevää. Keskustan tavoitteena on kuitenkin varmistaa maanlaajuinen apteekkiverkosto ja lähiapteekkipalvelujen saatavuus koko maassa apteekkiloutta uudistettaessakin. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

22.40 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Muutama sananen apteekkilouden uudistusta koskevan hallituksen esityksen vaikutuksista apteekkiverkkojen ja palveluiden saatavuuteen.

Asiantuntija-arvioiden ja hallituksen esityksenkin mukaan esityksen ennakoituja vaikutuksia ovat sivuapteekkien lopettaminen, apteekkilupien hakematta jääminen, aukioloaikojen supistaminen ja farmaseuttisen henkilöstön vähentäminen, mikä heikentää lääkehoidon tukea ja yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa. Esityksen arvion mukaan apteekkipalvelut poistuvat joiltakin liikepaikoilta väliaikaisesti tai paikoin pysyvästi. Tämä saattaa alueesta riippuen heikentää lääkkeiden saatavuutta ja siten potilasturvallisuutta ja ainakin pidentää merkittävästi asiakkaitten matkaa lähimpään apteekkiin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että hallituksen esityksen seurauksena on hyvin todennäköistä, että useita sivuapteekkeja tullaan lopettamaan, mikä heikentää maanlaajuista apteekkiverkostoa ja vaikuttaa erityisesti harvaan asuttujen seutujen palveluja heikentävästi. On myös hyvin mahdollista, että jatkossa auki laitettaviin apteekkilupiin ei saada hakijoita etenkin harvaan asutulla alueella. Muutos sivuapteekiksikään ei välttämättä ole mahdollista, jolloin apteekkipalvelu loppuisi kokonaan. Joka tapauksessa apteekkeihin kohdistuvien leikkausten vuoksi edessä on todennäköisesti toimintojen supistuksia, mikä heikentää lääkkeitten saatavuutta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa herra puhemies! Henkilökohtaisesti pelkään juuri tämän lakimuutoksen vaikutuksia harvaan asutulla alueella, esimerkiksi Savo-Karjalassa. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan lausuntoja lukiessa huomasin Fimean kartan, jossa oli arvioitu peräti 15 apteekin olemassaolon olevan pahimmillaan vaakalaudalla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

22.42 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan näistä vaihtoehtobudjeteista sen verran, että siitä keskustan vaihtoehdosta löytyy se 30 miljoonaa, niin ettei siitä sen enempää.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä hallitus vahvistaa entisestään kaupan jo nyt täysin kohtuutonta keskittymistä Suomessa. S-ryhmä ja K-ryhmä saavat jälleen uuden keinon tehdä rahaa kansalaisten ja yrittäjien kustannuksella. Meillä kun ei kilpailua juuri elintarvikeketjussa ole, niin ruokakauppa on jo tällä hetkellä maailman kannattavimpien joukossa, ja tämä itsehoitolääkkeiden lisääminen sinne vahvistaa entisestään tätä keskittynyttä markkinää ja vauhdittaa pienten yrittäjävetoisten apteekkien alasajoa.

Arvoisa puhemies! Itsehoitolääkkeiden myynti tulisikin säilyttää apteekkeissa, joista on saatavissa jokaisessa myyntitilanteessa ammattimaista ja asiantuntevaa lääkeneuvontaa. Tästä olen lukuisia keskusteluja apteekkien henkilökunnan kanssa käynyt viime kuukausien aikana. Vain näin voidaan välttää ne virheelliset lääkevalinnat ja vähentää viivettä hoitoon hakeutumisessa tilanteessa, jossa on selkeästi nähtävissä, että sieltä apteekista se apu ei löydy vaan täytyy hakeutua terveydenhuollon palveluiden piiriin.

Lisäksi tässä on huomattava, että hallituksen ehdottamaan rajattuun itsehoitolääkevalikoimaan sisältyy myös valmisteita, joilla on erilaisia yhteisvaikutuksia muiden lääkkeiden kanssa. Kaikista kamalin tilanne on se, että siellä samassa hyllyvälissä on entistä vahvempia alkoholijuomia ja toisella puolella lääkkeitä ja hyllyttäjältä sitten kysytään, että mitenhän nämä sopivat yhteen.

Näistäkin syistä itsehoitolääkkeiden myyntikanavien laajentaminen apteekin ulkopuolelle ei ole perusteltua. Hallituksen esittämällä itsehoitolääkkeiden myyntikanavien laajentamisella apteekkien ulkopuolelle on merkittävä vaikutus myös apteekkien talouteen, koska reseptilääkemyynti ei ole enää se, millä saadaan apteekkitoiminta kannattavaksi. Apteekit ovat tulleet riippuvaisiksi näiden itsehoitolääkkeiden myynnistä, ja nyt tätä kannattavuutta ollaan murentamassa myös tältä osin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

22.44 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Arvostan keskustelussa sitä, että ollaan perustellusti eri mieltä asioista niiden arvojen taikka omien tavoitteiden näkökulmasta, mutta kannattaisi olla matemaattisista faktoista samaa mieltä.

Luen teille nyt meidän sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnöstä — joka siis on joka tapauksessa hallituspuolueiden hyväksymä mietintö — kappaleesta 15. Siinä todetaan: ”Kanavointi huomioiden valtion säästö reseptilääkkeiden lääketaksamuutoksesta on näin ollen noin 30 miljoonaa euroa. Samalla on kuitenkin arvioitu, että ehdotetun reseptilääkkeiden lääketaksamuutoksen seurauksena valtion tuloverokertymä alentuu noin 16 miljoonaa euroa.” Jäljelle jää siis säästöä 14 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Sitten käännän pikkusen eteenpäin ja luen kappaleesta 34, jossa kerrotaan, kun teimme muutoksen tähän — tämä äskeinen käsitteli siis hallituksen alkuperäistä esitystä. Täällä lukee näin: ”Sosiaali- ja terveystieteiden valtionosuuslain ehdottaman apteekkiveroasteikon nollaportaan korotuksen seurauksena valtion vuotuisen apteekkiverotulokertymän arvioidaan vähentyvän noin seitsemällä miljoonalla eurolla vuodessa.”

Eli siitä 30 miljoonasta, jonka piti olla se säästö, ei ole enää jäljellä kuin seitsemän miljoonaa euroa. Ensiksi siis hallituksen esityksen mukaan 16 miljoonaa vähenee apteekkiveron tuotto, ja nyt kun teimme siellä muutoksen sen rajan nostamisesta 200 000:sta 250 000:een, niin se väheni vielä seitsemän miljoonaa. Jää jäljelle seitsemän miljoonaa euroa sitä säästöä. Kaikki tämä monen viikon revohka tässä ja keskustelu Fimean kanssa, kuinka monta apteekkia ja niin edelleen, ja seitsemän miljoonaa euroa on tämä vaikutus.

Sitten se toinen osuus, se, mikä perustuu siihen ehdollisen korvattavuuden palautukseen. Siitä täällä sanotaan näin: ”Lääkekorvausten ehdolliseen korvattavuuteen liittyvien palautusmaksujen kohdentaminen täysimääräisesti valtiolle vaikuttaa esityksen mukaan sairausvakuutuksen rahoitusosuuteen ja korottaa laskennallisesti palkansaajien, edunsaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksua 0,03 prosenttiyksikköä.”

Kun te kerrotte 4,5 miljoonaa sairausvakuutuksen vakuutettua keskimääräisellä vuositulolla 30 000 euroa ja katsotte, mikä tästä on 0,03 prosenttia, te saatte juuri tämän 44 miljoonaa euroa, joka on se säästö, mikä tässä kerrotaan tapahtuvan. Eli koko tämän uudistuksen säästö ei ole 70 miljoonaa, ei ole 44 miljoonaa, niin kuin Paavo Rautio kirjoitti Helsingin Sanomien kakkospääkirjoituksessa, ei ole 30 miljoonaa, vaan on seitsemän miljoonaa. Siis seitsemän miljoonaa. Tämä on fakta. Ja siitä olen iloinen, että tässä kollega Wickström kävi jo toteamassa itselleni, että hänellä oli väärä käsitys SDP:n vaihtoehto-ohjelmasta näiltä osin. [Timo Heinonen: Se on sen verran sekava!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Fagerström, olkaa hyvä. Edustaja Fagerström taitaa olla poissa. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

22.48 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Kyllähän se on nyt niin, se on todettava näin myöhäisiltana, että Kansallinen Kokoomus junttaa perussuomalaisen tuella tämän apteekkilain läpi. Minkälaiset vaikutukset sillä on koko Suomea ajatellen? Ja kuten edustaja Suhonen tuolta salin laidasta jo toteaa, niin kyllä tässä on unohdettu maaseudun ihmiset ja ennen kaikkea, edustaja Heinonen, maaseudun lapset. Kun tässä puheenvuoroja on käytetty tämän sosiaali- ja terveystieteiden valtionosuuslain mietinnön pohjalta, niin edustaja Lohi totesi sen, että tämä lainsäädäntö on vahingollinen ja tämä lainsäädäntö, tämä laki on huono laki, minkä vuoksi ja jos hallituspuolueet tässä salissa ja isoissa juhlapuheissaan tuovat huoltovarmuuden merkitystä esille, niin ei se huoltovarmuus synny siellä juhlapuheissa eikä PowerPoint-esityksissä. Se huoltovarmuus syntyy sieltä maaseudun ja harvaan asuttujen alueitten apteekeista, koska nämä apteekit apteekkiverkostona ovat osa kansallista turvaverkkoa ja ennen kaikkea sitä huoltovarmuutta, luotettavuutta, paikallisuutta ja ennen kaikkea ammattitaitoa ja ammatillista lääketurvan ja lääketurvallisuuden vartiointia.

Minä ihmettelen suunnattomasti, että hallituspuolueitten suunnalta ei ole tullut kuin yksi hyvä puheenvuoro tähän asiaan, ja se tuli edustaja Reijosen puheenvuorossa. Hän taitaa olla ainut hallituspuolueitten edustaja, joka ymmärtää huoltovarmuuden nimiin. Ja kyllä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

minä sangen ihmettelen, että täällä ei kuunnella näitä hyviä puheenvuoroja, joissa tuodaan esille tätä todellisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

22.50 **Martin Paasi kok:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Lohen esitystä siitä, että hallituksen esitys apteekkilaista lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Markus Lohi on edustaja Martin Paasin kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Nyt on päätettävä, jatketaanko asian ensimmäistä käsittelyä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta vai lähetetäänkö asia sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto. Halutaanko valiokuntaan lähettämistä keskustella? Ei nähtävästi.

Keskustelua ei syntynyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelun kuluessa on tehty kannatettu ehdotus asian valiokuntaan lähettämistä. Asiasta on äänestettävä. Äänestys tapahtuu tässä istunnossa tauon jälkeen.

Istunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 23.05.

Täysistunto keskeytettiin kello 22.52.

Täysistuntoa jatkettiin kello 23.05.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan kello 22.52 keskeytettyä istuntoa ja päiväjärjestyksen 5. asian käsittelyä.

Edustaja Markus Lohi on edustaja Martin Paasin kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ehdotuksesta on äänestettävä.

Asian ensimmäisen käsittelyn jatkaminen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta ”jaa”, Markus Lohen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 73, ei 31; poissa 95 (äänestys 1).

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Eduskunta päätti jatkaa asian ensimmäistä käsittelyä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu jatkuu. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

23.06 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Apteekkiuudistus on keskustan näkemyksen mukaan vaarantamassa koko maan laajuisen apteekkiverkon. Hienoa jatkaa keskustelua tästä, kun nyt on salissa vähän enemmän edustajia myöskin hallituspuolueitten riveistä paikalla. [Perussuomalaisten ryhmästä: No ei oo teikäläisiä!] Tähän liittyen tämä lääketaksan leikkaus, apteekkiveron muutokset ja itsehoitolääkkeitten siirtäminen ruokakauppaan muodostaa kokonaisuuden, joka tulee koitumaan monen, erityisesti pienen apteekin kohtaloksi. Erityisestihän tämä tulee kohdistumaan semmoisiin ihmisiin, jotka käyttävät paljon lääkkeitä, tietysti ikäihmisiin.

Keskusta on esittänyt tälle uudistukselle oman vaihtoehdon, jossa kohtuullistetaan näitä veromuutoksia ja lääketaksan leikkausta niin, että apteekki säilyy lähipalveluna koko Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

23.08 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Yritin tuon puheenvuoron poistaa, mutta se ei näköjään poistunut sieltä. [Naurua — Eduskunnasta: Kuitenkin puheenvuoro tilastoon!] Kun väkeä on hyvin paikalla, niin pidetään tärkeästä aiheesta nyt puheenvuoro.

Täällä on puhuttu apteekeista ja apteekkien merkityksestä koko maan näkökulmasta. On aivan luonnollista, että apteekit ovat keskeinen osa huoltovarmuutta, mihin tässä keskustelussa on kiinnitetty huomiota, ja että ne sellaisina myös tulevaisuudessa varmasti tulevat säilymään. On tärkeää, että meillä on sellainen apteekkiverkko, että lääkkeitä saadaan silloin, kun niille on tarvetta.

Pidän myös myönteisenä sitä, että apteekkeja on kehitetty myös määrätietoisesti siihen suuntaan, että niistä tänä päivänä saa esimerkiksi maaseudulla ja monessa muussa paikassa vaikkapa rokotuksia ja muita tämäntyyppisiä palveluita. [Välihuutoja] Niin kuin täällä keskustelussa on tuotu hyvin esille, tätä kehitystyötä on varmasti hyvä tulevaisuudessakin jatkaa. Varmasti on niinkin, että apteekkeja tullaan kehittämään tulevaisuudessakin. Uskon, että meillä hyvä, laadukas, palveleva apteekkiverkko Suomessa tulee tulevaisuudessakin säilymään.

Itse käytin aikanaan puheenvuoron näiden asioiden yhteydessä ja nostin esille myös sen, miten apteekeista sitä palvelua saa. Meillä on esimerkkejä lähipiiristä, ystäväpiireistä ja tuttavista ja myös kollegoista, jotka ovat menneet apteekkiin hakemaan apua johonkin, esimerkiksi närästyksen, ja siellä ammattilainen on osannut sitten kertoa, että teillä onkin tällaiset oireet, ja on pystytty ohjaamaan sitten jatkohoitoon.

Mutta on tärkeää, että apteekkeja Suomessa on eri puolilla ja myös lääkkeet kaikkien saatavilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

23.10 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tässä kun tätä valiokunnassa käsiteltiin, kävi ilmi, että tämä merkittävämpi taloudellinen osa eli nämä ehdollisen korvattavuuden

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

palautukset, oli vuonna 24 yhteensä 107 miljoonaa euroa. Tänä vuonna tammi—heinäkuussa se oli 70 miljoonaa, mikä ennakoi tälle vuodelle 120:tä miljoonaa. Nyt siitä ehdotetaan saatavan näitä säästöhyötyjä 90 miljoonaa. Koko tämä revohka, tämä keskustelu siitä, että tuleeko lisää kannattamattomia tai tappiollisia apteekkeja, olisi voitu välttää sillä, että olisimme arvioineet, että ehdollisen korvattavuuden palautukset ovat ensi vuonna sen mitä ne tulevat olemaan, 115 miljoonaa euroa, kun ne tänä vuonna ovat jo 120. Silloin ei olisi tarvinnut puuttua lääketaksaan eikä tähän verotukselliseen puoleen ollenkaan.

Mutta tämä nyt on niin, että sieltä sosiaali- ja terveysministeriöstä ja erityisesti sosiaaliturvasektorilta tulee koko ajan sellaista lainsäädäntöä, josta osasta perustuslakivaliokunta joutuu toteamaan, että se ei ole kuranttia. Osa joudutaan siirtämään ensi vuoteen, niin kuin alkoholilainsäädäntö, ja osa joudutaan sitten korjaamaan siellä valiokunnassa. Eli ei hyvältä näytä tämä lainvalmistelu. Tässä laissa oli vieläpä sitten tapahtunut sillä tavalla, että tämä tuota... [Krista Kiuru: Lain tarkastus!] oikeusministeriön lain tarkastus oli jäänyt tapahtumatta, mikä on erittäin merkittävä moka, mutta tällaista tämä lainsäädäntö nyt on tässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

23.12 **Tuomas Kettunen kesk:** Niin, kunnioitettu herra puhemies, nyt se nähtiin: kokoomus juntaa perussuomalaisten tuella tämän apteekkilain lävitse. Näin siinä käy, ihminen unohtuu. Maaseudun ihmiset, maaseudun lapset, ne unohdettiin tässä, kun tätä asiaa ei palautettu sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyyn, jonneka perustuslakivaliokunta olisi antanut sen B-lausunnon. Te ette antaneet tälle edes mahdollisuutta. Te ette antaneet edes mahdollisuutta tälle, että apteekkilakia oltaisiin tarkasteltu vielä uudelleen, että maaseudun apteekit pysyisivät pystyssä. Me puhumme huoltovarmuudesta. [Vilhelm Junnilan välihuuto] — Edustaja Junnila, me puhumme huoltovarmuudesta. [Puhemies koputtaa] Puhutaan lähes, jopa sadasta apteekista, joita tällä lainsäädännöllä apteekkeja menee kiinni. No, nähtäväksi jää.

Tätä markkinaliberalismiahan jatketaan nytten kokoomuksen johdolla ja perussuomalaisten tuella. Onneksi edustaja Reijonen käytti hyvän puheenvuoron, mutta olisin myös toivonut, että hän olisi äänestänyt sen puolesta, että tämä asia olisi palautettu sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyyn. Kun kuitenkin ollaan jo näin pitkällä tätä iltaa, niin ihmettelen kyllä suunnattomasti. Totean vain loppuun, että ihminen on unohdettu markkinoiden armoille. Markkinoiden armoille!

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 111/2025 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 64/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2025 vp

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 23/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

Keskustelu

23.14 **Johannes Yrttiaho vas:** Puhemies! Valtion erityisrahoitustoiminnasta, suurelta osin viennin rahoituksesta, vastaavan Finnvera-konsernin asemaa aiotaan tällä hallituksen esityksellä muuttaa niin, että eduskunnan kontrolli yhtiöön heikkenisi. Kontrolli siirtyisi eduskunnan lainsäädäntö- ja budjettivallan piiristä valtion omistajaohjauksen varaan. Samalla valtion eli veronmaksajien vastuuta riskeistä laajennettaisiin.

Finnvera-konsernin taloudelliset vastuut ovat jättimäiset. Finnveran rahoitusvaltuuksiksi esitetään tässä 50:tä miljardia euroa, varainhankinnan vastuiksi 20:tä miljardia euroa. Riskien lauetessa kielteiset vaikutukset julkiseen talouteen voisivat olla hyvin dramaattiset. Vaikutuksia olisi suoraan muun muassa budjettitalouteen ja Suomen luottokelpoisuuteen. Valtuussumma 50 miljardia vastaa yli puolta valtion vuotuisesta talousarviosta, joka ensi vuodelle on noin 90 miljardia. Suuruusluokka huomioiden olisi täysin välttämätöntä, että eduskunnan kontrolli säilyisi vähintäänkin nykyisellä tasolla.

Finnveran ja Suomen Vientiluoton toiminnasta säädetään nykyisin kymmenessä eri laissa ja yhdeksässä asetuksessa. Tämän lainsäädännön kokonaisuudistuksen tavoitteena on ollut selkeyttää sääntelyä ja koota se yhteen lakiin. Tavoite on tietenkin sinänsä kannatettava, mutta perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä antaman lausunnon 47/2025 ja siinä esitettyjen valtiosääntöoikeudellisten huomautusten perusteella on kuitenkin todettava, ettei kokonaisuudistuksen valmistelu ole onnistunut tavoitteissaan. Tämä esitys olisi ollut viisainta valmistella kokonaan uudelleen.

Esityksessä on merkittäviä konkreettisia puutteita, joita tässä talousvaliokunnan mietinnössä ei ole onnistuttu korjaamaan. Ensinnäkin eduskunnan budjettivaltaa rajoitetaan voimakkaasti edelleen. Toiseksi korkeariskisimmän rahoituksen, niin sanotun erityisriskinoton rahoituksen, kahdeksan miljardin lisäystä ei perustella. Ja kolmanneksi niin sanotun suomalaisen intressin eli rahoitettavan hankkeen kotimaisuusasteen määrittelyä väljennetään. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että ulkomaisen halpatyön laajaan hyväksikäyttöön rahoitetuilla toimialoilla ei puututa.

Vasemmistoliiton talousvaliokunnan mietintöön jättämässä vastalauseessa esitetään kolmea pykälämuutosta näiden ongelmien korjaamiseksi.

Ensinnäkin eduskunnan budjettivalta Finnveran valtuuksista ja vastuista päätettäessä tulee turvata. Perustuslakivaliokunta linjasi omassa lausunnossaan, että talousvaliokunnan olisi muutettava esitystä niin, että eduskunta jatkossakin päättää rahoitusvaltuuksista ”huomattavasti tarkemmin” kuin hallituksen esitys esitti. Talousvaliokunnan mietinnössään esittämä tarkennus ei ole kuitenkaan nyt riittävä. Eduskunnan budjettivallan turvaamiseksi lakiin esitettyä kotimaan 10 miljardin ja viennin 40 miljardin yleisvaltuuksien sekä erityisriskinoton erittelyä olisi tarkennettava vähintään valtion vuotuisessa talousarviossa perustuslain edellyttämällä tavalla. Perustuslain 82 § edellyttää lainoilta sekä takauksilta ja takuulta eli vakuuksilta eduskunnan suostumusta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Toiseksi hallitukselta ja valiokunnalta jää perustelematta tämä massiivinen 8 miljardin euron korotus Finnveran erityisriskinoton valtuuksiin. Viime kesäkuussa vasta tuli voimaan vientitakuulain muutos, jolla tämän valtion erityisrahoitustoiminnan kaikkein riskipitoisimman rahoituksen valtuus nostettiin 8 miljardista 12 miljardiin euroon. Pääosa erityisriskinotosta liittyy alus- ja telakkatoimialaan. Nyt siis tässä lakiehdotuksessa esitetään erityisriskinoton valtuuden nostamista edelleen 12 miljardista 20 miljardiin euroon. Tämä on hälyttävää, sillä kun valtuutta viimeksi nostettiin, siis kesällä, oli valtuudesta käytössä 3,7 miljardia, siis alle puolet tuolloisesta 8 miljardin valtuudesta, ja nyt nostetaan valtuus 20 miljardiin. Se siis tehdään ilman, että korotusta lainkaan perustellaan, ei valtion vuoden 26 talousarvioehdotuksessa eikä tässä hallituksen esityksessä. Eduskunnan ei ole perusteltua antaa uutta 8 miljardin valtuutta ilman asianmukaisia perusteluita.

Puhemies! Finnveran viennin rahoituksesta yli 50 prosenttia kohdistuu alus- ja telakkatoimialalle. Meriteollisuus työllistää yhteensä kymmeniätuhansia työntekijöitä. Telakoilla, kuten monilla muillakin työpaikoilla teollisuudessa, rakennuksilla ja palveluissa on vuosikausia systemaattisesti ja laajassa mitassa hyväksikäytetty ulkomaista halpatyövoimaa. Valvonta paljastaa vain jäävuoren huipun, tämä ongelma on laaja ja pitkään jatkunut.

Tähän liittyy vastalauseen kolmas muutosesitys. Valtion rahoittaman elinkeinotoiminnan tulee olla yhteiskunnallisesti vastuullista. Suomalaisen intressin määrittelyyn tässä 1. lakiesityksessä tulee sisältyä myös rahoituksen saajaa sitova ehdoton velvollisuus työehtojen polkemisen ja väärinkäytösten estämiseen koko alihankintaketjussa. Rahoituksen vastineeksi on siis noudatettava suomalaisia työehtoja ja rahoitettavaa toimintaa alihankintaketjut mukaan lukien on siis jatkossa arvioitava työläisäädännön, noudatettavien työehtojen, työsuojelun ja työolosuhteiden kannalta.

Arvoisa puhemies! Esitän, että eduskunta hyväksyy edellä kuvatut vastalauseen 2 mukaiset kolme muutosehdotusta 1. lakiehdotuksen 6 ja 8 §:iin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

23.21 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Minun täytyy heti alkuun todeta näin pitkäaikaisena yrittäjänä, etten lakkaa ihmettelemästä sitä, miten paljon istuva hallitus on tehnyt yritys kenttää vahingoittavia päätöksiä. Olen tämän todennut monta kertaa aiemminkin, mutta taas olemme tämän tilanteen äärellä. Käsittelemme nyt siis lakia, jossa uudistetaan valtion omistamaa rahoitusyhtiö Finnveraa koskevaa lainsäädäntöä. Tässä esityksessä poistetaan toiminnan tarkoituksesta erityinen painotus pk-yritysten rahoitukseen sekä aluepoliittiseen tehtävään — siis poistetaan toiminnan tarkoituksesta erityinen painotus pk-yritysten rahoitukseen ja aluepoliittiseen tehtävään.

Arvoisa puhemies! Tämä on aivan käsittämätöntä. Ymmärretäänkö hallituksessa, mikä tilanne Suomessa juuri nyt on? Konkursseja on tehty koko 2000-luvun ennätysmäärä. Yrityksiä on lopettanut yli 40 000 vuoden 2025 ensimmäisen puoliskon aikana. Pienet yritykset eivät saa lainaa, olette korottaneet arvonlisäveroa, leikanneet kotitalousvähennystä, jättäneet pk-yritykset investointiverohyvityksen ulkopuolelle, heikentäneet biokaasualan yrittäjien toimintaa merkittävästi, leikanneet ammattikoulutuksesta ja nyt vielä tämä, että jopa Finnveran osalta pk-yritysten tukeminen ja aluepoliittinen tehtävä poistetaan laista. Ei ole ihme, että esimerkiksi Pohjois-

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Pohjanmaalla joka kolmas pienyrittäjä pohtii tällä hetkellä toiminnan lopettamista. Siis Pohjois-Pohjanmaalla joka kolmas pienyrittäjä pohtii toiminnan lopettamista. Hyvät kokoomuslaiset, teitä yleisesti keuhataan yritysmuutosten, mutta moititaan siitä, että suositte suuryrityksiä. Kyllä tämän hallituskauden opit kertovat, että näin on. Näin on. Ja hyvät perussuomalaiset, te saitte viime vaaleissa kosolti ääniä, kun lupasitte puolustaa maakuntien Suomen työntekijöitä ja yrittäjiä. Joudun toteamaan taas tämän lakiesityksen kohdalla, että näin ei ole tapahtunut. Miten te selitätte tämän tuonne oman alueen yrittäjille, jotka ovat valtavassa ahdingossa, tai niille työntekijöille, jotka ovat joutuneet irtisanotuksi?

Arvoisa puhemies! Suomi on todella vakavassa ja vaikeassa tilanteessa. Hallitus on monessa asiassa tehnyt tarpeellisia päätöksiä, joita keskustakin on tukenut, mutta sitten on tämä, että Suomen kansasta on imetty pois puhti ja toivo, ja siitä hallitus kantaa vastuun. Ensimmäiset kaksi vuotta pelottelit ihmisä, ja niitä hedelmiä korjataan nyt. Tilannetta ei paranna se, että teette myös päätöksiä, jotka ovat yrittäjyydelle vahingollisia. Minä aivan aidosti ihmettelen, miksi näin toimitte.

Arvoisa puhemies! Edellä olevilla perusteilla esitän vastalauseen numero 1 mukaisen pykälämuutosehdotuksen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

23.25 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Hyvin johdettu talous on yksi yhteiskuntamme välttämättömyys. Se on osa kansallista turvallisuutta, ja se keskeisellä tavalla vaikuttaa mahdollisuuksiimme voida hyvin. Kun rahoitusjärjestelmät toimivat vakaasti, yritykset uskaltavat investoida ja työllistää. Kun rahoituksen myöntämiseen on yksiselitteiset pelisäännöt, valtion varoja käytetään vaikuttavasti ja vastuullisesti. Tällä hallituksen esityksellä halutaan selkeyttää valtion erityisrahoitustoimintaa. Esitys tuo yhteen useita lakeja ja asetuksia yhdeksi selkeäksi kokonaisuudeksi. Tällainen sääntely, yksinkertaistaminen ja hallinnon selkeyttäminen, on tervetullutta. Sitä voisi pitää jopa välttämättömänä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Arvoisa puhemies! Erityisrahoituslain tavoitteena on vahvistaa Finnveran toimintaedellytyksiä, jotta se voi entistä paremmin tukea vientiä ja investointeja ja elinkeinoelämän kehitystä. Sääntelyuudistus antaa yhtiölle joustavimmat työkalut vastata yritysten rahoitustarpeisiin myös sellaisissa tilanteissa, joissa markkinat eivät yksin kykene tarjoamaan riittäviä ratkaisuja. Esityksessä ehdotetaan muun muassa lain tasoista toimialarajoituksista luopumista. Tämä tarkoittaa, että myös maatalouden alkutuotantoa ja rakennusalan perustajaurakointia voidaan tulevaisuudessa rahoittaa samoilla kriteereillä kuin muita toimialoja, mikäli se katsotaan omistajaohjauksessa ja yhtiön harkinnassa tarpeelliseksi. Tämä lisää oikeudenmukaisuutta ja turvallisen yrittämisen edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Vastuullinen taloudenpito ei kuitenkaan tarkoita, että valtiontaloutta asetetaan riskille alttiiksi, päinvastoin. Tässä laissa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että Finnveran riskienkantokyky ja itse kannattavuus säilyvät. Yhtiön rahoitusvalvonta siirtyisi Finanssivalvonnalle, mikä parantaa valvonnan uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä. Lisäksi säädettäisiin siitä, että ulkomaille rahoitusta voitaisiin myöntää selkeään suomalaiseen intressiin perustuen. On oikein, että suomalaisina käytämme rahojamme siellä, missä ne vastaavat meidän arvojamme, tavoitteitamme ja tarpeitamme.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunta on nyt käsitellyt esityksen huolellisesti, kiitos siitä. Olette tehneet esitykseen muutoksia, jotka entisestään parantavat esitystä. Ne tuovat selkeyttä Finnveran tarkoitukseen, vastuuseen ja valtuuksiin. Tämä laki ei muuta Finnveran perustehtävää. Se pysyy valtion omistamana rahoitusyhtiönä, joka täydentää markkinoita ja jakaa riskiä. Nyt annamme sille päivitetty ja selkeämmät pelisäännöt, joilla vastataan tämän päivän haasteisiin. Tämä esitys on oivallinen esimerkki siitä, miten talouspolitiikassa voidaan yhdistää vaikuttavuus, riskienhallinta ja elinkeinopolitiikan kehittäminen vastuullisesti. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

23.30 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Finnvera-lain uudistus on sinänsä tarpeellinen. Kuitenkin eduskunnalla tulisi olla riittävän täsmällinen valta päättää valtion varoista, ja sen tulisi saada kattavasti tiedot vastuista ja niiden kehityksestä. On aivan perusteltu ajatus, että valtion erityisrahoituksen piirissä toimivat yhtiöt laivanrakennusteollisuudessa ja muilla toimialoilla noudattavat Suomen lakeja ja työehtosopimuksia alihankintaketjuissaan ja että sitä voidaan niiltä myös edellyttää. Tällä perusteella kannatan edustaja Yrttiahon tekemiä pykälämuutosesityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

23.30 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Mehtälän tekemiä esityksiä.

Sitten tästä Finnverasta. Täällä tuli esille se, että nyt voi samoilla kriteereillä päästä. Ongelma on siinä vain se, että ne kriteerit ovat niin tiukat, että sinne ei monikaan maatila pääse eikä moni muukaan pienyrittäjä. Tämä on se problematiikka siinä. Toki tietysti suunta on oikea, mutta tehtävää vielä jää.

Arvoisa puhemies! Koko Suomen pärjääminen on turvallisuus- ja kokonaisturvallisuuskysymys, ja se on mitä suurimmassa määrin huoltovarmuuskysymys. Erityisesti itäisen Suomen kehityksen esteenä on investointien puute. Se johtuu rahoituksen saatavuudesta varsinkin pienillä ja keskisuurilla yrityksillä, yksinyrittäjillä ja maatiloilla, tällä hetkellä myös asunnon ostajilla ja niiden peruskorjaajilla. Myös monet yrityskaupat jäävät toteutumatta, vaikka yrityksessä olisi töitä tiedossa ja olisi osaava yrittäjä siihen. Rahoituksen saantiin liittyvät ongelmat tuodaan ilmi myös valiokunnan mietinnössä sen saamiin asiantuntijalausuntoihin viitaten.

Erityisesti itäiseen Suomeen tarvittaisiin tämmöinen yli vaalikausien ulottuva investointi- ja uudistusohjelma, jolla voitaisiin samalla vahvistaa alueen työllisyyttä. Näihin kaikkiin kysymyksiin ovat alueen toimijat yhdessä tuoneet ratkaisuehdotuksia, muun muassa maakuntaliittojen johdolla tämän itäisen Suomen ohjelman, mutta ikävä kyllä tähän mennessä varsin niukoin tuloksin. Esimerkiksi täydentävässä talousarvioesityksessä hallitus ottaa lisävelkaa 640 miljoonaa, mutta itäiseen Suomeen löytyi noin 700 000 euroa kahden maakunnan, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson, pk-yritysten toiminnan kehittämiseen. Tämä on vain 0,1 prosenttia tuosta velanotosta, niin että siinä mielessä me emme olleet sitä nyt sitten tässä kohtaa ainakaan kasvattamassa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys herätti jo lähetekeskustelussa tällaisessa markkinapuutealueen kansalaisia ja yrityksiä edustavassa edustajassa huolia. Ikävä kyllä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

nämä huolet myös toteutuivat, kun valiokunta ei kyennyt tekemään hallituksen esitykseen tarvittavia muutoksia, ei siitäkään huolimatta, mitä valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuotiin esille. Valiokunnan enemmistö, mukaan lukien oppositiosta sosiaalidemokraatit ja vihreät, hyväksyi pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan kehittämisen ja edistämisen poistamisen Finnveran toiminnan tarkoituksesta. Tämä heikentää entisestään kyseessä olevien yritysten rahoitusilannetta. Samalla tavoin valiokunnan enemmistö hallituspuolueiden johdolla ja muiden oppositiopuolueiden, pois lukien vasemmistoliitto, tukemana poisti Finnveran toiminnan tarkoituksesta aluepoliittisten tavoitteiden toteuttamisen. Tämä ei sinänsä ollut yllätys, koska tämä hallitus ei tee aluepolitiikkaa muualla kuin kasvukeskuksissa. Hallituspuolueiden edustajien parhaamia erityistalousalueita Suomesta löytyykin jo nyt, mutta niistä ei vain käytetä sitä nimeä.

Arvoisa puhemies! On vaikea ymmärtää, miksi ja minkä motivaation ajamana hallitukselta tulee kaikilta politiikan osa-alueilta toimia — äsken keskusteltiin apteekkilainsäädännöstä — joissa suurin osa Suomea joutuu harvoja kasvukeskuksia heikompaan asemaan. Hallitus on jo aiemmin tehnyt monia pk-yritysten ja yksityisyritysten kannalta huonoja päätöksiä. Täällä jo tuotiin esille näitä arvonlisäverotukseen liittyviä asioita, kotitalousvähennystä, samaten tämä epäreilu investointiverohyvyitys, joka kohdistuu vain suuryrityksiin.

Arvoisa puhemies! Itäisen Suomen mutta myös muutoinkin suurimman osan Suomea voimavara on pk-yrityksissä ja yksityisyrityksissä sekä maataloissa. Emme olisi kaivanneet emmekä kestä enää yhtään toimenpiteitä, jotka heikentävät niiden asemaa. Näin tässä hallituksen esityksessä kuitenkin tehtiin, ja valiokunnan enemmistö sen kuittasi. Suurin osa Suomea unohdettiin ja täysin tietoisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

23.34 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Olen tässä salissa useamman kerran keskustellut siitä todellisuudesta, missä maailmanajassa elämme tänä päivänä ja millä tavalla se heijastuu politiikan, päättäjien ja samaan aikaan investointien yhteenlinkkaantumiseen ja siihen, millä tavalla ne ovat yhä enemmän kytköksissä tänä päivänä. Onko se sitä, mitä me halutaan välttämättä, onko se kehitys, missä Suomi välttämättä pärjää, kun näin globaalisti edetään, niin se on eri kysymys. Mutta jos me ajatellaan tätä Finnveran uudistamiskokonaisuutta tässä ajassa, hallitus haluaa varmistaa, että Suomi ja suomalaiset yritykset todella menestyvät kansainvälisessä kilpailussa.

Mielestäni on hyvin erikoista se, että siinä nähdään näin vahvasti negatiivisia sävyjä. Tässä mahdollistetaan suomalaisen meriteollisuuden tulevaisuus, siis laivanrakentaminen, asia, missä suomalaiset ovat aivan poikkeuksellisen hyviä, sen tulevaisuutta tuetaan. Meidän pitäisi olla ylpeitä tästä. Tai kun Suomi tämän raa'an geopolitiikan ajassa on aivan keskiössä jäänmurtajadiilillä Yhdysvaltojen kanssa, niin eikö tässä pitäisi olla nimenomaan mukana? Tästä pitäisi olla ylpeä. Kun me olemme aivan maailman huippuosaajia jäänmurtajien rakentamisessa, niin miksi sitä täytyy vastustaa, siis vientiä, investointeja, elinvoimaa, töitä, menestystä?

Kyllä tässä vähän ihmettelen tätä keskustelua, että tätäkö se keskusta sitten täällä vastustaa. Tässäkö on keskustan resepti talouskasvun tuplaamiseen? Yksinkertaisesti en pysty ymmärtämään. Kun kuuntelee keskustelua, niin onko Suomen tulevaisuus sitä, että keskusta ja vasemmistoliitto käsi kädessä vastustavat Suomen menestystä? [Jari

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ronkainen: On! Näin on!] Siis meidän pitäisi olla ylpeitä tästä meidän ydinosamisesta. Kyllä vähän vetää mieltä matalaksi näin illalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

23.37 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Voin ihan samaa sanoa, että nyt ei ihan ymmärrys riitä — se voi johtua ihan minusta ja perintötekijöistä.

Me olisimme halunneet, että Finnveran lainsäädännössä säilyy aluepoliittinen ulottuvuus, alueellinen ulottuvuus, sekä että siinä oltaisiin huomioitu paremmin pk-yritykset. Hieman ehkä nyt karkasi kauaksi jäänmurtajista puhumiseen, mutta ei me oltu ottamassa keneltäkään pois, me oltaisiin vain pidetty nämä, jotka erityisesti meidän puolelle Suomea ja isommalle osalle Suomea olisivat olleet äärimmäisen tärkeitä. — Kiitos, ei muuta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

23.37 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Onhan tämä nyt aika erikoista, että täällä pääministeripuolueen edustaja arvostelee keskustan vaihtoehtoa kasvuksi, [Mauri Peltokankaan välihuuto] kun kasvu on Euroopan heikointa Suomessa teidän johdollanne. Eikö kannattaisi keskustankin vaihtoehtoon tarttua ja katsoa, löytyisikö sieltä jotakin kasvun eväitä? [Mauri Peltokangas: Tyhjä paperi! — Miko Bergbom: Vitsi se on!] — Edustaja Bergbom siellä aika epäkohteliaista kieltä käyttää keskustan vaihtoehdosta. Muistaakseni edustaja täällä aikaisemmin käytti aika kovaa ääntä ja huusi, että eikö 100 000 uutta työpaikkaa kelpaa. Ei ole näkynyt niitä työpaikkoja. Olisi mielenkiintoista kuulla, mikä on nyt ääni kellossa. Ehkä kannattaisi tätä keskustankin vaihtoehtoa hieman tutkia. [Mauri Peltokankaan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

23.38 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Siis mehän emme Finnvera-lakia muilta osin arvosteltu eikä vastustettu kuin tämän yhden pykälämuutoksen osalta, joka oli vastalauseessa. Luen sen nyt teille, kun äsken en lukenut tätä pykälämuutosta. Sinnehän tuli lisää vain muutama sana, elikkä voin kerrata sen:

”Valtion erityisrahoitusyhtiön, jäljempänä yhtiö, ja sen täysin omistaman tytäryhtiön Suomen Vientiluotto Oy:n, jäljempänä SVL, tarkoituksena on edistää vientiä” — ja sitten sana lisää — ”erityisesti suomalaisten” — ja yksi sana lisää — ”pienten ja keskisuurten yritysten, mikroyritysten ja kasvuyritysten, toimintaa” — vain nämä muutamat sanat tuli tänne lisää — ”kasvua, kansainvälistymistä ja Suomen kestäväää talouskasvua. Yhtiöiden tulee toiminnassaan edistää valtion aluepoliittisten tavoitteiden toteuttamista.” Tämä on nyt se, mikä lisää tuli tähän pykälään.

Eliikkä emme missään nimessä vastusta, tässähän on hyviä aineksia muuten, mutta miksi laista piti tosiaankin poistaa ensinnäkin tämä pienten ja keskisuurten yritysten, mikroyritysten ja kasvuyritysten toiminnan kehittäminen ja sitten toiseksi tämä aluepoliittisten tavoitteiden toteuttaminen, koska ne ovat olleet jo pitkään Suomen vahvuus. Meillä muun muassa aikoinaan Raahen rautaruukki ja monia muita tehtaita

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

perustettiin juuri aluepoliittisista tarkoituksista. Kyllä tällä perusteella voidaan aivan hyvin ihmetellä, miksi nämä piti laista nyt poistaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

23.40 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee mikroyrityksiin ja pienyrityksiin, niin keskustalle iloisia uutisia: Finnvera nimittäin avaa helmikuussa 2026 uudelleenhakuun suosituksen mikroyrityslainan kasvuhankkeita varten. Eli Finnvera kyllä huomioi myös pienet yritykset, [Vesa Kallio: Ei taas kuunneltu yhtään!] mutta se ilmeisesti ei teille kelpaa.

Kun mainitsin, että tämä teidän ohjelmaanne on vitsi, niin se toden totta on, ja voin kertoa, miksi väitän näin. Kaksi pointtia. Yksi on se, että te ette oikeasti haluaisi toteuttaa tätä, ja se johtuu siitä, että kun teiltä viimeksi kysyttiin halua toteuttaa lainsäädäntöuudistuksia tässä maassa eduskuntavaalien jälkeen, niin te nostitte kädet pystyyn ja annoitte tyhjän paperin. [Jari Ronkainen: Juuri näin! — Keskustan ryhmästä: Oi voi voi!] Siinä on siis käytännön todiste siitä, mitä teidän politiikkaanne on. Se on tyhjän puhumista, tyhjän papereita ja täällä valittamista vailla vaihtoehtoa. Sitten kun mennään tähän teidän paperiinne, niin te rahoitatte ensi vuonna teidän hassunhauskoja toimianne muun muassa yhteisöveron alennuksen perumisella, mutta jos keskustan edustajat olisivat kaiken huudon keskellä vaivautuneet lukemaan tämän valtion talousarvion vuodelle 2026, niin hupskeikkaa, sieltä ei edes löydy yhteisöveron alennuksen perumista. [Mauri Peltokangas: Oho, kylläpä siellä on taas paperit luettu!] Toivon, että jatkossa, kun kritisoitte, tutustutte ensin omaan ohjelmaanne ja ennen kaikkea olette valmiita kantamaan vastuuta silloin, kun teille siihen paikkaan mahdollisuus tarjotaan. — Ei muuta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

23.42 **Markku Siponen kesk:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todellakin Suomen työttömyys on tällä hetkellä Euroopan toiseksi heikointa. [Miko Bergbom: Eli ei vastausta!] Hallitus lupasi ja edustaja Bergbomkin täällä toi ääneen useamman kerran, jäi hyvin tänne korviin kuulumaan, kun kuulin täällä salissa sen huudon, että eikö teille 100 000 uutta työpaikkaa kelpaa. Tässä äskeisessä puheenvuorossa puhuttiin kasvusta ja siitä arvosteltiin, onko keskustan vaihtoehdossa lääkkeitä kasvulle, mutta se on nähty, että hallituksen vaihtoehdossa näitä lääkkeitä ei ole. Minun mielestäni on epäkohtelias arvostella toisen puolueen vaihtoehtoa vitsiksi. [Jari Ronkainen: Laitetaanpa korvan taakse!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

23.43 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa herra puhemies! Jos ”vitsi” on epäkohtelias, niin voidaan se korjata myös muotoon ”epäuskottava”, mikäli se helpottaa teidän iltaanne.

Mitä tulee näihin 100 000 uuteen työpaikkaan, niin toivon, että esitätte kritiikkinne myös valtiovarainministeriön riippumattomille virkamiehille, jotka ovat virkavastuulla laskeneet nämä hallitusohjelmassa esitetyt vaihtoehdot työpaikkojen toteutumisesta. Kuten keskustassakin hyvin tiedetään — joskaan täällä salissa sitä ei kehdata myöntää — totta kai siinä on suhdannevaihtelu otettava huomioon, plus tietenkin se, että kaikki toimet

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

eivät ole täysimääräisesti vielä edes voimassa. Eli eihän sitä voi suhdanteen pohjalla ajatella, että ne kaikki 100 000 uutta työpaikkaa toteutuisivat. Mutta tosiaan se lukema 100 000 tulee valtiovarainministeriön virkamiehiltä. Mikäli kyseenalaistatte heidän osaamisensa ja riippumattomuutensa, niin osoittakaa kritiikki heidän suuntaansa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

23.44 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! En tiedä, pitäisikö itkeä vai nauraa, kun perussuomalaisen edustaja menee virkamiehen laskelmien selän taakse työpaikkojen osalta. [Miko Bergbomin välihuuto] Kysehän on siitä, millaista politiikkaa on tehty, millaisiin tuloksiin sillä päästään, ja tulokset ovat nytten nähtävissä. Se, että mennään jonnekin virkamiesten arvioitten taakse siitä politiikasta, on kyllä vastuun pakoilua. Nyt saadaan tuloksia siitä politiikasta, mitä ollaan tehty Orpon—Purran hallituksen johdolla, ja tulokset ovat nähtävissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

23.44 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa herra puhemies! Jos sovelletaan teidän juuri esittämääne logiikkaa, niin tällä puheellahan te myönsitte juuri, että soten ongelmat ovat teidän syytänne ja on myös vastuun pakoilua teiltä olla myöntämättä sitä asiaa. Hyvä, että tämä tuli tällä tavalla selväksi, niin ei tarvitse näitä keskusteluita jatkossa enää käydä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköän ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 28/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Valkonen on poissa. — Edustaja Keskisarja, olkaa hyvä.

Keskustelu

23.45 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! En ole somessa, enkä paljon käytä internetiä. Paremmat digi-ihmiset vasemmalla ja oikealla, korjatkaa, jos erehdyn: Netin tietoliikenne on paljolti pornografiaa. Tiede ja taide eivät tuki kaapeleita. Tuutin täydeltä leviävät kiinalaisvakoilun tiktak, Skibidi ja aivomätä. Mokomaa epäkulttuuria on, sanokaamme, 67 prosenttia.

Nimenomaan pornovideoiden pyöritys vaatii valtavat konesalit. Niitä syntyy Suomi-neidon hameen alle. Datakeskukset sikiävät halvasta sähköstä, viileästä ilmasta, puhtaasta

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

vedestä ja höyhenenkeveästä verotuksesta, käytännössä yritystuesta. Vietin varhaisnuoruuteni pitäjässä nimeltä Pornainen. Tuleeko Suomesta iso Pornainen? Lukeeko datakeskustemme teratavuissa Made in Pornainen?

Arvoisa puhemies! Kunnioitan sääntöjä kansanedustajan arvokkaasta käyttäytymisestä ja siivosta puhetavasta. Tämä aihe vaan on arvoton ja siivoton. Pahoittelen, että minun täytyy keskiyön hetkellä sanoa totuus — kirjaimellisesti alaston totuus. En tarkoita sukupuolista siveettömyyttä vaan sielujen itsesaastutusta. Tietoyhteiskunta on porno-yhteiskunta. Datakeskusten inha industrialismi kietoutuu onanismiin. Ennen vanhaan tekstiiliteollisuuden tuote oli esimerkiksi tumpu. Nyt datakeskusten tuote on tumputtaminen. [Naurua oikealta] Jos Suomen talous ei muka nouse ilman verovapaata tumpustustailua, niin jääköön nousematta. Luojan kiitos, hallitus nyt panee verolle synnin ja perustaa päätöksensä valtiovarainministeriön vanhurskaaseen harkintaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi on poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

23.48 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä, joka koskee konosalien sähköveroluokan muuttamista. Kyseessä ei ole pelkkä verotekninen uudistus, vaan tämä esitys on osa laajempaa talouspolitiikan kokonaisuutta. Se on osa historiallisen yrittäjämysteistä kokonaisuutta, jonka selkeä suunta on vahvistaa Suomen talouden kasvua ja kilpailukykyä pitkällä aikavälillä. Tämän hallituksen linja on selvä: välttämättömän verotuksen on oltava vastuullista, kannustavaa ja kestävä. Juuri siksi myös tukijärjestelmien on vastattava ajan vaatimuksia sekä kannustettava sellaisiin investointeihin, jotka ovat suomalaisille hyväksi.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys käsittelee konosalien sähköveroluokan muuttamista. Konesalit ovat tärkeä osa modernia taloutta ja digitalisaation infrastruktuuria, mutta niiden toimintaedellytykset eivät perustu pelkästään sähköveroon. Suomi on houkutteleva investointikohde, koska täällä on saatavilla puhdasta sähköä, energiaa, täällä on vakaa yhteiskunta, osaavaa työvoimaa sekä hyvät tiet ja tietoverkot. Nyt tehtävä veroluokan muutos kannustaa kehittämään toimintaa entistä energiatehokkaammaksi ja kestävämmäksi. Se kannustaa meitä kohti sellaisia investointeja, jotka suojelevat tämän maan myös lapsillemme ja lastenlapsillemme. Tämä on tulevaisuuteen katsovaa politiikkaa, jossa kannusteet suunnataan oikein innovaatioihin, uuteen teknologiaan ja vastuulliseen kasvuun.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan, että konesaleista maksettava sähkövero siirrettäisiin alemmasta toisesta sähköveroluokasta yleiseen ensimmäiseen sähköveroluokkaan. Vaikka muutoksen myötä valtio saa enemmän, on tärkeää myös turvata tulevien investointien edellytykset. Siksi esimerkiksi datakeskusten investointiympäristö turvataan muilla toimenpiteillä.

Haluamme varmistaa, että Suomi säilyy kilpailukykyisenä ja että energiantensiivinen digitaalinen teollisuus jatkaa kasvuaan täällä, ei muualla. Tämä on meille tärkeää erityisesti Pohjois-Suomessa, jonne on suunnitteilla suuria datakeskushankkeita ja jossa on Oulun yliopiston korkea osaamisen taso lähellä. Tämä on vastuullista talouspolitiikkaa, josta syntyy kokonaisuus. Verotuksen kautta vahvistamme julkista taloutta ja samalla luomme pohjaa uusille investoinneille ja työpaikoille.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tahdon kiittää valiokuntaa esityksen huolellisesta käsittelystä: kiitos! Meidän on muistettava, että Suomeen syntyy kasvua vain työllä, investoinneilla ja yrittämisellä. Tämä hallitus tekee päätöksiä, jotka luovat edellytykset sille kasvulle. Kun verotus on reilua ja kannusteet ohjaavat innovaatioihin, syntyy hyvinvointia, joka kantaa tulevaisuuteen. Juuri nyt rakennamme kestävämpää huomista. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

23.53 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Datakeskukset ovat nähdäkseni tervetulleita investointeja Suomeen, mikäli ne hyödyttävät yhteiskuntaa maksettujen verojen ja hyödynnettyjen hukkalämpöjen kautta. Erityisen tervetulleita ovat investoinnit, joiden ympärille kehittyä laajempaa ja korkeamman arvonlisään työllistävää toimintaa. Kuitenkaan kaikki Suomeen suunnitellut datakeskukset tuskin voivat toteutua, tai mikäli ne toteutuisivat, voisi sillä olla merkittävä sähköjärjestelmää kuormittava vaikutus.

Datakeskukset ovat eri asia kuin datatalous, eivätkä datakeskukset synnytä rakennusvaiheen jälkeen juurikaan työtä Suomeen. Datakeskusten kasvava sähkönkäyttö lisää sähkönsyönnön, luo tarvetta sähköverkkoinvestoinneille ja sähköntuotannon fossiilittoman jouston lisäämiselle. Tämä kaikki luo kuluja ja voi nostaa sähkönsyönnön hintaa. Datakeskusten lisääntyminen luo tarvetta uudelle energiantuotannolle, ja kaikkeen energiantuotantoon, myös fossiilittomaan, liittyy aina joitain haittoja. Näin ollen on perusteltua, että datakeskukset hyödyttävät yhteiskuntaa verojen kautta ja maksavat nykyistä enemmän veroja.

Nykyiselle konesalien verotuelle ei ole perusteita, ja tuemme hallituksen esitystä verotuen poistosta. Kasvava kiinnostus konesali-investointeihin Suomeen selittyy suurimmaksi osaksi Suomessa tarjolla olevasta edullisesta ja puhtaasta sähköstä, vakaasta sähköverkosta, puhtaasta vedestä ja viileästä ilmastosta. Hukkalämmön hyödyntämismahdollisuudet kaukolämmön tuotannossa tai muussa toiminnassa tarjoavat konesaleille liiketoimintamahdollisuuksia konesalitoiminnan lisäksi. Veronkorotuksen jälkeenkin Suomen sähkönsyönnön hinta on toimijoille kilpailukykyinen ottaen huomioon muut Suomen vetovoimatekijät. On arvioitu, että konesalien tarve on kasvamassa globaalisti merkittävästi, ja Pohjoismaiden kilpailukyky konesalien sijaintimainana on niin hyvä, että ennen pitkää konesali-investointien määrää Pohjoismaihin tulevat rajoittamaan niiden vaikutukset sähköverkkoihin.

Emme näe tarpeelliseksi hallituksen esittämää verotuen poistoa kompensoivaa konesalien uutta tukimallia, johon valiokunnan mietinnössä viitataan. Konesalien tulevaan sähkönsyönnön määrään liittyy jonkin verran epävarmuuksia. Mikäli kuitenkin verotuki pysyisi voimassa, voisi se tarkoittaa jopa noin 380 miljoonan euron lisäystä vuotuisessa sähköverotuksessa konesaleille. Vaikka Suomeen mahtuu datakeskuksia, on selvää, että jos kaikki suunnitellut hankkeet toteutuisivat, olisi sillä isoja energiajärjestelmäämme haastavia ja sähkönsyönnön hintaa nostavia vaikutuksia ja verotuen määrä nousisi kestävämpään suureen.

Arvoisa puhemies! Datakeskusten heikko työllisyysvaikutus ja niiden yhteiskunnalle luomat kulut ja muut vaikutukset perustelevat sitä, että datakeskuksia verotetaan nykyistä enemmän. Näin voidaan varmistaa, että yhteiskunta saa toiminnoista hyötyä ja vastapainoa syntyneille kuluille ja vaikutuksille. Vaikka veroa korotetaan yhteiskunnan saaman

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

hyödyn varmistamiseksi, on datakeskusten tarve globaalisti niin suuressa kasvussa ja Suomella niin paljon suotuisia ominaisuuksia, että on todennäköistä, että datakeskuksia Suomeen rakennetaan jatkossakin myös ilman kompensoivia tukimalleja.

Tilanteessa, jossa valtiontalous on raskaasti alijäämäinen, täytyy kaikkia yritystukia tarkastella kriittisesti. Siksi puollamme sähköverotuen poistoa, emmekä kannata uusille datakeskuksille suunnatun yritystuen luomista. Lisäksi esitämme, että datakeskusten verotuki poistettaisiin jo 1.1.2026 alkaen. Tällä olisi vuoden 26 osalta 23 miljoonan euron verotuloja lisäävä vaikutus.

Edellä olevalla perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 3 mukaisen pykälämuutoksen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

23.57 Johannes Yrttiaho vas: Puhemies! Hallitus on nyt esittänyt — viime keväästä asti jatkuneen jähkailun ja hidastelun jälkeen — että datakeskusten sähköverotuki poistetaan. Se poistuu kuitenkin vasta heinäkuussa 26, eli ensi vuonna datakeskusjätit saavat nauttia vielä 23 miljoonan veroedusta. Heinäkuun jälkeenkkin hallitus on luvannut tukea näitä Googlen ja Microsoftin kaltaisia jättiläisiä kymmenien miljoonien uudella yritystuella. Tämä ei ole hyväksyttävää. Edustaja Sarkkisen valtiovarainvaliokunnan mietintöön jättämässä vastalauseessa 3 esitetään, että veroetu poistetaan jo 1.1. alkaen eikä uusia yritystukia datakeskuksille valmistella. Tein vastaavan lakialoitteen aiemmin syksyllä, kun tästä hallituksen esityksestä ei vielä ollut tietoa.

Puhemies! Eräs väite, joka datakeskusten puolesta usein esitetään, kuuluu, että datakeskukset työllistävät merkittävästi ja siksi niitä tulisi yhteiskunnan varoista myös tukea. Tosiasiassa konesalitoiminta on sähköintensiivistä ja pääomavaltaista. Työpanoksen osuus on pieni. Siten konesalitoiminnan vaikutukset sijaintimaan työllisyyteen ja niiden koko käyttöajaltaan tuottama nettoarvonlisäys sijaintimaahan ovat pieniä suhteessa investointien arvoon.

Konesali-investoinnit voivat syrjäyttää muun sähköintensiivisen ja mahdollisesti korkeamman nettoarvonlisän yritystoiminnan kannattavuutta ja sijoittumista Suomeen, jos konesali-investoinnit edellyttävät esimerkiksi sähkön tuotannon ja siirron kapasiteetin lisärakentamista ja siirtomaksujen nousua tai johtavat muuten sähkön keskihinnan nousuun Suomessa. Tämä riski on todellinen. Datakeskukset kuluttavat valtavasti sähköä. Viime vuonna 15 konesalin sähkönkulutus oli yhteensä noin 1,3 terawattituntia, mikä vastaa noin 1,6:ta prosenttia koko Suomen sähkönkulutuksesta. Elinkeinoelämän keskusliiton vihreän siirtymän investointien dataikkunan mukaan esiselvitys-, suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa olisi yhteensä 62 konesalihanketta. Jos suunnitellut datakeskushankkeet toteutuvat, tarkoittaa se sähkönkulutuksena 17,5:tä terawattituntia eli noin viidenneksen lisäystä nykyiseen sähkön kokonaiskulutukseen Suomessa.

Selvityshenkilö Veli-Matti Mattila toteaa raportissa, että datakeskustoiminnasta aiheutuva jouston tarve sähköjärjestelmässä joudutaan takaamaan valtion tukemalla varavoimalla. Selvää on, että tavallisen suomalaisen kotitalouskuluttajan sähkön kustannukset kasvavat datakeskustoiminnan laajentuessa. Suorimmin se näkyy sähkölaskussa, mutta myös lisäinvestoinnit sähköntuotantoon ja sähkönsiirtoon maksavat lopulta kuluttaja ja veronmaksaja. Kun yritystukia datakeskuksille jaetaan jatkossakin, maksaa suomalainen veronmaksaja tietenkin nekin.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Datakeskusten investointikustannuksista merkittävä osa ei lisää kotimaista kysyntää, sillä esimerkiksi konesalilaitteistot, jotka muodostavat suurimman osan investoinnin arvosta, tulevat suurelta osin ulkomailta. Siltä osin kuin investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää erityisesti rakentamisen toimialalla, niiden lyhyen aikavälin vaikutukset riippuvat rakennusalan suhdannetilanteesta. Jos rakennusala toimii vajaakäytöllä, investoinneilla voi olla suhdannetilaa parantava vaikutus. Jos taas rakennusalan tuotantokapasiteetti on normaalissa käytössä, konesali-investointi voi syrjäyttää muita rakennusinvestointeja, jolloin vaikutukset suhdannetilanteeseen ovat vähäiset.

Rakennusallalla huomioon on otettava myös ulkomaisten lähetettyjen työntekijöiden laajamittainen riisto halpatyövoimana. Se on tosiasia, eivätkä datakeskustyömaat ole ilmiölle mitenkään immuuneja, päinvastoin. Googlen datakeskuksen laajennustyömaalta Haminasta paljastui tänään tiistaina räikeä ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttökokonaisuus. Asiasta kertoi ainakin Helsingin Sanomat. Rakennusliiton tietojen mukaan työmaalla on toiminut sama virolainen yritysrypäs, joka on käyttänyt halpatyövoimaa muun muassa Turun telakalla. Valvonta ja julkisuus paljastavat näistä tapauksista vain jäävuoren huipun, se on hyvä aina muistaa.

Mutta tällaista toimintaa siis hallitus on tukenut ja tukee heinäkuuhun saakka sähköverohuojennuksella ja sen jälkeen uudella, suuruudeltaan suunnilleen yhtä anteliaalla yritystuella. Me tietenkin vastustamme tällaista politiikkaa. Peruskysymys on se, katsooko hallitus todella tarpeelliseksi tukea jättiläismäisiä voittoja maailmanlaajuisesti takovia yhtiöitä, kuten Googlea ja Microsoftia, tällaisilla yhteiskunnan tuilla samalla, kun hallitus leikkaa massiivisesti kansalaisten palveluista ja sosiaaliturvasta.

Puhemies! Datakeskukset tulee panna verolle heti 1.1. alkaen ja lopettaa eduskunnan päätöksellä hallituksen viime perjantaina käynnistämä valmistelu uudesta yritystuesta.

Kannatan edustaja Sarkkisen tekemää vastalauseen 3 mukaista muutosehdotusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

0.03 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin tässä esityksessä siirretään konesaleissa käytettävän sähkön vero alemmasta sähköveroluokasta yleiseen sähköveroluokkaan, ja tämän on arvioitu tuovan lisää verotuloja vuositasolla 47 miljoonaa euroa.

Vihreiden mielestä esitetty esitys on varsin perusteltu. Julkisen talouden tilanne on haastava, ja valtio velkaantuu nopeasti, ja siksi on hyvä vahvistaa julkisen talouden tulopohjaa tarkastelemalla kriittisesti erilaisia verojärjestelmän poikkeuksia. Tätä konesalien verotuen poistoa puoltaa erityisesti se, että valtiovarainministeriön ennusteessa verotuen on arvioitu nousevan noin 83 miljoonaan euroon vuonna 2030, ja arvioon liittyy myös merkittävää varovaisuutta, sillä mikäli kaikki tällä hetkellä esiselvitys-, suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa olevat konesalihankkeet toteutuisivat, voisi verotuen määrä nousta jopa 350 miljoonaan euroon.

Tietysti on tärkeätä, että me houkuttelemme tänne vihreän siirtymän investointeja, mutta tällainen alempi sähköveroluokka ei ole kuitenkaan ainoa keino houkutella datakeskusinvestointeja. Kuten esityksessä todetaan, Suomen keskeisiä kilpailukytekijöitä ovat muun muassa edullinen ja puhdas sähköntarjonta, vakaa sähköverkko, puhdas vesi ja viileä ilmasto, digitaalinen infra sekä hukkalämmön

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

hyödyntämismahdollisuudet. Siinä vaiheessa, kun tämä esitys tuotiin eduskunnalle, osana tätä veromuutosta hallitus oli sopinut uuden tukimekanismin luomisesta datakeskusinvestoinneille, eli tämmöisen uuden yritystuen, jonka siinä vaiheessa kerrottiin olevan samansuuruinen kuin tämä alennus, eli 47 miljoonaa euroa, mutta myöhemmin olemme kuulleet, että siihen käytetään vain 30 miljoonaa ja siitä tehdään määräaikainen, ja hyvä näin.

Lisäksi me pidämme tärkeänä, että tässä tulevassa tukimekanismissa on tiukat ympäristökriteerit, jotta investoinnit ovat aidosti vihreää siirtymää edistäviä ja ovat tämän ei merkittävää haittaa -periaatteen, do no significant harm -periaatteen, mukaisia. Korostamme myös sitä, että Suomessa tulee luoda puitteet ja varmistaa investointiympäristön houkuttelevuus luonnonvarojen korkeamman jalostusasteen käytölle ja korkean jalostusasteen tuotteiden valmistukselle ja resurssituottavuuden parantamiselle. Datakeskuksia ajatellen niitähän ovat hyvin erityyppisiä, ja sen takia olisi hyvä, jos me saisimme tänne nimenomaan sen tyyppisiä datakeskuksia, joista on myös aidosti hyötyä, eikä ne ole vain kissavideoiden pyörittämistä varten tehty.

Todellakin mielestämme tämä esitys on kannatettava, mutta meillä on sitten pari lausumaehdotusta liittyen juuri näihin konesalien investointien tukemisen ehtoihin sekä puitteisiin ja varmistukseen siitä, että investointiympäristön houkuttelevuus luonnonvarojen korkeamman jalostusasteen käytölle ja korkean jalostusasteen tuotteiden valmistukselle ja resurssituottavuuden parantamiselle varmistetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

0.06 Tuomas Kettunen kesk: Rouva puhemies! Hyvää huomenta! Se on keskiviikko ja 10.12., ja kello on 00.06. — Huomenta myös edustaja Ronkaiselle, kun katselit tuota kelloa siihen malliin, että pitääkö se paikkansa, että on vuorokausikin vaihtunut.

Rouva puhemies! Kyllä, täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja, ja myös aika räväköitäkin puheenvuoroja, kun vertaa edustaja Keskisarjan ja edustaja Hännisen puheenvuoroja. Niillä puheenvuoroillahan oli eroa kuin eilisellä päivällä ja tällä päivällä. Kuuntelin sen edustaja Keskisarjan puheenvuoron tuolta omasta työhuoneestani ja jäin miettimään, kun siellähän viljeltiin ihan sivistyssanoja, että tälleen kainuulainen meni ihan hämmennyksiin, ja piti ihan Googlea käyttäen, että mitä se onanismi tarkoittaa. No, meillä Kainuussa ei oikein näitä sivistyssanoja sillä lailla ruukata käyttäen, mutta kyllä myö tiedetään, mitä tarkoittaa lavaari tai meetvursti — siinä meidän kainuulaisten sivistyssanat.

Rouva puhemies! Sitten ihan itse tähän asiaan. Sitä minä kummastelen näin jo puolenyön jälkeen, kun tätä valiokunnan mietintöä luen ja olen katsonut tätä hallituksen politiikkaa ja veropolitiikkaa, että kyllähän tässä semmoista poukkoilevaisuutta on ollut ilmassa viime aikoina, jos katsotaan esimerkiksi makeis- ja sokeriveron osalta ajatellen tulevaisuuden investointeja. Nyttien kun puhutaan näistä datakeskuksista, niin veroa kyllä korotetaan, mutta samaan aikaan täällä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä sitten todetaan, että veroa korotetaan, mutta valmistellaan määräaikaista kymmenen vuoden veronpalautustukea, joka perustuu datakeskuksessa kulutettuun sähköön, ja palautuksen vaikutus verotuottomenetykseen on enintään 30 miljoonaa euroa. Vähän mietin, minkälaista kuvaa sitten annetaan näille teollisille toimijoille, jotka ovat jo tehneet datakeskuksia tähän meidän yhteiskuntaan Suomeen, mutta ennen kaikkea niitä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

tulevaisuuden investointeja. Mietin tämmöisiä Googlen kaltaisia toimijoita, jotka ovat jo varauksia tehneet ja maa-alojakin ostelleet ja olisivat tekemässä datakeskuksia, joiden myötä tulisi sitten niitä työpaikkoja ja talouskasvuakin jonkin verran.

Minä ymmärrän sen huolen, mitä tässä on puheenvuoroissa tuotu esille, että tuleeko sähkö riittämään, ja jos sähkö ei riitä, niin tuleeko sähkön hinta kuluttajien osalta sitten nousemaan, mutta kyllä meidän pitäisi samaan aikaan keskustella siitä, miten sitä sähköntuotantoa saadaan tässä yhteiskunnassa lisättyä. Me olemme puhuneet tässä salissa uusiutuvista energioista, tuulivoimasta, viime vai toissa viikolla kävimme keskustelua tuulivoimasta tuonne merialueille, mutta samaan aikaan meidän pitää uskaltaa myös käydä keskustelua tulevaisuudesta, että onko tähän yhteiskuntaan mahdollisuus rakentaa vielä yksi iso ydinvoimala vai olisiko näin, että tulevaisuudessa Suomessa olisi tämmöisiä pienydinvoimaloita, jotka tuottaisivat sähköä. Samaan aikaan näissä keskusteluissa käydään myös se rehellinen keskustelu CHP-laitoksista elikkä niistä lämpölaitoksista, jotka lämmöntuotannon yhteydessä pyörittävät sitä sähköturbiinia ja tuottavat sitten myös niin sanottua säätoenergiaa yhteiskunnan verkkoon.

Tästä edustaja Keskisarjan puheenvuorosta jäi semmoinen kuva, että näitä datakeskuksia tehdään vain hurvitteluun, mutta täytyy sitten muistaa samaan aikaan, että kun näitä älyhärpäkkeitä mekin kansanedustajat käytämme ja jos vaikka tekoälyä tai jotain Googlea käytämme, niin siellä konesalissa vain raksutus käy, kun me käytämme näitä palveluita. Että kyllä näissä datakeskuksissa sitä hyödyllisyyttäkin on, ja toivon, ettei pelkästään huvin puolelle mennä.

Täytyy tähän oman puheenvuoroni loppuun todeta, että huumoriakin saa olla, mutta kun asioista keskustellaan, niin sen mukaisella vakavuudella sitten myös viedään asioita eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

0.11 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tähän energian saantiin liittyen täytyy muistaa se, että ydinvoima tuottaa noin 40 prosenttia meidän energiantuotannosta tällä hetkellä ja ydinvoimalaitoksia nyt ei ole tullut viime vuosina lisää. Toivottavasti niitä jossain vaiheessa tulee. Itse olen työskennellyt 12 vuotta ydinvoimalaitoksissa, ja jonkin verran tunnen sitä energiantuotantotapaa. Tuulivoima on kasvanut kovaa, ja tällä hetkellä se on 25 prosenttia Suomen energiantuotannosta, eli nämä kaksi tapaa ovat jo käytännössä kaksi kolmasosaa, ja se on todella korkea määrä. Sitten kun katsoo tätä muuta tuotantoa, niin Suomi on käytännöllisesti katsoen puhtaan energian, sähköenergian, tuotannolla varustettu valtio. Itse lasken tämän osalta aika paljon siihen, että nyt tätä tuulivoimaa rakennetaan lisää eri puolille — nyt tulee sitä merituulivoimaa, ja toivottavasti saadaan aikaiseksi tuulivoimaa Itä-Suomeen — ympäri Suomea, ja tämä ehkä tasoittaa myös tuulivoiman vaihtelua ja siihen liittyvää säätovoimatarvetta.

Kaksi asiaa, jotka tässä meidän energiapaletissa ovat haasteellisia: toinen on tämä säätovoiman lisääntyvä tarve, ja jos siihen yhteyteen sitten tulevat vety ja aurinko mukaan, niin saadaan vähän varastointia ja muuta aikaiseksi. Mutta ehkä isoin asia on kantaverkon ja korkeajännitejaketuverkon vahvuus ja laajuus, että voidaan siirtää energiaa ympäri Suomea. Sitten jos tämmöiset energiainvestoinnit laitetaan kantaverkkoonkin liikkeelle, niin se vie varmaan kymmenen vuotta ennen kuin siellä se verkko on, ja se vie oman aikansa, että se yleensä saadaan sinne. Meillä on ne haasteet, että vaikka nyt tuotantoa

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

saataisiinkin, niin sitten se siirto paikasta toiseen on tärkeätä. Sitten kun totta kai näitä datakeskuksia tässä sijoitetaan, niin toivottavasti ne olisivat aika lähellä näitä tuotantoyksiköitä, jotta tätä siirtokapasiteettia ei tarvittaisi niin paljon. Mutta on hyvä asia, että meille näitä syntyy, ja sitten sen osalta vielä, että päästään hyödyntämään sitä kapasiteettia, mitä niistä datakeskuksista tulee, myös Suomen osalta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

0.13 Tuomas Kettunen kesk: Rouva puhemies! Edustaja Lyly sai innostuksen käyttämään vielä yhden puheenvuoron — siis kiittää tuosta äskeisestä hyvästä puheenvuorosta edustaja Lylyltä, joka on ydinvoimasta tietoinen ja perehtynyt aiheeseen ja aihepiiriin ja sattunut jopa työskentelemäänkin ydinvoimalaitoksen parissa.

Miksi otin tämän puheenvuoron: Ihan vain muistutuksena, kun aina puhumme puhtaasta energiasta, viime kaudella puhuimme vihreästä siirtymästä ja tällä kaudella me puhumme puhtaasta siirtymästä, mistä hallitusohjelmaan on kirjattu. Kun katsoimme näitä hiilineutraalisuustavoitteita, mitä on edellinen hallitus asettanut, niin näköjään milläkään ei anneta periksi edellisen hallituksen tavoitteista. Elikkä Suomi on hiilineutraali vuonna 2035, ja näin on näköjään ilmastotavoitteet asetettu nykyisenkin hallituksen toimesta, ja perussuomalaiset ovat siihen puumerkkinsä laittaneet. [Mauri Peltokangas: Tyhjä paperi!] — Edustaja Peltokangas, puumerkinne on laitettu näihin ilmastotavoitteisiin, ja milläkään ei ole annettu näköjään periksi näistä ilmastotavoitteista. Edustaja Peltokangas, viisi päivää vanha uutinen: te olette päässeet ilmastotavoitteisiin, että Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035, ei vihreällä siirtymällä vaan puhtaalla siirtymällä. Edustaja Peltokangas, toivon, että kuuntelisitte tämän minun puheenvuoroni loppuun asti, kun totean, niin kuin edustaja Lyly totesi, että tänä päivänä jo 40 prosenttia yhteiskuntamme sähköntuotannosta tulee ydinvoimalasta, ja kyllä, ydinvoima on puhdasta energiaa. Olisi mahdollisuus rakentaa kenties yksi iso laitos tai sitten näitä pieniä ydinvoimaloita, ja sillä te pääsette yhtenä toimenpiteenä siihen hiilineutraalisuustavoitteeseen vuoteen 2035, jonka te olette yhdessä hallituskumppaneittenne kanssa päättäneet.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 16/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 28/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 28/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mietinnön meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas. Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Keskustelu

0.16 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvää keskiviikkopäivää minunkin puolestani. Tässä StV:n performanssin jälkeen ilta venähti pitkäksi, mutta siitä huolimatta arvostan paljon valiokunnan työskentelyä, ja koska valiokunnan mietintö rahapelijärjestelmän uudistuksesta on tärkeä, niin esittelen sen pääpiirteittäin.

Ehdotetulla lainsäädäntökokonaisuudella toteutetaan siis rahapelijärjestelmän uudistus, jolla rahapelimarkkina avataan osittain kilpailulle. Uudistuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti ehkäistä ja vähentää rahapelihaittoja sekä parantaa kysynnän kanavoitumista lailla säänneltyyn ja valvottuun rahapelijärjestelmään.

Uudessa rahapelijärjestelmässä nykyisestä Veikkaus Osakeyhtiön monopolista luovutaan osittain. Osa rahapeleistä kuuluu jatkossakin Veikkaus Osakeyhtiön monopoliin, ja osa vapautetaan kilpaillulle markkinalle. Kilpaillulle markkinalle vapautetaan vedonlyönti, mukaan lukien totopelit, sekä verkossa pelattavat kasinopelit, raha-automaattipelit ja rahabingo.

Uudessa rahapelijärjestelmässä kaikki valtakunnassa tapahtuva rahapelien toimeenpano on luvanvaraista. Ehdotuksen mukaan rahapelejä voi toimeenpanna yksinoikeustoimiluvan ja rahapelitoimiluvan nojalla. Myös rahapeleissä käytettävien peliohjelmistojen toimittaminen edellyttää toimilupaa. Uudistuksen myötä Veikkaus Osakeyhtiön yksinoikeudesta ei säädetä enää laissa, vaan Veikkaus Osakeyhtiö tarvitsee toimiluvan myös monopoliin kuuluvien rahapelien toimeenpanoon. Veikkaus Oy:n tulee eriyttää sen mahdollinen muu taloudellinen toiminta yksinoikeustoimiluvan nojalla harjoitetusta rahapelitoiminnasta.

Rahapelien toimeenpano sallitaan vain ehdotetussa rahapelilaisissa säädettävien edellytyksin. Rahapelilakiin sisältyvät pelaajien rekisteröintiä ja henkilöllisyyden ja asuinpaikan todentamista koskevat säännökset. Laissa säädetään muun ohella rahapelaamisen ikärajaista, pelitilistä ja tunnistautuneena pelaamisesta sekä peliestoista ja pelaamista koskevista rajoituksista. Lakiehdotus sisältää säännökset markkinoinnista, kielletyistä markkinointikeinoista ja -tavoista, markkinoinnin yhteydessä annettavista tiedoista, sponsoroinnista sekä suoramarkkinointikielloista. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös arpajaislakia, arpajaisverolakia, tuloverolakia, rikoslakia ja eräitä muita lakeja sekä kumottavaksi eräiden lakien säännöksiä.

Hallintovaliokunta on saanut asiassa perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja talousvaliokunnan lausunnot. Perustuslakivaliokunta esittää, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ensimmäinen lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 51 ja 52 §:stä esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella, arvoisa puhemies, hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisten huomautusten huomioon ottamiseksi rahapelilain eli ensimmäisen lakiehdotuksen 51 §:n ja 52 §:n muuttamista mietinnöstä tarkemmin ilmenevin tavoin.

Hallintovaliokunta ehdottaa, että uuden rahapelilain voimaantuloa myöhennetään puolella vuodella, jolloin se tulee voimaan 1.7.2027. Valvontatoimivallan siirto

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Poliisihallitukselta Lupa- ja valvontavirastolle on perusteltua toteuttaa samanaikaisesti rahapelilain voimaantulon kanssa eli 1.7.2027. Tämä vastaa myös hallituksen esityksessä ehdotettua ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Valiokunta ehdottaa, että toimilupamenettelyä ja yksinoikeustoimiluvasta valtiolle maksettavaa korvausta koskevat ja eräät muut säännökset tulevat voimaan 1.3.2026. Tämä mahdollistaa muun muassa sen, että Poliisihallitus voi rahapelilain vahvistamisen jälkeen antaa rahapelilain mukaiset tekniset määräykset ja mahdollisilla toimiluvan hakijoilla on mahdollista tutustua teknisten määräysten sisältöön ennen toimiluvan hakemista. Myös eräisiin muihin toimeenpanotoimiin saadaan hieman lisääaikaa.

Rahapelilain voimaantulon myöhentyessä on tarkoituksenmukaista myöhentää myös peliohjelmistotoimilupia koskevien säännösten soveltamista puolella vuodella siten, että toimilupia voi hakea 1.7.2027 alkaen, ja 1.7.2028 alkaen yksinoikeus- ja rahapelitoimiluvat haltijat saavat käyttää ainoastaan peliohjelmistotoimiluvanhaltijan peliohjelmistoja. Edellä todetut voimaantulosäännökset sisältyvät kaikki rahapelilain 106 §:ään.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta ehdottaa arpajaislain muuttamista koskevan toisen lakiehdotuksen siirtymäsäännöksen täydentämistä siten, että mahdollistetaan Veikkaus Osakeyhtiön rahapelien toimeenpanon jatkuvuus uuden rahapelilain tullessa voimaan. Kyse on käytännössä siitä, että pelaajilla on mahdollisuus osallistua Veikkaus Osakeyhtiön rahapeliin, esimerkiksi lotto- tai vedonlyöntipeliin, siten että ennen uuden lain voimaantuloa ja sen jälkeen ostetut pelit voivat osallistua samaan arvontaan tai pelata samaa vedonlyöntikohdetta edellyttäen, että uusi sääntely vastaa aiempaa sääntelyä. Valiokunta käsittelee mietinnössään tarkemmin tärkeitä asiaan liittyviä oikeudellisia ja valvonnallisia näkökohtia.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin myös muita tarkennuksia ja täydennyksiä. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että rahapelilain voimaantulon jälkeen seurataan uuden rahapelimarkkinan toimintaa ja uudistuksen vaikutuksia kiinnittäen huomiota muun muassa rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen, kanavointiasteen kehitykseen, uudistuksen valtiontaloudellisiin vaikutuksiin, valvontaviranomaisten resursointiin, pelihaittatyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ja urheilun toimialan rahoitukseen sekä hevostalouden toimintaedellytyksiin. Valiokunta pitää tarpeellisena, että seurannan pohjalta arvioidaan mahdollisia lainsäädäntö- ja muita kehittämistarpeita liittyen muun ohella rahapelien toimeenpanoa ja markkinointia koskeviin säännöksiin, maksuliikenne- ja verkkoliikenne-estoihin, järjestelmän ulkopuolisen pelaamisen kieltoihin ja kilpailumanipulaation torjuntaan. Samalla tulee arvioida myös mahdollisista muutostarpeista valvontaviranomaisille ja muille toimijoille aiheutuvia taloudellisia ja muita vaikutuksia.

Edellä sanottuun perustuvat valiokunnan mietinnössä ehdotetut lausumaehdotukset 1, 2 ja 3. Rahapeliuudistukseen liittymättömänä asiana on valiokuntakäsittelyn kuluessa noussut esiin kysymys siitä, että raaputusarpojen antaminen lahjaksi tulisi sallia siten, [Tuomas Kettunen: Hyvä!] että voiton lunastavan henkilön ei tarvitse olla sama kuin arvan ostanut henkilö. Tätä koskee valiokunnan lausumaehdotus 4.

Hallintovaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomina hallituksen esitykseen sisältyvät 3., 5.—8., 10.—14. ja 16. lakiehdotuksen, että eduskunta hyväksyy

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

muutettuina hallituksen esitykseen sisältyvät 1., 2., 4., 9. ja 15. lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy seuraavat neljä lausumaa:

Arvoisa puhemies! Lausuma 1: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää mahdollisuudet peliestorekisteriin perustuvaan järjestelmään, jossa pelaaja voisi asettaa itselleen keskitetyn kaikkia pelintarjoajia koskevan yhteisen tappiorajan.”

Lausumaehdotus 2: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa kanavointiasteen ja pelihaittojen kehitystä sekä huolehtii järjestelmän viranomaisvalvonnan ja pelihaittojen vastaisen työn toimintaedellytyksistä ja resursseista.”

Ja 3: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa uudistuksen vaikutuksia hevostalouden toimintaedellytyksiin siirtymäkauden alusta alkaen ja tarvittaessa ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin alan tulevaisuuden turvaamiseksi.”

Ja lausuma 4: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää raaputusarpojen lahjaksi antamisen mahdollisuudet viipymättä ja ryhtyy mahdollisesti tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.” [Tuomas Kettunen: Erinomaista!]

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

0.25 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Tämä rahapelilain uudistus tulee tuomaan paljon enemmän uusia ongelmia kuin nykyisin on ongelmia, joita sillä pyritään ratkomaan. Uudistuksessa Veikkauksen monopoli romutetaan ja iso osa markkinoista avataan ulkomaalaisille toimijoille. Tämän myötä myös mainonta lisääntyy merkittävästi. Tutkimuksesta tiedetään, että runsas altistuminen rahapelimainonnalle normalisoi ja arkipäiväistää rahapelaamista, lisää positiivista suhtautumista siihen sekä yllyttää pelaamaan, mikä taas puolestaan lisää rahapeliriippuvaisia. Lopputuloksena on siis enemmän haittoja ja kustannuksia sekä yksilöille että koko yhteiskunnalle.

Uudistus tehdään, koska tällä hetkellä noin puolet nettipelaamisesta tapahtuu ulkomaalaisten toimijoiden alustoilla. Koska ne eivät nyt ole osa suomalaista rahapelijärjestelmää, niistä ei saada verotuloja Suomeen eikä niitä pystytä säätelemään tai rajoittamaan millään tavalla. Jatkossa ulkomaalaisilta rahapeliyhtiöiltä tullaan vaatimaan lisenssin ostamista ja Suomen rahapelisääntöjen noudattamista. Tästä huolimatta lisenssien ulkopuolista pelaamista ei tulla kieltämään. Eli täysin turha ja älytön uudistus, joka vesittää itse itsensä.

Myös mietinnön kuvaus siitä, että uudistuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti ehkäistä ja vähentää rahapelihaittoja, jää pelkäksi sanahelinäksi. Vaikka uusi rahapelilaki sisältää joitain pelaamisen ja mainonnan rajoituksia, pitivät myös hallintovaliokunnan kuulemat asiantuntijat niitä aivan riittämättöminä. Esimerkiksi suoraan lapsiin kohdistuva mainonta ja sponsorointi kielletään, mutta sitä ei huomioida lainkaan, että muun muassa aikuisten jalkapallo- ja jääkiekko-ottelussa käy paljon vanhempia lastensa kanssa ja niissä rahapelejä saa hehkuttaa lähes estoitta.

Tämän uuden lain mukaan yksittäisen peliyhtiön harjoittaman mainonnan tulee olla maltillista, mutta käytännössä tämä maltillisuuden määritelmä on niin laaja, että se voi tarkoittaa lähes mitä tahansa määrää. Lisäksi kun kymmenet peliyhtiöt mainostavat muka maltillisesti yhtä aikaa, on lopputulos kaikkea muuta kuin kohtuullinen. Rahapeliuudistus sallii ulkomainonnan, joka tavoittaa väistämättä myös lapset, nuoret ja rahapeliongelman kanssa kamppailevat ihmiset. Nuoret, joista monet ovat jo koukuissa tavallisten pelien

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

pelaamiseen ja someen, kiinnostuvat aivan varmasti myös visuaalisesti houkuttelevista pelimainoksista.

Bonuspelirahojen salliminen lisättiin hallituksen esitykseen lausuntokierroksen jälkeen. On käsittämätöntä, ettei hallintovaliokunta puuttunut siihen. On täysin selvää, että se saa monet jatkamaan pelaamista pidemmälle kuin alun perin oli tarkoitus.

Myös ehdotettu huolenpitovelvoite jää torsoksi. Se ollaan nimittäin jättämässä rahapeliyhtiöiden itsensä määriteltäväksi. Kuka muka usko, että pelaamisesta tuloja saava ulkomainen toimija tosiasiallisesti näkisi vaivaa sen eteen, ettei yhä useampi suomalainen pelaisi sen pelejä yhä enemmän?

Rahapeliautomaatit olisi pitänyt siirtää erillisiin pelisaleihin, pois ruokakaupoista ja ihmisten arjen keskeltä. Peliautomaattien näkyvä sijoittelu ylläpitää riippuvuutta ja normalisoi niillä pelaamista myös lapsille.

Rahapeliyhtiöiden verotus jää aivan liian alhaiselle tasolle. 22 prosentin vero on jopa vähemmän kuin yleinen arvonnisävero. Sen tuotoilla ei tulla kattamaan edes lisääntyvien haittojen kuluja, saati että siitä saataisiin joitain uusia tuloja valtiolle.

Kun muu Eurooppa on viime vuosina alkanut kiristää rahapelipolitiikkaansa, niin Suomi kulkee päättömästi vastavirtaan. Esimerkiksi Italiassa kaikki rahapelimainonta on kielletty, Belgiassa ollaan lähestymässä täyskieltoa, Alankomaissa kohdentamaton verkossa pelattavien rahapelien markkinointi on kielletty. Merkittäviä rajoituksia mainonnalle ovat asettaneet myös Espanja, Viro, Latvia, Liettua ja Bulgaria. Miksi näiden maiden kokemuksia ja esimerkkiä ei seurata?

Arvoisa puhemies! Minua ihmetyttää, miten tämä uudistus saatettiin päästää näin pahasti metsään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

0.31 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Minä uskon, että salissa on yksimielisyys siitä, että tämä Veikkaukseen nojaava nykysysteemi ei toimi ja siksi on tarvittu uudistus, joka sitten tavallaan vastaa niihin ongelmiin, joita siitä repaleisesta nykysysteemistä tulee.

Mutta on pakko todeta, että olen kyllä vähän harmissani ja pettynyt siitä, että tätä tilaisuutta tässä kohtaa ei nyt paremmin käytetty hyväksi. Tässä nyt valittiin sitten niin — kun luodaan tämmöinen lisenssijärjestelmä, niin on selvää, että pitää löytää se tasapaino sen suhteen, että tavallaan saadaan näitä ulkomaisia vedonlyöntiyhtiöitä, toimijoita siihen lisenssijärjestelmän piiriin mutta kuitenkin niin, että ne haitat eivät kasvaisi — että ikävä kyllä on sitten edetty se mahdollisimman korkea kanavointiaste edellä, eli tavallaan nämä ehdot on hyvin löysiksi säädetty näiden yhtiöiden näkökulmasta.

Tietenkin hyvä puoli siinä on sitten, että he varmaan helpommin tulevat mukaan tähän meidän lisenssijärjestelmään, mutta sitten se keskeinen kysymys on, miten isoja haittoja tästä syntyy. Tässä on noussut jo esille tämä markkinointi, ja se on varmaan se näkyvin, isoin osa tätä koko uudistusta. Se tulee olemaan yhteiskunnallisesti merkittävää, kun tätä vedonlyöntitoimintaa aletaan markkinoimaan. Siihen liittyen varmaan tätä lain voimaantuloaikaakin on puolella vuodella eräiden eduskuntavaalien yli vähän siirretty. Mutta tietenkin on selvää, että sitten kun markkinointi on näkyvää ja tavallaan aika löperösti käytetään sanoja ”maltillista markkinointia” sun muuta, niin kyllä se saavuttaa

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

lapset ja nuoret ja tavallaan luo tällaista uhkapelimyönteisempää yhteiskuntaa. Tämä tietenkin tarkoittaa sitä, että pitää keskittyä rahapelihaittojen ehkäisyyn sekä hoitoon.

Ehkä vielä nopeana nostona, kun tässä on 40 sekuntia aikaa: Mainittiin tuossa puheenjohtajan esittelyssä tämä urheilukilpailumanipulaatio. Sehän on tosi vahvasti sidoksissa tähän rahapelaamiseen, uhkapeleihin, ja se on todellinen haitta. Esimerkiksi Suomessa alemmilla sarjatasoilla tätä esiintyy, ja kuten hallitusohjelmassakin on sanottu, siihen pitäisi tällä hallituskaudella puuttua, mutta tämä ei ole käsittääkseni kauheasti edennyt. Pidän sitä kyllä todella harmillisena ja toivon nyt, että tässä sitten tämän jatkeeksi saataisiin siihen jotain järkeä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ingo, poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

0.34 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Rahapelaaminen on muuttunut. Enää ei mennä pelikoneelle, huoltoasemalle tai kioskille, pelaaminen tapahtuu kännykällä ja kotisohvalla kellonajasta riippumatta. Rajat ovat kadonneet, eikä sääntelymme ole kestänyt perässä. Nykyinen rahapelijärjestelmä, jossa Veikkauksella on yksinoikeus, ei enää vastaa todellisuutta. Merkittävä osa rahapelaamisesta tapahtuu nykyisen järjestelmämme ulkopuolella, verkossa ja ulkomaisten toimijoiden alustoilla. Näistä peleistä ei makseta lisenssimaksuja tai veroja Suomeen. Näillä toimijoilla ei ole mitään vastuuta suomalaisten peliongelmissa.

Arvoisa puhemies! Rahapelijärjestelmä kaipaa kipeästi uudistusta. Olemme nyt valiokunnassa käsitelleet hallituksen esityksen uudeksi rahapelilaksi. Rahapelien toimeenpano kytketään nyt selkeästi luvanvaraiseen järjestelmään. Peliyhtiöiltä edellytetään lisenssiä, ja pelaaminen vaatii tunnistautumista. Valiokunnassa teimme esitykseen tarpeellisia täydennyksiä, ja kokonaisuus on nyt tässä hetkessä hyvä.

Tulevaisuutta varten meidän tulee kuitenkin yhä perusteellisemmin selvittää pelaajien mahdollisuudet asettaa itselleen keskitetty, kaikkia pelitarjoajia koskeva yhteinen tappioraja. Lisäksi meidän on seurattava pelihaittojen kehitystä ja huolehdittava viranomaisvalvonnan ja pelihaittojen vastaisen työn toimintaedellytyksistä.

Kuten minkä tahansa uuden lain voimaan tullessa, on myös tärkeää, että valtioneuvosto seuraa uudistuksen vaikutuksia muuhun yhteiskuntaan. Tämän lain osalta keskeistä on varmistaa hevostalouden toimintaedellytykset ylimenovaiheessa sekä selvittää raaputusarpojen lahjaksi antamisen mahdollisuudet viipymättä.

Arvoisa puhemies! Rahapelihaitat ovat vakava yhteiskunnallinen ongelma. Pieni joukko pelaajista tuottaa suuren osan pelituloista mutta samalla myös suuren osan inhimillisestä kärsimyksestä. Meidän on otettava nämä haitat tosissamme. Veikkauksen yksinoikeus ei ole enää riittävä keino hallita näitä ongelmia. Uusi rahapelilaki siirtää meidät yksinoikeusjärjestelmästä lisenssijärjestelmään, joka yhdistää vastuullisuuden ja markkinoiden valvonnan. Uudessa laissa asetetaan selkeät rajat kaikille toimijoille. Vaikka rahapelien markkinointi ja näkyvyys tulevat lisääntymään palveluntarjoajien lisääntyessä, on meidän tehtävämme huolehtia myös valvonnan resursseista ja siitä, ettei mainonta päädy alaikäisten silmien eteen.

Arvoisa puhemies! Kannatan esitystä ja pidän tärkeänä, että meillä on yhteinen valvottu ja pelihaittoihin puuttuva järjestelmä. On meidän vastuullamme varmistaa, että

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

rahapelaaminen ei enää tapahdu yhteiskunnan ulottumattomissa vaan sen valvonnassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

0.39 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallintovaliokunnan mietintöä koskien hallituksen esitystä, jolla Suomen rahapelijärjestelmä uudistetaan perusteellisesti. Esityksen tavoitteena on siirtyä nykyisestä Veikkauksen yksinoikeusmallista järjestelmään, jossa osa rahapeleistä säilyy yksinoikeuden piirissä mutta osa avataan valvotulle luvanvaraiselle kilpailulle. Uudistus on välttämätön, sillä nykyinen järjestelmä ei enää vastaa digitaalisen rahapelaamisen todellisuutta. Suuri osa nettipelaamisesta tapahtuu tällä hetkellä ulkomaalaisille toimijoille, jotka eivät maksa Suomeen veroja, saati kanna vastuuta pelaamisen haitoista. Uudistus korjaa tätä epätasapainoa ja kanavoii pelaamista valvottuun, suomalaisiin sääntöihin perustuvaan järjestelmään.

Arvoisa puhemies! Tarve rahapelijärjestelmän uudistamiselle on ollut esillä jo pitkään. Keskeinen tavoite uudistuksessa on se, että rahapelin haittoja voitaisiin ehkäistä nykyistä tehokkaammin. Uudistus ei tulisi laajentamaan rahapelaamista vaan toisi suurimman osan nettipelaamisesta viranomaisvalvonnan piiriin. Järjestelmä muuttuisi siten, että kaikki rahapelien järjestäminen olisi jatkossa luvanvaraista. Tämä koskisi myös Veikkauksen nykyisiä yksinoikeuspelejä, jotka siirtyisivät toimilupajärjestelmään. Veikkaus saisi näihin peleihin oman toimiluvan ilman kilpailua, kun taas vedonlyönti sekä netin kasino- ja automaattipelit siirtyisivät erilliseen lisenssijärjestelmään, johon myös muut toimijat voisivat hakea lupaa. Samalla myös peliohjelmistojen ja järjestelmien toimittaminen tulisi luvanvaraiseksi, jotta koko rahapelien ketju peliyhtiöistä teknisiin tuottajiin kuuluisi suomalaisen sääntelyn ja valvonnan piiriin.

Arvoisa puhemies! Mietinnössä kiinnitetään huomiota erityisesti pelihaittojen torjuntaan. Uuteen lakiin sisältyvät velvoitteet pelaajien tunnistautumisesta, käyttörajoituksista, peliostoista ja ikärajavalvonnasta. Nämä keinot ovat välttämättömiä, sillä tutkimusten mukaan suurin osa peliongelmissa syntyy juuri verkossa pelattavien korkean riskien peleissä. Hallintovaliokunta korostaa myös, että valvontaviranomaisille annetaan aiempaa vahvemmat työkalut puuttua luvattomaan toimintaan, esimerkiksi kieltää laitton markkinointi, määrätä sakkoja ja estää lainvastaisten sivustojen maksuliikennettä. Tämä on keskeinen edellytys sille, että kanavointiaste eli pelaamisen suuntautuminen valvottuihin palveluihin paranee.

Uudistus vaikuttaa myös hevostalouteen, joka on Suomessa vahvasti sidoksissa totopelien tuottoihin. Hallintovaliokunta nostaa esiin huolen siitä, miten hevostalouden rahoitus turvataan tilanteessa, jossa totopelit siirtyvät lisenssijärjestelmään ja kilpailulle avautuviksi. Lisäksi valiokunta korostaa, että hevostalouden rahoitusta on seurattava erityisen tarkasti siirtymävaiheen aikana. Jos näyttää siltä, että rahoitukseen syntyy katveita järjestelmän muutoksen vuoksi, on hallituksen puututtava tilanteeseen viipymättä.

Arvoisa puhemies! Uudistus selkeyttää myös rahapeliuottojen ohjausta. Hallintovaliokunnan mukaan jatkossa rahapeliuotot kohdennetaan edunsaajille, liikunnalle, kulttuurille, nuorisotyölle ja sosiaali- ja terveysjärjestöille, mutta uusi järjestelmä tekee tulovirroista ennakoitavampia ja läpinäkyvämpiä. Samalla valiokunta painottaa, että siirtymä on toteutettava hallitusti, jotta järjestöt ja muut tuensaajat voivat

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

sopeutua muutoksiin ilman rahoituskuiluja. Tämä on tärkeää, sillä rahapeli tuotot ovat monelle toimijalle keskeinen osa rahoitus pohjaa.

Tämä uudistus on merkittävä rahapelipoliittinen muutos Suomessa vuosikymmeniin. Se vahvistaa pelaajien suojaa, lisää läpinäkyvyyttä, tuo ulkomaalaiset peliyhtiöt sääntelyn piiriin ja turvaa valtion mahdollisuudet ehkäistä rahapelihaittoja. Samalla se antaa viranomaisille välineet valvoa markkinaa, joka on kehittynyt nopeammin kuin lainsäädäntö. Kokonaisuutena kyse on välttämättömästä ja pitkään valmistellusta muutoksesta, jolla rahapelijärjestelmä päivitetään vastaamaan digitaalisen aikakauden todellisuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

0.44 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä toteutetaan rahapelijärjestelmän uudistus, joka on ollut pitkään vireillä. Tarkoitus on avata rahapelimarkkina osittain kilpailulle. On selvää, että nykyinen Veikkauksen yksinoikeusjärjestelmä on menettämässä merkityksensä, kun rahapelaaminen on siirtynyt entistä enemmän verkkoon ja järjestelmän ulkopuoliseen pelaamiseen. Siksi uudistus tarvitaan. Sillä, että mahdollisimman suuri osa rahapelaamisesta saadaan kohdistumaan säänneltyyn ja valvottuun järjestelmään, voidaan saavuttaa useita hyötyjä valvonnan paranemisesta pelaajan suojaamiseen ja verotulojen lisääntymiseen. Näin voidaan myös paremmin puuttua pelaamisesta aiheutuviin haittoihin ja ehkäistä niitä. Tämä edellyttää kuitenkin, että uudistus toteutetaan haittoja minimoiden.

Tähän esitykseen on sisällytetty keinoja rahapelihaittojen vähentämiseksi, mutta kuitenkin valiokunnassakin kuultujen asiantuntijoiden lausuntojen perusteella ne ovat riittämättömiä torjumaan haittoja. Siksi vihreiden vastalauseessa on useita muutosesityksiä pykäliin sekä neljä lausumaa. Ne ovat tärkeitä, jotta yksinoikeusjärjestelmästä luopuminen ei johtaisi rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen kasvuun. Käyn tässä keskeiset vihreiden vastalauseen mukaiset muutosesitykset läpi.

Ensin markkinoinnista. Vaikka esitykseen on sisällytetty kannatettavia rajoituksia markkinoinnille, kuten suoramarkkinointikielto ja erilaiset muut kielletyt markkinointitavat, niin esitys tulee kuitenkin lisäämään rahapelien markkinointia huomattavasti nykyisestä. Tämä on ongelma, koska tutkimusten mukaan runsas altistuminen rahapelimainonnalle normalisoi ja arkipäiväistää rahapelaamista ja lisää sekä aikomuksia pelata että itse pelaamista. Toisaalta kanavointiasteen nostamiseksi lisenssimarkkinan on oltava toimijoille houkutteleva, joten täysmarkkinointikielto olisi tästä näkökulmasta hankala.

Vihreiden mielestä markkinointia tulisi rajoittaa vielä siten, että erityistä huomiota kiinnitettäisiin nuoriin 18—24-vuotiaisiin, jotka ovat muita ikäryhmiä alttiimpia rahapelaamisesta aiheutuille taloudellisille, sosiaalisille ja terveydellisille haitoille. Esitämme siis, että alaikäisiin kohdistuvaa markkinointikieltoa laajennettaisiin koskemaan kaikkia alle 24-vuotiaita.

Tehokas tapa hillitä markkinoinnin määrän kasvua olisi rajoittaa markkinointia suuria yleisöjä tavoittavissa kanavissa, kuten ulkomainonnassa ja tv:ssä. Tv- ja radiomainontaa sekä mainontaa urheilu- ja yleisötapahtumissa tulisi rajoittaa vähintään kuten ulkomainontaa, siten, ettei erityisen haitallisten pelien markkinointi olisi lainkaan mahdollista. Mainontaa ei pitäisi myöskään saada sijoittaa varhaiskasvatukseen

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

järjestämipaikan, esi- tai perusopetuksen järjestämipaikan, toisen asteen oppilaitoksen, apteekin, terveydenhuollon toimintayksikön tai päihdehuollon yksikön läheisyyteen.

Arvoisa puhemies! Erityisen haitallinen pelaamiseen houkutteleva ehdotus on bonuspelirahan tarjoamisen mahdollistaminen. Tämä lisättiin esitykseen lausuntokierroksen jälkeen, eikä sille ole esitetty hyväksyttäviä perusteluja. Esitämmekin tämän poistamista.

Tappio- ja rahansiirtorajoista vihreiden näkemys on, että erityisesti nuorten aikuisten ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi olisi välttämätöntä säätää keskitetyistä kaikkia toimiluvan haltijoita koskevista tappio- ja rahansiirtorajoista.

Lisäksi esitämme ikärajan nostamista 20 ikävuoteen nuoriin kohdistuvien pelihaittojen vähentämiseksi. Tämä vastaisi vahvojen alkoholijuomien ikärajaa. Myös esimerkiksi Kreikassa ja Latviassa kaikkien rahapelien ikäraja on 21 vuotta.

Jatkossa olisi syytä myös selvittää, voitaisiinko alaikäisille asettaa tiukempia tappio- ja rahansiirtorajoja, kuten esimerkiksi Ruotsissa on tehty. Alaikäisten rahapelaamisen sekä rahanpesun ja muiden rikollisten toimien ja väärinkäytösten ehkäisemiseksi edellyttäisimme luotettavaa tunnistautumista aina pelaamisen yhteydessä esimerkiksi kaksivaiheisella sähköisellä tunnistautumisella.

Arvoisa puhemies! Vihreät on pitkään ajanut rahapeliautomaattien sijoittelun tiukempaa sääntelyä ja niiden siirtämistä erillisiin pelisaleihin. Rahapeliautomaatit ovat tutkitusti yksi koukuttavimmista rahapelaamisen muodoista, ja niiden laaja ja helppo saatavuus lisää pelaamista. Tutkimusten mukaan rahapeliautomaattien haitat kohdistuvat muita rahapelejä enemmän erityisesti haavoittuviin ryhmiin, kuten pienituloisiin, työttömiin ja riskipelaajiin. Rahapeliautomaattien sijoittaminen pelkästään pelisaleihin olisi yksinkertainen haittoja vähentävä keino.

Arpajaisveroa esitämme korotettavaksi yleistä arvonlisäveroa vastaavalle 25,5 prosentin tasolle. Tämä lisäisi todennäköisesti valtion rahapelitoiminnasta saamia verotuottoja ja siten mahdollistaisi riittävät resurssit myös rahapelihaittojen hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Koska kyseessä on laaja uudistus, jonka vaikutuksia voi olla jossain määrin vaikea myös ennustaa, on uudistuksen vaikutuksia seurattava laajasti. Esitämme seurantaa varten erillisen asiantuntijaryhmän perustamista. Seurannan perusteella tulisi ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin ja tarvittaessa lisäresurssien ohjaamiseen pelihaittojen ehkäisemiseksi.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla esitän, että lakiehdotukset hyväksytään muutettuna vihreiden vastalauseen 1 mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

0.51 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan edellä tehtyjä, edustaja Elon tekemiä, muutosesityksiä. Tämä rahapelilakiuudistus on sinänsä tarpeellinen, koska — kuten tässä on tullut esiin — tämä pelaaminen on valtavasti muuttunut ja sen takia meidän täytyy tavallaan tuoda myös tätä lainsäädäntöä tähän aikaan. Mutta kyllä tässä esityksessä on valtavan paljon ongelmakohtia, joista edustaja Elo tuossa edellä kertoi.

Todellakin, siis tämä tämmöinen ongelmapelaaminen ei ole Suomessa kovin pieni asia. On arvioitu, että meillä on ongelmapelaajia noin 150 000 ja vakavasti rahapeliriippuvaisia 50 000. Kaiken kaikkiaan siis tämä ongelmapelaaminen... Ja heidän läheisiään meillä on noin 800 000 suomalaista. Tämä on tavallaan iso kysymys siinä, miten me pystymme näitä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

haittoja ehkäisemään, ja sen takia nämä edellä olevat keinot, joista tässä puhuttiin — markkinointiin ja sen säätelyyn liittyvät, nämä keskitetyt tappiorajat ja rahansiirtorajat, rahapelaamisen ikärajakysymykset ja rahapeliautomaattien sijoittelu — ovat oleellisia, kun me yritetään näitä haittoja minimoida.

Me tiedetään, että jos ja kun markkinoille tulee nyt sitten näitä uusia pelifirmoja, niin erityisesti tämä mainonta tulee olemaan hyvin aggressiivista. Ja on tietysti suuri huoli siitä, miten me pystymme suojelemaan erityisesti nuoria tältä mainonnalta, tietysti alaikäisiä mutta myös näitä nuoria, 18—24-vuotiaita, koska me tiedämme, että nimenomaan nämä nuoret aikuiset ovat suurin riskiryhmä, kun puhutaan peliriippuvuudesta.

Sen takia nämä pykälämuutosesitykset, mitä vihreiden vastalauseessa tähän lakiin haluttaisiin tehdä, ovat hyvin perusteltuja, nimenomaan tämän takia, että ehkäisemme näitä erilaisia peliongelmia ja suojaamme näiltä. Mutta pidän hyvin perusteltuna myös sitä, että tämä arpajaisverokanta nostetaan yleistä arvonlisäveroa vastaavalle tasolle eli 25,5 prosenttiin, kun se tässä lakiehdotuksessa on 22 prosenttia. Kannatan todella näitä hyviä esityksiä, mitä edustaja Elo esitti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

0.53 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Rahapeli-uudistukselle asetettuja hallitusohjelmassa sovittuja hyviä tavoitteita ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja ei valitettavasti saavuteta nyt käsiteltävien lakimuutosten keinoin. Lisäksi esitys rikkoo monella muullakin tavalla hallitusohjelmaan kirjattua toteutustapaa. Kolme vaarallisinta ja hallitusohjelman vastaista puutetta uudistuksessa ovat keskitetyn eli yhden tappio- ja talletusrajan puuttuminen, 18—24-vuotiaiden suojelemisen laiminlyöminen sekä aivan liian löyhät markkinointirajoitteet.

Kuten Veikkauksen alaisuudessa nyt, pelaajilla tulisi olla jatkossakin mahdollisuus asettaa yhdet koko järjestelmää koskevat kulutus- ja tappiorajat. Keskitetty tappioraja tarvitaan, jotta rahapelaamista voidaan hallita. On täysin riittämätöntä mahdollistaa rajojen asettaminen jokaiselle rahapeliyhtiölle erikseen, kuten lakiin nyt kirjataan. Kymmenien rajojen asettaminen on käytännössä mahdotonta, ja todennäköisesti vain harva pelaaja asettaisi itselleen rajat kaikkien yhtiöiden peleihin. Ratkaisu on hallitusohjelman vastainen, koska hallitusohjelmassa lukee näin: ”Mahdollistetaan kuluttajalle pelaamisen eston hankkiminen yhdeltä alustalta kaikkiin lisensoituihin palveluihin ja varmistetaan muut tarvittavat pelihaittojen hallintakeinot.”

Hallituksen esityksessä esiteltyä peliesticasteriä voitaisiin helposti käyttää järjestelmän pohjana. Muutos estäisi rahapelaajien velkaantumista, mikä myös on hallitusohjelmassa määritelty tavoite. On käsittämätöntä, että näistä seikoista huolimatta tällaista keskitetyn rajan mahdollisuutta ei sisällytetty lakiuudistukseen vaan se kuitattiin lausumalla, jossa kehoitetaan pelkästään selvittämään joskus jälkikäteen mahdollisuutta luoda tällainen yhteinen tappioraja. Tämä puute lakiuudistuksessa on valtava virhe ja merkittävä heikennys nykytilaan.

Toinen puute liittyy nuorten suojelemiseen haitoilta. Mietinnön mukaan 18—24-vuotiaat ovat kaikkein altteimpia pelaamisesta aiheutuville sosiaalisille, taloudellisille ja terveydellisille haitoille. Siitä huolimatta rahapelaamisen ikärajaa ei aiota nostaa, koska mietinnön mukaan se siirtäisi nuoria pelaamaan lisenssin ulkopuolisia pelejä. Olen sitä

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

mieltä, että rahapelaamisen raja tulisi nostaa 20 vuoteen. Samaa mieltä on lausuntonsa mukaan sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta.

Monissa maissa on jo asetettu nuorille korkeampia ikärajoja eri rahapeleihin. Lisäksi alle 25-vuotiaille nuorille aikuisille tulisi olla erityinen huolenpitovelvoite, jossa heille tulisi kohdistaa muitakin rahapelihaittariskiä vähentäviä toimenpiteitä. Toimet voisivat olla esimerkiksi selvitysten pyytämistä siitä, mistä rahapelaamiseen saadut varat ovat peräisin sekä alhaisempia talletus- ja/tai tappiorajoja kuin vanhemmille ryhmille. Alankomaissa alle 24-vuotiaat saavat kuluttaa internetissä vedonlyöntiin vain 100 euroa viikossa. Myös Ruotsissa Svenska Spel on asettanut vuoden 2022 alusta lähtien 18–19-vuotiaille rahapelaajille vastaavan 1 000 kruunun kuukausittaisen talletusrajan. Aivan hyvin oltaisiin siis Suomessakin voitu ottaa käyttöön erillisiä keinoja, joilla estettäisiin nuoria aikuisia lankeamasta peliyhtiöiden virittämiin ansoihin. Riippuvuuden syntymisen ehkäiseminen on aina inhimillisempää ja edullisempää kuin riippuvuuden hoitaminen, minkä resurssit eivät muuten varmasti tule jatkossa riittämään, vaikka haittojen ehkäisy resurssien turvaaminenkin luvataan hallitusohjelmassa.

Kolmas ongelma on tosiaan tämä markkinointi, joka uudistuksen myötä tulee moninkertaistamaan mainonnan ja rahapelien näkyvyyden Suomessa. Rahapelien markkinointia olisi tullut rajata merkittävästi tiukemmin. Tehokkain tapa hillitä markkinoinnin määrän kasvua järjestelmäuudistuksen yhteydessä olisi ollut rajoittaa markkinointia suurilla yleisöillä tavoitavissa kanavissa, kuten ulkomainonnassa ja tv:ssä. Tutkimuksesta tiedetään, että runsas altistuminen rahapelimainonnalle normalisoi ja arkipäiväistää rahapelaamista, lisää positiivista suhtautumista niihin sekä yllyttää pelaamaan. Erityisen haitallista se on lapsille, nuorille ja rahapeli-ongelmaisille. Markkinoinnin volyymin määrä tulisi määrittellä asetuksin. Pelkkä yksittäisten toimijoiden ohjaaminen maltilliseen mainontaan ei ole missään määrin riittävä keino rajoittaa pian joka tuutista kansalaisten silmille lävähtävää nettikasino- ja rahapeli-ongelmia.

Arvoisa puhemies! Hankkeen esiselvityksen mukaan kaikkien rahapeliuudistuksen toimenpiteiden lähtökohdaksi pitää olla kansanterveyden edistäminen. Hallitusohjelman mukaan kanavointi tullaan toteuttamaan siten, ettei markkinoinnilla edistetä haittoja aiheuttavaa pelaamista. Vahvoista lupauksista huolimatta uudistus toteutettiin tavoilla, jotka lisäävät haittoja, sotesektorin kustannuksia ja inhimillistä kärsimystä. Pidän tätä äärimmäisen surullisena asiana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

1.00 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Äskeisen puheenvuoron jälkeen pitää muistuttaa siitä, miksi tämä uudistus yleensä tehtiin. Tämä tehtiin nimenomaan sen takia, koska monopolijärjestelmässä Veikkaus ei enää kyennyt järjestämään sellaisia pelejä, jotka houkuttelivat pelaamaan ihmisiä, vaan ihmiset menivät ulkomailta hakemaan pelejä, ja tämä kanavointiaste tippui jo lähelle 50 prosenttia. Veikkaus toivoi, että koska he eivät pysty enää kansanterveydestä huolehtimaan, niin kuin se alkuperäinen tavoite oli, mentäisiin lisenssijärjestelmään. Lisenssijärjestelmään mennään juuri sen takia, että me saataisiin nyt se kanavointiaste mahdollisimman ylös ja mahdollisimman moni toimija, joka tällä hetkellä toimii ulkomailta vailla minkäänlaisia sääntöjä, tulisi nimenomaan tänne sääntelyn piiriin. Nyt on sitten kyse siitä, kuinka monta näistä mahdollisista yrityksistä me

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

saamme nyt tämän sääntelyn piiriin. Silloin itse asiassa tämän lainsäädännön pitää olla aika liberaali, jotta me saataisiin se kanavointiaste mahdollisimman ylös.

Nämä toimijathan katsovat käytännössä kolmea asiaa siinä, tulevatko ne Suomeen jatkossa lisenssijärjestelmään vai eivät. He katsovat ensinnäkin sitä, minkälaisia pelejä saa pelata, minkälaisia ovat tappiorajat, kuinka he saavat markkinoida pelejä ja minkälainen veroprosentti on. Ja jos nämä kaikki ovat heidän kannaltaan suotuisia, he tulevat tänne järjestelmään. Nyt itse asiassa kiitänkin hallintovaliokuntaa ja yleensä tätä hallituksen esitystä, koska tämä on aika suotuisa toimijoille. Nyt he näkevät, että okei, Suomeen kannattaa tulla, ja me pääsemme nyt sitten näitä jatkossa valvomaan. Eli tämä on se ensimmäinen asia, mikä tässä täytyy tehdä, ja se on mielestäni tehty tässä hyvin.

Hallintovaliokunta muutti muutamia asioita, muun muassa sen, että tätä nyt myöhennettiin. [Tuomas Kettunen: Miksi?] — Itse asiassa kerron seuraavaksi. [Tuomas Kettunen: Kuuntelen!] — Tämä myöhennettiin sen takia, että Poliisihallituksella on tästä ensimmäisen vuoden valvonta, ja he ottavat nämä lisenssijärjestelmät sisään, mutta 1.1.27, samana päivänä, kun lisenssijärjestelmä olisi tullut Suomeen, tämä siirtyy lupa- ja valvontaviranomaisille. Tämä oli itse asiassa syy, mitä siellä katsottiin, että onko tämä yleensä mahdollista. Tämän takia mielestäni tuo myöhentäminen on ihan hyvä, koska siis tämän jälkeen me tiedämme ainakin, että tämä Lupa- ja valvontavirasto, joka tässä on nyt sitten se valvova organisaatio vuodesta 27 eteenpäin, ainakin pystyy tämän tekemään.

Toiseksi täällä on puhuttu paljon markkinoinnista. On selvää, että markkinointi on aika liberaalia tällä hetkellä, mutta tässäkin on se kääntöpuoli sen takia, että me tarvitsemme... — Taidan tulla sinne puhumaan loppuun. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Nämä uudet toimijat tarvitsevat nyt semmoisen markkinointiympäristön, jossa aidosti sitten tiedetään, ketkä ovat lisenssijärjestelmän piirissä ja ketkä eivät. Ja kun sanotaan, että tämänkin markkinoinnin pitäisi olla vastuullista ja maltillista, uskon, että nämä toimijat tulevat sen tekemään, koska siellä on aina sitten päässä se, että voit menettää oman lisenssisi ja sitten joutua koko markkinoilta pois, joten en usko, että tästä tulee ongelma. Ja tietenkin sielläkin on myös sanktiot. Ei ole ollut mitään sanktioita tähän mennessä. Nyt ne tulevat, ja niitä varmasti tullaan kunnioittamaan aivan eri lailla kuin jos he eivät olisi tämän lisenssijärjestelmän piirissä. On puhuttu paljon myös siitä, että markkinointi tulee lisääntymään. Kyllä, Ruotsissa se esimerkiksi kymmenkertaistui. Mutta mikä parasta, ne haitat eivät nousseet. Uskon vakaasti siihen täällä Suomessakin, että kyllä varmasti markkinointi tulee lisääntymään valtavasti, mutta toivottavasti samantyyppisesti kuin mitä Ruotsissa kävi, niin että tämä ei tulisi sitten pelihaittoihin vaikuttamaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies: On puhuttu paljon tästä seurannasta. Mielestäni lausumat, mitä siellä oli, olivat hyviä. Ainoa ehkä, jos katsoo tätä taas sitten sieltä peliyhtiöiden puolelta, on se, että tämmöinen yhteinen tappioraja voisi olla kyllä myrkyä. Pelkäänpä, että muutamat lähtisivät sitten pois tästä tulevasta lisenssijärjestelmästä. Tämä on koko ajan tämmöistä tasapainottelua sillä, minkälaisilla ehdoilla Suomeen tullaan, miten täällä toimitaan, ja sitten jos ehdot käyvät liian tiukoiksi, niin sitten lähdetään taas pois järjestelmästä, minkä jälkeen me emme pysty niitä valvomaan, saatiikka saamaan verotuloja.

Eli mielestäni tämä on hyvä lainsäädäntö, tarpeellinen. Me tiedämme, että edellinen järjestelmä oli tiensä päässä, ja nyt me tulemme sitten näkemään, kuinka tämä lähtee käyntiin. Varmasti seuraava hallitus tulee sitten tekemään tarvittavia muutoksia, jos niihin on aihetta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

1.06 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Wallinheimo hyvin avasi tässä tätä koko uudistuksen ideaa ja sitä, mihin tällä tavallaan liberaalilla lähestymistavalla pyritään: siihen, että saataisiin kanavointiaste mahdollisimman korkealle ja nämä yhtiöt lisenssijärjestelmän piiriin.

Kuitenkin se, mihin itse olen pettynyt — toistan sitä nyt ehkä vähän tässä — on se, että tämä esityshän oli valiokuntakäsittelyssä iät ja ajat, ja kun se hallituksen esityksenä meni sinne sisään ja tuli tänne nyt käsittelyyn, niin ei tässä ole itse asiassa oikein mitään tapahtunut. Ymmärrän, että yhtiöitä kiinnostavat nämä tietyt keskeiset asiat, verot, markkinointi jne., mutta kun esimerkiksi edustaja Elo tässä teki vihreiden pykäläehdotuksia, niin täällä on valtava määrä ylimääräisiä rönsyjä. Jos me ajatellaan hallitusohjelman kirjausta ja siinä mainittua haittojen vähentämistä, niin vähintä, mitä tässä olisi voinut tehdä, olisi ollut nimenomaan näiden pienempien yksityiskohtien muuttaminen valiokuntakäsittelyssä. Täällä on mainittu bonusrahat ja nämä keskitetyt tappio- ja rahansiirtorajat, ja vielä oli tästä huolenpitovelvoitteen kriteereiden tarkentamisesta.

Oli niin tai näin, mikä oma kantani on tähän: tämä tulee joka tapauksessa etenemään tässä salissa hyvin todennäköisesti. Tietenkin keskeisiä ovat nyt sitten se seuranta ja erityisesti ehkä tämmöiset kokonaistaloudelliset vaikutukset, mihin ne hyödyt tästä uudistuksesta tulevat valumaan. Esimerkiksi tiedän, että urheilukentällä on isoja odotuksia tämän mahdollisen sponsoroinnin ja sitä kautta rahan valumisen suhteen tiettyihin lajeihin. Minä pahaa pelkään, että ne tulevat olemaan isoimmat lajit, isoimmat seurat, mitkä tästä tulevat hyötymään. Sitten tulee tämä laajempi kysymys siitä, että kun me saadaan näitä toimijoita ja heidän myötäan sitten pelaaminen ehkä lisääntyy, sitä rahaa tulee, niin minkälaisia mekanismeja meillä on esimerkiksi ohjata tätä rahaa sinne ruohonjuuritason toimintaan, lasten ja nuorten harrastamiseen, mikä on sitten monella tapaa ehkä vielä hyväksyttävämpää tässä meidän yhteiskunnassa ja omalla tavallaan sitten vahvistaa kansanterveyttä ja hyvinvointia yleisesti.

Ei nyt tästä tämän enempää tänään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

1.09 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Vielä jaksaa keskustella asiasta. Siis tosiaan nythän meillä on kysymyksessä Veikkauksen monopolin osittainen purkaminen, joka alkaisi 1.7.2027. Mutta ennen kuin puhun tästä: Kun olen kuunnellut edustaja Garedewin puheenvuoroja tämän kahden ja puolen vuoden aikana, minulle on piirtynyt vahva kuva siitä, että olette ollut hallituksen esityksien uskollinen puolustaja. Mutta tänä päivänä olette käyttänyt tässä asiakohdassa useammankin kriittisen puheenvuoron, ja teillä on siihen täysi oikeus. Teillä on siihen täysi oikeus, ja teillä myös on oikeus äänestää teidän omantuntonne mukaisesti. Jos te katsotte, että tämä esitys on teidän mielestänne huono, niin ei muuta kuin sitten, kun tästä asiasta äänestetään pykäläkohtien osalta — onko jopa näin, että tämän päivän puolella kello 14 alkavassa täysistunnossa — omaa äänivaltaansa käyttämään.

Tähän itse asiaan: Tosiaan monopolin osittainen purkaminen Veikkauksen suunnalta alkaa 1.7.2027. Tässä siirrytään osittaiseen lisenssijärjestelmään tietyissä rahapeleissä,

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

siis vedonlyönnin sekä nettikasinoiden osalta ja näissä automaattipeleissä netissä. Ulkomaalaiset toimijat pystyvät hakemaan lisenssiä, mutta tämän lainsäädännön mukaisesti heidän on noudatettava tiukkoja suomalaisia sääntöjä vastuullisuudesta ja markkinoinnista. Veikkauksen monopolin piirissä säilyvät jatkossakin edelleen lotto ja muut arvontapelit, esimerkiksi Vikinglotto ja Eurojackpot, raaputusarvat, perinteiset veikkauspelit, esimerkiksi Pitkävelto.

Hallitus on tehnyt ihan laskelmia. Elikkä nyt, kun tämä lisenssimalli astuu voimaan, se voi tuoda 500:sta jopa 700:aan miljoonaa euroa vuodessa lisää tuloja valtiolle. Tämä tuottohan koostuisi arpajaisverosta, elikkä 22 prosenttia peliyhtiön nettotuotosta, ja sitten lisenssiyhtiöiltä perittävästä yhteisöverosta. Lisensoiduilla sivustoilla voitot olisivat verovapaita pelaajille, mikä tekee niistä houkuttelevampia ja lisää kanavointia lailliseen järjestelmään — huom. lailliseen järjestelmään.

Myönteisinä asioina voidaan pitää kanavointiasteen parantumista. Nykyisin suuri osa suomalaisista nimittäin pelaa ulkomaalaisilla luvattomilla pelisivustoilla, jotka eivät maksa veroja Suomeen tai ole suomalaisen sääntelyn piirissä. Tämä lisenssimalli houkuttelee nämä toimijat viralliseen järjestelmään, jolloin verot jäävät Suomeen, ja muitakin rahapelaamiseen liittyviä säädöksiä sitten tulee noudattaa.

Tämä kilpailun avaaminen tarkoittaa sitä, että ulkomaalaiset ja kotimaiset yhtiöt voivat hakea lisenssiä, mikä kasvattaa markkinan kokoa ja tuo uusia toimijoita verotuksen piiriin. Tällä hetkellä noin puolet netissä pelattavien rahapelien tuotoista nimittäin valuu ulkomaille. Haitat jäävät kokonaisuudessaan tällä hetkellä suomalaisten kustannettavaksi. Näin se vain tällä hetkellä on, niin että tässä on paljon hyvää.

Mutta totta kai tässä on riskejä, ja niitä ei saa vähätellä: pelihaittojen lisääntyminen. Lisenssimallin avaaminen vedonlyönnille, nettikasinoille voi lisätä rahapelaamista ja kasvattaa rahapeliriippuvuuden riskejä. Lainsäädännön arviointineuvosto ja MIELI ry ovat todenneet lausunnoissaan, että tämä uudistus todennäköisesti lisää haittoja rahapeliongelmaisille sekä heidän lähipiirilleen, mikä voi johtaa suurempaan kuormittumiseen sosiaali- ja terveystaloudissa, jotenka tätä on seurattava. Mutta tosiaan, jos 500:sta 700:aan miljoonaa euroa tulee verotuloja lisää valtiolle, niin kyllä tämä on kannatettava ajatus, että menemme vihdoin ja viimein tähän lisenssimalliin.

Haluan kiittää valiokuntaa hyvästä työstä. Kun valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas tätä mietintöä esitteli, niin tein hänelle jo välihuudon, rouva puhemies. Huudahdin, että siellähän oli hyviä lausumaehdotuksia. Otan sieltä, kun siellä olivat ne neljä lausumaehdotusta, vain viimeisen eli neljännen: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää raaputusarvojen lahjaksi antamisen mahdollisuudet viipymättä ja ryhtyy mahdollisesti tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.” Toivon, että lainsäädäntötoimiin ryhdytään välittömästi. Joululähestyy. Me suomalaiset tykätään ostaa arpoja joululahjaksi. Itsekin sain viime jouluna joululahjaksi arvan. [Timo Suhonen: Voititko?] — Siinä oli, kyllä, edustaja Suhonen, ihan pieni voitto, kaksi euroa, ja ajattelin, että minä käyn hakemassa tämän voiton kotiin. Voi hyvänen aika sentään, rouva puhemies: kassavirkailija sitten totesi, että ethän sinä tätä saa, että et sinä ole tätä arpaa ostanut, jotenka se kaksi euroa jäi sitten saamatta. [Vasemmalta: Se oli tyhjä arpa. — Naurua] En tiedä, kuka tässä sitten lopulta voitti. Taisi valtio voittaa ja edustaja Kettunen hävitä, mutta kaikista tärkeintähän on joulun aikana lahjan antaminen ja sen merkityksellisyys, eivät pelkästään nämä suuret, kahden euron voitot.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Rouva puhemies, sallinneteko, jos minä minuutin vielä käyttäisin tätä puheenvuoroani? En ota enää toista puheenvuoroa. — Edustaja Wallinheimo tuossa totesi, että käsittelyn aikana tämä lakiesitys muuttui siltä osin, että kun alun perinhän tämän rahapeliuudistuksen piti astua voimaan 1.1.2027, vuoden alusta 2027, niin nyt tämän alkua on siirretty sitten heinäkuussa 1.7.2027 alkavaksi. Kyllä hallintovaliokunnalla oli kaikki eväät tehdä tämä mietintö jo kesäkuussa ennen istuntotaukoa, mutta eduskunnan perustuslakivaliokunta löi yllättäen liinat kiinni kesäkuussa. Lausunto hallintovaliokunnalle annettiin perustuslakivaliokunnasta vasta syyskuun lopulla. Siitäkin meni aikaan yli kaksi kuukautta, ennen kuin budjettilakina tämä nyt eduskunnalle annettiin ja tätä mietintöä nyt käsitellään. Niin kuin edustaja Furuholm tuossa omassa puheenvuorossaan toi esille: miksi tätä on vitkasteltu?

Oliko tässä nyt, edustaja Wallinheimo, sitten lopultakin kyse siitä, että rahapelilain siirtämisessä oli kyse puhtaasti poliittisesta harkinnasta kokoomuksen suunnalta? Oliko kyse poliittisesta harkinnasta? Nimittäin missään ei ole tullut esille, että rahapeliuudistus voisi tulla voimaan kuten hallitus alun perin esitti elikkä vuoden 2027 alussa. Elikkä oliko tässä kyse jonkinlaisesta vaalipoliittisesta, että kokoomus ei halunnut tätä mainontarallia alkavaksi 1.1.2027, koska eduskuntavaalit järjestetään 18. huhtikuuta 2027? Elikkä vasta pari kuukautta eduskuntavaalien jälkeen alkaa tämä mainosralli. Mikä tässä nyt huoletti kokoomusta tämän asian osalta? Oliko se se, [Puhemies koputtaa] että kokoomus ei saa vaalimainoksiaan, kun niin paljon tulee peliyhtiöitten mainoksia lehtiin? Vai oliko kyse siitä, [Puhemies koputtaa] että vähän oli huolestuneisuutta siitä, että jos näitä haittoja alkaa tulemaan, niin minkälainen vaikutus tällä on kokoomuksen vaalitulokseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Wallinheimo.

1.17 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten yritin jo edellisessä puheenvuorossani selventää sitä, todellakin ensimmäisen vuoden, vuoden 26, luvat otetaan sisään Poliisihallituksen toimesta ja vuoden 27 alusta tämä olisi mennyt sitten lupa- ja valvontaviranomaisten valvontaan. Tällaista organisaatiota, edustaja Kettunen, ei ole olemassa. Meillä ei ole mitään tietoa, minkä tyyppisiä ihmisiä siellä tulee olemaan jatkossa töissä, ja samana päivänä he olisivat saaneet tämän valtavan urakan käteen. Se ei kerta kaikkiaan vain ole mahdollista. Sen takia ensinnäkin kun Lupa- ja valvontavirastoa ei ole, nyt mietitään, onko siellä poliisihallinnossa nyt ehkä semmoisia ihmisiä, jotka voisivat siirtyä sinne, mutta sielläkin on vain kourallinen ihmisiä. Lupa- ja valvontavirastossa tarvitaan kymmeniä ihmisiä tekemään tätä valvontaa. Tämmöistä organisaatiota, arvoisa edustaja Kettunen, ei ole ennen vuotta 27. Sen takia oli järkevää ottaa puolen vuoden tauko tähän, niin että sieltä saadaan aidosti ihmiset töihin ja he tietävät, mitä he valvovat, minkä jälkeen he pystyvät sitten tekemään työnsä kunnolla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

1.19 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Kyllä minusta tämä rahapelijärjestelmän uudistaminen on ihan välttämätöntä. Itse asiassa edustaja Wallinheimo avasi tätä pakkaa perusteellisesti, ja siitä ainakin minulle vielä selvisi paljon asioita lisää. Me tiedetään

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

kaikki, että nettipelimaailma on muuttanut tämän koko toimintakentän, ja sen takia on ihan väistämätöntä, että meidän pitää ruveta vastaamaan niihin haasteisiin.

Pelihaitat ovat iso ongelma, mutta ei me etukäteen vielä tiedetä, mitä tämä uudistus tuo tullessaan, lisääntyvätkö ne, vähenevätkö ne vai pysyvätkö ne samana. Tällä esityksellä kuitenkin taklataan niitä. Mielestäni kun ulkomaiset toimijat tuodaan valvonnan piiriin lisenssijärjestelmän kautta, niin silloin he ainakin osallistuvat näitten haittojen hoitoon, mitä ne eivät tällä hetkellä joudu millään muotoa tekemään, elikkä ne tavallaan kuorivat kermat päältä, mutta jättävät sitten sen kakun meidän hoidettavaksi.

Tuosta ikäraja-asiasta: Itse vähän kammoksen sitä ajatusta, että kun meillä kuitenkin tullaan täysi-ikäiseksi 18-vuotiaana, niin miksi sen pitäisi olla joku muu kuin se 18. Käytännössä peliriippuvaisia taitaa kuitenkin olla ihan joka ikäluokassa. Ainakin minulla on sellainen käsitys, että muun muassa eläkeläisten piirissä on paljon näitä ongelmia, ja silloin se ei ainakaan auta siihen asiaan millään muotoa.

Hevosala on sellainen, mistä olen saanut itse paljon palautetta. Tällä hetkellä hevosalaa tuetaan valtion rahoituksen kautta, ja jatkossa jos ne pystyisivät rahoittamaan itse oman toimintansa, niin sehän on käytännössä valtiolle myös säästötoimi siinä kohtaa. Toki siinä on sitten varmistettava se siirtymäajan rahoitus. Ennen kuin siellä niin sanotusti rattaat lähtevät pyörimään, niin siinä on muutama vuosi sellaista hyvin epävarmaa aikaa, ja sen takia on äärimmäisen hyvä, että hallintovaliokunta on ottanut tämän lausumassa huomioon, että ei käy vain sitä, että ne jäävätkin tyhjän päälle parin vuoden ajaksi ja käytännössä sitten rupeaa yrityksiä kaatumaan ja sitä kautta rupeaa tulemaan lisää työttömiä.

Kokonaisuutena minä kyllä kannatan tätä ehdotusta, niin että tällä eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

1.22 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! THL:n tekemästä tutkimuksesta selviää, että vuonna 2022 kaikista huono-osaisimmilla alueilla oli väkilukuun suhteutettuna eniten Veikkauksen peliautomaatteja — aivan käsittämätöntä. Näillä alueilla peliautomaatteihin myös hävittiin — hävittiin — eniten rahaa. Hallituksen esityksen mukaan rahautomaattipelaamisen osuus peliongelmissa on merkittävä. Ihmisen epätoivolla on siis tehty bisnestä, ja tietoisesti saatetaan heidät entistä heikompaan jamaan, koska kaikki tietävät, että rahapeleissä vain harva voittaa enemmän kuin käyttää rahaa.

Hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus siitä, että selvitetään pelikoneiden siirtämistä erillisiin valvottuihin tiloihin. Tästä tahtotilasta huolimatta niitä ei ole uudistuksen yhteydessä päätetty siirtää. Rahapeliautomaattien siirtäminen pois kauppojen edustoilta ja julkisista tiloista suojelisi erityisesti nuoria, sillä ne ovat arpojen ohella alaikäisten suosimia rahapelejä. Siis siitäkin huolimatta, että niiden pelaaminen on kielletty alle 18-vuotiailta ja niitä mukamas valvotaan. Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaa lausunnossaan, että pelihaittojen vähentämisen näkökulmasta korkean haittariskin pelejä ei ole perusteltua pitää näkyvillä ja helposti saatavilla ihmisten arkisissa ympäristöissä, kuten kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla. Kansalaistenkin näkemys on muuttunut myönteisemmäksi sille, että automaatit siirrettäisiin erillisiin pelisaleihin.

Arvoisa puhemies! Rahapeliuudistus on lähinnä tiettyjen yksittäisten tahojen tahdosta päädytty toteuttamaan tavalla, joka lisää rahapelaamisen näkyvyyttä ja houkuttelevuutta ja sitä myötä pelaamista merkittävästi. Todennäköisesti taustalla vaikuttaa myös se, että

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

urheilijoille on haluttu saada isompia sponsorirahoja. Niistä maksettava yhteiskunnallinen ja inhimillinen hinta on kuitenkin liian kova.

Uudistuksen myötä riippuvuutta aiheuttavaa haitallista toimintaa edistetään, vaikka sen tiedetään aiheuttavan valtavaa henkistä kärsimystä niin riippuvaisille itselleen kuin heidän läheisilleenkin. Tiedämme myös, etteivät yhteiskunnan ja järjestökentän resurssit tule olemaan riittävät auttamaan näitä henkilöitä. Uudistus ei vähennä ulkomaille pelaamista, ei tuo riittävästi lisenssituloja valtiolle, lisää merkittävästi hallinnollista työtä ja valvonnan tarvetta, eikä edes estä lisenssien ulkopuolella pelaamista tai määrää erityistä huolenpitovelvoitetta alle 25-vuotiaille heidän suojelemiseksi ylivelkaantumiselta.

Arvoisa puhemies! Voin vain toivoa, että uudistuksen vaikutusten seuranta toteutetaan valiokunnan lausuman mukaisesti ja suuntaa tullaan sen myötä korjaamaan edes jälkikäteen. Seuranta tulee kuitenkin tehdä riittävän pitkältä ajalta, sillä rahapeliriippuvuus kehittyy hiljalleen, eikä haittojen lisääntyminen näy heti lisenssijärjestelmään siirtymisen jälkeen. Sen todelliset seuraukset tulevat näkyviin vasta siinä vaiheessa, kun ihmiset päättävät lopettaa pelaamisen mutta huomaavat, että eivät pystykään siihen vaan lankeavat uudestaan pelaamaan, ja kenties siinä kohtaa hakeutuvat avun piiriin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

1.26 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Minä luulen, että varmaan me kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että tätä lakiuudistusta tarvitaan, koska todellakin maailma on muuttunut ja tällainen yksinoikeudella toimiva pelijärjestelmä ei tavallaan enää toimi. Se, että me pystytään parantamaan kysynnän kanavoitumista lailla säänneltyyn ja valvottuun rahapelijärjestelmään, on hyvin tavoiteltava asia, ja siihenhän tällä pyritään. Tämän kanavointiasteen parantamisella voidaan saavuttaa useita hyötyjä valvonnan parantamisesta pelaajien suojaamiseen ja verotulojen lisääntymiseen.

Mutta kun katsoo tätä lakiesitystä, niin kyllähän tämä on silti tehty vahvemmin näitten peliyhtiöiden näkökulmasta kuin kuluttajien tai käyttäjien näkökulmasta, ja tämä on se huoli, mitä meillä tässä on ollut. Yhtenä esimerkkinä ihan vaikka nyt sekin, että vielä tässä lausuntokierroksen jälkeen tuotiin nämä bonuspelirahat tähän mukaan. Tietenkään me ei tiedetä vielä, mitä tulee tapahtumaan, mutta kyllä selvästi tässä kuulemisten perusteella se riski siitä, että tällä ei pystytä niitä haittoja sillä tavalla ehkäisemään ja niihin puuttumaan kuin olisi tarvittavaa ja toivottavaa. Sen takia pidän valitettavana sitä, että tässä esityksessä hallitus on selkeästi valinnut tavallaan puolensa ja se puoli ei ole suinkaan ollut se, että ehkäistään haittoja ja oltaisiin sen heikomman puolella ja suojattaisiin ihmisiä niiltä rahapelien haitoilta, vaan tätä on lähdetty hyvin vahvasti näitten peliyhtiöiden intresseistä viemään eteenpäin.

Mutta niin kuin tässä tietysti on mukana, että tätä seurantaakin pitää tehdä ja sitten tarvittaessa puuttua, niin todella toivon, että hyvin nopeastikin pystytään reagoimaan, koska kyllä tämä rahapeliongelma ja peliriippuvaisuus on iso ongelma ja se koskettaa hyvin laajaa osaa suomalaisista ja heidän läheisistään, ja olisi tärkeätä, että pystyisimme tekemään lainsäädäntöä, jossa sitä pystytään ehkäisemään ja näitä ihmisiä suojaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

1.29 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Ihan loppuun haluan kysyä edustajalta, kun Mikkonen sanoi, että mennäänkö peliyhtiöiden puolelle vai kuluttajan puolelle. Edustaja Mikkonen, lopuksi haluan kysyä sen, että haluatteko te, että jatkossa suomalainen, joka pelaa näitä pelejä, pelaa niitä valvotussa järjestelmässä vai ei valvotussa -järjestelmässä. Tämä on se fundamenttikysymys, ja sen takia tämä nimenomaan tehdään, eli kuluttajaa tullaan paremmin suojelemaan jatkossa, koska nämä peliyhtiöt ovat valvotussa ympäristössä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

1.29 **Krista Mikkonen vihr:** Niin, edustaja Wallinheimo, ehkä te olisitte voinut kuunnella minun puheenvuoroni alkua, jossa sanoin, että tämä on tärkeä uudistus, ja nimenomaan se, että me saadaan kysyntää kanavoitua valvottuun rahapelijärjestelmään ja pystytään sitä lailla säätelemään. Se on tärkeää, ja myös nämä verotulot ovat oleellisia toki, kyllä, mutta silti katson, että tavallaan tässä lakiesityksessä olisi pitänyt paremmin pystyä suojelemaan pelaajia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 143/2025 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 11/2025 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Siellä edustaja Keskisarja, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.30 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! Koko maailman ja eritoten kolmannen maailman kutsuminen maksuttomasti Suomen kouluihin oli historioitsijan painajainen. Muinoin opiskelijavaihto sivisti suomalaisia Wittenbergissä, Uppsalassa ja Oxfordissa sekä vieraitamme Turun akatemiassa ja Helsingin keisarillisessa Aleksanterin yliopistossa. Hyvin meni vielä itsenäisyyden aikanakin, luonnollista virtausta molempiin suuntiin. Vasta hiljakkoin tapahtui jotakin luonnotonta. Marinin hallitus noin vain ojensi ilmaisopiskeluun halukkaille oleskeluluvat ja tuet kaupan päälle. Opiskelijavaihto pyörähti opiskelijaväestönvaihdoksi, yksisuuntaiseksi. Suomeen kansainvaelsi kymmeniätuhansia ilmaisopiskelijoihin perheineenkin veronmaksajien eläteiksi. Opiskelijaväestönvaihdon luvat löytyvät Migristä ja Tilastokeskuksesta. Repikää siitä äärioikeistolainen salaliittoteoria.

Hyvät äärisosiaalidemokraatit, hyvät laitakeskustalaiset, teidän ääriaatteitanne ovat kansainvälistymiskiima ja piittaamattomuus Suomen valtion persaukisuudesta. [Eduskunnasta: Ja hautausmaalla kävely!]

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Koulutuspolkujamme eivät suinkaan kansoittaneet lännen neropatit. Ehei, yleisimpiä kansallisuuksia olivat Kiina, Bangladesh, Intia, Nepal, Vietnam, Sri Lanka, Nigeria, Pakistan, Iran ja Venäjä. Tämä hallitus perussuomalaisten vaatimuksesta äskettäin sääti lukukausimaksut ja patosi korkeakouluopiskelijaväestönvaihdon. Nyt järkeistämme keskiasteen samalla tavalla. [Keskeltä: Lukiot kiinni!]

Paikallispoliitikot salin keskellä uikuttavat, että väriläiskä pitää houkutellessa pikkuopinahjoihin, jotka eivät täyty pelkillä suomipojilla ja -tyttöillä taikka suomimuunsukupolisilla. Voi taivahan jumala! Ilmaisopiskelijat noutavat täältä ilmaiset opintonsa, jotka tulevat sikahintaisiksi Suomelle. Kestättekö kuulla totuuden? Ette, mutta kerron silti. [Tuomas Kettunen: No, rohkeasti!] Suomalaiset lukiot eivät koskaan kukoista lukiolaistenvaihdolla. Suomalaiset ammattikoulut eivät koskaan kukoista ammattikoululaistenvaihdolla. [Eduskunnasta: Miten niin? — Pinja Perholehto: Ei teidän leikkauksilla kukoista!] Ainut pelastus on siirtää ja synnyttää enemmän lapsia tai sitten koulutella pienimuotoisemmin. Opiskelijoiden laatu on tärkeämpi kuin määrä.

Suomen sivistyksen, Suomen työelämän kannalta yksi supisuomalainen lukiolainen, yksi supisuomalainen amislainen vastaa kymmentä rys... Anteeksi, ulkolaista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi poissa. — Edustaja Kallio. — Kallio.

1.34 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Anteeksi, meinasin torkahtaa. [Naurua — Perussuomalaisten ryhmästä: Ettekä!] — Hallituspuolueet lupasivat tosiaan ennen vaaleja, että koulutukseen ei tule leikkauksia, mutta aika monta leikkausta on tullut: ammatillisesta koulutuksesta yli 130 miljoonaa, ja myös tässä toisen asteen lukuvuosimaksuasiassa on kyse valtiontalouden tasapainottamiseen liittyvistä säästötavoitteista. Hallituksella toki on oikeus näihin toimenpiteisiin, ei käy kiistäminen.

Lausunnoissa tuotiin hyvin esille, että tällä esityksellä leikataan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen valtionosuusrahoitusta. Nämä rahoitusleikkaukset heikentävät koulutuksen järjestäjien edellytyksiä järjestää laadukasta koulutusta, minkä perään täällä edellinenkin puhuja, jos nyt oikein joitain kohtia ymmärsin, myös hieman haikaili. Lukuvuosimaksujen käyttöönotto tulee kuormittamaan erityisesti pieniä koulutuksen järjestäjiä, ja hallituksen esityksessä todetaankin, että ne lisäävät näiden järjestäjien työmäärää. Tämä johtaa jo aiemmin niukoiksi menneiden resurssien ja ajan kohdentumiseen väärään paikkaan.

Arvoisa puhemies! Uusien ikäluokkien pienenemiseenkin saatettiin ehkä viitata edellisessä puheenvuorossa — en nyt ole ihan varma — ja se on iso haaste toisen asteen koulutuksen järjestämiselle. Se tarkoittaa sitä, että meidän täytyy olla houkutteleva myös kansainvälisesti, jotta tänne tulee opiskelemaan, töihin ja asumaan pysyvästi nuoria. Tässä on oleellista näiden nuorten ja opiskelijoiden integroituminen Suomeen, ja sen eteen on hyvä tehdä töitä. Erityisesti tämä vaikuttaa itäiseen ja pohjoiseen Suomeen, missä meillä on perusopetuksen järjestäminen kohtalonyhteydessä näihin lukioihin, ja tämä tulee vaarantamaan sen isolta osin. Täytyy muistaa, että Euroopan maat käytännössä kaikki kilpailevat näistä samoista nuorista kuin mekin.

Kaiken tämän pohjalta esitän, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hylätään ja hyväksytään vastalauseeseen sisältyvät neljä lausumaehdotusta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

1.36 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevalla esityksellä hallitus esittää, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille asetetaan lukuvuosimaksut myös ammatilliseen koulutukseen ja lukioihin. Esitys jatkaa linjaa, jossa korkeakouluille asetetut maksut laajennetaan myös toiselle asteelle. Tällä muutoksella suomalaiset veronmaksajat vapautetaan tilanteesta, jossa he rahoittavat ulkomaisten opiskelijoiden opintoja ilman vastinetta. Maksujen käyttöönotto siirtää kustannusvastuun opiskelijalle itselleen.

Ammatillinen koulutus ja lukiot ovat jo nyt paineen alla, ja opetuksen arki vaikeutuu, kun opiskelijoiden suomen kielen taito ei riitä opiskeluun. Opettajat kertovat, että he joutuvat käyttämään kohtuuttomasti aikaa perusasioiden selittämiseen, ja tämä heikentää opetuksen laatua. Ulkomaisten opiskelijoiden määrän kasvu lisää tätä painetta entisestään. On perusteltua, että maksut hillitsevät hallitsematonta opiskelijavirtaa ja varmistavat, että opintojen aloittajalla on aito motivaatio ja valmiudet opiskeluun.

Arvoisa puhemies! Olemme nähneet nykyisen lain puitteissa myös yritystoimintaa, joka perustuu Suomen koulutusjärjestelmän hyväksikäyttöön. Ulkomaisia opiskelijoita on houkuteltu Suomeen lupauksilla, jotka eivät pidä paikkaansa. Perheet ovat maksaneet suuria summia kielikursseista yritykselle, ja lopulta suomalainen veronmaksaja maksaa koulutuksen itse oppilaitoksessa. Tämä on aiheuttanut myös perheissä epäoikeudenmukaisuuden tunnetta, kun yrityksen toimesta on tehty Suomesta hieman liian ruusuinen kuva.

Suomen väestökehitys on haastava, mutta ratkaisu ei ole tuoda Suomeen opiskelijoita veronmaksajien rahoilla. Kuntien kannattaa panostaa omien nuorten hyvinvointiin, elinvoimaan ja perheystävälliseen ilmapiiriin eikä luottaa siihen, että ulkomaiset opiskelijat paikkaavat väestön vähenemisen. Nyt esitetyt maksut eivät estä kuntia tarjoamasta stipendejä tai muita houkuttimia silloin, kun niille on todellista tarvetta tai perusteltu syy esimerkiksi Lapin lukioissa.

Arvoisa puhemies! Tämä lakikokonaisuus on tarpeellinen. Tällä varmistetaan, että suomalaiset veronmaksajat eivät joudu perusteettoman kustannusvastuun alle ulkomaalaisten opiskelijoiden vuoksi. Esitys on juuri se toimenpide, jota nykyinen tilanne vaatii. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen poissa. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

1.39 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kallion tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

1.39 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on merkittävä uudistus suomalaisen ammatillisen koulutuksen kehittämisessä. Esityksellä avataan ammatillisen koulutuksen järjestäjille mahdollisuus myydä tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta EU:n ja Eta-maiden kansalaisille. Kyse on joustavuudesta ja reagoinnista ajan tarpeisiin. Emme voi sulkea silmiämme Suomen osaajapulalta, elinkeinoelämän

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

muuttuvilta vaatimuksilta tai kansainvälistymiseltä. Siksi on tärkeää, että toimimme tilanteen ratkaisemiseksi.

Tämän keskeisen muutoksen yhteydessä lakiin tuodaan myös täsmennyksiä, joilla vahvistetaan opiskelijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia. Tämä lisää koulutuksen järjestämisen vastuullisuutta ja parantaa opiskelijoiden oikeusturvaa. Samalla se vahvistaa koulutuksemme sopimuksellisuutta ja avoimuutta.

Arvoisa puhemies! Esitys selkeyttää koulutuksen rahoitusta, mikä tukee julkisen talouden kestävyyttä. Kolmansista maista tulevat opiskelijat velvoitetaan jatkossa maksamaan lukuvuosimaksuja, jolloin he eivät enää kuulu valtionosuusrahoituksen piiriin. Tämä on oikeudenmukainen ja harkittu ratkaisu, joka varmistaa, että julkiset varat kohdentuvat tasapainoisesti ja kuntien rahoitusvastuu kevenee. Samalla koulutuksen järjestäjien tiedonsaantioikeuksia täsmennetään, jotta väärinkäytöksiin voidaan puuttua ja opiskelijoiden oleskelulupatiedot pysyvät ajan tasalla. Muutokset tukevat hallituksen tavoitteita rakentaa hallittua, vastuullista ja selkeää koulutuspolitiikkaa.

Valiokunta nosti käsittelyssään esiin, että meidän on edellytettävä valtioneuvostoa seuraamaan tilauskoulutusmarkkinoita ja puuttumaan määrätietoisesti epäterveisiin ilmiöihin, kuten ihmiskauppaan, sekä antamaan sivistysvaliokunnalle kolmen vuoden kuluttua lainsäädännön voimaantulosta selvitys tilauskoulutusta ja lukuvuosimaksuja koskevien muutosten vaikutuksista koulutuksen järjestämiseen. Tämä on järkevää hallintoa, ja kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

1.42 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Kenen vastuulla on kustantaa ulkomaalaisen opiskelijan opinnot Suomessa? Onko vastuu suomalaisella vai ulkomaalaisella itsellään? Jatkossa enenevässä määrin ulkomaalaisella itsellään, nimittäin nyt päättämällämme lailla säädämme lukuvuosimaksut ulkomaisille opiskelijoille lukioihin ja ammattikouluihin. Kyse on sikälikin tärkeästä asiasta, että lukiovuosi kustantaa opiskelijaa kohti karkeat 10 000 euroa vuodessa. Ammattitutkinnoissa hintahaitari on laaja, mutta puhumme edelleen tuhansista euroista. Maksuton suomalainen koulutus ei siis ole ilmaista, ja siksi jatkossa perimme siltä ulkomaalaiselta kustannuksia vastaavan lukuvuosimaksun.

Tätä muutosta ovat täällä eduskunnassa kovasti kritisoineet erityisesti vasemmiston ja keskustan edustajat, ja kuulkaa nyt, toverit vasemmallalla ja keskellä: Suomi ei voi olla koko maailman sosiaalitoimisto eikä sen enempää koko maailman terveyskeskus, hoivakoti, vankila tai tämän lakimuutoksen tapauksessa myöskään koko maailman koulutuskeskus. Suomalaisille tarkoitettu suomalainen koulutus ei ole globaali perusoikeus. Se ei ole oikeus, jonka pitäisi olla tarjolla kenelle tahansa, missä tahansa ja hinnalla millä hyvänsä. Meillä eivät riitä rahat, jos suomalaisten perusoikeudet peruspalveluihin ovatkin kaikkien maiden kansalaisten kansalaisoikeuksia ja maksutta.

Jotkut yrityksethän ovat tehneet tästä opiskelijamaahantuonnista itselleen elinkeinon, eli tienataan tuomalla opiskelijoita Afrikasta ja Aasiasta suomalaisen koulutuksen piiriin. Bisnes on bisnestä, mutta epätervettä osaoptimointia tässä järjestelyssä on, ettei laskun viime kädessä maksava taho välttämättä hyödy koko kuviosta lainkaan. Kyse on ikään kuin verorahoitteisesta riskisijoittamisesta. Voittoa takovat yritykset ja valtionosuuksia

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

nauttivat kunnat keräävät hyödyt, kun taas valtion ja veronmaksajan kustannettavaksi voivat koitua suuret taloudelliset ja sosiaaliset, yhteiskunnalliset riskit.

Tähän asti lukiokoulutuksessa valtion myöntämä rahoitus on perustunut opiskelijamääriin ja yksikköhintoihin. Siksi osasta Suomen lukioista on tullut jopa riippuvaisia ulkomaalaisista opiskelijoista. Kolmansista maista eli EU:n ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrä vaihtelee lukiokohtaisesti, mutta yksittäisissä suomalaislukioissa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä voi olla jopa 70 prosenttia kaikista opiskelijoista.

Valtio siis maksaa valtionosuuksina tukea lukio-opetusta järjestäville kunnille. Esimerkiksi Etelä-Savossa Rantasalmen lukiossa on 60 oppilasta, joista puolet ykkösluokkalaisista on tullut ulkomailta, kuten Vietnamista, Myanmarista, Thaimaasta ja Kiinasta. Kustakin oppilaasta kunta saa noin 12 000 euroa valtionosuutta, yhteensä 700 000 euroa. Tuosta summasta vähennetään omavastuuosuus, joka pienellä Rantasalmella on noin 330 000 euroa. Käytännössä Rantasalmi siis nettoaa lukio-opetuksen perusteella valtiolta 370 000 euroa. Jos Rantasalmella ei olisi lukiota tai lukion täyttäviä ulkomaalaisia, 370 000 euron valtionosuus jäisi saamatta. Siksi yhä useammassa kunnassa kaavillaan opiskelijatuonnin lisäämistä jopa tuhansiin ihmisiin. [Jari Ronkainen: Bisnes!] Voidaan kysyä, onko tosiaan itseisarvo, että mahdollisimman monessa kunnassa säilytetään opiskelijapulasta huolimatta lukio.

Ja jos irtaudumme siitä kunnan ja toisaalta tällä bisneksellä tulosta takovan yrityksen näkökulmasta pyrkien arvioimaan tätä ilmiötä koko julkistalouden näkökulmasta, kysyn, onko oikein, onko järkevää tai onko tarkoituksenmukaista täyttää tyhjenevät suomalaiset lukiot ulkomaalaisilla. Onko tällainen käytännössä katsoen epäsuora kuntien elinvoimaa hengittävä muuttoliike taloudellisesti, saati eettisesti, kestäväällä pohjalla? [Tuomas Kettusen välihuuto] Ja jos näin on, jos on, että se on taloudellisesti kestävä, keskustan edustaja Kettunen, miksi kunnalle elinvoimaa tuottavan ja taloudellisen toiminnan tulisi olla valtion osakustantamaa? Miksi hyötyjä eli kunta ei maksaisi viuluja, jos tämä todella on kannattavaa?

Jos nämä ulkomaalaiset opiskelijat ovat niin kriittinen elinvoiman ehto kunnalle, kuten keskustan puheenvuoroissa on täällä kuultu, voivat tätä mielivät kunnat houkutella sitä täysimääräisesti omakustanteisesti jatkossakin esimerkiksi stipendejä heille myöntämällä. Mutta lukuvuosimaksut tullaan silti jatkossa perimään. Kunnat päättäkööt itse, miten näitä maksuja hyödynnetään ja miten niitä käytetään sen elinvoiman lisäämiseen.

Vaikka perusopetuksen monipuolisuuden turvaaminen ja toisen asteen palveluiden turvaaminen ja alueiden elinvoiman parantaminen ovat niin kuntien kuin valtionkin etuja, tärkeitä tavoitteita, ne tulisi pyrkiä saavuttamaan aivan muilla keinoilla kuin lukiokoulutuksen opiskelijamääriä manipuloimalla kolmansista maista tuoduilla tuontilukiolaisilla tai tuontiammattikoululaisilla, ikään kuin oppilaitokset olisivat vain joitakin tuotantolaitoksia, jotka tarvitsevat raaka-ainetta tuontituotteena kotimaisen raaka-aineen ehtyessä loppuun. Kun palveluille ei riitä enää käyttäjiä, vaihtoehtona ei ole, että palveluita supistetaan, vaan tuodaan käyttäjät ulkomailta. Tälle on ollut sanakin käytössä, mutta sitä ei ilmeisesti saisi sanoa ääneen.

Hyvä uutinen on, että nyt tätä järjestelmää korjataan. Jatkossa ulkomaalainen maksaa opiskeluistaan lukuvuosimaksuina lukiossa ja ammattikouluissa ja jo aiemmalla päätöksellä myös korkeakouluissa. Toisaalta tuontio opiskelijoilla kikkailun ehkäisemiseksi heitä ei otettaisi jatkossa huomioon myöskään kunnan valtionosuuksia määritettäessä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Lopuksi todettakoon, että on totta, etteivät tällaiset ulkomaalaisten lukuvuosimaksut toisella asteella ole käytössä esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa tai Islannissa. Nyt tehtävän muutoksen myötä Suomi on siis kunnianhimoisemman maahanmuuttopolitiikan edelläkävijöiden joukossa yhdessä Tanskan kanssa.

Arvoisa puhemies! Suomi on valitsemallaan linjalla siis maahanmuuttopolitiikan suunnannäyttävä — tervetuloa mukaan myös siellä keskellä ja vasemmalla puolella salia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

1.49 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edellisessä puheessa kysyttiin, onko itseisarvo, että opiskelijapulasta huolimatta säilytetään lukiot. Mielestäni se on itseisarvo, että nuori ihminen pystyy opiskelemaan toisen asteen opinnot mahdollisimman lähellä omaa kotiansa. Ja kun minä Pohjois-Suomesta tulevana ihmisenä puhun lähellä opiskelusta, niin puhun kuitenkin kymmenistä kilometreistä.

Nyt tällä esityksellä, jonka hallitus tässä nyt vie läpi, tullaan heikentämään pienten lukioitten mahdollisuutta pysyä pystyssä, mahdollisuutta tarjota sitä opiskelumahdollisuutta niille oman paikkakunnan nuorille ihmisille, koska monissa paikoissa, kyllä, on tuotu sinne opiskelemaan myös ulkomailta ihmisiä, jotka ovat myös muuten keskimäärin kotoutuneet todella hyvin ja sen jälkeen halunneet jäädä Suomeen myös asumaan ja opiskelemaan ja tekemään töitä myös niillä aloilla, joille tuntuu, ettei meiltä omia osaajia riitä.

Tämän hallituksen koulutuspolitiikka on monella tavalla kyseenalaista, ja tästäkin esityksestä on tässä salissa puhuttu monta kertaa. On tullut ammattikoululeikkaukset ja huomattavan paljon erilaista keskittävää lainsäädäntöä, ja tämä nyt on vain yksi osa sitä. Minua kiinnostaisi tietää, että kun nyt tällä teidän lakiesityksellänne itekin myönnätte, että viedään niiltä pieniltä lukioilta mahdollisuuksia selvitä ja tarjota sitä opiskelumahdollisuutta, niin onko se teidän mielestänne inhimillistä, että jollain opiskelijalla voi tämän lain seurauksena, jos lukio menee kiinni, koulumatka lisääntyä, sanotaan, vaikka 100 kilometriä, jos miettii tuonne ihan pohjoisemmaksi? Ja kun te nyt tulette näitä pienten lukioitten toimintaedellytyksiä heikentämään, niin mitä te tuotte siihen tilalle? Millä tavalla te mahdollistatte sen, että ne lukiot pysyvät pystyssä, vai onko tosissaan niin, että se keskittäminen on kerta kaikkiaan näin mahdottoman syvällä sekä perussuomalaisten että kokoomuksen DNA:ssa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

1.51 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Minun on edelleen vaikea tässä salissa ymmärtää, miten tuollainen perinteinen maaseudun puolue, joka keskusta on ollut olevinaan vuosisadan ajan Suomessa, perustaa nykyisin tämän oman politiikkansa siihen, että maaseutu pidetään elinkelpoisena ja elinvoimaisena siten, että kun ihmiset eivät asu siellä enää samaan tapaan, niin tuodaan asukit sitten toisaalta. Te olette johtava maahanmuuttopuolue Suomessa käytännössä tällä hetkellä, yhdessä sosiaalidemokraattien ja ehkä vihreiden ja vasemmistoliiton kanssa kilpaillette tästä tittelistä. Eli miten saadaan mahdollisimman paljon, kustannuksista viis, maahanmuuttajia täyttämään syrjäseutuja, pieniä lukioita, pienien paikkojen terveyskeskuksia, kun palvelut pitäisi järjestää sen pohjalta, kuinka paljon niille on tarvetta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Palveluita ei pidä ylläpitää jossakin sen takia, että halutaan ylläpitää palvelu, vaan palvelut ovat ihmisiä varten, ja jos ihmisiä ei jossakin ole, niin luonnollisesti se palveluverkko joutuu muuttumaan sen myötä. Mutta jostakin syystä keskustalle on pesiytynyt se ajatus, että kun palveluilla ei enää ole tarpeeksi käyttäjiä, niin sen sijaan, että sen palvelun tarvetta tai laajuutta tai vaihtoehtoisia toimintatapoja mietittäisiin, tuodaan lukiolaiset, tuodaan ihmiset maailmalta, tuodaan vaikka turvapaikanhakijat ja vastaanottokeskuksia täydentämään sinne pienille paikkakunnille, koska sekin tuo elinvoimaa. Kunta saa elinvoimaa, kun tulee turvapaikanhakijoita ja kiintiöpakolaisia sinne. Ja kukaan ei välttämättä siellä keskustalaisista päättäjistä tiedä, mikä on tämän koko julkistaloudellinen hinta. Katsotaan vaan siitä oman kunnan näkökulmasta, että meidän kunta nettoaa tästä, kun valtio maksaa. Mutta kuka maksaa valtion puolesta ne rahat? Ne kuntalaiset, jotka maksavat kyllä sitä valtion tuloveroa. [Olga Oinas-Panuma: Ei tullut vastausta lukiokysymykseen, yllätys!] — Mikäs se edustaja Oinas-Panuman kysymys oikein oli? Voitte esittää sen uudelleen, niin vastaan siihen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Oinas-Panuma, vastauspuheenvuoro.

1.53 **Olga Oinas-Panuma kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Minun kysymykseni oli, että kun tällä lailla heikennetään monien pienten lukioitten toimintaedellytyksiä Pohjois- ja Itä-Suomessa, niin millä tavalla perussuomalaiset, kokoomus ja tämä hallitus turvaavat sen, että nämä pienet lukiot myös jatkossa voivat pysyä pystyssä ja tarjota sitä opiskelumahdollisuutta niille paikallisille nuorille siellä. [Timo Furuholm: Bussiin vaan!] Olkaa hyvä, vastatkaa vain.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Haluaako Vigelius vastata? [Tuomas Kettunen: Ehdottomasti!]

1.54 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän toki, että keskusta mielellään vie keskustelun ylipäätään meidän palveluihin ja palveluverkkoon, kun me puhutaan juuri siitä, että me perisimme lukuvuosimaksuja käytännössä ulkomaalaisilta opiskelijoilta. Tämä ei vie mahdollisuutta kunnilta edelleen järjestää esimerkiksi ulkomaalaisia opiskelijoita sinne toiselle asteelle. Sitä mahdollisuutta ei viedä pois, koska kunnilla on laaja autonomia ja on mahdollista edelleen järjestää tätä opiskelijatuontia. Mutta se, mitä tässä nyt tehdään, on se, että siitä halutaan periä korvaus. Eli tehdään pakolliseksi periä lukuvuosimaksuina korvaus siitä palvelusta, joka nyt järjestetään.

Eikö se ole ihan kohtuullinen vaatimus, että jos tänne tullaan nauttimaan suomalaisesta esimerkiksi lukiokoulutuksesta, joka maksaa karkeasti sen kymppitonin vuodessa vähän riippuen siitä, mikä yksikkökustannus on ja kuinka suuria yksiköitä on olemassa kussakin kunnassa, niin eikö ole kohtuullista, että suunnilleen tämän hinnan siitä koulutuksesta maksaa se ulkomaalainen opiskelija? Pidän sitä kohtuullisena. Jos te ette pidä sitä kohtuullisena, ymmärrän. Te haluatte, että valtio maksaa kuntien puolesta [Puhemies koputtaa] ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutuksen, mutta meille se ei käy.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, vastauspuheenvuoro. — Sitten tiedoksi, arvoisat edustajat, että koska meillä on takaraja kello kaksi, myönnän Kettuselle, Oinas-Panumalle ja Ronkaiselle vielä puheenvuorot, mutta sen jälkeen me lopetamme tämän istunnon. Minä täällä toki käyn läpi nämä kaikki kohdat, mutta sitten niitä keskeytetään. — Valtola.

1.55 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on lisännyt syrjäseuduilla sijaitsevien lukioiden oppilaskohtaista valtionosuutta tämän hallituskauden aikana ja sillä tavalla pyrkinyt turvaamaan syrjäseuduilla syrjäisempien lukioiden toimintaedellytyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

1.56 Tuomas Kettunen kesk: Kiitoksia, kunnioitettu rouva puhemies! Tässäkin salissa toivoisin, että kaikki me kansanedustajat asettaisimme poliittisen päätöksenteon keskiöön aina ihmisen. Ihmisiä varten, suomalaisia varten me teemme täällä lainsäädäntöä.

Jotenkin tuosta edustaja Vigeliuksen puhujapöytästä käyttämästä puheenvuorosta sai semmoisen käsityksen, että ulkomailta tulevat nuoret, jotka tulevat tähän maahan opiskelemaan sinne ammattikouluun tai lukiokoulutukseen, olisivat tämmöistä raaka-ainetta tänne järjestelmän rattaisiin. He eivät ole raaka-ainetta, he ovat ihmisiä.

Ja kun edustaja Vigelius tuossa toi esille, että maalaisliitto-keskusta — me tosiaan ensi vuonna täytämme 120 vuotta — on lujasti tässä maaperässä ollut ja rakentanut tätä yhteiskuntaa, niin aina me olemme asettaneet poliittisen päätöksenteon keskiöön ihmisen, eikä ole mikään tarkoitusperä, että Suomesta ollaan tekemässä koko maailman sosiaalitoimistoa tai koko maailman koulutuslaitosta. Mutta kyllä edustaja Oinas-Panuma sen tuossa totesi, että se itseisarvo on se, että tämä lukiokoulutus, joka on tällä hetkellä omassa kotikaupungissanikin Kuhmossa siellä itärajan pinnassa... Jos sieltä lukio laitetaan kiinni, niin sieltä on 60 kilometriä Sotkamoon, 100 kilometriä Kajaaniin, 80 kilometriä Nurmekseen. Varmaan Nurmeksestakin menee lukio tällä menolla kiinni, mitä perussuomalaiset tätä aluepolitiikkaansa harjoittavat ja ajavat tässä hallituksessa, elikkä keskittävää aluepolitiikkaa. Kyllä pitkä matka tulee olemaan nuorilla kainuulaisilla mennä koulutukseen, niin sinne ammatilliseen koulutukseen kuin lukiokoulutukseen.

Edustaja Vigelius tuossa omassa puheenvuorossaan toi esille, että kunnat tulevat rahastamaan valtionosuusjärjestelmällä. Minulle jäi semmoinen kuva tuosta teidän puheenvuorostanne, että te olette tätä valtionosuusjärjestelmää rukkaamassa siihen malliin, että vain isot kasvukeskukset pärjäävät ja pienet kunnat, haja-asutusalueet tulevat tästä kärsimään. Ihmettelen kyllä suunnattomasti, että tämä valtionosuusjärjestelmän uudistus, joka oli tämän teidän hallituksenne yksi keskeisimpiä isoja lakiuudistuksia, ei mennytkään lävitse, ja moni kunta jäi sitten odottamaan, että mitenkäs tässä sitten tulee tapahtumaan

Mutta oppi ei ojaan kaada. Niin kuin edustaja Oinas-Panuma tuossa totesi, niin kyllähän koulutuspolitiikka tällä nykyisellä hallituksella ja varsinkin perussuomalaisten toimesta on ollut sitä, että sieltä on leikattu kovalla kädellä. Esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta, jolla pitäisi saada osaavia tekijöitä meidän teollisuuden suuntaan, osaavia, tekeviä käsiä, 120 miljoonaa leikattiin tämän hallituksen toimesta.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

1.59 **Olga Oinas-Panuma kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni se on periaatteellinen asia, että ensinnäkin nuoren ihmisen pitää pystyä käymään toinen aste mahdollisimman lähellä omaa kotiansa. [Tuomas Kettunen: Kyllä!] Se on ihan ensimmäinen asia. Ja tärkeintä on se, että se myös mahdollistetaan. Nyt on tosiasia se, että tilalle ei oikeastaan tuoda riittävästi. Tämä Valtolan kertoma muutos toki jossain määrin on positiivinen, mutta se ei tule kompensoimaan sitä, mikä tämä menetys tässä on.

Sitten toinen asia on se, että kunnille pitää antaa mahdollisimman laaja mahdollisuus toimia. Totta kai kunnat voivat vaikkapa tämmöisillä stipendeillä houkutella, mutta tosiasia on se, että tämä muutos tulee hyvin nopeasti ja kunnilla pitäisi olla myös jonkunlaiset resurssit ja rahat siihen, että he pystyvät tämmöistä toimintaa tekemään.

Sitten kolmas ja minun mielestäni aika olennainen asia on, että kun täällä aiemmin sanottiin, että sitten tuodaan sinne maaseudulle asukit muualta, niin terveisiä sieltä maaseudulta: Kyllä meitä ihan asuu siellä. Voisin sanoa itseäni aivan semmoiseksi maalaiseksi alkuasukkaaksi, kun siellä kotimetsissäni pyörin. Kyllä meitä on haja-asutusalueilla vielä ihmisiä, ja voi olla, että tämmöinen muutos ei ehkä näy isoissa kaupungeissa, mutta tosiasia on, että tämä hallituksen laki vie meidän pienten lukioitten Itä- ja Pohjois-Suomessa toimintaedellytyksiä pois.

Minua ainakaan henkilökohtaisesti eivät pelota ne ulkomailta tulevat opiskelijat. Minä näen heidät positiivisena asiana ja tiedän myös paljon ihmisiä, jotka ovat hyvin iloisesti ja onnistuneesti kotoutuneet tänne, ja nuoria tämmöisiä Suomessa koko ikänsä eläneitä ihmisiä, jotka ovat myös hyvin iloisia siitä, että ovat saaneet tämmöisessä kansainvälisessä yhteisössä opiskella. Että ei tämä ihan niin yksiselitteinen asia toki ole, mutta ymmärrän, että perussuomalaiset haluavat puhua maahanmuutosta ja laajentaa tämän pakolaiskysymykseksi ja isommaksi maahanmuuttokysymykseksi, koska tosiasia on, että juuri muusta perussuomalaiset eivät osaa puhua. [Joakim Vigelius: Maksamalla pääsee jatkossakin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

2.01 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Kyllä minäkin olen käsittäakseni täällä salissa muustakin puhunut kuin maahanmuutosta. Tämä on vain yksi osa-alue monesta muusta sektorista.

Kai se olennainen kysymys tässä on, mikä se valtion tehtävä on. Sen tehtävä on tarjota suomalaisille palveluja, muun muassa koulutuspalveluja. Kyllä jos kunnilla on jatkossakin mahdollisuus järjestää koulutusta oman alueen lapsille, niin se on hieno juttu, jos näin on. Mutta ei voi olla valtion tehtävä ikään kuin toimia siinä maksumiehenä.

Sitten toinen asia, mistä tässä nyt ei ole keskusteltu vielä, on se, että me tiedetään kaikki, että meidän ikäluokat pienenevät. Meidän kouluverkkoja supistetaan nyt jo ihan Etelä-Suomea myöten sen takia, kun ikäluokat pienenevät, ja se tulee koskemaan myös toista astetta, se on ihan varma juttu. Se on väistämätön tosiasia. Minua eivät pelota ulkomaiset opiskelijat, mutta kyllä minä näen, että kun me veroja maksetaan, niin niillä ensisijaisesti kyllä koulutetaan meidän omat lapset ja sitten katsellaan, mihinkä resurssit sen jälkeen riittävät.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Itse tulen tuosta 24 000 asukkaan Hollolasta, tai taitaa olla tällä hetkellä enää joku vajaa 23 000 asukasta. Me lakkautettiin lukio siellä jo reilu kymmenen vuotta sitten, kun ei oppilaita riittänyt. He hakeutuivat Lahteen. Toki Lahti ei ole kauhean kaukana Hollolasta, mutta kuitenkin me jouduttiin jo silloin tekemään tämä päätös siitä. Ei ollut mikään kiva päätös, mutta se oli väistämätön, kun ei ollut enää... Käytännössä meidän olisi pitänyt lyödä kuusi miljoonaa rahaa kiinni, että me olisi rakennettu uusi lukio, kun vanha oli mätä, ja sitten toisaalta opiskelijat halusivat jo vapaaehtoisesti mennä sinne Lahteen.

Edustaja Kettunen sanoi tässä hyvin, että suomalaisia varten me teemme täällä töitä ja säädämme lakeja. Minä olen tästä täysin samaa mieltä edustaja Kettusen kanssa: suomalaisten eteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Olemme jo yliajalla, mutta olisi hyvä saada tämä yksi asia pois. Onko edustaja Vigeliuksella lyhyt puheenvuoro? [Joakim Vigelius: Ei tarvitse puhua!] Jätättekö kuitenkin tuonne listalle? [Joakim Vigelius: Otin pois!] — Selvä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2025 vp

Toimenpidealoite TPA 32/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 27/2025 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion asuntorahastosta annetun lain kumoamisesta ja valtion tukeman asuntotuotannon takausmaksuja koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 135/2025 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 13/2025 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 108/2025 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2025 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja arvopaperimarkkinalain 11 luvun 21 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 153/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 17/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 11 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 16/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2025 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 167/2025 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 26/2025 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain muuttamisesta ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 10 a §:n 3 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2025 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 27/2025 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 122/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedonantovelvollisuudesta verotuksen alalla annetun lain muuttamisesta sekä verotusmenettelystä annetun lain 17 f §:n 2–4 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 140/2025 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 24/2025 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 140/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 142/2025 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 25/2025 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 142/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja laiksi ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2025 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 8/2025 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Ensin päätetään ulkoasiainvaliokunnan

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

mietinnön UaVM 8/2025 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 155/2025 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 155/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 173/2025 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 7/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisesta osaamistietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 133/2025 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 12/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain ja sijoitusrahastolain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 139/2025 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 24/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tullin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 172/2025 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 29/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

26. Lakialoite laiksi eduskunnan turvatoimista

Lakialoite LA 22/2025 vp

Pöytäkirja PTK 124/2025 vp

Toimenpideoite TPA 86/2024 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 30/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2025 pidettävään täysistuntoon.

27. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 10.12.2025 klo 14.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos tästä, hyvää yötä!

Täysistunto lopetettiin klo 2.07 keskiviikkona 10.12.2025.

Pöytäkirjan vakuudeksi: